

Β' Επαγγελματικού Λυκείου

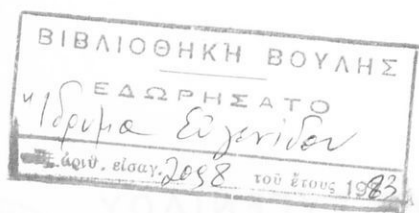
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Βησσαρίωνα Π. Παπασπύρου
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
2135

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Ο Ευγένιος Ευγενίδης, ο ιδρυτής και χορηγός του «Ιδρύματος Ευγενίδου», πολύ νωρίς πρόβλεψε και σχημάτισε την πεποίθηση ότι η άρτια κατάρτιση των τεχνικών μας, σε συνδυασμό με την εθνική αγωγή, θα ήταν αναγκαίος και αποφασιστικός παράγοντας της προόδου του Έθνους μας.

Την πεποίθησή του αυτή ο Ευγενίδης εκδήλωσε με τη γενναιόφρονα πράξη ευεργεσίας, να κληροδοτήσει σεβαστό ποσό για τη σύσταση Ιδρύματος που θα είχε σκοπό να συμβάλλει στην τεχνική εκπαίδευση των νέων της Ελλάδας.

Έτσι το Φεβρουάριο του 1956 συστήθηκε το «Ίδρυμα Ευγενίδου», του οποίου τη διοίκηση ανέλαβε η αδελφή του κυρία Μαριάνθη Σίμου, σύμφωνα με την επιθυμία του διαθέτη.

Από το 1956 μέχρι σήμερα η συμβολή του Ιδρύματος στην τεχνική εκπαίδευση πραγματοποιείται με διάφορες δραστηριότητες. Όμως απ' αυτές η σημαντικότερη, που κρίθηκε από την αρχή ως πρώτης ανάγκης, είναι η έκδοση βιβλίων για τους μαθητές των τεχνικών σχολών.

Μέχρι σήμερα εκδόθηκαν εκατοντάδες τόμοι βιβλίων, που έχουν διατεθεί σε πολλά εκατομμύρια τεύχη και καλύπτουν ανάγκες όλων των βαθμίδων της Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως του Υπ. Παιδείας, των Σχολών του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) και των Δημοσίων Σχολών Εμπορικού Ναυτικού.

Μοναδική φροντίδα του Ιδρύματος σ' αυτή την εκδοτική του προσπάθεια ήταν και είναι η ποιότητα των βιβλίων, από άποψη όχι μόνον επιστημονική, παιδαγωγική και γλωσσική, αλλά και από άποψη εμφάνισης, ώστε το βιβλίο να αγαπηθεί από τους νέους.

Για την επιστημονική και παιδαγωγική ποιότητα των βιβλίων τα κείμενα υποβάλλονται σε πολλές επεξεργασίες και βελτιώνονται πριν από κάθε νέα έκδοση.

Ιδιαίτερη σημασία απέδωσε το Ίδρυμα από την αρχή στην ποιότητα των βιβλίων από γλωσσική άποψη, γιατί πιστεύει ότι και τα τεχνικά βιβλία, όταν είναι γραμμένα σε γλώσσα άρτια και ομοιόμορφη αλλά και κατάλληλη για τη στάθμη των μαθητών, μπορούν να συμβάλλουν στη γλωσσική διαπαιδαγώγηση των μαθητών.

Έτσι με απόφαση που πάρθηκε ήδη από το 1956 όλα τα βιβλία της Βιβλιοθήκης του Τεχνίτη, δηλαδή τα βιβλία για τις Κατώτερες Τεχνικές Σχολές, όπως αργότερα και για τις Σχολές του ΟΑΕΔ, ήταν γραμμένα σε γλώσσα δημοτική με βάση τη γραμματική του Τριανταφυλλίδη, ενώ όλα τα άλλα βιβλία ήταν γραμμένα στην απλή καθαρεύουσα. Σήμερα ακολουθείται η δημοτική γλώσσα, έτσι όπως έχει καθιερωθεί από το Υπουργείο Παιδείας. Η γλωσσική επεξεργασία των βιβλίων γίνεται από φιλόλογους του Ιδρύματος και έτσι εξασφαλίζεται η ενιαία σύνταξη και ορολογία κάθε κατηγορίας βιβλίων.

Το περιεχόμενο των βιβλίων, σύμφωνα πάντα με τα αναλυτικά προγράμματα των υπουργείων, εκσυγχρονίζεται σε κάθε νέα έκδοση, μια και τα τεχνικά βιβλία δεν πρέπει να μη παρακολουθούν την εξέλιξη.

Η ποιότητα του χαρτιού, το είδος των τυπογραφικών στοιχείων, τα σωστά σχήματα και η καλαίσθητη σελιδοποίηση, το εξώφυλλο και το μέγεθος του βιβλίου περιλαμβάνονται και αυτά στις φροντίδες του Ιδρύματος.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Αλέξανδρος Ι. Παπάς, Ομ. Καθηγητής ΕΜΠ, Πρόεδρος.

Χρυσόστομος Φ. Καβουνίδης, Διπλ.-Μηχ.- Ηλ. ΕΜΠ, Επίτιμος Διοικητής ΟΤΕ, Αντιπρόεδρος.

Μιχαήλ Γ. Αγγελόπουλος, Τακτικός Καθηγητής ΕΜΠ, τ. Διοικητής ΔΕΗ.

Θεοδόσιος Παπαθεοδοσίου, Δρ. Μηχανολόγος Μηχανικός, Δ/ντής Εφ. Προγρ. και Μελετών Τεχν. και Επαγγ. Εκπ. Υπ. Παιδείας.

Επιστημ. Σύμβουλος, **Γ. Ρούσσος**, Χημ.-Μηχ. ΕΜΠ.

Σύμβουλος επί των εκδόσεων του Ιδρύματος **Κ. Α. Μανάφης**, Καθηγητής Φιλοσοφικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών.

Γραμματέας, **Δ. Π. Μεγαρίτης**.

Ειδικός Επιστημονικός Σύμβουλος για το βιβλίο Εμπορικό Δίκαιο ο Δρ. κ. **Θέμης Κ. Σκούρας**, Δικηγόρος, Επιμελητής Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών.

Διατελέσαντα μέλη ή σύμβουλοι της Επιτροπής

Γεώργιος Κακριδής † (1955 - 1959) Καθηγητής ΕΜΠ, **Άγγελος Καλογεράς** † (1957 - 1970) Καθηγητής ΕΜΠ, **Δημήτριος Νιάνις** (1957 - 1965) Καθηγητής ΕΜΠ, **Μιχαήλ Σπετσιέρης** (1956 - 1959), **Νικόλαος Βασιώτης** (1960 - 1967), **Θεόδωρος Κουζέλης** (1968 - 1976) Μηχ.- Ηλ. ΕΜΠ, **Παναγιώτης Χατζηιωάννου** (1977 - 1982) Μηχ. Ηλ. ΕΜΠ.

Ε 14 ΕΜΗ
Παραγγίλας, Βυσσариω 7
Β' ΤΑΞΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑ Π. ΠΑΠΑΣΠΗΤΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΑΘΗΝΑ
1982

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Εμπορικό δίκαιο καθορίζει πως πρέπει να οργανωθεί σε μια δεδομένη κοινωνία η παραγωγή και η κυκλοφορία των αγαθών. Θεωρείται ότι είναι το κατ' εξοχή δίκαιο των συναλλαγών και των επιχειρήσεων. Συνεπώς η μελέτη του ενδιαφέρει κάθε έμπορο, βιομήχανο, βιοτέχνη και γενικά όποιον ασκεί οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα.

Η ευρεία ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση του αντικειμένου του εμπορικού δικαίου. Το δίκαιο αυτό σήμερα έχει γίνει ένας από τους σπουδαιότερους και πιο εκτεταμένους κλάδους της νομικής επιστήμης.

Στο βιβλίο αυτό, από την ύλη του εμπορικού δικαίου, εξετάζονται μόνο τα θέματα που προβλέπει το αναλυτικό πρόγραμμα του ΚΕΜΕ. Περιέχει ορθολογιστικά επιλεγμένα τις γενικές έννοιες όλων των κλάδων του εμπορικού δικαίου, στοιχεία του δικαίου των εταιριών, του δικαίου των αξιογράφων και του πτωχευτικού δικαίου.

Κατά τη συγγραφή του βιβλίου καταβλήθηκε προσπάθεια να απλοποιηθούν οι έννοιες του εμπορικού δικαίου, ώστε να γίνει κατανοητό από τους μαθητές του Επαγγελματικού Λυκείου. Στην ανάπτυξη των οικείων κεφαλαίων χρησιμοποιήθηκε απλή και ευκολονόητη γλώσσα, παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε στην απόδοση στη νεοελληνική των εμπορικών νόμων, οι οποίοι είναι διατυπωμένοι σε άπαιστη καθαρεύουσα. Για την ανετότερη κατανόηση της ύλης παρατέθηκαν αρκετά παραδείγματα, σχήματα διαφόρων εγγράφων συμπληρωμένα καθώς και δείγματα διαφόρων τίτλων.

Στο τέλος κάθε κεφαλαίου υπάρχουν ερωτήσεις και ασκήσεις, η λύση των οποίων θα βοηθήσει την πλήρη αφομοίωση της σχετικής ύλης.

Είμαστε βέβαιοι ότι οι μαθητές του Επαγγελματικού Λυκείου από τη μελέτη του βιβλίου αυτού θα αποκτήσουν βασικές γνώσεις στο εμπορικό δίκαιο που θα τους είναι χρήσιμες στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Ο συγγραφέας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Έννοια του εμπορικού δικαίου.

Το ιδιωτικό δίκαιο το οποίο, όπως είναι γνωστό, περιλαμβάνει το αστικό, το εμπορικό και το εργατικό, ρυθμίζει τις σχέσεις των ανθρώπων που ζουν σε μια οργανωμένη κοινωνία. Το δίκαιο αυτό αναγνωρίζει, καθορίζει και εξοπλίζει με διάφορα νομικά μέσα τα ιδιωτικά δικαιώματα, όπως π.χ. το γάμο, το διαζύγιο, την αγορά ακινήτου, τη μίσθωση διαμερίσματος, το δάνειο, την κληρονομία, τη σύσταση και λειτουργία εταιρίας κλπ.

Οι γενικοί κανόνες του ιδιωτικού δικαίου, οι οποίοι εφαρμόζονται καταρχήν σε όλες τις ιδιωτικές σχέσεις, περιλαμβάνονται στο αστικό δίκαιο.

Υπάρχουν όμως κανόνες που ρυθμίζουν ειδικά το εμπόριο. Οι κανόνες αυτοί άλλοτε συμπληρώνουν το αστικό δίκαιο και άλλοτε παρεκκλίνουν από αυτό. Το σύνολο των κανόνων αυτών καθορίζουν το εμπορικό δίκαιο, ως ιδιαίτερο και αυτόνομο κλάδο του ιδιωτικού δικαίου.

Επομένως το εμπορικό δίκαιο είναι το δίκαιο του εμπορίου και περιλαμβάνει τους κανόνες του δικαίου που έχουν σχέση με τις εμπορικές πράξεις και τους εμπόρους.

Το εμπορικό δίκαιο καθορίζει πώς πρέπει να οργανωθεί σε μία δεδομένη κοινωνία η παραγωγή και η κυκλοφορία των αγαθών. Αφού το εμπορικό δίκαιο είναι το δίκαιο του εμπορίου, είναι ανάγκη να ερευνηθεί προηγουμένως η έννοια του εμπορίου, για να μπορέσουμε να καθορίσουμε την έννοια και το περιεχόμενο του δικαίου αυτού.

1.2 Οικονομική και νομική έννοια του εμπορίου.

Η λέξη **εμπόριο** έχει διαφορετική έννοια στην οικονομική και νομική επιστήμη.

Στην οικονομική επιστήμη εμπόριο ονομάζουμε την κατ' επάγγελμα αυτοτελή βιοποριστική απασχόληση, η οποία έχει ως αντικείμενο τη μεταπώληση με κέρδος οικονομικών αγαθών χωρίς ουσιώδη μεταβολή της μορφής τους, δηλαδή χωρίς μεταποίηση. Συνεπώς αποστολή του εμπορίου είναι η μεσολάβηση μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή, εφόσον η άμεση επικοινωνία τους είναι αδύνατη ή δύσκολη. Το εμπόριο διοχετεύει στην κατανάλωση τα συνεχώς παραγόμενα αγαθά, τα οποία προμηθεύεται από τους παραγωγούς. Από αυτά που είπαμε προηγουμένως προκύπτει ότι η οικονομική επιστήμη διακρίνει το εμπόριο από τη βιομηχανία.

Από νομική όμως άποψη η έννοια του εμπορίου είναι πολύ ευρύτερη, γιατί περι-

λαμβάνει και την επεξεργασία, με χέρια ή με μηχανές, των φυσικών προϊόντων και πρώτων υλών και το μετασχηματισμό τους σε προϊόντα τα οποία προορίζονται για την κατανάλωση.

Περιλαμβάνει, επίσης, πολλές δραστηριότητες, οι οποίες σύμφωνα με τις διακρίσεις της οικονομικής επιστήμης, ανήκουν στην παραγωγή υπηρεσιών, όπως είναι οι τραπεζιτικές εργασίες, η ασφάλιση από διάφορους κινδύνους, η μεταφορά προσώπων, αγαθών και ειδώσεων, η φύλαξη και συντήρηση αγαθών, η παραγωγή-λία, η μεσιτεία και η πρακτορία.

Επίσης πολλές άλλες πράξεις υπάγονται στο εμπορικό δίκαιο, εφόσον ενεργούνται από επιχειρήσεις που έχουν τη μορφή της Α.Ε., της Ε.Π.Ε. και του Συνεταιρισμού ή για τις ανάγκες της εμπορίας ή και ανεξάρτητα από αυτή, όπως η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή και η τραπεζιτική επιταγή.

Από όσα εκθέσαμε παραπάνω προκύπτει πόσο μεγάλη είναι η έκταση εφαρμογής του εμπορικού δικαίου, ως δικαίου του εμπορίου. Με την οικονομική έννοια το εμπόριο διαμεσολαβεί μόνο στην κυκλοφορία των οικονομικών αγαθών, ενώ με τη νομική περιλαμβάνει ακόμη τη βιομηχανική, βιοτεχνική, χειροτεχνική παραγωγή, την παραγωγή υπηρεσιών και διάφορες άλλες δραστηριότητες, που καθορίζονται από τους εκάστοτε εμπορικούς νόμους. Ο βιομήχανος από νομική άποψη είναι έμπορος και επομένως όσες πράξεις του έχουν σχέση με το επάγγελμά του είναι εμπορικές και ρυθμίζονται από τις διατάξεις του εμπορικού δικαίου.

Παρόλη την ευρύτητα της νομικής έννοιας του εμπορίου, το εμπορικό δίκαιο δεν καλύπτει όλη την οικονομική δραστηριότητα. Η γεωργική, η κτηνοτροφική, η εξορυκτική, η αλιευτική παραγωγή, τα ακίνητα, τα ελευθέρια επαγγέλματα (γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί κλπ.) δεν υπάγονται, καταρχήν, στις ρυθμίσεις του εμπορικού δικαίου.

1.3 Οι διάφοροι κλάδοι του εμπορικού δικαίου.

Η ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας είχε ως αποτέλεσμα την επέκταση του αντικειμένου του εμπορικού δικαίου. Το δίκαιο αυτό σήμερα έχει γίνει ένας από τους σπουδαιότερους και πιο εκτεταμένους κλάδους της νομικής επιστήμης.

Η ύλη του εμπορικού δικαίου, για λόγους συστηματικούς, μπορεί να διακριθεί στους εξής κλάδους:

- 1) Στο **γενικό μέρος**, το οποίο πραγματεύεται κυρίως τις εμπορικές πράξεις και τους εμπόρους. Σε αυτό επίσης μπορούμε να κατατάξουμε και το δίκαιο το οποίο διέπει την εμπορική αγοραπωλησία, τον ανοικτό λογαριασμό, την παραγγελία, τη μεταφορά, τις χρηματιστηριακές και τραπεζιτικές συναλλαγές.
- 2) Στο **δίκαιο της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας**, το οποίο περιλαμβάνει τη νομοθεσία για την επωνυμία, διακριτικό τίτλο, εμπορικά και βιομηχανικά σήματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας και αθέμιτο ανταγωνισμό.
- 3) Στο **δίκαιο των αξιογράφων**, το οποίο ασχολείται με ειδικά έγγραφα, όπως η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή, η επιταγή, το αποθετήριο, το ενεχυρόγραφο, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία στις εμπορικές συναλλαγές.
- 4) Στο **δίκαιο των εταιριών**, το οποίο ασχολείται με τις εμπορικές εταιρίες. Τέτοιες εταιρίες είναι η ομόρρυθμη εταιρία, η ετερόρρυθμη εταιρία, η συμμετοχική εταιρία, η εταιρία περιορισμένης ευθύνης, η ανώνυμη εταιρία και ο συνεταιρισμός.

- 5) Στο **ιδιωτικό ναυτικό δίκαιο**, στο οποίο περιλαμβάνονται διατάξεις που ρυθμίζουν τις σχέσεις του θαλάσσιου εμπορίου και ιδιαίτερα διατάξεις για τα πλοία και την πλοιοκτησία, τη ναυτική υποθήκη, τον εφοπλιστή, τον πλοίαρχο και το πλήρωμα, τη σύμβαση ναυλώσεως, τη θαλάσσια ασφάλιση κλπ.
- 6) Στο **ασφαλιστικό δίκαιο** το οποίο ασχολείται με την ιδιωτική και όχι την κοινωνική ασφάλιση, στην οποία προέχει ο δημόσιος χαρακτήρας και συνεπώς ανήκει στο δημόσιο δίκαιο, ως αυτοτελής κλάδος του.
Η μεγάλη ανάπτυξη της ιδιωτικής ασφάλισης στις σύγχρονες κοινωνίες είχε ως αποτέλεσμα, το ασφαλιστικό δίκαιο, που είναι δίκαιο ιδιωτικό, να αποτελέσει ιδιαίτερο κλάδο του εμπορικού δικαίου.
- 7) Στο **πτωχευτικό δίκαιο**. Αντικείμενό του είναι η ρύθμιση των συνεπειών που συνεπάγεται το γεγονός ότι ένας έμπορος έπαψε τις πληρωμές του.

1.4 Ιστορική επισκόπηση του εμπορικού δικαίου.

Το εμπορικό δίκαιο άρχισε να διαμορφώνεται στο Μεσαίωνα και μάλιστα στις πόλεις της Βόρειας Ιταλίας με τη μορφή εμπορικών συνηθειών και εμπορικών εθίμων. Στην εποχή αυτή αναπτύχθηκε το εμπόριο σε μεγάλο βαθμό και οι έμποροι απόκτησαν τεράστια δύναμη, η οποία αυξήθηκε ακόμη περισσότερο με τη δημιουργία, μεταξύ των εμπόρων, διαφόρων επαγγελματικών ενώσεων. Με τη βοήθεια των επαγγελματικών αυτών ενώσεων επέτυχαν τη δημιουργία ιδιαίτερων δικαστηρίων. Τα δικαστήρια αυτά, τα οποία συγκροτούνταν από αυτούς τους ίδιους, έκριναν τις διαφορές που εμφανίζονταν στο εμπόριο με ταχύτητα και σύμφωνα με τις τοπικές συνήθειες του επαγγέλματός τους, ανεξάρτητα από τους τύπους του κοινού δικαίου. Οι συνήθειες αυτές, οι οποίες αναγνωρίστηκαν επανειλημμένα από τη νομολογία των δικαστηρίων, εξελίχθηκαν με τη μακροχρόνια εφαρμογή τους σε εμπορικά έθιμα, τα οποία αποτέλεσαν το ιδιαίτερο δίκαιο των εμπόρων. Τα έθιμα αυτά συγκεντρώνονταν σε διάφορες συλλογές, οι σπουδαιότερες από τις οποίες είναι η Συλλογή των αποφάσεων της Ολαρίας και η Συλλογή του Δικαστηρίου της Θάλασσας.

Παρόλη την ανάπτυξη που είχε το εμπορικό δίκαιο στην Ιταλία, επειδή η χώρα αυτή ήταν διαιρεμένη σε κρατίδια, δεν υπήρχε κέντρο πολιτικό, ικανό να επιβάλλει ενιαίο γραπτό εμπορικό δίκαιο. Έτσι οι πρώτες επίσημες κρατικές νομοθετήσεις στο Εμπορικό δίκαιο έγιναν στην εποχή του Λουδοβίκου ιδ' όποτε εκδόθηκαν δύο διατάγματα. Το ένα εκδόθηκε το 1673 και λέγεται κώδικας Σαβαρύ, από το όνομα κάποιου εμπόρου και νομομαθούς με την επιρροή του οποίου καταρτίστηκε το διάταγμα. Περιείχε διατάξεις γενικές για το εμπορικό δίκαιο και ειδικότερα για τη συναλλαγματική, την πτώχευση και την εμπορική διαδικασία. Το άλλο διάταγμα εκδόθηκε το 1681 και περιείχε διατάξεις ναυτικού δικαίου.

Τα παραπάνω δύο διατάγματα αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκε ο γαλλικός εμπορικός κώδικας (Code de Commerce) του 1807, ο οποίος άρχισε να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1808 και ο οποίος εκδόθηκε στην εποχή του Μεγάλου Ναπολέοντα, με την προσωπική επιμέλειά του.

Ο παραπάνω κώδικας, ο οποίος εκδόθηκε μετά τη γαλλική επανάσταση, έχει επηρεασθεί από το πνεύμα που επικράτησε σ' αυτή. Ο κώδικας αυτός καθιέρωσε ιδιαίτερο δίκαιο για το εμπόριο, για την εξυπηρέτηση των συναλλαγών, χωρίς να αναγνωρίζει καμιά προνομιακή θέση στους εμπόρους. Συνεπώς ακολούθησε το

λεγόμενο αντικειμενικό σύστημα, σε αντίθεση με το παλιότερο δίκαιο, το οποίο, ως δίκαιο ορισμένης τάξεως προσώπων, των εμπόρων, βασιζόταν στο υποκειμενικό σύστημα.

Η σημασία του γαλλικού εμπορικού κώδικα είναι παγκόσμια. Ο κώδικας αυτός, σαφής και σύντομος στην έκφρασή του, υπήρξε η αφετηρία της σύγχρονης κωδικοποιημένης μορφής του εμπορικού δικαίου στις περισσότερες χώρες του κόσμου.

Ο γαλλικός κώδικας διαιρείται σε τέσσερα βιβλία. Το πρώτο αναφέρεται στη χερσαία εμπορία, το δεύτερο αφορά ειδικότερα το ναυτικό δίκαιο, το τρίτο τη διαδικασία πτωχεύσεως και το τέταρτο την εμπορική αρμοδιότητα, στο οποίο καθορίζονται και ποιές πράξεις είναι εμπορικές.

Η Ελλάδα από τα πρώτα βήματα της απελευθερώσεώς της με τις επαναστατικές Εθνοσυνελεύσεις της Επιδαύρου (1822), Άστρους (1823) και Τροιζήνας (1827) έδωσε ισχύ σε ολόκληρο το γαλλικό κώδικα. Μέχρι το 1830 ίσχυαν στην Ελλάδα και τα τέσσερα βιβλία του γαλλικού Εμπορικού Κώδικα.

Το 1830 ο Ιωάννης Καποδίστριας με το υπ' αριθμό 152 ψήφισμά του, περιόρισε την ισχύ του Εμπορικού Κώδικα μόνο στα τρία πρώτα βιβλία, το δε τέταρτο βιβλίο αντικατάστηκε με νέες διατάξεις τις οποίες περιέλαβε στο ίδιο ψήφισμα.

Τέλος στις 19 Απριλίου 1835, ο Όθωνας, επειδή κυκλοφορούσαν πολλές μεταφράσεις του γαλλικού Εμπορικού Κώδικα στην ελληνική γλώσσα με πάρα πολλά μεταφραστικά λάθη, δημοσίευσε διάταγμα το οποίο περιείχε επίσημη μετάφραση του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τα τρία πρώτα βιβλία του Κώδικα. Για το τέταρτο βιβλίο προβλεπόταν νομοθετική ρύθμιση που θα γινόταν αργότερα. Πράγματι στις 2 Μαΐου 1835 δημοσιεύθηκε το διάταγμα «περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων» και έτσι συμπληρώθηκε η όλη ύλη του Εμπορικού Δικαίου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι παρά την κατάργηση των εμποροδικείων, η οποία έγινε με νεότερο νόμο, το διάταγμα αυτό εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα όσον αφορά τον καθορισμό των εμπορικών πράξεων.

Πάντως δεν πρέπει να νομισθεί ότι ο Εμπορικός Κώδικας που ισχύει σήμερα στην Ελλάδα είναι ο Γαλλικός Κώδικας του 1808, γιατί πάρα πολλοί νεότεροι νόμοι είτε τον τροποποίησαν είτε τον συμπλήρωσαν είτε επεξέτειναν τις αρχές του και σε άλλες έννομες σχέσεις.

1.5 Πηγές του Ελληνικού Δικαίου που ισχύει σήμερα.

Πρίν προχωρήσουμε στη μελέτη του εμπορικού δικαίου, θα πρέπει να δώσουμε μία συνοπτική εικόνα των πηγών του, ώστε να γνωρίζουμε πού θα βρούμε τους κανόνες που αποτελούν το σημερινό εμπορικό δίκαιο.

Οι πηγές του εμπορικού δικαίου είναι οι εξής:

α) Ο Εμπορικός Νόμος (Ε.Ν.).

Είναι το βασικό νομοθέτημα για το εμπορικό δίκαιο που ισχύει σήμερα και δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο γαλλικός Εμπορικός Κώδικας.

Αυτός εισήχθη σε μας, όπως είπαμε στην προηγούμενη παράγραφο, για τα τρία πρώτα από τα τέσσερα βιβλία του, σε επίσημη μετάφραση, με το διάταγμα της 19ης Απριλίου 1835. Όσον αφορά το τέταρτο βιβλίο για την εμπορική δικαιοδοσία, αυτό καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε με το διάταγμα της 2 Μαΐου 1835 «περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων».

β) Οι μεταγενέστεροι εμπορικοί νόμοι.

Εκτός από τον Ε.Ν., η εμπορική μας νομοθεσία συμπληρώθηκε μεταγενέστερα από πάρα πολλούς εμπορικούς νόμους με τους οποίους ρυθμίστηκαν οι καινούργιες σχέσεις που δημιουργήθηκαν στη διάρκεια του 19ου και 20ου αιώνα και οι οποίες μεταμόρφωσαν ριζικά την εμπορική και βιομηχανική ζωή.

Από τους νεότερους νόμους, σπουδαιότεροι είναι ο νόμος 146 του 1914 για τον αθέμιτο ανταγωνισμό, ο νόμος 184 του 1914 για τα εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια, ο νόμος 602 του 1915 για τους συνεταιρισμούς, ο κωδικοποιημένος νόμος 2190 του 1920 για τις ανώνυμες εταιρίες, το νομοθετικό διάταγμα της 2/10 Νοεμβρίου 1923 για τα χρηματιστήρια εμπορευμάτων, ο νόμος 5076 του 1931 για τις τράπεζες, ο νόμος 5325 του 1932 για τη συναλλαγματική και το γραμμάτιο σε διαταγή, ο νόμος 5960 του 1933 για την επιταγή και ο αναγκαστικός νόμος 1998 του 1939 για τα σήματα.

Επίσης σπουδαίοι εμπορικοί νόμοι που εκδόθηκαν μετά την απελευθέρωση της χώρας είναι το νομοθετικό διάταγμα 2867 του 1953 για τις επενδύσεις και την προστασία κεφαλαίων εξωτερικού, το νομοθετικό διάταγμα 3077 του 1954 για τις γενικές αποθήκες, ο νόμος 3205 του 1955 με τον οποίο τροποποιήθηκε ο αναγκαστικός νόμος 1998 του 1939 για τα σήματα, το ν.δ. 400 του 1970 για την ιδιωτική επιχείρηση της ασφάλισης, το ν.δ. 608 του 1970 για τις εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και αμοιβαίων κεφαλαίων, ο νόμος 703 του 1977 για τον έλεγχο των μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Ιδιαίτερη σπουδαιότητα για το εμπορικό δίκαιο έχουν τα παρακάτω τρία νομοθετήματα:

- Ο νόμος 3190 του 1955 για τις εταιρίες περιορισμένης ευθύνης.
- Ο Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (Νόμος 3816 του 1958).
- Το ν.δ. 4237 του 1962 για την τροποποίηση και συμπλήρωση του νόμου 2190/1920 για τις ανώνυμες εταιρίες.

γ) Τα εμπορικά έθιμα.

Άλλη πηγή του εμπορικού δικαίου αποτελούν τα εμπορικά έθιμα. Το εμπορικό έθιμο, όπως κάθε έθιμο, αποτελεί κανόνα δικαίου που έχει υποχρεωτική δύναμη. Οι προϋποθέσεις δημιουργίας του εμπορικού εθίμου είναι οι ίδιες όπως και για το κοινό έθιμο.

Σήμερα τα κράτη με διάφορους νόμους επιδιώκουν σε ολοένα μεγαλύτερη έκταση τη ρύθμιση των εμπορικών σχέσεων και επομένως το έθιμο ως πηγή δικαίου έχει περιορισθεί στο ελάχιστο.

δ) Το αστικό δίκαιο.

Αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί σαν πηγή του εμπορικού δικαίου, επικουρικά σε όσες περιπτώσεις η εμπορική νομοθεσία δεν προβλέπει ειδική ρύθμιση.

Τέλος πολύτιμο στοιχείο, που είναι χρήσιμο για την ερμηνεία της βουλήσεως αυτών που συμβάλλονται σε δεδομένη εμπορική πράξη, σαν σιωπηρά εξυπακούομενο στοιχείο αυτής, είναι οι εμπορικές συνήθειες.

Οι συνήθειες ή συναλλακτικά ήθη είναι διάφοροι συνηθισμένοι τρόποι ενέργειας, που προσιδιάζουν σε ορισμένη τοπική περιοχή ή σε ορισμένο επαγγελματικό κύκλο. Οι συνηθισμένες στο εμπόριο εκφράσεις CIF (Cost, Insurance, Freight

αξία, ασφάλιση, ναύλος) καί FOB (Free on Board, ελεύθερο στο κατάστρωμα του πλοίου στο λιμάνι της φορτώσεως) είναι εμπορικές συνήθειες.

1.6 Ερωτήσεις.

1. Τι είναι εμπορικό δίκαιο;
2. Ποια είναι η οικονομική και ποια η νομική έννοια του εμπορίου;
3. Ποιοι είναι οι διάφοροι κλάδοι του εμπορικού δικαίου;
4. Τι γνωρίζετε για την ιστορική εξέλιξη του εμπορικού δικαίου;
5. Ποιες είναι οι πηγές του ελληνικού εμπορικού δικαίου που ισχύει σήμερα;
6. Αναφέρετε ορισμένους από τους σπουδαιότερους εμπορικούς νόμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

2.1 Αντικειμενικό και υποκειμενικό σύστημα.

Τα βασικά συστήματα για να χαρακτηρίσουμε μια πράξη ως εμπορική είναι δύο:

- α) **Το αντικειμενικό**, οπότε και η πράξη καλείται αντικειμενικά εμπορική. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό μια πράξη χαρακτηρίζεται σαν εμπορική, επειδή το ορίζει ο νόμος, ανεξάρτητα αν αυτός που την ενεργεί είναι έμπορος ή όχι. Εδώ ο νόμος αποβλέπει στην ίδια την πράξη και αδιαφορεί για το υποκείμενο που ενεργεί.
- β) **Το υποκειμενικό**, οπότε η πράξη καλείται υποκειμενικά εμπορική πράξη. Με το σύστημα αυτό μια πράξη χαρακτηρίζεται ως εμπορική όταν αυτός που την ενεργεί είναι έμπορος. Εδώ ο νόμος δεν εξετάζει το περιεχόμενο της πράξης, αν είναι εμπορικό ή αστικό, αλλά την ιδιότητα του προσώπου που ενεργεί. Αν αυτός που ενεργεί την πράξη είναι έμπορος, η πράξη είναι εμπορική, αν δεν είναι έμπορος είναι αστική.

Ποιο από τα δύο αυτά συστήματα πρέπει να προτιμηθεί είναι ζήτημα νομοθετικής πολιτικής κάθε χώρας.

Ο Γαλλικός Εμπορικός Κώδικας, ο οποίος συντάχθηκε αμέσως μετά τη Γαλλική Επανάσταση που κατάρχησε τις προνομιούχες τάξεις και κήρυξε την ισότητα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, δεν μπορούσε να ακολουθήσει το υποκειμενικό σύστημα και να διακρίνει τους ανθρώπους σε εμπόρους και μη εμπόρους, γιατί έτσι θα δημιουργούνταν προνόμια για την τάξη των εμπόρων στην ενέργεια εμπορικών πράξεων. Ο νομοθέτης του κώδικα αυτού χρησιμοποίησε ως βασικό κριτήριο ένα κατάλογο από σειρά πράξεων, τις οποίες ονόμασε εμπορικές, ανεξάρτητα από την εμπορική ή μη ιδιότητα του προσώπου που τις ενεργεί. Στη συνέχεια χαρακτήρισε ως έμπορο εκείνον ο οποίος έχει ως σύνηθες επάγγελμα τη διενέργεια τέτοιων πράξεων. Το γαλλικό εμπορικό δίκαιο, και επομένως και το δικό μας, ακολούθησε το αντικειμενικό σύστημα και έχει ως αφετηρία τις εμπορικές πράξεις.

Πάντως ο προσδιορισμός των εμπορικών πράξεων από το νόμο (αντικειμενικό σύστημα) δε γίνεται αυθαίρετα, αλλά μόνο εφόσον σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση διαπιστώνεται η ύπαρξη **του γενικού γνωρίσματος της εμπορικότητας**, που είναι: η **διαμεσολάβηση** ή η **κυκλοφορία προϊόντων** ή **πίστεως**.

2.2 Οι κατ' ιδίαν αντικειμενικά εμπορικές πράξεις.

Στον Ε.Ν. οι αντικειμενικά εμπορικές πράξεις αναγράφονται στα άρθρα 2 (πρά-

ξεις χερσαίας εμπορίας) και 3 (πράξεις θαλάσσιας εμπορίας) του διατάγματος για την αρμοδιότητα των εμποροδικείων.

Εκτός από το διάταγμα αυτό έχουμε πάρα πολλούς νεότερους νόμους που χαρακτηρίζουν και άλλες πράξεις ως αντικειμενικά εμπορικές. Π.χ. ο νόμος 3639 τις χρηματιστηριακές συναλλαγές, ο νόμος 5960 τις σχέσεις από την τραπεζική επιταγή κλπ.

Στο άρθρο 2 του διατάγματος για την αρμοδιότητα των εμποροδικείων περιλαμβάνονται οι ακόλουθες πράξεις:

α) Η αγορά προς μεταπώληση.

Ο νόμος θεωρεί πράξη εμπορική την αγορά προϊόντων γής ή τέχνης την οποία κάνει κάποιος είτε για να τα μεταπωλήσει ακατέργαστα, όπως τα αγόρασε, ή κατεργασμένα και μεταποιημένα, είτε με σκοπό να μισθώσει απλώς τη χρήση τους.

Από τη διατύπωση της διατάξεως του νόμου παρατηρούμε ότι η αγορά είναι εμπορική αν έχει ως αντικείμενο προϊόντα γης ή τέχνης. Όταν λέγουμε προϊόντα γης ή τέχνης, εννοούμε κάθε κινητό πράγμα, εφόσον με ειδική διάταξη του νόμου δεν έχει τεθεί εκτός εμπορικής συναλλαγής, όπως είναι τα είδη του κρατικού μονοπωλίου. Μεταξύ των κινητών περιλαμβάνονται, καί μάλιστα κατέχουν σπουδαία θέση, διάφοροι τίτλοι (μετοχές, ομολογίες κλπ.), τα ασώματα αγαθά, όπως είναι τα σήματα, η ευρεσιτεχνία, η επωνυμία, ακόμη και φυσικές δυνάμεις, όπως το ηλεκτρικό ρεύμα και η θερμότητα, εφόσον μπορούν να περιορισθούν σε ορισμένο χώρο, ώστε να υπόκεινται σε εξουσία. Η αγορά ακινήτου δεν είναι εμπορική και αν ακόμη γίνεται σε μεγάλη κλίμακα, γιατί το ακίνητο δε μπορεί να χαρακτηρισθεί ως προϊόν γης ή τέχνης.

Η αγορά κινητών πραγμάτων για να είναι εμπορική προϋποθέτει κτήση από οποιαδήποτε αιτία, εφόσον γίνεται με δικαιοπραξία όχι χαριστική. Δικαιοπραξία χαριστική έχουμε όταν αποκτάει κάποιος κινητά πράγματα από δωρέα.

Για να είναι η αγορά του κινητού πράγματος εμπορική, θα πρέπει να γίνει με σκοπό τη μεταπώληση ή την εκμίσθωσή του. Ο σκοπός αυτός πρέπει να υπάρχει κατά το χρόνο αποκτήσεως του πράγματος, άσχετα αν τελικά θα πραγματοποιηθεί ή όχι. Αντίστροφα, δεν είναι εμπορική η μεταπώληση πράγματος που είχε αγορασθεί για την κάλυψη αναγκών του αγοραστή.

Για πληρέστερη κατανόηση του όλου θέματος παραθέτουμε πιά κάτω μερικά παραδείγματα:

- 1) Ο Α αγόρασε καφέ και ζάχαρη για το καφενείο του και φέτα για την οικογένειά του. Η αγορά του καφέ και της ζάχαρης είναι πράξεις εμπορικές, ενώ της φέτας είναι πράξη αστική, γιατί έγινε για την ικανοποίηση δικών του αναγκών.
- 2) Ο Β αγόρασε βιβλία και δημιούργησε μία δανειστική βιβλιοθήκη για το κοινό του Πειραιά. Η αγορά αυτή είναι εμπορική, γιατί έγινε με το σκοπό εκμίσθωσης του πράγματος.
- 3) Ο έμπορος Α αγόρασε ένα ψυγείο για να το μεταπωλήσει. Μετανόησε μεταγενέστερα και το κράτησε για τον εαυτό του. Η πράξη αυτή είναι εμπορική γιατί κατά το χρόνο της αγοράς υπήρχε ο σκοπός της μεταπωλήσεως, άσχετα αν τελικά δεν πραγματοποιήθηκε. Αντίθετα, αν αγόραζε το ψυγείο για να το κρατήσει για τον εαυτό του και τελικά το μεταπωλούσε, η πράξη θα ήταν αστική, γιατί κατά τη στιγμή της αγοράς δεν υπήρχε πρόθεση μεταπωλήσεως.

- 4) Η πώληση από το γεωργό Ε σιταριού δικής του παραγωγής δεν είναι πράξη εμπορική γιατί αφορά τα προϊόντα τα οποία παράγει ο ίδιος.
- 5) Ο Κ αγόρασε ένα πουκάμισο για να το δώσει δώρο στο φίλο του Π ή ο Κ πώλησε ένα ωρολόγιο χεριού που προερχόταν από δωρεά. Οι πράξεις αυτές δεν είναι εμπορικές, γιατί πρόκειται για αγορά αγαθού που προορίζεται για δωρεά στην πρώτη περίπτωση, ενώ στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για πώληση αγαθού που αποκτήθηκε από χαριστική αιτία.

β) Η προμήθεια.

Προμήθεια καλείται η πράξη εκείνη στην οποία κάποιο πρόσωπο, που λέγεται **προμηθευτής**, αναλαμβάνει την πώληση αγαθών, τα οποία δεν έχει κατά το χρόνο της συμβάσεως και τα οποία ελπίζει ότι θα αποκτήσει μεταγενέστερα.

Ο προμηθευτής πρώτα πωλεί και ύστερα αγοράζει. Επομένως αυτή είναι πράξη αντίθετη προς την αγορά προς μεταπώληση, γιατί στη μία περίπτωση προηγείται η αγορά και ακολουθεί η πώληση, ενώ στην προμήθεια προηγείται η πώληση και ακολουθεί η αγορά. Έτσι, ενώ στην αγορά αγοράζουμε χωρίς να γνωρίζουμε αν θα μπορέσουμε να πωλήσουμε και σε ποια τιμή, στην προμήθεια πωλούμε χωρίς να γνωρίζουμε αν θα μπορέσουμε να αγοράσουμε και σε ποια τιμή.

Η τυπική μορφή με την οποία η προμήθεια εμφανίζεται στην πράξη είναι εκείνη κατά την οποία ο προμηθευτής παρέχει στον πελάτη του διαδοχικά κατά τμήματα τα αγαθά που συμφωνήθηκαν. Π.χ. το νοσοκομείο ο «Ευαγγελισμός» προκηρύσσει διαγωνισμό για την προμήθεια κρέατος για ένα χρόνο για τις ανάγκες του νοσοκομείου. Ο κρεοπώλης που θα συμβληθεί με τον «Ευαγγελισμό» ενεργεί πράξη προμήθειας, γιατί είναι φανερό ότι ο προμηθευτής θα αποκτήσει το πράγμα, του οποίου την παράδοση υπόσχεται, ύστερα από την κατάρτιση της σύμβασης σχετικής με την προμήθεια. Αυτό συμβαίνει επίσης και με τους προμηθευτές του Δημοσίου.

Και στην προμήθεια ισχύει ο κανόνας ότι πρέπει να υπάρχει κτήση με πράξη όχι χαριστική.

Αντικείμενο προμήθειας μπορεί να είναι κάθε αγαθό, ενσώματο ή ασώματο, ακόμη δε και υπηρεσίες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι από την έννοια της προμήθειας αποκλείονται οι πράξεις πωλήσεως από τον ίδιο τον παραγωγό των προϊόντων του που πρόκειται να παραχθούν στο μέλλον, γιατί με ρητή διάταξη του νόμου, οι πράξεις των γεωργών για πώληση των δικών τους προϊόντων δεν είναι εμπορικές.

γ) Η χειροτεχνία.

Η πράξη της χειροτεχνίας υπάρχει όταν η πρώτη ύλη παρέχεται από τον πελάτη, ο δε χειροτέχνης απλώς την επεξεργάζεται με αμοιβή. Επομένως η χειροτεχνία αποτελεί **επεξεργασία ξένης πρώτης ύλης**.

Δεν αποτελεί χειροτεχνία:

- Η επεξεργασία της πρώτης ύλης, που απόκτησε κάποιος με αγορά, για μεταπώληση. Μια τέτοια πράξη υπάγεται στην αγορά για μεταπώληση.
- Η επεξεργασία την οποία κάποιος κτηματίας επιχειρεί στο προϊόν του κτήματός του πριν το πωλήσει.
- Η επεξεργασία την οποία κάνει κάποιος κατά την παροχή υπηρεσιών σε άλλον και μάλιστα ως μισθωτός του. Ο εργάτης, ο οποίος στο κατάστημα του

εργοδότη του κατασκευάζει παπούτσια δεν ενεργεί επιχείρηση χειροτεχνίας.

Τη χειροτεχνία ενεργεί, μέσω αυτού, ο εργοδότης.

Τελικά πρέπει να σημειωθεί ότι ως επεξεργασία νοείται και η βελτίωση, διόρθωση γενικά διαφόρων αντικειμένων. Έτσι π.χ. χειροτεχνία αποτελεί ο καθαρισμός, η πλύση ενδυμάτων, η επιδιόρθωση ποδηλάτων κλπ.

δ) Η παραγγελία.

Παραγγελία ονομάζεται η πράξη εκείνη στην οποία ένα πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, που λέγεται **παραγγελιοδόχος** αναλαμβάνει με αμοιβή την ενέργεια εμπορικών πράξεων με δικό του όνομα, αλλά για λογαριασμό άλλου προσώπου που λέγεται **παραγγελέας**.

Μεταξύ του παραγγελιοδόχου και του παραγγελέα καταρτίζεται συμφωνία με βάση την οποία ενεργεί ο παραγγελιοδόχος.

Ο παραγγελιοδόχος παίρνει αμοιβή, που λέγεται **προμήθεια**, και η οποία ορίζεται σέ ποσοστό επί τοις εκατό πάνω στην αξία των πραγμάτων που αγοράζονται ή πωλούνται με την παρεμβολή του.

Πολύ μεγάλη ποικιλία πράξεων ενεργούνται με τη μεσολάβηση του παραγγελιοδόχου. Μεταξύ των πράξεων αυτών περιλαμβάνονται ιδίως η αγορά, η πώληση, η μεταφορά και η ασφάλιση.

Ο παραγγελιοδόχος διακρίνεται από το μεσίτη, ο οποίος μεσολαβεί ή υποδεικνύει ευκαιρίες για τη σύναψη συμβάσεων χωρίς να παίρνει μέρος στην κατάρτιση τους.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο παραγγελιοδόχος μεσολαβεί μεταξύ των μερών, χωρίς να τα φέρει σε άμεση επαφή.

ε) Η μεσιτεία.

Μεσιτεία είναι η πράξη εκείνη στην οποία ένα πρόσωπο, που λέγεται **μεσίτης**, φέρει σε επαφή δύο άλλα πρόσωπα για τη σύναψη από αυτά κάποιας συμφωνίας, έναντι αμοιβής η οποία λέγεται μεσιτεία.

Στη μεσιτεία αυτός που μεσολαβεί, δηλαδή ο μεσίτης, φέρει σ' επαφή τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, χωρίς ο ίδιος να παίρνει μέρος στην κατάρτιση της συμφωνίας.

Π.χ. ο έμπορος Α αναθέτει στο μεσίτη Β να τον φέρει σε επαφή με παραγωγούς που διαθέτουν φέτα. Αυτός καμία άλλη υποχρέωση δεν έχει παρά να φέρει σε επαφή τους δύο συμβαλλόμενους. Αυτοί θα συμφωνήσουν τους όρους της αγοραπωλησίας και μετά το κλείσιμό της ο μεσίτης θα ζητήσει την αμοιβή του από αυτόν που του ανάθεσε την εντολή.

στ) Η μεταφορά διαμέσου της γης ή του νερού.

Πρόκειται για τη χερσαία μεταφορά και τη μεταφορά μέσω εσωτερικών υδάτων, δηλαδή λιμνών, πλωτών ποταμών και διωρύγων. Αφορά τη μεταφορά οικονομικών αγαθών από τόπο σε τόπο, αλλά και τη μεταφορά προσώπων. Αυτή η μεταφορά είναι εμπορική για το μεταφορέα, όταν αυτός έχει επιχείρηση, δηλαδή οργανωμένη δράση. Συνεπώς οι μεταφορές που γίνονται από τον αχθοφόρο, λεμβούχο, ιδιοκτήτη ταξί δεν είναι γι' αυτούς εμπορικές, γιατί η αμοιβή που αποκομίζουν από τη μεταφορά δεν αποτελεί εμπορικό κέρδος, αλλά ανταμοιβή της σωματικής τους καταπονήσεως.

ζ) Η πρακτορία.

Πρακτορία υπάρχει, όταν κάποιο πρόσωπο, που λέγεται **πράκτορας**, αναλαμβάνει με αμοιβή τη φροντίδα να διεκπεραιώσει υποθέσεις τρίτων προσώπων. Έτσι στην πρακτορία υπάγονται η παροχή πληροφοριών πάσης φύσεως, τα γραφεία διαφημίσεων, τα πρακτορεία ειδήσεων, η φροντίδα για την εγγραφή μελών σε εφημερίδες και περιοδικά κλπ.

Ιδιαίτερη σπουδαιότητα και κοινωνική χρησιμότητα έχει η πρακτορία, που ασχολείται με την οργάνωση ταξιδίων γενικά, η οποία περιλαμβάνει και τη διαμονή στα ξενοδοχεία. Έτσι τα πρακτορεία ταξιδίων φροντίζουν για την τακτοποίηση υποθέσεων, τις οποίες συνεπάγεται ένα ταξίδι και περιλαμβάνουν την αγορά εισιτηρίων, παροχή πληροφοριών, μεσολαβήσεις σε ξενοδοχεία, διευκολύνσεις για θεωρήσεις διαβατηρίων, ενέργεια των νομίμων διατυπώσεων για απόκτηση ξένου συναλλάγματος κλπ.

Οι δικηγόροι και οι συμβολαιογράφοι, οι οποίοι παρέχουν επίσης ιδιωτικές υπηρεσίες, δε θεωρούνται πράκτορες, γιατί οι υπηρεσίες που προσφέρονται από αυτούς αποτελούν άσκηση δημόσιου λειτουργήματος.

Τέλος, ο πράκτορας πρέπει να παρέχει ανεξάρτητες υπηρεσίες, δηλαδή να μη βρίσκεται σε υπαλληλική θέση έναντι αυτού που του αναθέτει την επιμέλεια των υποθέσεών του.

η) Η πλειστηρίαση.

Η επιχείρηση πλειστηρίασεως έχει ως αντικείμενο την πώληση από κάποιο πρόσωπο, που λέγεται **πλειστηριαστής**, με πλειοδοτικό διαγωνισμό (δημοπρασία) κινητών πραγμάτων που ανήκουν σε τρίτους.

Η πώληση γίνεται με ιδιωτικό πλειστηριασμό, τα δε αντικείμενα που πρόκειται να πωληθούν παραδίδονται στους πλειστηριαστές και εκτίθενται στον τόπο που γίνεται ο πλειστηριασμός ή σε ειδική έκθεση. Αγοραστής είναι αυτός που θα δώσει την ευνοϊκότερη τιμή και λέγεται τελευταίος **πλειοδότης** ή **υπερθεματιστής**.

Η αμοιβή του πλειστηριαστή συνίσταται, συνήθως, σε ποσοστό επί της αξίας των πωλήσεων που πραγματοποιούνται.

Εννοείται ότι ο νόμος αναφέρεται στον ιδιωτικό πλειστηριασμό και όχι στο δημόσιο, όπως είναι ο αναγκαστικός, που γίνεται από δημόσιο λειτουργό (συμβολαιογράφο) για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων και ο οποίος διέπεται από κανόνες δημοσίου δικαίου.

θ) Τα δημόσια θεάματα.

Εδώ περιλαμβάνεται κάθε επιχείρηση παροχής δημόσιου θεάματος για την ψυχαγωγία ή τη μόρφωση του κοινού.

Έτσι επιχείρηση δημοσίων θεαμάτων είναι το θέατρο, ο κινηματογράφος, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, οι ιπποδρομίες, το τσίρκο, οι μουσικές συναυλίες, οι χοροί και άλλες ψυχαγωγίες που γίνονται σε κλειστούς χώρους. Όταν το θέαμα παρέχεται δωρεάν ή για φιλανθρωπικό σκοπό, τότε αυτό δεν αποτελεί πράξη εμπορική. Δηλαδή αντικείμενο της επιχειρήσεως δημοσίων θεαμάτων αποτελεί η με αντάλλαγμα ανάληψη υποχρεώσεως παροχής στο κοινό οποιασδήποτε δημόσιας ψυχαγωγίας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι για την εμπορικότητα της πράξεως απαιτείται μεσολάβηση μεταξύ του δημιουργού του θεάματος και των θεατών. Έτσι, όταν ένας θεα-

τρικός συγγραφέας αναλάβει τη διεύθυνση του θιάσου και κάνει παραστάσεις των έργων του ή ένας συνθέτης μουσικής ή μουσικοδιδάσκαλος δίνει συναυλία με τους μαθητές του, δεν ενεργεί πράξη εμπορική.

ι) Οι κολλυβιστικές εργασίες.

Οι εργασίες αυτές έχουν ως αντικείμενο την ανταλλαγή νομισμάτων έναντι αμοιβής.

Κολλυβιστές είναι οι αργυραμοιβοί σύμφωνα με τη σύγχρονη έκφραση. Στην αρχαία Ελλάδα το κέρμα και μάλιστα το μικρής αξίας ονομαζόταν «κόλλυβο», το δε κέρδος από την ανταλλαγή των νομισμάτων «κόλλυβο».

Το επάγγελμα των αργυραμοιβών τείνει να εκλείψει σήμερα υπό το κράτος των διατάξεων των σχετικών με την προστασία του εθνικού νομίσματος.

ια) Οι Τραπεζιτικές εργασίες.

Οι Τράπεζες μεσολαβούν στις πιστωτικές συναλλαγές. Δέχονται χρήματα από εκείνους που έχουν διαθέσιμα κεφάλαια και παρέχουν πιστώσεις σ' εκείνους που έχουν ανάγκη συμπληρωματικού κεφαλαίου για την ενίσχυση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Επιπλέον οι Τράπεζες ενεργούν και άλλες εμπορικές πράξεις. Π.χ. μεσιτεία, πρακτορία, παροχή πληροφοριών για την οικονομική κατάσταση αυτού ή εκείνου του εμπόρου, συμβουλές κλπ.

Τραπεζιτικές εργασίες είναι κυρίως:

- Οι καταθέσεις χρημάτων (ταμειευτηρίου, όψεως, με προθεσμία).
- Η παροχή πιστώσεων με διάφορους τύπους (με υποθήκη, με ενέχυρο κινητές αξίες, αλληλόχρεος λογαριασμός κλπ.).
- Η διάθεση στο κοινό μετοχών και ομολογιών, τις οποίες εκδίδουν σε δημόσια εγγραφή οι ανώνυμες εταιρίες.
- Η συμμετοχή στο κεφάλαιο εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων που υπάρχουν ή που ιδρύονται.
- Η προεξόφληση συναλλαγματικών και γραμματίων σε διαταγή.
- Η πληρωμή τραπεζιτικών επιταγών.
- Η φύλαξη χρεωγράφων και άλλων αξιών.
- Η παροχή εγγυήσεων.
- Η μίσθωση θυρίδων και χρηματοκιβωτίων.

ιβ) Η συναλλαγματική.

Η υπογραφή της συναλλαγματικής που γίνεται από τον εκδότη, αποδέκτη, οπισθογράφο, τριτεγγυητή είναι πράξη εμπορική.

ιγ) Πράξεις εμπορικές με νεότερους νόμους.

Εκτός από τις αντικειμενικά εμπορικές πράξεις που απαριθμεί το άρθρο 2 του διατάγματος των εμποροδικείων και για τις οποίες μιλήσαμε παραπάνω, θεωρήθηκαν εμπορικές με νεότερους νόμους και άλλες πράξεις. Οι πράξεις αυτές είναι:

- Οι χρηματιστηριακές συναλλαγές.
- Οι ενοχές από την τραπεζιτική επιταγή.

- Οι ενοχές από τα αποθετήρια και ενεχυρόγραφα.
- Οι ενοχές από το γραμμάτιο σε διαταγή.
- Η σύμβαση τραπεζιτικής ενέγγυας πιστώσεως.
- Η χερσαία ασφάλιση.

ιδ) Πράξεις του θαλάσσιου εμπορίου.

Οι αντικειμενικά εμπορικές πράξεις του θαλάσσιου εμπορίου αναγράφονται στο άρθρο 3 του διατάγματος για την αρμοδιότητα των εμποροδικείων. Ρητά στη διάταξη αυτή χαρακτηρίζονται ως εμπορικές πράξεις:

- Η επιχείρηση κατασκευής πλοίου (ναυπήγηση).
- Η αγορά, πώληση ή μεταπώληση πλοίου.
- Όλες οι θαλάσσιες αποστολές. Ως αποστολή θεωρείται κάθε μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων που γίνεται με πλοίο. Επίσης θαλάσσια αποστολή αποτελεί η οργάνωση τουριστικού περιηγητικού ταξιδιού (κρουαζιέρας), η τοποθέτηση υποβρυχίων καλωδίων, η αλιεία και μάλιστα σε ανοικτή θάλασσα κλπ.
- Η αγορά ή πώληση αρμένων (ιστοί, πανιά, σχοινιά κλπ.), εξαρτίων (διάφορα άλλα εφόδια) και γενικά ειδών που αφορούν τη συντήρηση, τον εξοπλισμό και την κίνηση του πλοίου, όπως είναι τα καύσιμα, τα λάδια των μηχανών κλπ.
- Η θαλάσσια ασφάλιση και μάλιστα τόσο η ασφάλιση του πλοίου όσο και η ασφάλιση του φορτίου.
- Όλες οι συμφωνίες για τη μίσθωση πληρώματος, δηλαδή οι συμβάσεις προσλήψεως ναυτικών για την υπηρεσία στα εμπορικά πλοία.
- Η ναύλωση, δηλαδή η σύμβαση μεταφοράς μέσω θάλασσας.

2.3 Υποκειμενικά εμπορικές πράξεις.

Ο κύκλος των εμπορικών πράξεων όμως δεν περιορίζεται μόνο σε αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω. Όταν ένα πρόσωπο γίνει έμπορος, ενεργεί και πάρα πολλές άλλες πράξεις, οι οποίες σχετίζονται με το εμπόριό του και θα ήταν παράλογο να εξαιρεθούν αυτές από τη ρύθμιση του Εμπορικού Δικαίου. Για το λόγο αυτό, αναπτύχθηκε η θεωρία για το υποκειμενικό κριτήριο, σύμφωνα με την οποία, πέρα από τις αντικειμενικά εμπορικές πράξεις που αναφέρονται από το νόμο, και πάρα πολλές άλλες πράξεις, αστικές καταρχήν, όταν ενεργούνται όμως από έμπορο και για χάρη της εμπορίας του, πρέπει να θεωρηθούν εμπορικές. Στην περίπτωση αυτή δεν εξετάζουμε αυτή την ίδια την πράξη, αλλά την ιδιότητα του προσώπου που τήν ενεργεί. Έτσι π.χ. ένα δάνειο ή η εγγύηση είναι πράξεις αστικές όταν διενεργούνται από ιδιώτη, είναι όμως εμπορικές όταν διενεργούνται από έμπορο.

Οι αστικές πράξεις καθίστανται εμπορικές με βάση το υποκειμενικό κριτήριο με τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) Οι αστικές αυτές πράξεις πρέπει να μὴν ανήκουν στην κατηγορία των πράξεων που δεν μπορούν να μετατραπούν σε εμπορικές, όπως είναι οι πράξεις στα ακίνητα, οι σχέσεις κληρονομικού και οικογενειακού δικαίου. Π.χ. η αγορά ή πώληση ακινήτου από έμπορο δεν είναι εμπορική, με βάση το παραπάνω κριτήριο, γιατί τα ακίνητα αποκλείονται από την εμπορικότητα.

- β) Οι παραπάνω αστικές πράξεις πρέπει να διενεργηθούν από έμπορο. Εδώ εξετάζεται η ιδιότητα του προσώπου, η εμπορική ιδιότητα αυτού που ενεργεί. Γι' αυτό και ονομάστηκε υποκειμενικό σύστημα.
- γ) Τρίτη προϋπόθεση η οποία απαιτείται για την εφαρμογή του υποκειμενικού κριτηρίου είναι ότι οι αστικές πράξεις του εμπόρου να έγιναν για χάρη της εμπορίας του. Επομένως δεν υπάρχει το τεκμήριο σε πράξεις οι οποίες είναι ξένες προς την εμπορία. Συνεπώς η αγορά από έμπορο αντικειμένων για δική του χρήση δεν είναι πράξη εμπορική. Επίσης το δάνειο που συνάπτει έμπορος για την προίκιση της κόρης του δεν είναι πράξη εμπορική. Αντίθετα το δάνειο το οποίο συνάπτει έμπορος για χάρη της εμπορίας του ή η πρόσληψη υπαλλήλων για το κατάστημά του αποτελούν για τον έμπορο πράξεις εμπορικές.

2.4 Ερωτήσεις.

1. Ποια είναι τα βασικά συστήματα που χρησιμοποιούμε, για να χαρακτηρίσουμε μια πράξη ως εμπορική;
2. Πώς χαρακτηρίζεται μία πράξη ως εμπορική σύμφωνα: α) με το αντικειμενικό σύστημα και β) με το υποκειμενικό σύστημα;
3. Ποιο σύστημα ακολούθησε ο δικός μας εμπορικός νόμος για το χαρακτηρισμό μιας πράξεως ως εμπορικής;
4. Απαριθμήστε τις αντικειμενικά εμπορικές πράξεις του χερσαίου εμπορίου (άρθρο 2 του διατάγματος για την αρμοδιότητα των εμποροδικείων).
5. Απαριθμήστε τις αντικειμενικά εμπορικές πράξεις του θαλάσσιου εμπορίου (άρθρο 3 του διατάγματος για την αρμοδιότητα των εμποροδικείων).
6. Αναφέρετε τις πράξεις που θεωρήθηκαν εμπορικές με νεότερους νόμους.
7. Πότε η αγορά είναι εμπορική;
8. Ποια αγορά δεν είναι εμπορική;
9. Τι είναι προμήθεια;
10. Τι είναι χειροτεχνία;
11. Τι είναι παραγγελία;
12. Τι είναι μέσιτεια;
13. Τι είναι πρακτορία;
14. Τι καλείται επιχείρηση πλειστηριάσεως;
15. Τι είναι μεταφορά διαμέσου γης ή νερού;
16. Τι είναι δημόσια θεάματα;
17. Τι είναι κολλυβιστικές εργασίες;
18. Αναφέρετε τις κυριότερες τραπεζικές εργασίες.
19. Τι γνωρίζετε για τις υποκειμενικά εμπορικές πράξεις;
20. Με ποιες προϋποθέσεις αστικές πράξεις γίνονται εμπορικές με βάση το υποκειμενικό κριτήριο;

Ασκήσεις.

Ποιες από τις παρακάτω πράξεις είναι εμπορικές, ποιες αστικές και γιατί;

1. Ο Α αγόρασε 100 κιλά αλεύρι για την ικανοποίηση των αναγκών της οικογένειάς του. Αργότερα μετаноεί και πωλεί το αλεύρι.
2. Ο έμπορος Α αγόρασε μια τηλεόραση για να τη μεταπωλήσει. Αργότερα μετаноεί και την κρατά για τον εαυτό του.
3. Η σύζυγος γεωργού αγόρασε ένα τρακτέρ με την πρόθεση να ενοικιάζει τη χρήση του. Μεταγενέστερα μετаноεί και το χαρίζει στον άνδρα της.
4. Ο Α πώλησε στον Ε ένα ποδήλατο που προερχόταν από δωρεά του πατέρα του.
5. Ο Κ αγόρασε μία γραβάτα για να τη δώσει δώρο στο φίλο του τον Π.
6. Ο γεωργός Β πωλεί 1000 κιλά λάδι δικής του παραγωγής.
7. Ο βιβλιοπώλης Ζ κερδίζει σε λαχειοφόρο αγορά 10 βιβλία, τα οποία και πωλεί.
8. Εργάτρια αγοράζει μαλλί με σκοπό να πλέξει με αυτό κάλτσες, τις οποίες προτίθεται να μεταπωλήσει.

Ποιες από τις παρακάτω αστικές πράξεις χαρακτηρίζονται ως εμπορικές με βάση το υποκειμενικό κριτήριο;

9. Ο έμπορος Α συνάπτει δάνειο για την αντιμετώπιση των εξόδων νοσηλείας του γιού του.
10. Ο έμπορος Ζ συνάπτει δάνειο για την αγορά μηχανημάτων της επιχείρησής του.
11. Ο έμπορος Τ προσλαμβάνει λογιστή για την επιχείρησή του.
12. Ο έμπορος Ρ προσλαμβάνει οικιακή βοηθό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ

3.1 Τα νομοθετικά συστήματα για το χαρακτηρισμό κάποιου ως εμπόρου.

Όσον αφορά το θέμα ποιος είναι έμπορος και επομένως πώς αποκτάται η ιδιότητα του εμπόρου, βασική σπουδαιότητα έχει η μεταξύ αντικειμενικού και υποκειμενικού συστήματος διάκριση, την οποία είδαμε στο κεφάλαιο για τις εμπορικές πράξεις. Όπως μία πράξη μπορεί να χαρακτηριστεί εμπορική κατά δύο συστήματα (αντικειμενικό και υποκειμενικό), έτσι και ένα πρόσωπο μπορεί να χαρακτηριστεί ως έμπορος κατά δύο συστήματα, που είναι:

1) **Το ουσιαστικό**, σύμφωνα με το οποίο, για να κρίνουμε αν κάποιος είναι έμπορος, θα εξετάσουμε απλώς και μόνο αν εκπληρώνονται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που τίθενται από το νόμο, χωρίς να απαιτείται η τήρηση κάποιου τύπου. Η ύπαρξη των ουσιαστικών αυτών προϋποθέσεων είναι απαραίτητη και αρκετή. Τυπικές προϋποθέσεις (π.χ. εγγραφή με μητρώα κλπ.) δεν απαιτούνται για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου.

2) **Το τυπικό**, σύμφωνα με το οποίο η εμπορική ιδιότητα προσδίνεται από το νόμο εφόσον εκπληρωθούν ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις. Στην περίπτωση αυτή ο νόμος προσδίνει την ιδιότητα του εμπόρου σε ορισμένα πρόσωπα, ανεξάρτητα αν αυτά διενεργούν ή όχι εμπορικές πράξεις.

3.2 Ποιος είναι έμπορος.

Σύμφωνα με τον Ε.Ν. (άρθρο 1) έμπορος είναι εκείνος που διενεργεί εμπορικές πράξεις και έχει ως συνηθισμένο επάγγελμα την εμπορία. Με το άρθρο αυτό καθιερώνεται καταρχήν το ουσιαστικό σύστημα αποκτήσεως της εμπορικής ιδιότητας. Έτσι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως εμπόρου είναι δύο:

α) Ενέργεια εμπορικών πράξεων.

β) Η ενέργεια εμπορικών πράξεων να αποτελεί σύνθητες επάγγελμα.

Ο νόμος όταν ομιλεί για εμπορικές πράξεις αναφέρεται στις αντικειμενικά εμπορικές πράξεις που αναγράφονται στα άρθρα 2 και 3 του διατάγματος για την αρμοδιότητα των εμποροδικείων. Η διενέργεια δε τέτοιων πράξεων πρέπει να γίνεται σταθερά και κατά τρόπο συστηματικό, ώστε με την άσκησή τους να μπορεί να συσταθεί επάγγελμα.

Η άσκηση των εμπορικών πράξεων δεν είναι ανάγκη να γίνεται συνεχώς και χωρίς διακοπές. Μπορεί να είναι και περιοδική, όπως π.χ. η εκμετάλλευση θερινών κέντρων κλπ.

Η διενέργεια των εμπορικών πράξεων πρέπει να αποτελεί το συνηθισμένο επάγγελμα και **όχι το κύριο**. Έτσι ο συμβολαιογράφος, γιατρός, καλλιτέχνης, γεωργός που έχουν κύριο επάγγελμα αστικό, μπορούν να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα, αν ενεργούν συνήθως εμπορικές πράξεις.

Δεν χαρακτηρίζονται ως έμποροι τα φυσικά πρόσωπα, τα οποία διενεργούν πράξεις εμπορικές αλλά σε αριθμό και έκταση περιορισμένη. Τέτοιοι είναι οι πλανόδιοι μικροέμποροι, μικροί περιπτεριούχοι κλπ.

Τέλος απαραίτητο στοιχείο για την εμπορική ιδιότητα είναι η διενέργεια των εμπορικών πράξεων να γίνεται από έμπορο με το δικό του όνομα και για δικό του λογαριασμό.

Επομένως δεν αποκτούν την ιδιότητα του εμπόρου ο πλοίαρχος, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της ανώνυμης εταιρίας, οι διαχειριστές της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, οι διευθυντές υποκαταστημάτων και γενικά οι υπάλληλοι μιας εμπορικής επιχείρησης, γιατί ενεργούν επ' ονόματι και για λογαριασμό του κύριου της επιχείρησης είτε αυτός είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Οι έμποροι μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

Τα παραπάνω αφορούν την κτήση της εμπορικής ιδιότητας με το ουσιαστικό κριτήριο. Παράλληλα όμως με το ουσιαστικό ισχύει σε μας και το **τυπικό κριτήριο** σύμφωνα με το οποίο ο νόμος προσδίνει σε ορισμένα πρόσωπα την ιδιότητα του εμπόρου, με την εκπλήρωση ορισμένων τυπικών προϋποθέσεων. Το τυπικό κριτήριο, πάντως, αποτελεί την εξαίρεση. Με το κριτήριο αυτό σε μας έμποροι είναι:

- Η ανώνυμη εταιρία.
- Η εταιρία περιορισμένης ευθύνης.
- Ο συνεταιρισμός.
- Ο χρηματιστής και ο μεσίτης του χρηματιστηρίου αξιών.

Το Δημόσιο και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Δήμοι, Κοινότητες, ΙΚΑ κλπ.) δεν αποκτούν την ιδιότητα του εμπόρου και αν ενεργούν πράξεις εμπορικές. Επομένως το Δημόσιο και τα Ν.Π.Δ.Δ. μπορούν να ενεργούν πράξεις εμπορικές, δεν αποκτούν όμως την ιδιότητα του εμπόρου.

3.3 Συνέπειες από την ιδιότητα του εμπόρου.

Η απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας από κάποιο πρόσωπο έχει γι' αυτόν σημαντικές συνέπειες. Οι σπουδαιότερες είναι οι παρακάτω:

- 1) Οι πράξεις που ενεργούνται από τον έμπορο τεκμαίρονται ως εμπορικές και όταν ακόμη οι ίδιες δεν είναι εμπορικές, εφόσον έχουν γίνει για χάρη της εμπορίας του.
- 2) Ο έμπορος είναι υποχρεωμένος να τηρεί εμπορικά βιβλία.
- 3) Ο έμπορος, και μόνο ο έμπορος, κηρύσσεται σε πτώχευση, σε περίπτωση που παύσει τις πληρωμές του για τα εμπορικά του χρέη.
- 4) Ο έμπορος υπόκειται σε προσωπική κράτηση για τα εμπορικά του χρέη.
- 5) Το μεταξύ εμπόρων χρέος, που προέρχεται από εμπορική συναλλαγή, είναι τοκοφόρο από τη στιγμή που γίνει απαιτητό.
- 6) Τα μεταξύ εμπόρων χρέη **παραγράφονται** μετά από 5 χρόνια.
- 7) Συμβάσεις μεταξύ εμπόρων, που έχουν σχέση με την εμπορία που ασκείται από αυτούς, υπόκειται από άποψη τελών χαρτοσήμου σε ιδιαίτερο καθεστώς ευνοϊκότερο από το συνηθισμένο.

- 8) Έχει το δικαίωμα να εκλέγει και να εκλέγεται μέλος των Εμπορικών Επιμελητηρίων.

3.4 Απώλεια της ιδιότητας του εμπόρου.

Η απώλεια της εμπορικής ιδιότητας επέρχεται ανάλογα με τον τρόπο που αποκτήθηκε.

Αν η εμπορική ιδιότητα αποκτήθηκε με βάση το ουσιαστικό σύστημα, με τη διενέργεια δηλαδή εμπορικών πράξεων κατά σύνθετες επάγγελμα, όπως ορίζει το άρθρο 1 του Ε.Ν., τότε είναι φανερό ότι η διακοπή της ασκήσεως εμπορικών πράξεων από μέρους του εμπόρου επιφέρει την απώλεια της ιδιότητας του εμπόρου.

Αν όμως η εμπορική ιδιότητα αποκτήθηκε με βάση το νόμο, δηλαδή με το τυπικό σύστημα, αυτή χάνεται όσον αφορά τις εταιρίες (ανώνυμη εταιρία, εταιρία περιορισμένης ευθύνης, συνεταιρισμός) με τη διάλυση του νομικού τους προσώπου, προκειμένου δε για τους εμπόρους-φυσικά πρόσωπα (χρηματιστές, μεσίτες χρηματιστηρίου αξιών) από την ημέρα της αποδοχής της παραίτησής ή απολύσεώς τους.

Επίσης λόγοι απώλειας της εμπορικής ιδιότητας αποτελούν:

- 1) Η θέση του εμπόρου σε απαγόρευση, νόμιμη ή δικαστική.
- 2) Η ανάκληση της συναινέσεως του άνδρα για την απόκτηση από τη σύζυγό του της εμπορικής ιδιότητας.
- 3) Η ανάκληση της άδειας η οποία χορηγήθηκε στον ανήλικο για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου ή και της χειραφείας, η οποία αποτελεί, όπως θα δούμε, προϋπόθεση για την άρση της ανικανότητας του ανήλικου.
- 4) Η πτώχευση του εμπόρου.
- 5) Ο θάνατος του εμπόρου-φυσικού προσώπου ή η διάλυση των εμπορικών εταιριών που υπάγονται στο ουσιαστικό σύστημα της εμπορικότητας, όπως είναι η ομόρρυθμη και η ετερόρρυθμη εταιρία.

3.5 Εμπορική ικανότητα.

Η εμπορική ικανότητα διακρίνεται σε ικανότητα για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων και σε ικανότητα για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου.

Καταρχήν ικανός για να διενεργήσει εμπορικές πράξεις ή να αποκτήσει την ιδιότητα του εμπόρου είναι αυτός που συμπλήρωσε το 21ο έτος της ηλικίας του.

Παρόλα αυτά ο Ε.Ν. επιτρέπει και σε αυτούς που έχουν ηλικία μικρότερη από **εφκοσι ένα** έτη να διενεργήσουν εμπορικές πράξεις ή να αποκτήσουν την εμπορική ιδιότητα, εφόσον υπάρχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

— **Ηλικία 18 ετών τουλάχιστο.**

— **Χειραφεία του ανήλικου.**

Ο ανήλικος ο οποίος συμπλήρωσε το 18ο έτος μπορεί να χειραφετηθεί από τον πατέρα του. Αν ο ανήλικος διατελεί υπό επιτροπεία, λόγω θανάτου, απαγορεύσεως ή αφάνειας του πατέρα του μπορεί να χειραφετηθεί από τη μητέρα του ύστερα από άδεια του συγγενικού συμβουλίου. Η χειραφεία γίνεται με δήλωση του γονέα που χειραφετεί στον ειρηνοδίκη σε δημόσια συνεδρίαση. Επίσης, αν ο ανήλικος είναι ορφανός από πατέρα και μητέρα, μπορεί να χειραφετηθεί με απόφαση του συγγενικού συμβουλίου, εφόσον συμπληρώσει το 18ο έτος.

— **Έγγραφη άδεια για την άσκηση της εμπορίας ή εμπορικών πράξεων.**

Η άδεια δίνεται από τον πατέρα. Σε περίπτωση θανάτου, νόμιμης ή δικαστικής απαγορεύσεως ή απουσίας του πατέρα η άδεια χορηγείται από τη μητέρα. Όταν λείπει και η μητέρα, η άδεια χορηγείται από το συγγενικό συμβούλιο.

Στην άδεια που δίνεται στον ανήλικο πρέπει να αναφέρεται αν αυτός μπορεί να διενεργεί μία ή περισσότερες εμπορικές πράξεις, αν μπορεί να αποκτήσει και την εμπορική ιδιότητα, γιατί είναι δυνατό η άδεια να δόθηκε μόνο για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων, όχι όμως και για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου.

— **Δημοσίευση του εγγράφου της άδειας.**

Η δημοσίευση συνίσταται στην καταχώριση της άδειας σε ειδικό βιβλίο, το οποίο τηρείται από το γραμματέα του πρωτοδικείου του τόπου όπου ο ανήλικος πρόκειται να ασκήσει εμπορικές πράξεις ή την εμπορία του και στην τοιχοκόλληση της άδειας στην αίθουσα του ακροατηρίου του δικαστηρίου αυτού.

Αν αυτός που έδωσε την άδεια στον ανήλικο αντιληφθεί ότι η εμπορία γίνεται από αυτόν με τρόπο που θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα του, μπορεί να την ανακαλέσει.

3.6 Εμπορική ανικανότητα.

Ανίκανοι για την άσκηση εμπορικών πράξεων ή εμπορικού επαγγέλματος σύμφωνα με τον Ε.Ν. είναι:

α) Οι ανήλικοι που δε συμπλήρωσαν το 21ο έτος της ηλικίας του, εκτός αν συντρέξουν ορισμένες προϋποθέσεις για τις οποίες έγινε λόγος στην προηγούμενη παράγραφο.

β) Αυτοί που τελούν σε δικαστική ή νόμιμη απαγόρευση. Σε δικαστική απαγόρευση τίθενται πάντοτε ύστερα από δικαστική απόφαση:

- Αυτοί που αδυνατούν να επιμεληθούν (φροντίσουν) τον εαυτό τους ή την περιουσία τους λόγω διαρκούς πνευματικής νόσου, η οποία αποκλείει τη χρήση του λογικού.
- Αυτοί που αδυνατούν να επιμεληθούν τον εαυτό τους ή την περιουσία τους λόγω σωματικής αναπηρίας, π.χ. αυτοί που γεννιούνται τυφλοί, κουφοί, άλαλοι.
- Οι ανήλικοι, εφόσον αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον τους.

Σε νόμιμη απαγόρευση τελούν αυτοί που καταδικάσθηκαν για κακούργημα και για όσο χρόνο διαρκεί η ποινή τους.

Αυτοί που τίθενται σε δικαστική αντίληψη μπορούν να ενεργούν εμπορικές πράξεις με την έγκριση όμως του αντιλήπτορα.

Σε δικαστική αντίληψη μπορούν να τεθούν:

- Αυτοί που έχουν διφορούμενες τις φρένες.
- Αυτοί που βρίσκονται σε μερική αδυναμία να επιμεληθούν τον εαυτό τους και τις υποθέσεις τους λόγω σωματικής αναπηρίας.
- Οι άσωτοι οι οποίοι εκθέτουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους στον κίνδυνο στερήσεως.
- Οι καθ' έξη μέθυσοι και οι τοξικομανείς.

3.7 Η εμπορική ικανότητα της έγγαμης (παντρεμένης) γυναίκας.

Καταρχήν στο εμπορικό δίκαιο η γυναίκα έχει τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως ο άντρας και την ίδια όπως και ο άνδρας ικανότητα για ενέργεια εμπορικών πράξεων και απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου.

Γενικά η γυναίκα εφόσον δεν είναι ανήλικη μπορεί ελεύθερα να εμπορεύεται. Μόνο όταν πρόκειται για έγγαμη γυναίκα ισχύουν ειδικοί κανόνες. Η έγγαμη γυναίκα είναι ικανή να ενεργεί οποιοσδήποτε και οσοσδήποτε εμπορικές πράξεις, με τη διαφορά ότι δεν αποκτά την ιδιότητα του εμπόρου, αν δεν υπάρχει **συναίνεση** του άνδρα.

Η έγγαμη γυναίκα, για να αποκτήσει την ικανότητα για εμπορία έχει ανάγκη από τη συναίνεση του άνδρα της. Η συναίνεση μπορεί να είναι **γενική** ή **ειδική, ρητή** ή **σιωπηρή**. Η συναίνεση του συζύγου τεκμαίρεται ότι δόθηκε σιωπηρά από το γεγονός ότι παρόλο που γνώριζε αυτός την άσκηση της εμπορίας από τη γυναίκα του, δεχόταν αυτό αδιαμαρτύρητα.

Η συναίνεση του συζύγου μπορεί να ανακληθεί από αυτόν, αλλά γι' αυτό απαιτείται έκδοση αποφάσεως του δικαστηρίου, με την οποία να κρίνεται η βασιμότητα των λόγων ανακλήσεως.

Εκτός από τη συναίνεση του συζύγου απαιτείται να ασκεί η σύζυγος **χωριστή εμπορία**, δηλαδή χωρίς τη σύμπραξη του άνδρα. Η γυναίκα η οποία βοηθάει το σύζυγό της στην εμπορία του, δε θεωρείται έμπορος.

Η άσκηση από την έγγαμη ενήλικη γυναίκα της εμπορίας χωρίς τη συναίνεση του συζύγου δεν προσδίδει στη γυναίκα την ιδιότητα του εμπόρου, οι εμπορικές όμως πράξεις που γίνονται από αυτή θεωρούνται έγκυρες.

Όταν υπάρχει η συναίνεση του άνδρα, η έγγαμη γυναίκα αποκτά την ιδιότητα του εμπόρου, εφόσον ενεργεί πράξεις εμπορικές ως συνηθισμένο επάγγελμα.

Τέλος, αν η έγγαμη γυναίκα είναι ανήλικη, για να αποκτήσει την ικανότητα για εμπορία απαιτείται εκτός από τη συναίνεση του συζύγου της και η άδεια του πατέρα της ή της μητέρας της ή του συγγενικού συμβουλίου ανάλογα. (Βλέπε πιο πάνω στην παράγραφο 5 όσον αφορά την άδεια που δίνεται στον ανήλικο).

3.8 Περιορισμοί στην άσκηση της εμπορίας. Ασυμβίβαστο.

Η Γαλλική Επανάσταση, η οποία κατέργησε τη διάκριση των τάξεων, έδωσε απόλυτη ελευθερία ασκήσεως της εμπορίας σε οποιοδήποτε πρόσωπο ανεξάρτητα και χωρίς καμιά διάκριση. Η ελευθερία αυτή εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα σε όλα τα ελεύθερα κράτη.

Για διάφορους όμως λόγους (κοινωνικούς, ασφάλειας, υγείας κλπ.) τα κράτη, με ταξύ των οποίων και η Ελλάδα, με νόμους έχουν θεσπίσει διάφορους περιορισμούς. Έτσι απαγορεύεται:

1) Η εμπορία ορισμένων ειδών τα οποία το κράτος διαθέτει στην κατανάλωση με τη δημιουργία από αυτό μονοπωλίων, όπως π.χ. μονοπώλιο άλατος, σπέρτων, σιγαροχάρτου κλπ.

2) Η διενέργεια ταχυδρομικών και τηλεγραφικών εργασιών από οποιοδήποτε.

3) Το εμπόριο αρχαιοτήτων.

4) Η αγοραπωλησία συναλλάγματος.

5) Η ίδρυση ραδιοφωνικών σταθμών από τους ιδιώτες.

6) Η άσκηση του επαγγέλματος του φαρμακοποιού αν δεν είναι αυτοί πτυχιούχοι της φαρμακευτικής Σχολής του Πανεπιστημίου.

Εκτός από τους παραπάνω περιορισμούς υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι εισήχθησαν με διαφόρους νόμους.

Υπάρχουν ορισμένα πρόσωπα των οποίων η ιδιότητα είναι **ασυμβίβαστη** με την ιδιότητα του εμπόρου. Τέτοιο ασυμβίβαστο υπάρχει:

- 1) Στους δημόσιους υπαλλήλους.
- 2) Στους δικαστικούς.
- 3) Στους δικηγόρους.
- 4) Στους κληρικούς.
- 5) Στους στρατιωτικούς γενικά.
- 6) Στους έμισθους προξενικούς υπαλλήλους.
- 7) Στους ορκωτούς λογιστές.

Το θέμα του ασυμβίβαστου είναι τελείως διαφορετικό από το θέμα της εμπορικής ανικανότητας. Η διαφορά συνίσταται στο γεγονός ότι ο ανίκανος δεν μπορεί να ενεργήσει νομικά έγκυρες πράξεις ή να αποκτήσει την εμπορική ιδιότητα, ενώ στο ασυμβίβαστο οι πράξεις έγκυρα ενεργούνται και η εμπορική ιδιότητα καλώς αποκτήσει πλην όμως αυτοί, όταν διωχθούν πειθαρχικά, θα υποστούν τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις σχετικές απαγορευτικές διατάξεις.

3.9 Ερωτήσεις.

1. Ποια νομοθετικά συστήματα χρησιμοποιούνται για το χαρακτηρισμό κάποιου ως εμπόρου;
2. Ποιος είναι έμπορος σύμφωνα με τον εμπορικό νόμο;
3. Ποιοι μπορούν να είναι έμποροι;
4. Ποιοι είναι έμποροι με βάση το τυπικό κριτήριο;
5. Το Δημόσιο και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου μπορούν να αποκτήσουν την ιδιότητα του εμπόρου;
6. Ποιες είναι οι συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας;
7. Πώς επέρχεται η απώλεια της ιδιότητας του εμπόρου με βάση: α) Το ουσιαστικό σύστημα και β) το τυπικό σύστημα;
8. Ποιοι λόγοι επιφέρουν αυτοδικαίως την απώλεια της ιδιότητας του εμπόρου;
9. Ποιοι είναι ικανοί για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου και τη διενέργεια εμπορικών πράξεων;
10. Με ποιες προϋποθέσεις μπορεί ο ανήλικος να διενεργεί εμπορικές πράξεις;
11. Ποιοι είναι ανίκανοι για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων και την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου;
12. Η έγγαμη γυναίκα είναι ικανή για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων;
13. Με ποιες προϋποθέσεις η έγγαμη γυναίκα μπορεί να αποκτήσει την ικανότητα για εμπορία;
14. Οι εμπορικές πράξεις που γίνονται από την ενήλικη έγγαμη γυναίκα χωρίς τη συναίνεση του συζύγου είναι έγκυρες;
15. Με ποιες προϋποθέσεις η έγγαμη ανήλικη γυναίκα μπορεί να αποκτήσει την ικανότητα για εμπορία;
16. Ποιοι περιορισμοί ισχύουν στην άσκηση της εμπορίας;
17. Για ποια πρόσωπα είναι ασυμβίβαστη η ιδιότητα του εμπόρου;
18. Ποια είναι η διαφορά μεταξύ του ασυμβίβαστου και της ανικανότητας προς ενέργεια εμπορικών πράξεων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

4.1 Τα εμπορικά βιβλία κατ' ιδίαν.

Μία από τις συνέπειες της εμπορικής ιδιότητας είναι και η υποχρέωση για τήρηση εμπορικών βιβλίων.

Εμπορικά βιβλία είναι τα βιβλία που τηρούνται από τους εμπόρους, με το σκοπό απεικονίσεως της εμπορικής περιουσίας τους και των μεταβολών της.

Τα είδη των εμπορικών βιβλίων και ο τρόπος τηρήσεώς τους είτε καθορίζονται από το νόμο είτε αφήνονται στην κρίση του εμπόρου. Ο δικός μας νόμος ακολουθεί μέση μάλλον οδό.

Σύμφωνα με τον εμπορικό νόμο, *κάθε έμπορος* υποχρεούται να τηρεί βιβλία. Επομένως, αν ερμηνεύσουμε αυστηρά το νόμο, πρέπει να δεχθούμε ότι όλοι οι έμποροι, χωρίς διακρίσεις, υποχρεούνται στην τήρηση των βιβλίων. Παρόλα αυτά επικράτησε ορθά η επεικέστερη αντίληψη, η οποία απαλλάσσει τους μικροεμπόρους από την υποχρέωση για την τήρηση βιβλίων.

Τα εμπορικά βιβλία διακρίνονται από τον Εμπορικό Νόμο σε *υποχρεωτικά* και *προαιρετικά*. Υποχρεωτικά είναι αυτά που καθορίζονται από τον Εμπορικό Νόμο, προαιρετικά δε όλα τα υπόλοιπα, τα οποία τηρεί ο έμπορος γιατί του είναι χρήσιμα στην εμπορία του.

Τα *υποχρεωτικά* βιβλία τα οποία καθορίζονται από το νόμο είναι:

- 1) *Το ημερολόγιο*, στο οποίο ο έμπορος υποχρεούται να αναγράφει με τη χρονολογική σειρά που έγιναν όλες τις εμπορικές του πράξεις, επιπλέον δε συνολικά κάθε μήνα το ποσό των οικιακών του δαπανών. Το τελευταίο έχει σημασία, γιατί σε περίπτωση πτωχεύσεως ενός εμπόρου αυτός μπορεί να κηρυχθεί απλώς χρεωκόπος, αν οι προσωπικές ή οικιακές του δαπάνες κριθούν υπερβολικές.
- 2) *Το βιβλίο αντιγραφής επιστολών*, στο οποίο υποτίθεται ότι ο έμπορος αντιγράφει το κείμενο των επιστολών τις οποίες αποστέλλει, ενώ, σύγχρονα θέτει σε ιδιαίτερο φάκελο τις επιστολές τις οποίες παίρνει. Η τήρηση του βιβλίου αντιγραφής των επιστολών που αποστέλλονται από τον έμπορο έχει εγκαταλειφθεί στην πράξη από πολλά έτη. Σήμερα κρατούνται αντίγραφα από τη δακτυλογράφηση των επιστολών και ύστερα όλα μαζί τα αντίγραφα, από καιρού σε καιρό βιβλιοδοτούνται.
- 3) *Το βιβλίο απογραφών*, στο οποίο ο έμπορος υποχρεούται να καταχωρεί κάθε χρόνο απογραφή των ενεργητικών και παθητικών του στοιχείων.

Για ορισμένες κατηγορίες εμπόρων άλλοι νόμοι καθορίζουν και άλλα βιβλία επιπροσθέτως. Π.χ. στους χρηματιστές, τις ανώνυμες εταιρίες, τους συνεταιρισμούς κλπ.

Εκτός από τα υποχρεωτικά βιβλία ο έμπορος τηρεί και άλλα βιβλία, γιατί του εί-

να χρήσιμα στην εμπορία του. Τα βιβλία αυτά, τα οποία επιβάλλονται από το νόμο, καλούνται **προαιρετικά** και έχουν για τον έμπορο μεγάλη πρακτική σπουδαιότητα, ίσως μεγαλύτερη από τα υποχρεωτικά.

Προαιρετικά βιβλία είναι το **πρόχειρο**, το **βιβλίο ταμείου**, το **καθολικό** κ.α.

4.2 Τρόπος τηρήσεως των εμπορικών βιβλίων.

Ο νόμος καθορίζει όσον αφορά τον τρόπο τηρήσεως των υποχρεωτικών εμπορικών βιβλίων, ορισμένες διατυπώσεις, οι οποίες διακρίνονται σε εξωτερικές και εσωτερικές.

Εξωτερικές διατυπώσεις.

Τα εμπορικά βιβλία πρέπει, πριν από τη χρήση τους, να είναι **αριθμημένα** και **μονογραφημένα**. Σκοπός των διατυπώσεων αυτών είναι να αποφευχθεί η αποκοπή φύλλων και η αντικατάστασή τους ή η παρεμβολή νέων. Η αρίθμηση γίνεται σε κάθε σελίδα, που τη συνοδεύει μονογράφηση. Αρίθμηση και μονογράφηση συμπληρώνονται με τη θεώρηση, που γίνεται στο τέλος του βιβλίου.

Η μονογράφηση και η θεώρηση των βιβλίων ενεργείται από τον Οικονομικό Έφορο. Κατά τη θεώρηση των βιβλίων από τον Οικονομικό Έφορο γίνεται και χαρτοσήμανσή τους.

Εσωτερικές διατυπώσεις.

Τα βιβλία πρέπει να τηρούνται με χρονολογική τάξη χωρίς άγραφα διαστήματα, χάσματα ή παραπομπές στο περιθώριο.

Ο εμπορικός νόμος επιβάλλει τη **διατήρηση των βιβλίων επί 10 έτη**. Η προθεσμία αρχίζει από την ημερομηνία της τελευταίας εγγραφής.

4.3 Ανακοίνωση και εμφάνιση των εμπορικών βιβλίων.

Τα βιβλία που τηρήθηκαν σύμφωνα με το νόμο έχουν αποδεικτική ισχύ, μπορούν δε να προσαχθούν στο δικαστήριο για να εξετασθεί δικαστικά είτε ολόκληρο το περιεχόμενό τους, οπότε κάνομε λόγο για **ανακοίνωση** των βιβλίων ή να εξετασθούν ορισμένες μόνο εγγραφές, οπότε κάνομε λόγο για **εμφάνιση** των βιβλίων.

Επομένως **ανακοίνωση** καλείται η προσαγωγή στο δικαστήριο όλων των βιβλίων ή μόνο των υποχρεωτικών, για εξέταση **σε όλα τους** τα μέρη.

Η ανακοίνωση των βιβλίων είναι κατεξοχήν επικίνδυνη και επιβλαβής για τον έμπορο του οποίου έτσι κοινολογούνται χρήσιμα ίσως μυστικά που αφορούν την επιχείρησή του. Για το λόγο αυτό ο νόμος (άρθρο 14 Ε.Ν.) καθορίζει περιοριστικά τις περιπτώσεις στις οποίες χωρεί η ανακοίνωση. Έτσι ανακοίνωση επιτρέπεται σε περίπτωση κληρονομιάς, διαλύσεως εταιρίας και πτωχεύσεως.

Όσον αφορά την **εμφάνιση** των βιβλίων, ο νόμος ορίζει ότι αυτή γίνεται για να ληφθούν αντίγραφα των χωρίων που αφορούν την υπόθεση η οποία δικάζεται. Η εμφάνιση είτε γίνεται εκούσια από τον έμπορο που τηρεί το βιβλίο, ο οποίος το προσάγει ως αποδεικτικό στοιχείο των ισχυρισμών του, είτε διατάσσεται από το δικαστήριο και μάλιστα ύστερα από αίτηση του αντιδίκου του εμπόρου ή και αυτεπάγγελα.

4.4 Αποδεικτική δύναμη των εμπορικών βιβλίων.

Η αποδεικτική δύναμη των βιβλίων ενώπιον των δικαστηρίων στηρίζεται σε τρεις βάσεις:

- α) Ο νομοθέτης αποδέχεται καταρχήν ότι ο έμπορος είναι ειλικρινής τη στιγμή της καταχωρίσεως των εγγραφών και γι' αυτό επεδίωξε την πρόληψη κάθε μεταγενέστερης αλλοιώσεώς τους. Η προϋπόθεση της ειλικρίνειας ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα στην περίπτωση μάλιστα των μεγάλων επιχειρήσεων (τραπεζών και άλλων) όπου ο διοικητικός καταμερισμός των λογιστικών εγγραφών καθιστά δυσχερή τη νόθευσή τους από την αρχή.
- β) Στην αρχή του δικαιολογητικού σύμφωνα με την οποία κάθε λογιστική καταχώριση προϋποθέτει την ύπαρξη αντίστοιχου δικαιολογητικού εγγράφου.
- γ) Στη δυνατότητα ελέγχου των εγγραφών με αντιπαραβολή προς τα βιβλία του αντιδίκου. Ο έλεγχος στηρίζεται στην ιδιότητα των λογιστικών εγγραφών, γιατί η χρέωση του Α στα βιβλία του Β με 2000 δρχ., συνεπάγεται την πίστωση του Β στα βιβλία του Α με το ίδιο ποσό, για την ίδια αιτία και για τον ίδιο χρόνο.

Για να έχουν αποδεικτική δύναμη τα βιβλία υπέρ αυτού που τα τηρεί πρέπει:

- α) Να έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους.
- β) Και οι δύο διάδικοι να είναι έμποροι.
- γ) Να πρόκειται για εμπορική διαφορά.

Η ιδιότητα του εμπόρου και στους δύο διαδίκους είναι απαραίτητη, γιατί, όταν και οι δύο διάδικοι είναι έμποροι, ο δικαστής μπορεί να παραβάλει τα βιβλία και των δύο για να εξακριβώσει την αλήθεια και αποδώσει το δίκαιο.

Ο Ε.Ν. (άρθρο 12) ορίζει: «Τα εμπορικά βιβλία που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με το νόμο μπορεί ο δικαστής να τα παραδεχθεί ως απόδειξη στις μεταξύ εμπόρων διαφορές για εμπορικές υποθέσεις».

Ο Ε.Ν. προβλέπει δυνητική για το δικαστή την αποδεικτική δύναμη των βιβλίων στις διαφορές μεταξύ εμπόρων. Αντίθετα η Πολιτική Δικονομία (άρθρο 465) ορίζει: «Βιβλία εμπορικά, εφόσον έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους, αποτελούν μεταξύ εμπόρων ή άλλων προσώπων (επαγγελματιών κλπ.) υποχρέων σε τήρηση ομοίων βιβλίων, πλήρη απόδειξη για τα αναφερόμενα σε αυτά, μπορεί όμως να επιτραπεί και ανταπόδειξη».

Σε περίπτωση που μόνο του ενός από τους διαδίκους τηρήθηκαν τα βιβλία νόμιμα, ο δικαστής μπορεί να λάβει υπόψη μόνο αυτά που έχουν συνταχθεί νόμιμα. Επίσης αν τα βιβλία των διαδίκων τηρήθηκαν νόμιμα, αντιφάσκουν όμως μεταξύ τους, μπορεί ο δικαστής να διατάξει και άλλα μέσα αποδείξεως, όπως π.χ. την εξέταση με μάρτυρες κλπ.

Η αποδεικτική δύναμη των εμπορικών βιβλίων διαρκεί ένα χρόνο από την εγγραφή.

Τα εμπορικά βιβλία μπορεί να χρησιμεύσουν ως αποδεικτικό μέσο γι' αυτόν που τα επικαλείται, μόνο όταν πρόκειται για εμπορική διαφορά. Ο διάδικος που επικαλείται τα βιβλία του αντιδίκου δεν μπορεί να επικαλεσθεί ότι είναι ευνοϊκό γι' αυτόν και να αποκρούσει τα επιβαλθή μέρη τους, γιατί αυτά λαμβάνονται υπόψη αδιαίρετα.

Όσον αφορά **τα προαιρετικά βιβλία**, το δικαστήριο μπορεί με ανεξέλεγκτη κρίση του να εκτιμήσει αυτά ως μέσα αποδείξεως. Μεταξύ προαιρετικών καί υποχρεωτι-

κών βιβλίων πρέπει να υπάρχει απόλυτη αριθμητική συμφωνία, γιατί πρόκειται για διάφορο τρόπο κατατάξεως του ίδιου αριθμητικού υλικού. Τα προαιρετικά βιβλία είναι, κατά κανόνα, πολύ αναλυτικά και επομένως εξυπηρετικά για τη δικαιοσύνη.

Τα εμπορικά βιβλία γίνονται **άτακτα** όταν:

- 1) Δεν τηρήθηκαν μία ή περισσότερες από τις εσωτερικές και εξωτερικές διατυπώσεις (γλώσσα, χρονολογική σειρά, κενά διαστήματα κλπ.).
- 2) Οι εγγραφές που περιλαμβάνονται σε αυτά είναι ανακριβείς, ανεπαρκείς ή με οποιοδήποτε τρόπο νοθευμένες.

Οι συνέπειες από την άτακτη και ατελή τήρηση είναι:

- α) Δέν έχουν νόμιμη αποδεικτική ισχύ για τον έμπορο που δεν τα τήρησε σύμφωνα με το νόμο.
- β) Είναι δυνατό ο έμπορος να διωχθεί για χρεωκοπία.

4.5 Σχέσεις εμπορικών βιβλίων με τα βιβλία του Κ.Φ.Σ.

Τα βιβλία που εξετάσθηκαν παραπάνω επιβάλλονται από τον Ε.Ν. Σήμερα από τον Κώδικα Φορολογικών Στοιχείων (Κ.Φ.Σ.) υποχρεούνται σε τήρηση βιβλίων όλοι οι επιτηδευματίες, επομένως και οι έμποροι. Επιτηδευματίας, σύμφωνα με το Κ.Φ.Σ. καλείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ημεδαπό ή αλλοδαπό, που ασκεί μέσα στα όρια της επικράτειας εμπορική, βιομηχανική ή οποιαδήποτε επιχείρηση, κερδοσκοπικό, βιοποριστικό ή ελευθέριο επάγγελμα. Επειδή όμως τα βιβλία που επιβάλλονται από τον Κ.Φ.Σ. είναι διαφορετικά απ' αυτά που προβλέπει ο Ε.Ν., γεννάται το ερώτημα αν ο έμπορος υποχρεούται να τηρεί τα βιβλία που προβλέπει ο Ε.Ν. ή αυτά που προβλέπει ο Κ.Φ.Σ.

Όπως είναι γνωστό, οι διατάξεις του Κ.Φ.Σ. δεν κατάργησαν τις διατάξεις του Ε.Ν. Ο Κ.Φ.Σ. ορίζει ότι τα βιβλία ημερολογίου και απογραφών που τηρούνται από τους επιτηδευματίες, σύμφωνα με τον Εμπορικό Νόμο, εφόσον αυτά τηρούνται και σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Σ., επέχουν θέση των αντιστοίχων βιβλίων που προβλέπονται από τον Κ.Φ.Σ. Επομένως τα βιβλία ημερολογίου και απογραφών που επιβάλλονται από τον Ε.Ν. εξομοιώνονται πλήρως με τα βιβλία που τηρούνται από τον Κ.Φ.Σ., εφόσον τηρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Σ. Ομοίως ο Κ.Φ.Σ. ορίζει ότι οι υποχρεώσεις τηρήσεως ειδικών βιβλίων που επιβάλλονται από ειδικούς νόμους σε ορισμένες κατηγορίες επιτηδευματιών, πχ. στους χρηματιστές, συνεταιρισμούς κλπ., διατηρούνται σε ισχύ.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο έμπορος, για να είναι συνεπής, πρέπει να συμμορφώνεται τόσο με τον Ε.Ν. όσο και με τον Κ.Φ.Σ. Παρόλα αυτά στην πράξη οι έμποροι συμμορφώνονται μόνο με τις διατάξεις του Κ.Φ.Σ.

4.6 Ερωτήσεις.

1. Ποια είναι εμπορικά βιβλία και ποιος ο σκοπός τηρήσεώς τους;
2. Ποια είναι τα υποχρεωτικά εμπορικά βιβλία και τι είναι υποχρεωμένος να αναγράψει στο καθένα από αυτά ο έμπορος;
3. Ποια είναι τα προαιρετικά εμπορικά βιβλία;
4. Ποιες είναι οι εξωτερικές και ποιες οι εσωτερικές διατυπώσεις οι οποίες απαιτούνται για την τήρηση των εμπορικών βιβλίων;
5. Πόσα χρόνια πρέπει να διαφυλάσσονται τα εμπορικά βιβλία;
6. Ποια είναι η διαφορά μεταξύ ανακοινώσεως και εμφανίσεως των εμπορικών βιβλίων;
7. Τι γνωρίζετε για την αποδεικτική δύναμη των εμπορικών βιβλίων;
8. Πότε τα εμπορικά βιβλία γίνονται άτακτα;
9. Ποιες είναι οι συνέπειες από την άτακτη και ατελή τήρηση των εμπορικών βιβλίων;
10. Ποια σχέση υπάρχει μεταξύ των εμπορικών βιβλίων και των βιβλίων του Κ.Φ.Σ.;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

5.1 Έννοια της επιχείρησης — Συστατικά στοιχεία της.

Από οικονομική άποψη ο ορισμός της επιχείρησης μπορεί να διατυπωθεί ως εξής: ***Επιχείρηση ονομάζομε την οικονομική εκείνη μονάδα η οποία επιδιώκει με το συστηματικό συνδυασμό των συντελεστών της παραγωγής την παραγωγή και κυκλοφορία των αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών με απώτερο σκοπό την πραγματοποίηση κέρδους, το οποίο τελικά περιέχεται στον ιδιοκτήτη της.***

Από τον παραπάνω ορισμό προκύπτει ότι τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της επιχείρησης είναι ότι αυτή:

- α) Παράγει όχι για την ικανοποίηση των δικών της αναγκών, αλλά για την κάλυψη της ζήτησής η οποία εκδηλώνεται μέσα στην οικονομία.
- β) Είναι οικονομική μονάδα, η οποία προϋποθέτει μόνιμο και έλλογο συνδυασμό των συντελεστών της παραγωγής.
- γ) Είναι αυτοτελής οικονομική μονάδα, η οποία έχει δική της ζωή, δράση και δύναμη, δική της εξέλιξη, άσχετη με τους φορείς της. Κάθε επιχείρηση διαθέτει μια περιουσία, η οποία λογιστικά διαχωρίζεται από κάθε άλλη και αποτελεί τη βάση για τόν υπολογισμό του απασχολούμενου κεφαλαίου, της δανειακής επιβαρύνσεως, της παραγωγικότητας, της αποδοτικότητας κλπ., με σκοπό να κριθούν η αποτελεσματικότητα της οργάνωσής της και η αποδοτικότητά της.
- δ) Παράγει για άγνωστο καταναλωτικό κοινό, με συνέπεια την αβέβαιη ανταμοιβή των προσπαθειών που καταβάλλει, γιατί είναι δύσκολη η εκτίμηση των αναγκών των πιθανών αγοραστών. Η αποστολή της επιχείρησης μέσα στη σύγχρονη οικονομία είναι η επίτευξη της συμπτώσεως μεταξύ της παραγωγής και της ζήτησής, η οποία εκδηλώνεται από τους καταναλωτές. Η επιτυχία της αποστολής αυτής δεν είναι τόσο εύκολη, όπως ίσως φαίνεται από πρώτη όψη. Η δυσχέρεια για τις επιχειρήσεις βρίσκεται στο γεγονός ότι οφείλουν να προσαρμόζουν την παραγωγή τους προς τις αξιώσεις των καταναλωτών, οι οποίες μεταβάλλονται συνεχώς και τις οποίες δεν είναι δυνατό να γνωρίζουν προηγουμένως, γιατί δεν πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι χαρακτηριστικό της ατομιστικής κοινωνικής οικονομίας είναι η απεριόριστη ελευθερία της καταναλώσεως. Ακριβώς από το λόγο αυτό απορρέει και ο επιχειρηματικός κίνδυνος, τον οποίο αναλαμβάνει η επιχείρηση σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας της.
- ε) Επιδιώκει το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος. Η αύξηση των κινδύνων έχει ως συνέπεια να αυξάνει τις απαιτήσεις για την πραγματοποίηση μεγαλύτερου κέρδους. Το κίνητρο της απεριόριστης αναζητήσεως του κέρδους έχει πρωτεύουσα θέση και έχει ως συνέπεια να προβάλλει στο προσκήνιο της οικονομικής ζωής εκείνους οι οποίοι διακινδυνεύουν τα κεφάλαιά τους για την επιδίωξή του.

Το κέρδος που πραγματοποιείται περιέρχεται τελικά στην ιδιωτική περιουσία του ιδιοκτήτη, ο οποίος έχει δικαίωμα να το διαθέσει όπως αυτός θέλει. Από τα παραπάνω κριτήρια τα τρία πρώτα είναι κοινά σε κάθε οικονομική μονάδα. Τα δύο τελευταία κριτήρια, δηλαδή η ανάληψη κινδύνων και η επιδίωξη του κέρδους είναι πράγματι τα ιδιαίτερα γνωρίσματα τα οποία διαχωρίζουν την επιχείρηση από τις άλλες μορφές οικονομικής δραστηριότητας.

5.2 Η επιχείρηση στη σφαίρα του δικαίου.

Ο τεράστιος ρόλος των επιχειρήσεων στη σύγχρονη οικονομία οδήγησε, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην αναγνώριση της επιχειρήσεως είτε ως αντικειμένου είτε ως υποκειμένου δικαίου. Αυτή η εξελικτική προσαρμογή του δικαίου εκδηλώνεται κυρίως σε μερικούς ειδικούς κλάδους, όπως το εμπορικό, το φορολογικό και το εργατικό δίκαιο.

Η νεότερη νομοθεσία όλων των χωρών συνεχώς πλουτίζεται με διατάξεις με τις οποίες, σε πολλές περιπτώσεις, όσον αφορά ορισμένες μόνο ενέργειες ή δικαιопραξίες, η επιχείρηση και όταν ακόμη δεν έχει νομική προσωπικότητα (π.χ. ατομική) αναγνωρίζεται ότι έχει μια κάποια αυτοτέλεια.

Έτσι η πρόσληψη π.χ. ενός εργάτη αποτελεί βέβαια σύμβαση μισθώσεως εργασίας, αλλά η συνύπαρξη χιλίων εργατών σε κάποια επιχείρηση δημιουργεί νέα και διαφορετική κοινωνική πραγματικότητα. Δεν έχουμε πια χίλιες μεμονωμένες συμβάσεις εργασίας, αλλά ένα νέο κοινωνικό φαινόμενο ουσιασώς διαφορετικό από τις χίλιες μεμονωμένες συμβάσεις εργασίας για ρύθμιση. Η μεταβολή που επέρχεται στο πρόσωπο του εργοδότη π.χ. λόγω θανάτου ή εκχωρήσεως της επιχειρήσεως δεν μπορεί να κάνει άκυρες τις συμβάσεις, γιατί σύμφωνα με τις νεότερες αντιλήψεις του δικαίου, οι συμβάσεις αυτές θεωρούνται ότι έγιναν όχι μεταξύ του εργάτη και του εργοδότη (φυσικού ή νομικού προσώπου), αλλά μεταξύ εργάτη και του νοητού υποκειμένου της επιχειρήσεως, ως αυτοτελούς οντότητας, όπως ακριβώς την αντιλαμβάνεται η οικονομική επιστήμη.

Παρακάτω παραθέτουμε ενδεικτικά μερικές περιπτώσεις τέτοιας αναγνώρισεως:

— Η σύγχρονη εργατική νομοθεσία.

Αυτή προβλέπει γενικά ότι σε περιπτώσεις μεταβίβασης της επιχειρήσεως εξακολουθούν να ισχύουν οι συμβάσεις εργασίας μεταξύ του νέου εργοδότη και του προσωπικού που υπηρετεί. Επίσης ο θάνατος του εργοδότη δεν τερματίζει την εργασιακή σχέση.

— Μεταβίβαση επιχειρήσεως.

Υπάρχουν θετικές διατάξεις στο Δίκαιο που προβλέπουν για τη μεταβίβαση της επιχειρήσεως, τόσο λόγω θανάτου (μεταβίβαση π.χ. δια κληρονομίας) όσο και με πράξη στη ζωή (π.χ. μεταβίβαση λόγω πωλήσεως, δωρεάς κλπ.).

Για την προστασία των δανειστών της επιχειρήσεως σε περίπτωση μεταβίβασής της, ο νόμος προβλέπει ότι αυτός που την αποκτά ευθύνεται απέναντι στους δανειστές μέχρι την αξία των στοιχείων που μεταβιβάζονται για τα χρέη που ανήκουν στην επιχείρηση. Επίσης εξακολουθεί να υφίσταται η ευθύνη γι' αυτόν που μεταβιβάζει και αν ακόμη υπάρχει αντίθετη συμφωνία των συμβαλλομένων.

— Εκμίσθωση επιχειρήσεως.

Έναντι καταβολής μισθώματος ο κύριος της επιχειρήσεως μπορεί να εκμισθώσει σε άλλον το δικαίωμα εκμεταλλεύσεώς της.

Στη διάρκεια του χρόνου της συμβάσεως της μισθώσεως, ο εκμισθωτής αποξενώνεται πλήρως από την επιχείρηση ως οργανωμένο οικονομικό σύνολο, επιχειρηματίας δε και συνεπώς έμπορος είναι ο μισθωτής.

— Αναγκαστική διαχείριση της επιχειρήσεως.

Για την ικανοποίηση χρηματικής απαιτήσεως του δανειστή μπορεί να επιβληθεί αναγκαστική διαχείριση της επιχειρήσεως. Ο δανειστής, που έχει τίτλο εκτελεστό για χρηματικό χρέος της επιχειρήσεως, μπορεί να ζητήσει την αναγκαστική διαχείρισή της αντί να ενεργήσει αναγκαστική εκτέλεση. Η αναγκαστική διαχείριση επιβάλλεται στην επιχείρηση του οφειλέτη με απόφαση του δικαστηρίου. Έχει ως σκοπό την επωφελή διαχείριση της επιχειρήσεως από τον αναγκαστικό διαχειριστή που διορίζεται από το δικαστήριο, μέχρι να ικανοποιηθούν οι δανειστές, οπότε τη διαχείριση αναλαμβάνει ξανά ο οφειλέτης καί κύριος της επιχειρήσεως. Η αναγκαστική διαχείριση της επιχειρήσεως διαφέρει από την πτώχευση, η οποία αποβλέπει όχι στην εξακολούθηση της λειτουργίας της επιχειρήσεως αυτού που πτώχευσε, αλλά στη ρευστοποίηση από τον σύνδικο όλης της περιουσίας του οφειλέτη εμπόρου και τη διανομή της στους πιστωτές.

— Υπαγωγή των ανωνύμων εταιριών υπό τη διοίκηση και διαχείριση των πιστωτών και θέσεώς τους υπό ειδική εκκαθάριση (ν.δ. 3562/1956).

Μέριμνα του νομοθετήματος αυτού είναι η συγκράτηση στη ζωή της επιχείρησης, αλλά όχι μόνο για χάρη των πιστωτών της.

Για τη συνέχιση των εργασιών της επιχειρήσεως ή της θέσεώς της υπό εκκαθάριση λαμβάνονται υπόψη: η οικονομική και κοινωνική σημασία της οφειλέτριας, η βιωσιμότητα της εταιρίας ως επιχειρήσεως και οι όροι με τους οποίους είναι ενδεχομένως δυνατή η οικονομική εξυγίανσή της.

Από τα προηγούμενα βγαίνει ως συμπέρασμα ότι, η νομοθεσία τείνει, σε ειδικές περιπτώσεις, να αναγνωρίσει στην επιχείρηση κάποια νομική ύπαρξη, να την καταστήσει δηλαδή οντότητα δικαίου.

5.3 Ερωτήσεις.

1. Τι καλείται επιχείρηση από οικονομική άποψη;
2. Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της επιχειρήσεως από οικονομική άποψη;
3. Πώς αντιμετωπίζει την επιχείρηση το δίκαιο;
4. Αναφέρετε περιπτώσεις που το δίκαιο αναγνωρίζει στην επιχείρηση κάποια νομική ύπαρξη.
5. Ποιος ευθύνεται για τα χρέη της επιχειρήσεως σε περίπτωση μεταβιβάσεώς της;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

6.1 Γενικά για την προστασία της επιχειρήσεως.

Στην έννοια της προστασίας της επιχειρήσεως περιλαμβάνονται ορισμένοι θεσμοί οι οποίοι, σύμφωνα με την ορολογία που επικράτησε διεθνώς, λέγονται από κοινού βιομηχανική ιδιοκτησία.

Η σχετική προστασία λέγεται **βιομηχανική ιδιοκτησία**, επειδή τα ειδικά θέματα τα οποία ρυθμίζει εμφανίσθηκαν καταρχήν να έχουν σχέση κυρίως με τη βιομηχανία, παρόλο που αυτή αναφέρεται όχι μόνο στη βιομηχανία αλλά και στο εμπόριο, ακόμη δε και στις γεωργικές επιχειρήσεις.

Με βάση τη δική μας νομοθεσία, κυριότεροι θεσμοί της βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι η εμπορική επωνυμία, ο διακριτικός τίτλος, τα σήματα, ο αθέμιτος ανταγωνισμός και τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Τους θεσμούς αυτούς εξετάζουμε ξεχωριστά στα επόμενα.

6.2 Η εμπορική επωνυμία.

Εμπορική επωνυμία είναι το όνομα με το οποίο ο έμπορος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εμφανίζεται στις συναλλαγές.

Η χρήση της επωνυμίας είναι απαραίτητη για την αποφυγή συγχύσεως στις συναλλαγές με άλλους εμπόρους.

Τα φυσικά πρόσωπα έμποροι έχουν ως επωνυμία το αστικό τους όνομα. Δεν υπάρχει διάταξη νόμου, η οποία να επιτρέπει στο φυσικό πρόσωπο να έχει για την εμπορία του όνομα (επωνυμία) διαφορετικό από το αστικό του όνομα. Η μεταβολή του αστικού ονόματος (επωνύμου) επιφέρει και μεταβολή της επωνυμίας, γιατί ρητά από το νόμο το αστικό όνομα των φυσικών προσώπων συμπίπτει με το εμπορικό.

Σε περίπτωση θανάτου του εμπόρου χάνεται και η επωνυμία. Οι κληρονόμοι του και αν ακόμη συνεχίσουν την εμπορική του επιχείρηση δεν εμφανίζονται στις συναλλαγές με το όνομα του αποθανόντος αλλά με το όνομά τους.

Στις εταιρίες που έχουν νομική προσωπικότητα η επωνυμία δεν μπορεί να συμπίπτει με το αστικό τους όνομα, αφού οι εταιρίες δεν έχουν τέτοιο όνομα.

Η επωνυμία των εταιριών αποτελείται:

- α) Στην ομόρρυθμη εταιρία.** Από τα ονόματα όλων των ομορρύθμων εταίρων ή μερικών μόνο ή και ενός και από τη φράση «και Σία» ή «και Συντροφία», στην οποία περιλαμβάνονται τα ονόματα των υπολοίπων εταίρων.

- β) **Στήν ετερόρρυθμη εταιρία.** Από το όνομα ενός ή περισσότερων ετερορρυθμικών εταιρών και από τη φράση «και Σία» ή «και Συντροφία».
- γ) **Στην ανώνυμη εταιρία.** Από το είδος της επιχειρήσεως το οποίο ασκεί και τις λέξεις «Ανώνυμη εταιρία», οι οποίες αναγράφονται ολογράφως, π.χ. Ανώνυμη Εταιρία Τσιμέντων Χαλκίδας. Εκτός από τα παραπάνω, μπορεί να τεθεί στην επωνυμία και το όνομα ενός από τους ιδρυτές.
- δ) **Στην εταιρία περιορισμένης ευθύνης.** Από το όνομα ενός ή περισσότερων εταίρων ή από το αντικείμενο της επιχειρήσεως που ασκείται από αυτή, είτε από το συνδυασμό και των δύο. Επιπλέον στην επωνυμία πρέπει να περιέχονται οι λέξεις «εταιρία περιορισμένης ευθύνης», οι οποίες πρέπει να αναγράφονται ολογράφως, π.χ. Α. Ανδρέου και Β. Βασιλείου, Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης ή Βιοτεχνία Ετοίμων Ενδυμάτων, Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης ή Α. Ανδρέου και Β. Βασιλείου, Βιοτεχνία Ετοίμων Ενδυμάτων, Εταιρία Περιορισμένης ευθύνης.
- ε) **Στο συνεταιρισμό.** Από τη λέξη «Συνεταιρισμός», το σκοπό του και το είδος της ευθύνης του (περιορισμένης ή απεριόριστης ευθύνης), π.χ. Οικοδομικός Συνεταιρισμός Δικηγόρων Πειραιά περιορισμένης ευθύνης.

Σε περίπτωση θανάτου εταίρου προσηπικής εταιρίας (ομόρρυθμης, ετερόρρυθμης) του οποίου το όνομα περιέχονταν στην εταιρική επωνυμία, μπορεί το όνομά του να εξακολουθήσει να περιλαμβάνεται στην επωνυμία, αν οι κληρονόμοι δώσουν τη συγκατάθεσή τους.

Κάθε έμπορος είναι υποχρεωμένος να αναγγείλει την επωνυμία του στο επιμελητήριο, όπου η έδρα της επιχειρήσεώς του, για να καταχωρηθεί στο οικείο πρωτόκολλο των «εμπορικών και βιομηχανικών επωνυμιών». Ο πρόεδρος του επιμελητηρίου, μάλιστα, είναι υποχρεωμένος να προβεί αυτεπάγγελτα στην πρωτοκόλληση της επωνυμίας, και αν ακόμη δεν υπάρξει εκούσια αναγγελία. Κάθε επωνυμία πρέπει να διαφέρει με τρόπο ευδιάκριτο από άλλη, η οποία είναι γραμμένη στο ίδιο πρωτόκολλο. Να είναι δηλαδή διαφορετική από τυχόν άλλη γραμμένη επωνυμία κάθε άλλου εμπόρου, ο οποίος έχει το κύριο κατάστημά του ή υποκατάστημα στην έδρα του ίδιου επιμελητηρίου. Αν το όνομα του εμπόρου μοιάζει με επωνυμία που είναι ήδη γραμμένη, πρέπει να προστεθεί διακριτικό, με το οποίο θα διακρίνεται **σαφώς** η επωνυμία από άλλη παλιότερη. Τέτοια προσθήκη είναι π.χ. το όνομα του πατέρα, το οποίο τίθεται ολογράφως, η λέξη «νεότερος» κλπ.

Ο δικαιούχος της επωνυμίας προστατεύεται με ποικίλους τρόπους από αυτόν που κάνει παράνομη χρήση της επωνυμίας του. Έτσι μπορεί με αγωγή να αξιώσει ο άλλος να παύσει να τη χρησιμοποιεί στο μέλλον. Επίσης μπορεί να απαιτήσει αποζημίωση για ηθική βλάβη την οποία υπέστη, συνίσταται δε αυτή σε καταβολή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα κλπ.

6.3 Ο διακριτικός τίτλος.

Ενώ η εμπορική επωνυμία ως διακριτικό γνώρισμα χαρακτηρίζει την επιχείρηση και τον επιχειρηματία, ο διακριτικός τίτλος αποτελεί γνώρισμα του καταστήματος, όπως π.χ. «Πρακτορείο το Γούρικο», «Καφενείο ο Παρθενώνας», «Ξενοδοχείο ο Ποσειδώνας», «Παντοπωλείο η Ειλικρίνεια», «Αθηναϊκή Αγορά».

Ο διακριτικός τίτλος μπορεί να αποτελείται από οποιοδήποτε πραγματικό ή φανταστικό όνομα.

Ονομασίες γενικές που αποδίδουν απλώς ορισμένο είδος εμπορίας (ξενοδοχείο, εστιατόριο, παντοπωλείο κλπ.), δεν έχουν διακριτική δύναμη και δεν αποτελούν διακριτικό τίτλο.

Ο διακριτικός τίτλος πρέπει να μὴν αντίκειται στα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη, επομένως δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται θρησκευτικά σύμβολα, ονόματα ή εικόνες τρίτων προσώπων.

Προς αποφυγή συγχύσεως, κάθε διακριτικός τίτλος πρέπει να διαφέρει με τρόπο ευδιάκριτο από τους υπόλοιπους διακριτικούς τίτλους. Σε περίπτωση που γίνεται χρήση ξένων διακριτικών τίτλων, έστω και με μικρές παραλλαγές, εφόσον οι παραλλαγές μπορούν να προκαλέσουν κίνδυνο συγχύσεως, τότε αυτός που προσβάλλεται το δικαίωμά του στο διακριτικό τίτλο μπορεί να επικαλεσθεί την προστασία που παρέχουν οι διατάξεις του νόμου για τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

6.4 Εμπορικό και βιομηχανικό σήμα.

6.4.1 Έννοια του σήματος.

Το εμπορικό και βιομηχανικό σήμα είναι και αυτό διακριτικό γνώρισμα, όπως και η επωνυμία, με τη διαφορά ότι η επωνυμία είναι διακριτικό γνώρισμα της επιχείρησης, ενώ το σήμα των προϊόντων της. Το σήμα δηλώνει την προέλευση των προϊόντων του εμπορίου ή της βιομηχανίας από ορισμένη επιχείρηση.

Σύμφωνα με το νόμο, σήμα είναι κάθε σημείο που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της προελεύσεως των προϊόντων από ορισμένη επιχείρηση, βιομηχανική, γεωργική ή κτηνοτροφική, καθώς και των αντικειμένων της εμπορίας από ορισμένη εμπορική επιχείρηση. Ως σήμα θεωρείται και ο τίτλος εφημερίδας ή περιοδικού.

Η χρησιμοποίηση σήματος για τη διάθεση των προϊόντων ή αντικειμένων της εμπορίας έχει μεγάλη σημασία για το δικαιούχο (έμπορο ή βιομήχανο) και τους καταναλωτές. Με τον τρόπο αυτό γίνεται ευχερέστερη στη σύγχρονη βιομηχανοποιημένη παραγωγή και ανταγωνιστική οικονομία, η διάκριση των ομοίων ή ομοειδών εμπορευμάτων διαφόρων επιχειρήσεων.

Ο καθορισμός του σήματος αφήνεται στην πρωτοβουλία, τη φαντασία, τη διαφημιστική ικανότητα του εμπόρου, εκτός από ορισμένους περιορισμούς που θέτει ο νόμος, τους οποίους θα δούμε παρακάτω. Το σήμα μπορεί να είναι απεικόνιση έγχρωμη ή μη, μπορεί να αποτελείται από λέξεις ή από άλλα σημεία εμπνεύσεως του εμπόρου. Τίποτε δεν εμποδίζει να μπαίνει στα προϊόντα το όνομα του εμπόρου ή βιομηχάνου. Στην περίπτωση αυτή το όνομα αποτελεί σήμα, όταν όμως χρησιμοποιείται στις συναλλαγές για τη δήλωση του προσώπου του εμπόρου αποτελεί επωνυμία. Γι' αυτό λέγομε ότι και η ίδια η επωνυμία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως σήμα.

Για την καλύτερη κατανόηση γι' αυτά που είπαμε πιά πάνω, παραθέτομε σχετικό παράδειγμα.

Έστω ότι ο Α. Ανδρέου παρασκευάζει και πωλεί κουβαρίστρες, κλωστές κεντήματος και διάφορα κεντήματα. Την κεντρική πώληση έχει το κατάστημα του στην Αθήνα «Αθηναϊκό». Στις κουβαρίστρες θέτει την απεικόνιση μιας έγχρωμης άγκυρας, στις κλωστές κεντήματος θέτει ως διακριτικό τη λέξη «Αθηναϊκό», ενώ στα κεντήματα θέτει το όνομά του Α. Ανδρέου. Στην πρώτη περίπτωση σήμα είναι η έγχρωμη απεικόνιση της άγκυρας, στη δεύτερη περίπτωση ο διακριτικός τίτλος του

καταστήματος είναι και σήμα όσον αφορά τις κλωστές κεντήματος. Στην τελευταία περίπτωση το όνομα «Α. Ανδρέου» αποτελεί την επωνυμία, αλλά και σήμα όσον αφορά τα κεντήματα, για τα οποία χρησιμοποιείται ως διακριτικό γνώρισμα.

Σήμα μπορεί να καταθέσει και ο μη έμπορος *παραγωγός* (γεωργός, αμπελουργός, κτηνοτρόφος κλπ.) για τα προϊόντα του.

Κάθε έμπορος ή βιομήχανος έχει συμφέρον να χρησιμοποιεί *αυτός και μόνος* το σήμα, το οποίο έχει διαλέξει για τα προϊόντα του, για να μη γίνεται σύγχυση με άλλα προϊόντα. Είναι όμως δυνατό πολλοί ίσως να βρουν ωφέλιμο, για να προσελκύσουν αγοραστές των προϊόντων τους, τα οποία ίσως δεν είναι καλής ποιότητας, να χρησιμοποιήσουν το σήμα των προϊόντων άλλης επιχειρήσεως, η οποία ύστερα από μακρά και επιτυχή δραστηριότητα και ύστερα από πολλές θυσίες, πέτυχε να επιβληθούν τα εμπορεύματά της στην αγορά. Η χρησιμοποίηση με τον τρόπο αυτό αλλότριου σήματος βλάπτει όχι μόνο τον παραγωγό ή τον έμπορο του οποίου το σήμα χρησιμοποιείται, αλλά και γενικότερα το κοινό, το οποίο παραπλανάται.

Επομένως προκύπτει η ανάγκη να προστατευθεί το σήμα, ώστε η χρήση του να γίνεται μόνο από αυτών που δικαιούται σύμφωνα με το νόμο. Η προστασία αυτή αφορά όχι μόνο το ιδιωτικό συμφέρον του δικαιούχου του σήματος αλλά και την ίδια τη *δημόσια τάξη*.

6.4.2 Προϋποθέσεις προστασίας του σήματος.

Το δικαίωμα για αποκλειστική χρήση του σήματος αποκτάται *μόνο με την κατάθεσή του* στην αρμόδια αρχή, όπως θα εκθέσουμε στην επόμενη παράγραφο.

Για να γίνει δεκτό προς κατάθεση το σήμα:

- α) Πρέπει να είναι *ειδικό*. Δηλαδή να μπορεί να προσδιορίζει την πρόλευση του προϊόντος από ορισμένη επιχείρηση. Όταν δεν έχει διακριτικότητα, τότε λέγεται ότι είναι απλώς *περιγραφικό* ή ότι έγινε *κοινόχρηστο*. Αυτά σημαίνουν ότι το σήμα έγινε δηλωτικό μόνο της ποιότητας ή της ιδιότητας του εμπορεύματος, του περιεχομένου, της συστάσεώς του, όχι όμως και της προελεύσεώς του από ορισμένη επιχείρηση.
- β) Πρέπει να είναι *νέο*. Να διαφέρει με τρόπο ευδιάκριτο από οποιοδήποτε σήμα το οποίο έχει κατατεθεί παλιότερα. Δηλαδή να μη δημιουργεί σύγχυση με άλλο σήμα που προστατεύεται ήδη. Τέτοια σύγχυση δημιουργείται όταν αποτελεί παραποίηση ή απομίμηση άλλου σήματος. Παραποίηση υπάρχει όταν το περιεχόμενο του σήματος περιλαμβάνει μερικές παραλλαγές από το περιεχόμενο σήματος που ήδη υπάρχει, αλλά στο σύνολο οι παραλλαγές αυτές δεν είναι ικανές για την αποφυγή συγχύσεως. Π.χ. αν το παλιό σήμα έχει τη λέξη «παπαγάλο» και το σήμα που πρόκειται να κατατεθεί έχει την εικόνα του παπαγάλου, τότε έχουμε παραποίηση. Αντίθετα στην απομίμηση το περιεχόμενο βρίσκεται πολύ κοντά ή συμπίπτει με το περιεχόμενο σήματος που υπάρχει ήδη.
- γ) Πρέπει να μην περιέχει δηλώσεις ή παραστάσεις οι οποίες προφανώς δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια και δημιουργούν κινδύνους παραπληρώσεως. Κλασικό παράδειγμα είναι η απεικόνιση αγελάδας σε περίβλημα μαργαρίνης.
- δ) Δεν πρέπει να έχει ως περιεχόμενο εμβλήματα και σύμβολα του ελληνικού κράτους και κάθε αρχής.
- ε) Δεν πρέπει να αντιβαίνει προς την ηθική και τη δημόσια τάξη.
- στ) Για λόγους που ανάγονται στο σεβασμό της προσωπικότητας και για αποφυ-

γής παραπλανήσεως του κοινού, δε γίνονται δεκτά ως σήματα ονόματα και ει-
κόνες τρίτων και αν ακόμα συμφωνούν αυτοί.

Όπως είπαμε παραπάνω ως σήμα μπορεί να κατατεθεί και **το όνομα παραγω-
γού** και επομένως, όταν πρόκειται για έμπορο, η επωνυμία του. Σε περίπτωση ό-
μως **ορωνυμίας**, δηλαδή συμπτώσεως με όνομα το οποίο έχει ήδη προκατατεθεί
ως σήμα, πρέπει να προστεθεί κάποιο διακριτικό για τη σαφή διάκριση του νέου
σήματος από το προηγούμενο.

Η **διάρκεια** της προστασίας του σήματος καθορίζεται από το νόμο **δεκαετής**. Η
δεκαετία αρχίζει από την επόμενη ημέρα της καταθέσεως. Η διάρκεια της προστα-
σίας μπορεί να παρατείνεται κάθε φορά για μια δεκαετία ακόμη με εμπρόθεσμη
ανανέωση.

6.4.3 Διαδικασία της καταθέσεως.

Για την απόκτηση του δικαιώματος σε ορισμένο σήμα πρέπει να γίνει η λεγόμε-
νη κατάθεσή του. Αυτή περιλαμβάνει τη δήλωση του σήματος και τη δικαστική πα-
ραδοχή του.

Η δήλωση γίνεται στο **Υπουργείο Εμπορίου, Τμήμα Εμπορικής και Βιομηχανικής
Ιδιοκτησίας**, η οποία συνοδεύεται από 10 αντίτυπα του σήματος. Για την υποβολή
της δηλώσεως συντάσσεται **έκθεση** σε ειδικό βιβλίο. Η έκθεση περιέχει, μεταξύ
άλλων στοιχείων τα οποία ορίζει ο νόμος και την ημερομηνία, την ώρα της υποβο-
λής της δηλώσεως, προσδιορισμό των προϊόντων ή εμπορευμάτων για διάκριση
των οποίων προορίζεται το σήμα, καθώς και το χρόνο λήξεως της διάρκειας προ-
στασίας του σήματος.

Η δήλωση εξετάζεται από τα **διοικητικά δικαστήρια σημάτων, το πρωτοβάθμιο
και το δευτεροβάθμιο**. Το πρωτοβάθμιο είναι τριμελές, ενώ το δευτεροβάθμιο εί-
ναι πενταμελές.

Οι συνεδριάσεις των δικαστηρίων είναι δημόσιες και οι διάδικοι παρίστανται με
δικηγόρο και μπορούν να αναπτύξουν προφορικά και εγγράφως τους ισχυρι-
σμούς τους και να υποβάλλουν κάθε χρήσιμο στοιχείο ή έγγραφο για την υποστή-
ριξη της υποθέσεώς τους. Το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την εξέταση μαρτύ-
ρων. Εναντίον της αποφάσεως του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου χωρεί έφεση μέσα
σε ένα μήνα ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου σημάτων, ενώ κατά της
τελεσίδικης αποφάσεως του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ή της αποφάσεως του
δευτεροβάθμιου δικαστηρίου χωρεί αίτηση αναίρεσεως ενώπιον του **Συμβουλίου
Επικρατείας** μέσα σ' ένα μήνα.

Αν εγκριθεί το σήμα, η σχετική απόφαση δημοσιεύεται στο «Δελτίο Εμπορικής
και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας» της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και το δικαίωμα
στο σήμα αναγνωρίζεται αναδρομικά από την ημέρα της υποβολής της σχετικής
δηλώσεως.

Ο νόμος για τα σήματα ορίζει ότι τα τακτικά δικαστήρια δεν έχουν αρμοδιότητα
όπου είναι αρμόδια τα δικαστήρια σημάτων. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων σημά-
των είναι υποχρεωτικές για τα τακτικά δικαστήρια και για κάθε άλλη αρχή.

6.4.4 Μεταβίβαση του δικαιώματος.

Το δικαίωμα στο σήμα μεταβιβάζεται τόσο με πράξη που γίνεται στη ζωή, όσο
και με κληρονομική διαδοχή. Όσον αφορά τη μεταβίβαση ισχύουν οι εξής κανόνες:

1) Το σήμα είναι στενά συνδεδεμένο με την επιχείρηση που αφορά και μεταβιβάζεται μόνο εφόσον θα μεταβιβασθεί και η επιχείρηση. Η σύμβαση, η οποία έχει ως αντικείμενο τη μεταβίβαση μόνο του σήματος, είναι άκυρη.

2) Με ρητή διάταξη του νόμου η μεταβίβαση χωρεί και αν το σήμα αποτελείται από όνομα.

3) Η μεταβίβαση του σήματος δεν μπορεί να διασπασθεί. Αν το σήμα, έχει κατατεθεί για περισσότερα ομοειδή προϊόντα και μεταβιβασθεί για μερικά από αυτά, αυτός που το μεταβίβασε δε μπορεί να το μεταχειρισθεί πια για τα υπόλοιπα είδη.

4) Η μεταβίβαση γίνεται χωρίς ιδιαίτερο τύπο. Έναντι όμως των τρίτων, η μεταβίβαση ισχύει μετά την καταχώριση στο βιβλίο των σημάτων.

Το σήμα κληρονομείται, εφόσον η επιχείρηση συνεχίζεται από τον κληρονόμο ή τους κληρονόμους από κοινού. Αν όμως η επιχείρηση δεν συνεχισθεί ή αν διασπασθεί και συνεχίζεται από περισσότερους χωριστά, το σήμα χάνεται. Τα ίδια ισχύουν και όταν διαλυθεί μια εταιρία.

6.4.5 Απώλεια του δικαιώματος στο σήμα.

α) Το δικαίωμα στο σήμα χάνεται με την παρέλευση δεκαετίας από την επόμενη ημέρα της καταθέσεως, εφόσον δεν έγινε ανανέωση.

β) Επίσης το δικαίωμα χάνεται με διαγραφή για τους εξής λόγους:

1) Όταν μέσα σε μια τριετία από την κατάθεση ο δικαιούχος του σήματος δεν κυκλοφορήσει τα προϊόντα που φέρουν το σήμα του. Όταν πρόκειται για τίτλο εφημερίδας ή περιοδικού η προθεσμία είναι ένα έτος.

2) Όταν ο δικαιούχος για δύο έτη έπαυσε να κυκλοφορεί προϊόντα που φέρουν το σήμα, για ένα έτος δε όταν πρόκειται για εφημερίδα ή περιοδικό.

3) Όταν η επιχείρηση για τα προϊόντα της οποίας έχει κατατεθεί το σήμα έπαυσε να λειτουργεί για δύο χρόνια τουλάχιστο, για ένα χρόνο δε όταν πρόκειται για εφημερίδα ή περιοδικό.

4) Όταν το σήμα έγινε κοινόχρηστο, όταν δηλαδή χρησιμοποιήθηκε από διάφορες επιχειρήσεις, οι οποίες παράγουν παρόμοια προϊόντα σε τρόπο, ώστε αυτό να μή συνδέεται πια με ορισμένη επιχείρηση. Π.χ. δύο σφυριά ως σήμα για τα μολύβια, η λέξη Ασπирίνη κλπ. Αυτό συμβαίνει όταν ο δικαιούχος του σήματος παραμείνει να ασκήσει την ένδικη προστασία που του παρέχει ο νόμος κατά των σημάτων, τα οποία αποτελούν παραποίηση του σήματός του.

Στην περίπτωση αυτή, για να γίνει δεκτή η αίτηση για διαγραφή, πρέπει να παρέλθει εικοσαετία από την πρώτη κατάθεση.

5) Όταν το σήμα αποτελεί παραποίηση ή απομίμηση διακριτικού γνωρίσματος το οποίο πριν από την κατάθεσή του, είναι γνωστό στις συναλλαγές. Παράδειγμα: Κάποιος κερδοσκοπός ανακαλύπτει ότι αθηναϊκή εφημερίδα η οποία έχει μεγάλη κυκλοφορία, δεν έχει καταθέσει τον τίτλο της ως σήμα, ή παραμέλησε την ανανέωσή του, προφανώς από λάθος. Μετά από αυτό σπεύδει να δηλώσει αυτός τον τίτλο ως δικό του σήμα, ύστερα δε από την κατάθεση, αξιώνει από την εφημερίδα να παύσει την έκδοσή της. Το σήμα του υπόκειται σε διαγραφή. Η κυκλοφορία της εφημερίδας έκανε με τον τρόπο αυτό γνωστό στην Ελλάδα τον τίτλο, ώστε η γενική αυτή γνώση να αναπληρώνει στην προκειμένη περίπτωση την κατάθεση ή την ανανέωση η οποία παραλείφθηκε.

6) Όταν το σήμα που κατατέθηκε είναι απαράδεκτο για κατάθεση.

Η διαγραφή επέρχεται ύστερα από απόφαση του δικαστηρίου σημάτων, ύστερα βέβαια από αίτηση του δικαιούχου ή κάθε άλλου που έχει έννομο συμφέρον ή και κάθε εμπορικού ή βιομηχανικού επιμελητηρίου.

6.4.6 Έννομη προστασία του σήματος.

Το σήμα που αποκτήθηκε νόμιμα προστατεύεται από το νόμο. Η προστασία του σήματος διακρίνεται σε αστική και ποινική.

α) Αστική.

Ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να εναγάγει ενώπιον του αρμόδιου Πρωτοδικείου οποιοδήποτε χρησιμοποιεί ή παραποιεί ή απομιμείται σήμα που του ανήκει και να ζητήσει αυτός που το χρησιμοποιεί παράνομα να παύσει πλέον τη χρήση. Επιπλέον δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση για τις ζημιές που έπαθε. Επιπροσθέτως μπορεί να ζητήσει να διατάξει το Δικαστήριο με απόφασή του είτε την κατάσχεση των προϊόντων ή εμπορευμάτων, τα οποία φέρουν το παράνομο σήμα και να απαγορεύσει την παραπέρα κυκλοφορία τους.

β) Ποινική.

Ο νόμος τιμωρεί με φυλάκιση μέχρι ένα χρόνο και με χρηματική ποινή ή και με μια μόνο από τις ποινές αυτές, την παραποίηση, την απομίμηση που γίνεται για την παραπλάνηση του κοινού, τη χρησιμοποίηση εν γνώσει σήματος ξένου. Επίσης τιμωρείται αυτός που χρησιμοποιεί το δικό του σήμα σε ξένα προϊόντα και αυτός που χρησιμοποιεί σήμα που φέρει κρατικά ή θρησκευτικά σύμβολα.

Το Δικαστήριο διατάσσει την αφαίρεση από τα προϊόντα ή εμπορεύματα των σημάτων που χρησιμοποιούνται παράνομα και την καταστροφή των τυχόν σημάτων που κατασχέθηκαν.

6.4.7 Προστασία αλλοδαπών σημάτων.

Αλλοδαπό είναι το σήμα, το οποίο χρησιμοποιεί Έλληνας ή αλλοδαπός, που έχει την εμπορική του εγκατάσταση έξω από την Ελλάδα.

Για την προστασία του αλλοδαπού σήματος απαιτείται:

- 1) Να προστατεύεται το σήμα από την πολιτεία, όπου είναι εγκαταστημένος ο δικαιούχος του σήματος.
- 2) Να υπάρχει **αμοιβαιότητα** για την προστασία των ελληνικών σημάτων μεταξύ της Ελλάδας και της αλλοδαπής πολιτείας.
- 3) Να γίνει η κατάθεση του σήματος στην Ελλάδα.

Για την κατάθεση τηρούνται οι διατυπώσεις, οι οποίες ισχύουν για τα ημεδαπά σήματα. Επιπλέον απαιτείται η προσαγωγή αποδείξεως για την προστασία του σήματος στην πολιτεία που αυτό υπάγεται. Όμως η απόδειξη μπορεί να παραλειφθεί με τον όρο της αμοιβαιότητας.

6.5 Αθέμιτος ανταγωνισμός.

6.5.1 Έννοια του αθέμιτου ανταγωνισμού.

Στην ελεύθερη συναλλακτική οικονομία ο καθένας είναι ελεύθερος να χρησιμο-

ποιήσει το κεφάλαιό του, την εργασία του για οποιοδήποτε είδος επιχειρήσεως από την οποία προσδοκά να επιτύχει τα ικανοποιητικότερα αποτελέσματα. Από την ελευθερία αυτή που υπάρχει, είναι δυνατό δύο ή περισσότεροι έμποροι να επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, π.χ. την πώληση οικιακών σκευών.

Φυσικό είναι μεταξύ τους να δημιουργηθεί ανταγωνισμός, γιατί ο καθένας από αυτούς επιδιώκει να αποσπάσει πελάτες από τους άλλους ή να αποκτήσει νέους πελάτες για τη διάθεση της παραγωγής του. Η παραγωγή θα ήταν άσκοπη αν δεν μπορούσε να φθάσει στον καταναλωτή, ο οποίος τελικά είναι εκείνος που χρηματοδοτεί την επιχείρηση. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των εμπόρων είναι καταρχήν στοιχείο προόδου και συμφέρει στην κοινωνία, γιατί συνέπεια του ανταγωνισμού είναι η δημιουργία ποιοτικά καλύτερων αγαθών. Όταν όμως εκλείψει η άμιλλα μεταξύ περισσοτέρων εμπόρων ή βιομηχάνων, τότε έχομε τη δημιουργία των διαφόρων μονοπωλίων, τα οποία επιβάλλουν στην κατανάλωση ληστρικές τιμές και επιπλέον γίνονται αιτία ανασταλτικής προόδου της οικονομίας. Επομένως η πολιτεία δέν έχει κανένα λόγο να παρεμποδίσει τον ανταγωνισμό.

Όλες οι επιχειρήσεις τελικά επιδιώκουν τα προϊόντα τους να φθάσουν στον καταναλωτή. Στην προσπάθειά τους όμως αυτή δεν αρκούνται στην απόκτηση του καταναλωτή με την καλύτερη και φθηνότερη προσφορά αλλά πολλές φορές χρησιμοποιοούν το ψεύδος και την απάτη. Όλες αυτές οι δόλιες μέθοδοι θεωρούνται ως πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού. Για την περιστολή και καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού, θεωρήθηκε ορθό και σκόπιμο να ληφθούν μέτρα νομοθετικά.

Στην Ελλάδα η καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού επιδιώχθηκε με τον νόμο 146 του 1914 ο οποίος συμπληρώθηκε αργότερα από άλλα ειδικότερα νομοθετήματα.

6.5.2 Η γενική αρχή κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού.

Ο νόμος με τις διατάξεις του θέτει μία γενική αρχή η οποία απαγορεύει τον αθέμιτο ανταγωνισμό, προβλέπει δε επιπλέον ειδικές περιπτώσεις τέτοιου ανταγωνισμού.

Σύμφωνα με τη γενική αρχή, απαγορεύεται στις εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγές κάθε πράξη, που γίνεται με σκοπό τον ανταγωνισμό και η οποία αντίκειται στα χρηστά ήθη. Από τη γενική αυτή διάταξη συνάγεται ότι το δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού πλήττει τις αθέμιτες ανταγωνιστικές πράξεις που τελούνται στις εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγές και όχι εκείνες που τελούνται στην άσκηση των ελευθερίων επαγγελματιών, όπως είναι των δικηγόρων, μηχανικών, καλλιτεχνών και συγγραφέων.

Πρέπει να τονισθεί ότι η απαγόρευση δεν προϋποθέτει πρόθεση να προκληθεί ζημία σε άλλο ορισμένο έμπορο. Αρκεί ότι η πράξη γίνεται με το σκοπό ανταγωνισμού, επικρατήσεως δηλαδή στην αγορά απέναντι άλλων εμπόρων και με τρόπο που έρχεται σε αντίθεση με τα χρηστά ήθη. Η εκτίμηση μιας πράξεως αν είναι αντίθετη με τα χρηστά ήθη, είναι ζήτημα πραγματικό, εξαρτάται δε από τον κλάδο του εμπορίου και από το ύψος της στάθμης του συναλλακτικού πολιτισμού μας. Σήμερα τα παζαρέματα σε ορισμένα είδη δεν πρέπει να θεωρηθούν ότι εμπίπτουν στην απαγόρευση, ενώ αύριο η τήρηση της αρχής «τιμές ορισμένες», είναι πιθανό να θεωρηθεί ως υποχρεωτική για κάθε έμπορο και κάθε παράβασή της ότι είναι αντίθετη με τα χρηστά ήθη. Δεν αντίκειται στα χρηστά ήθη η διαφήμιση των προι-

όντων μιας επιχειρήσεως ως εφάμιλλα με ίδια που παράγονται από άλλες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, η οποία γίνεται με σκοπό την ευρύτερη εμπορική κυκλοφορία τους.

Οι επιχειρήσεις που δεν διατηρούν στην Ελλάδα το κύριο κατάστημά τους μπορούν να επικαλεσθούν την προστασία του νόμου για τον αθέμιτο ανταγωνισμό με τον όρο της αμοιβαιότητας, δηλαδή εφόσον στη χώρα που έχουν το κύριο κατάστημα οι ξένες επιχειρήσεις, οι ελληνικές απολαμβάνουν την ίδια προστασία με τις εγχώριες.

6.5.3 Ειδικές περιπτώσεις αθέμιτου ανταγωνισμού.

Ο νόμος, εκτός από τη γενική αρχή που θέτει και με την οποία απαγορεύεται ο αθέμιτος ανταγωνισμός, απαριθμεί και ειδικές περιπτώσεις, που αποτελούν αθέμιτο ανταγωνισμό.

Τέτοιες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες, σύμφωνα με το νόμο, αποτελούν αθέμιτο ανταγωνισμό, είναι οι εξής:

α) Ψευδής διαφήμιση. Καταρχήν η διαφήμιση είναι ελεύθερη. Ακόμη και υπερβολές καθώς και κάποια ανακρίβεια είναι ανεκτές, αλλά μέσα σε ορισμένα όρια. Ο νόμος απαγορεύει την ψευδή διαφήμιση, τη διαφήμιση η οποία γίνεται με ανακριβείς δηλώσεις που προορίζονται για ευρύ κύκλο προσώπων. Συγκεκριμένα ο νόμος απαγορεύει τις ανακριβείς δηλώσεις για την ποιότητα (βούτυρο αγνό για βούτυρο που είναι αναμιγμένο με φυτίνη), την αρχική προέλευση (κουστούμι αγγλικό, ενώ πρόκειται για προϊόν εγχώριας παραγωγής), τον τρόπο κατασκευής (χειροποίητα για προϊόντα βιομηχανικής παραγωγής) ή την τιμολόγηση (τιμή εργοστασίου, τιμή κόστους που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα), την κατοχή βραβείων ή άλλων τιμητικών διακρίσεων (χρυσό βραβείο για προϊόν που δεν τιμήθηκε ποτέ με τέτοιο βραβείο), την αιτία ή το σκοπό πωλήσεως (λόγω μετακομίσσεως, λόγω κατεδαφίσεως, ενώ αυτό δεν συμβαίνει). Οι δηλώσεις αυτές πρέπει να προκαλούν στο συναλλακτικό κοινό την εντύπωση μίας ιδιαίτερα ευνοϊκής προσφοράς.

β) Δημόσια αγγελία για **εκποίηση** εμπορευμάτων που **προέρχονται** από **πτώχευση**, εφόσον δεν ανήκουν πια στην πτώχευση. Πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην πτωχευτική περιουσία και πωλούνται τώρα από τρίτους οι οποίοι τα αγόρασαν από αυτή.

γ) Δημόσια αγγελία ότι γίνεται εκποίηση εμπορευμάτων **λόγω διαλύσεως του καταστήματος**. Την εκποίηση λόγω διαλύσεως ρυθμίζει ειδικότερα και λεπτομερώς ο νόμος επιτρέπει αυτή με ορισμένους όρους και ύστερα από άδεια του αρμόδιου δικαστηρίου.

δ) Δυσφήμιση άλλου εμπόρου εφόσον γίνεται με σκοπό τον ανταγωνισμό και αφορά την εργασία ή επιχείρηση άλλου, το πρόσωπο του ιδιοκτήτη ή του διευθυντή της, τα εμπορεύματα ή τις βιομηχανικές εργασίες τρίτου, ειδήσεις που μπορούν να βλάψουν τις εργασίες της επιχειρήσεως ή την εμπορική πίστη του εμπόρου. Η δυσφήμιση μπορεί να γίνει δημόσια ή και με εμπιστευτικές ανακοινώσεις.

ε) Κατάχρηση του εμπορικού ή βιομηχανικού απορρήτου. Ο νόμος τιμωρεί εκείνον ο οποίος ως υπάλληλος, εργάτης ή μαθητευόμενος ανακοινώνει σε τρίτους, χωρίς να έχει τέτοιο δικαίωμα, απόρρητα του καταστήματος ή της επιχειρήσεως, με σκοπό τον ανταγωνισμό ή από κακότητα ή για χάρη εκδίκησης, με το σκοπό τη

βλάβη του κύριου του καταστήματος ή της επιχείρησής. Επίσης τιμωρείται και αυτός που χρησιμοποιεί ή ανακοινώνει σε τρίτους χωρίς δικαίωμα, με σκοπό τον ανταγωνισμό, αυτά τα απόρρητα τα οποία πληροφορήθηκε από ανακοινώσεις των παραπάνω προσώπων ή γνώρισε ο ίδιος με δική του πράξη, η οποία αντίκειται στους νόμους ή τα χρηστά ήθη. Επίσης τιμωρείται αυτός που χρησιμοποιεί ή ανακοινώνει σε τρίτους, χωρίς να έχει το δικαίωμα, τα σχέδια ή κανόνες τεχνικής φύσεως που χρησιμοποιούνται στις συναλλαγές και τα οποία του έχει εμπιστευθεί η επιχείρηση και ιδιαίτερα τα σχεδιάσματα, πρότυπα, τύπους, υποδείγματα, οδηγίες κλπ.

6.5.4 Κυρώσεις.

Ο καθένας που θίγεται από αθέμιτη ενέργεια μπορεί να ζητήσει δικαστική προστασία, την οποία παρέχει ο νόμος. Η προστασία είναι **αστική** και **ποινική**.

- α) Αστική προστασία συνίσταται στην **παύση** της αθέμιτης πράξεως από τον ανταγωνιστή η και την καταβολή από τον ανταγωνιστή σε αυτόν ανάλογης αποζημιώσεως.
- β) Εκτός από την αστική προστασία, για ορισμένες ενέργειες, όπως π.χ. στην περίπτωση ψευδούς διαφημίσεως, χρησιμοποίησε της επωνυμίας άλλου, της καταχρήσεως του απόρρητου κλπ., ο νόμος προβλέπει και ποινικές κυρώσεις.

Πρόσθετη ποινή αποτελεί και η δημοσίευση διά του τύπου που επιβάλλει ο νόμος σε ορισμένες περιπτώσεις της καταδικαστικής αποφάσεως, με έξοδα αυτού που καταδικάστηκε.

6.6 Διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

6.6.1 Γενικά για τους λόγους προστασίας των ευρεσιτεχνιών.

Οι λόγοι για τους οποίους προστατεύονται σήμερα σε όλα ανεξαιρέτως τα πολιτισμένα κράτη οι εφευρέσεις, με την εξασφάλιση για τους εφευρέτες προνομίου εκμεταλλεύσεως για ορισμένο χρόνο, είναι η ανάπτυξη της βιομηχανίας η οποία επιτυγχάνεται με την εφαρμογή αυτών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου και η ενίσχυση του εφευρετικού πνεύματος για χάρη της προόδου της ανθρωπότητας. Χωρίς την προστασία των εφευρέσεων, με αναγνώριση προνομίου για τους εφευρέτες, ούτε τηλεγράφοι ούτε τηλέφωνα κλπ. θα υπήρχαν. Οι εφευρέτες, οι οποίοι υπήρξαν ευεργέτες της ανθρωπότητας και συντελεστές της προόδου, επιδόθηκαν με τόσο ζήλο στην πραγματοποίηση των ονείρων της ανθρωπότητας, επειδή είχαν ως κίνητρο τα υλικά ωφελήματα που τους απέφεραν οι εφευρέσεις.

Χωρίς την προσήκουσα νομοθετική προστασία θα είχαμε απόκρυψη των εφευρέσεων, γιατί αυτό θα αποτελούσε το μοναδικό μέσο προστασίας των δημιουργών των έργων της διάνοιας, η οποία όμως απόκρυψη θα ήταν πολύ επιζήμια για το γενικότερο κοινωνικό συμφέρον. Στην Ελλάδα η προστασία των εφευρέσεων αποτελεί επιβεβλημένο ηθικό καθήκον.

Σε μας η νομοθετική προστασία των εφευρέσεων ρυθμίστηκε συστηματικά με το νόμο 2527/1920 «περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας». Συναφής είναι και ο Α.Ν. 2441/1940, όπως συμπληρώθηκε μεταγενέστερα «Για τις εφευρέσεις που αφορούν την εθνική άμυνα».

6.6.2 Έννοια της εφευρέσεως.

Ο νόμος δε δίνει ορισμό της εφευρέσεως. Θεσπίζει μόνο ότι παραχωρούνται δικαιώματα αποκλειστικά και σε χρόνο περιορισμένο, με το όνομα «διπλώματα ευρεσιτεχνίας», στις νέες εφευρέσεις, που είναι επιδεκτικές βιομηχανικής εφαρμογής.

Τι είναι εφεύρεση είναι δύσκολο να προσδιορισθεί. Και αυτό, γιατί η εφευρετική ενέργεια του ανθρώπου παρουσιάζεται με ποικίλες μορφές. Τα δικαστήρια δέχθηκαν ότι εφεύρεση αποτελεί κάθε δημιουργική πνευματική εργασία, με βάση την οποία και με τη χρησιμοποίηση φυσικών δυνάμεων λύνεται ένα μέχρι τώρα άλυτο τεχνικό πρόβλημα η και απλώς διευκολύνεται, βελτιώνεται ή επιτυγχάνεται η εκτέλεση της λύσεώς του.

Την έννοια της εφευρέσεως πρέπει να τη διακρίνουμε από την έννοια της **ανακάλυψης**. Με την ανακάλυψη γίνονται γνωστά αντικείμενα, ιδιότητες, φαινόμενα που προϋπήρχαν αλλά δεν είχαν υποθέσει, πριν από την ανακάλυψη, στην αντίληψη του ανθρώπου, π.χ. η ανακάλυψη της Αμερικής, των ακτίνων Ραϊντγκεν, των ερτζιανών κυμάτων, της αντισηπτικότητας ορισμένων προϊόντων κλπ. Η ανακάλυψη δηλαδή δε δημιουργεί, απλώς δια φωτίζει.

Ο δικός μας νόμος περιορίζει καταρχήν τη χορήγηση προνομίου μόνο στις εφευρέσεις, ενώ άλλες νομοθεσίες επεκτείνουν την προστασία και στις ανακαλύψεις που είναι επιδεκτικές βιομηχανικής εφαρμογής.

6.6.3 Προϋποθέσεις προστασίας της εφευρέσεως.

Ο δικός μας νόμος παρέχει την προστασία που καθορίζεται από αυτόν στις εφευρέσεις, εφόσον συντρέχουν οι εξής ουσιαστικές προϋποθέσεις:

α) Η εφεύρεση να είναι νέα.

Δε θεωρείται ως νέα εφεύρεση εκείνη, η οποία κατά τη στιγμή της δηλώσεως για την απόκτηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι επαρκώς γνωστή στην Ελλάδα η έχει περιγραφεί σε δημοσιεύματα ή σχέδια που βρίσκονται στην Ελλάδα, ώστε να είναι επιδεκτική πρακτικής εφαρμογής από άνθρωπο ειδικό.

β) Η εφεύρεση να είναι επιδεκτική βιομηχανικής εφαρμογής.

Πότε υπάρχει το στοιχείο αυτό, είναι ζήτημα πραγματικό.

Η προϋπόθεση αυτή είναι συνέπεια του αναγκαίου διαχωρισμού μεταξύ επιστημονικής και βιομηχανικής εφευρέσεως την οποία και μόνο προστατεύει ο νόμος. Συνεπώς αποκλείεται η απονομή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, όταν πρόκειται για εφευρέσεις επιστημονικές, οσοδήποτε σπουδαίες και αν είναι, η σε εκείνες οι οποίες βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της μελέτης και δεν είναι βιομηχανικά εφαρμόσιμες.

6.6.4 Διαδικασία απονομής διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Όποιος θέλει ν' αποκτήσει δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για κάποια εφεύρεση, πρέπει να καταθέσει αυτοπροσώπως ή με ειδικό πληρεξούσιο στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εμπορίου:

- 1) Έγγραφο δήλωση η οποία να περιέχει το όνομα, επώνυμο, την κατοικία και το επάγγελμα αυτού που καταθέτει τη δήλωση. Η δήλωση αυτή πρέπει να περιέχει σύντομη αλλά ακριβή περιγραφή του είδους της εφευρέσεως.

- 2) Λεπτομερή και ακριβή περιγραφή της εφευρέσεως με τέτοιο τρόπο συνταγμένα, ώστε η πρακτική εφαρμογή της να είναι δυνατή από τρίτους ειδικούς.
- 3) Τα σχέδια, εικόνες, δείγματα ή υποδείγματα, τα οποία είναι χρήσιμα για την κατανόηση της περιγραφής.
- 4) Διπλότυπο δημοσίου ταμείου καταβολής των σχετικών δικαιωμάτων του δημoσίου.
- 5) Κατάλογο των εγγράφων και αντικειμένων που κατατέθηκαν.

Μόλις γίνει η κατάθεση των εγγράφων που απαιτούνται στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εμπορίου, συντάσσεται έκθεση ατελώς, η οποία καταχωρείται σε ειδικό βιβλίο και υπογράφεται από αυτόν που υποβάλλει τη δήλωση και τον τμηματάρχη της αρμόδιας υπηρεσίας. Στη συνέχεια γίνεται πράξη του Υπουργού του Εμπορίου η οποία βεβαιώνει το κανονικό της δηλώσεως και στην οποία επισυνάπτεται το πρωτότυπο της περιγραφής των σχεδίων κλπ. Αυτή η πράξη του Υπουργού του Εμπορίου αποτελεί το δίπλωμα της ευρεσιτεχνίας. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας απονέμονται χωρίς προηγούμενο έλεγχο του περιεχομένου, με ευθύνη αυτών που υποβάλλουν τη δήλωση και χωρίς την εγγύηση του Κράτους, είτε για το πραγματικό είτε για το νέο είτε για την αξία ή τη φύση της εφευρέσεως, και αναφέρονται σε μία μόνο εφεύρεση.

Για περισσότερες εφευρέσεις πρέπει να υποβληθούν ισάριθμες χωριστές δηλώσεις και να εκδοθούν ισάριθμα χωριστά διπλώματα.

Ο κάτοχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιδίδεται στην παραγωγή των αντικειμένων της εφευρέσεώς του και στην έκθεσή τους για εμπορία ή γιά πώληση.

Η διάρκεια της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι 15 χρόνια και αρχίζει από την επομένη της δηλώσεως της δηλώσεως για την απονομή του διπλώματος.

Ο δικός μας νόμος απονέμει προνόμιο και προστατεύει τον εφευρέτη μέσα στα όρια της Ελληνικής επικράτειας, αδιάφορα αν είναι Έλληνας η αλλοδαπός και αδιάφορα αν έχει την κατοικία του στην Ελλάδα η όχι.

6.7 Ερωτήσεις.

1. Ποιοι είναι οι κυριότεροι θεσμοί της βιομηχανικής ιδιοκτησίας;
2. Τι καλείται εμπορική επωνυμία;
3. Ποια είναι η επωνυμία των φυσικών προσώπων;
4. Ποια είναι η επωνυμία της Ο.Ε., της Ε.Ε., της Α.Ε., της Ε.Π.Ε. και του Συνεταιρισμού;
5. Κάθε έμπορος πού είναι υποχρεωμένος να αναγγείλει την επωνυμία του;
6. Επιτρέπεται η συνέχιση της εταιρικής επωνυμίας σε περίπτωση θανάτου εταίρου προσωπικής εταιρίας του οποίου το όνομα περιέχονταν στην επωνυμία;
7. Τι διαφέρει η εμπορική επωνυμία από το διακριτικό τίτλο;
8. Τι είναι σήμα;
9. Ποια είναι η χρησιμότητα του σήματος;
10. Ποια είναι η διαφορά σήματος και εμπορικής επωνυμίας;
11. Από πότε αποκτάται το δικαίωμα για αποκλειστική χρήση του σήματος;
12. Τι γνωρίζετε για τη διαδικασία καταθέσεως του σήματος;
13. Με ποιες προϋποθέσεις μπορεί να γίνει δεκτό το σήμα για κατάθεση;
14. Για πόσα χρόνια προστατεύεται το σήμα;
15. Ποιοι κανόνες ισχύουν στη μεταβίβαση του σήματος;
16. Πότε χάνεται το δικαίωμα στο σήμα;
17. Τι γνωρίζετε για την προστασία του σήματος που παρέχει ο νόμος σ' αυτόν που το απόκτησε νόμιμα;

18. Με ποιες προϋποθέσεις προστατεύεται το αλλοδαπό σήμα στην Ελλάδα;
19. Ποια είναι η έννοια του αθέμιτου ανταγωνισμού;
20. Ποια είναι η γενική αρχή που θέτει ο νόμος για την απαγόρευση του αθέμιτου ανταγωνισμού;
21. Ποια είναι οι ειδικές περιπτώσεις που σύμφωνα με το νόμο αποτελούν αθέμιτο ανταγωνισμό;
22. Ποια είναι η προστασία που παρέχεται από το νόμο κατά των πράξεων του αθέμιτου ανταγωνισμού;
23. Για ποιους λόγους προστατεύονται από τα κράτη οι εφευρέσεις;
24. Ποια είναι η έννοια της εφευρέσεως σύμφωνα με το νόμο;
25. Με ποιες προϋποθέσεις προστατεύονται από το νόμο οι εφευρέσεις;
26. Τι γνωρίζετε για τη διαδικασία απονομής διπλώματος ευρεσιτεχνίας;
27. Ποια είναι η διάρκεια ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΔΙΚΑΙΟΓΡΑΦΑ — ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

7.1 Διάκριση των εγγράφων γενικά.

Τα έγγραφα γενικά διακρίνονται:

— **Σε αποδεικτικά.**

Αυτά χρησιμεύουν γι' απόδειξη μιας έννομης σχέσεως, της οποίας όμως η ύπαρξη και το κύρος δεν επηρεάζονται από την έλλειψή τους. Π.χ. η σύμβαση μισθώσεως ακινήτου μπορεί να αποδειχθεί με το μισθωτήριο έγγραφο, δηλαδή το συμφωνητικό, αλλά και χωρίς αυτό η σύμβαση παραμένει έγκυρη.

— **Σε συστατικά.**

Αυτά απαιτούνται για την κατάρτιση μιας συμβάσεως. Χωρίς αυτά η σύμβαση που τυχόν καταρτίστηκε είναι άκυρη. Ο νόμος για την κατάρτιση μερικών συμβάσεων δεν αρκείται μόνο στη συμφωνία των συμβαλλομένων, αλλά απαιτεί και σύνταξη εγγράφου. Π.χ. η σύμβαση μεταβίβασης ακινήτου είναι άκυρη, αν δεν καταρτισθεί με έγγραφο και μάλιστα συμβολαιογραφικό.

— **Σε δικαιόγραφα ή αξιόγραφα.**

Αυτά είναι έγγραφα στα οποία ενσωματώνεται ορισμένο δικαίωμα, του οποίου η ενάσκηση προϋποθέτει, κατά κανόνα, την κατοχή του εγγράφου. Π.χ. το εισιτήριο του σιδηροδρόμου είναι αξιόγραφο ή δικαιόγραφο, γιατί ενσωματώνει σ' αυτό ορισμένο δικαίωμα, δηλαδή το δικαίωμα να μεταβεί κάποιος π.χ. από τον Πειραιά στη Θεσσαλονίκη. Για να ενασκηθεί όμως το δικαίωμα της μεταβάσεως στη Θεσσαλονίκη απαιτείται η κατοχή του εισιτηρίου.

7.2 Δικαιόγραφα ή αξιόγραφα.

Αξιόγραφο, λοιπόν, λέγεται το έγγραφο με το οποίο το δικαίωμα έχει συνδεθεί έτσι, ώστε χωρίς το έγγραφο ούτε η ενάσκηση ούτε η μεταβίβαση του δικαιώματος είναι δυνατή. Π.χ. η συναλλαγματική, η τραπεζική επιταγή, η μετοχή, των οποίων το χαρακτηριστικό είναι η ενσωμάτωση των δικαιωμάτων του κατόχου τους στο έγγραφο.

Με βάση τον παραπάνω ορισμό δικαιόγραφα θεωρούνται τα παρακάτω έγγραφα: μετοχές, ομολογίες, ιδρυτικοί τίτλοι, μερισματαποδείξεις, τοκομερίδια, τραπεζογραμμάτια, λαχεία, εισιτήρια θεάτρων, πλοίων, σιδηροδρόμων κλπ., συναλλαγματικές, γραμμάτια σε διαταγή, τραπεζικές επιταγές, αποθετήρια και ενεχυρόγραφα γενικών αποθηκών, φορτωτικές.

Τα δικαιόγραφα, ανάλογα με τον τρόπο που καθορίζεται σε αυτά το πρόσωπο του δικαιούχου, διακρίνονται:

— **Σε ονομαστικά.**

Σ' αυτά καθορίζεται το πρόσωπο του δικαιούχου, το πρόσωπο δηλαδή το οποίο έχει δικαίωμα να ενσκήσει το δικαίωμα που είναι ενσωματωμένο στο δικαιόγραφο. Π.χ. οι ονομαστικές μετοχές των ανωνύμων εταιριών.

— **Σε διαταγή.**

Σ' αυτά κατονομάζεται ορισμένο πρόσωπο ως δικαιούχος, επομένως ως προς αυτό μοιάζουν με τα ονομαστικά, αλλά ορίζεται συγχρόνως ως δικαιούχος και κάθε πρόσωπο το οποίο θα διατάξει αυτός που κατονομάζεται σ' αυτά. Αυτό επιτυγχάνεται με τη ρήτρα **σε διαταγή**. Π.χ. συναλλαγματική αναγράφει: «Πληρώσατε στον Κ.Α ή σε διαταγή αυτού» κλπ.

— **Στον κομιστή ή ανώνυμα.**

Δικαιούχος αυτών δεν είναι ορισμένο πρόσωπο, αλλά ο εκάστοτε κάτοχος, κομιστής τους. Π.χ. το τραπεζογραμμάτιο, το εισιτήριο θεάτρου κλπ.

Καμιά φορά αντί για τον όρο «δικαιόγραφο» η «αξιόγραφο» χρησιμοποιείται και ο όρος «χρεώγραφο» ο οποίος είναι ταυτόσημος, αλλά στην πράξη και μάλιστα στη λογιστική και το χρηματιστήριο με τον όρο «χρεώγραφο» υποδηλώνονται δύο μόνο από τα δικαιόγραφα, η **μετοχή της ανώνυμης εταιρίας** και η **ομολογία**.

7.3 Πιστωτικοί τίτλοι.

Μία κατηγορία δικαιογράφων αποτελούν οι πιστωτικοί τίτλοι, γιατί και αυτοί είναι έγγραφα στα οποία ενσωματώνεται δικαίωμα. Διακρίνονται όμως από τα άλλα δικαιόγραφα, γιατί εκτός από την ενσωμάτωση του δικαιώματος καθορίζουν με το γράμμα τους, δηλαδή με το κείμενό τους, το περιεχόμενο, τη φύση και την έκταση του δικαιώματος, καθώς και τη νομική φύση του εκάστοτε κομιστή, η οποία είναι **αυτοτελής**, δηλαδή απαλλαγμένη από τις προσωπικές σχέσεις των προηγούμενων κομιστών. Έτσι π.χ. η συναλλαγματική είναι δικαιόγραφο και ειδικότερα πιστωτικός τίτλος, γιατί το περιεχόμενο του δικαιώματος του κομιστή της συναλλαγματικής (ποσό, οφειλέτης, τόπος πληρωμής, χρόνος πληρωμής κλπ.) καθορίζεται αποκλειστικά από τον τίτλο. Κάθε κομιστής της συναλλαγματικής έχει αυτόνομο δικαίωμα και δεν εξαρτάται από το δικαίωμα του προκατόχου του. Π.χ. αν ο Α κομιστής, ο οποίος απόκτησε συναλλαγματική λόγω οπισθογραφήσεως από πρόσωπο ανίκανο για την άσκηση εμπορικών πράξεων, ζητήσει την πληρωμή της συναλλαγματικής στη λήξη της, ο πληρωτής δεν μπορεί να του πεί ότι ο προκατόχος σου ήταν ανίκανος και επομένως η μεταβίβαση που έγινε σε σένα είναι άκυρη. Αυτός είναι υποχρεωμένος να πληρώσει. Αντίθετα, η μετοχή της ανώνυμης εταιρίας είναι βέβαια δικαιόγραφο, αλλά δεν είναι πιστωτικός τίτλος, γιατί το περιεχόμενο του δικαιώματος του μετόχου δεν καθορίζεται αποκλειστικά από τον τίτλο, αλλά και από άλλα στοιχεία που βρίσκονται έξω από αυτόν. Όπως π.χ. το καταστατικό, οι αποφάσεις της γενικής συνελεύσεως, οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου κλπ. **Επομένως πιστωτικός τίτλος είναι το δικαιόγραφο στο οποίο το περιεχόμενο, η έκταση και η φύση του δικαιώματος καθορίζεται από το κείμενο του εγγράφου και κάθε κομιστής έχει αυτόνομο δικαίωμα το οποίο δεν εξαρτάται από το δικαίωμα του προκατόχου.**

7.4 Ερωτήσεις.

1. Πώς διακρίνονται γενικά τα έγγραφα;
2. Ποια έγγραφα χαρακτηρίζονται αποδεικτικά και ποια συστατικά;
3. Τι είναι αξιόγραφο ή δικαιόγραφο;
4. Αναφέρετε ενδεικτικά έγγραφα τα οποία θεωρούνται ότι είναι δικαιόγραφα (αξιόγραφα).
5. Ποια δικαιόγραφα (αξιόγραφα) είναι ονομαστικά, ποια σε διαταγή και ποια στον κομιστή (ανώνυμα);
6. Ποιο δικαιόγραφο (αξιόγραφο) είναι πιστωτικός τίτλος;
7. Αναφέρετε παραδείγματα δικαιογράφων (αξιογράφων) και πιστωτικών τίτλων.
8. Κάθε δικαιόγραφο (αξιόγραφο) είναι και πιστωτικός τίτλος;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ

8.1 Ιστορική εξέλιξη.

Η συναλλαγματική εμφανίσθηκε το 12ο με 13ο μ.Χ. αιώνα στη Δυτική Ευρώπη, η οποία την εποχή εκείνη ήταν διαιρεμένη σε μικρά κρατίδια, κάθε δε κρατίδιο είχε το δικό του νόμισμα. Ο έμπορος συνεπώς ενός κρατιδίου, εφόσον σκόπευε να μεταβεί σε άλλο κρατίδιο, ήταν αναγκασμένος να καταφύγει στον τραπεζίτη της πόλεώς του, για να ανταλλάξει τα εγχώρια νομίσματα με νομίσματα του κρατιδίου στο οποίο επρόκειτο να μεταβεί. Η ανταλλαγή γινόταν είτε αμέσως, είτε συνηθέστερα, λόγω των κινδύνων της μεταφοράς, ο τραπεζίτης ο οποίος έπαιρνε τα νομίσματα παρέδιδε στον έμπορο μία επιστολή με την οποία δινόταν εντολή στον αντιπρόσωπό του να καταβάλλει τα αντίστοιχα νομίσματα του κρατιδίου στον κομιστή της επιστολής. Το περιεχόμενο της επιστολής αυτής ήταν περίπου το εξής: «Παρακαλώ να καταβάλετε στον κομιστή της παρούσας κ. Α.Β. 100 δουκάτα, γιατί αυτός κατέβαλε σε μένα 50 φιορίνια». Ακολουθούσε η χρονολογία και η υπογραφή του εκδότη. **Η επιστολή αυτή είναι η πρώτη εμφάνιση της συναλλαγματικής.**

Με την πάροδο του χρόνου αυτός που έπαιρνε την επιστολή συμφωνούσε με τον τραπεζίτη, εκδότη της επιστολής, να γίνει η πληρωμή είτε σ' αυτόν τον ίδιο είτε σε άλλο πρόσωπο, το οποίο αυτός θα υποδείκνυε. Από τη συμφωνία αυτή δημιουργήθηκε **η ρήτρα σε διαταγή.**

Από τα πιο πάνω γίνεται φανερό ότι ο αρχικός σκοπός της συναλλαγματικής ήταν η μεταφορά χρημάτων. Με την πάροδο του χρόνου καθιερώθηκε η ρήτρα σε διαταγή, με την οποία έγινε δυνατή η κυκλοφορία της και έτσι η συναλλαγματική έπαυσε να είναι όργανο μεταφοράς χρημάτων και μεταβλήθηκε σε **όργανο πίστωσης**, όργανο δανεισμού. Σήμερα για τη μεταφορά χρημάτων χρησιμοποιείται άλλο έγγραφο, ή **επιταγή.**

Αρχικά τη συναλλαγματική ρύθμιζαν οι εμπορικές συνθήκες και τα έθιμα. Το 1673, στην εποχή του Λουδοβίκου του ιδ', έγινε η πρώτη νομοθετική ρύθμιση του δικαίου της συναλλαγματικής. Μεθοδικότερα όμως και λεπτομερέστερα ρυθμίστηκε το δίκαιο της συναλλαγματικής από το Γαλλικό Εμπορικό Κώδικα του 1807. Όπως είναι γνωστό, ο Γαλλικός Εμπορικός Κώδικας εισήχθη στην Ελλάδα με επίσημη μετάφραση το 1835 και έτσι η συναλλαγματική στη χώρα μας ρυθμιζόταν από το Γαλλικό Κώδικα όπως τροποποιήθηκε στο μεταξύ.

Η τεχνική όπως και η οικονομική πρόοδος έκαναν τη συναλλαγματική όργανο διεθνούς σημασίας και γι' αυτό κρίθηκε ότι θα έπρεπε να ρυθμίζεται από ένα ενιαίο νόμο, ο οποίος θα ήταν δυνατό να εισαχθεί και να ισχύσει στα διάφορα κρά-

τη. Για την κατάρτιση τέτοιου νόμου συνήλθαν στη Χάγη το 1910 και το 1912 δύο διεθνείς διασκέψεις, οι οποίες επεξεργάσθηκαν ένα ενιαίο κείμενο για το συναλλαγματικό δίκαιο. Λόγω όμως της μεσολαβήσεως του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, δεν έγινε δυνατή η υπογραφή της συμβάσεως από τα κράτη, τα οποία πήραν μέρος στις διασκέψεις αυτές και έτσι η προσπάθεια έμεινε χωρίς αποτέλεσμα.

Μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, επιτροπή από νομομαθείς, υπό την αιγίδα της ΚΤΕ εκπόνησε ενιαίο νόμο για τις συναλλαγματικές και τα γραμμάτια, τον οποίο υπέβαλε στη διεθνή διάσκεψη που συνήλθε στη Γενεύη το 1930. Η συνδιάσκεψη αυτή κατέληξε στην υπογραφή τριών διεθνών συμβάσεων. Η πρώτη σύμβαση περιέχει το κείμενο του ενιαίου νόμου για τις συναλλαγματικές και τα γραμμάτια σε διαταγή, η δεύτερη κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου για τη συναλλαγματική και η τρίτη κανόνες για το χαρτόσημο.

Η Ελλάδα, η οποία μετείχε στη διάσκεψη, υπέγραψε τις δυο πρώτες συμβάσεις, τις οποίες και κύρωσε με το νόμο 5280/1931 και τις μετέβαλε σε εσωτερικό δίκαιο με το νόμο 5325/1932.

8.2 Ικανότητα για ανάληψη υποχρεώσεως από συναλλαγματική.

Ικανός για ανάληψη υποχρεώσεως από συναλλαγματική είναι αυτός που έχει δικαιοπρακτική ικανότητα, δηλαδή είναι ικανός να ενεργήσει πράξεις εμπορικές. Από τους ανίκανους για την ενέργεια εμπορικών πράξεων, μόνο ο ανήλικος μπορεί να αναλάβει υποχρεώσεις από συναλλαγματική, εφόσον όμως τηρήσει τις διατυπώσεις του νόμου για την απόκτηση της ικανότητας για την ενέργεια εμπορικών πράξεων.

Η γυναίκα, αν είναι ενήλικη, μπορεί χωρίς κανένα περιορισμό να αναλάβει υποχρέωση από συναλλαγματική, γιατί η γυναίκα είναι ικανή να ενεργεί πράξεις εμπορικές.

Οι δικαστικά και νόμιμα απαγορευμένοι και αυτοί που τελούν υπό δικαστική αντίληψη, δεν μπορούν ούτε αυτοί οι ίδιοι, ούτε οι επίτροποί τους να αναλάβουν υποχρέωση από συναλλαγματική.

Όταν ένα πρόσωπο που δεν είναι ικανό να ενεργήσει πράξεις εμπορίου υπογράφει τη συναλλαγματική ως εκδότης, αποδέκτης, τριτεγγυητής κλπ., η υποχρέωσή του από τη συναλλαγματική είναι άκυρη και μπορεί να προτείνει την ακυρότητα σε οποιονδήποτε. Την ακυρότητα αυτή δεν μπορεί να επικαλεσθεί ο ανήλικος που συμπλήρωσε το 18ο έτος της ηλικίας του και έπεισε δολίως αυτόν που συμβλήθηκε μαζί του ότι είναι ενήλικος.

8.3 Τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής.

Η συναλλαγματική είναι έγγραφο τυπικό, δηλαδή έγγραφο το οποίο πρέπει να περιέχει υποχρεωτικά από το νόμο ορισμένα στοιχεία.

Τα τυπικά στοιχεία για την έκδοση ισχυρής συναλλαγματικής καθορίζει το πρώτο άρθρο του νόμου 5325/1932 και είναι τα εξής:

α) Η λέξη «συναλλαγματική» η οποία πρέπει να γράφεται μέσα στο κείμενο του τίτλου.

Αν η λέξη **συναλλαγματική** υπάρχει στο επάνω μέρος του εγγράφου ως επικε-

φαλίδα και δεν υπάρχει μέσα στο κείμενο, αυτή είναι άκυρη ως συναλλαγματική.

β) Η εντολή πληρωμής ορισμένου χρηματικού ποσού.

Αυτό στην πράξη εκφράζεται με τις λέξεις «πληρώσατε δυνάμει της παρούσης». Η εντολή πληρωμής πρέπει να είναι απλή και καθαρή και να μην εξαρτάται από κάποιο όρο ή αίρεση. Π.χ. πληρώσατε αν φθάσει το πλοίο «Α». Η πληρωμή πρέπει να αφορά σε ορισμένο χρηματικό ποσό και όχι εμπορεύματα ή άλλες αξίες. Φράση όπως «πληρώσατε το ποσό το οποίο μου οφείλετε» δεν εκπληρώνει την απαίτηση του νόμου. Τα χρήματα τα οποία αναφέρονται ως πληρωτέα μπορούν να είναι είτε εγχώρια είτε και ξένα νομίσματα.

Το πληρωτέο ποσό μπορεί να αναγραφεί ολογράφως αλλά και αριθμητικά μόνο. Αν το ποσό στη συναλλαγματική γράφηκε και ολογράφως και αριθμητικά και υπάρχει διαφορά μεταξύ τους, ισχύει αυτό που έχει γραφεί ολογράφως. Αν δε το ποσό έχει γραφεί πολλές φορές και ολογράφως και αριθμητικά και υπάρχει διαφορά, τότε η συναλλαγματική ισχύει για το μικρότερο ποσό που αναφέρεται σε αυτή.

γ) Το όνομα του πληρωτή.

Για να είναι έγκυρη η συναλλαγματική, ο νόμος απαιτεί να αναγράφεται το όνομα του πληρωτή, δηλαδή εκείνου ο οποίος θα πληρώσει το ποσό που αναφέρεται στη συναλλαγματική. Το όνομα και η διεύθυνση του πληρωτή γράφονται συνήθως στο κάτω και αριστερό μέρος της συναλλαγματικής.

Ως πληρωτής επιτρέπεται να αναφέρονται δύο ή περισσότεροι, αλλά αθροιστικά π.χ. οι Α.Α., Β.Β., Γ.Γ., κλπ. και όχι διαζευτικά π.χ., ή ο Α.Α., ή ο Β.Β., ή ο Γ.Γ. Και αυτό γιατί ο κομιστής δε θα γνωρίζει ποιός είναι στην πραγματικότητα ο οφειλέτης. Στην τελευταία περίπτωση η συναλλαγματική είναι άκυρη.

Ο νόμος επιτρέπει να είναι πληρωτής της συναλλαγματικής ο ίδιος ο εκδότης, π.χ. έκδοση συναλλαγματικής σε υποκατάστημα. Στην περίπτωση αυτή η συναλλαγματική προσομοιάζει με το γραμμάτιο σε διαταγή, επειδή ο εκδότης και ο οφειλέτης είναι το ίδιο πρόσωπο.

δ) Ο χρόνος λήξεως.

Η συναλλαγματική μπορεί να λήγει: 1) Εν όψει. 2) Μετά προθεσμία από την όψη. 3) Μετά προθεσμία από τη χρονολογία. 4) Σε ρητή ημέρα.

ε) Ο τόπος πληρωμής.

Βασικό στοιχείο της συναλλαγματικής είναι ο τόπος πληρωμής. Ο κομιστής της πρέπει να γνωρίζει όχι μόνο πότε θα πληρωθεί η συναλλαγματική, αλλά και σε ποιο τόπο, προκειμένου να την εμφανίσει για εξόφληση. Ο τόπος πληρωμής μπορεί να είναι η ο τόπος της κατοικίας του πληρωτή ή τόπος άλλος από την κατοικία του. Αν η συναλλαγματική πληρώνεται σε τόπο άλλο από την κατοικία του πληρωτή, τότε μιλούμε για συναλλαγματική πληρωτέα σε κατοικία τρίτου. Έτσι, ενώ ο πληρωτής κατοικεί π.χ. στην οδό Γούναρη 10 στο Παγκράτι, τόπος πληρωμής ορίζεται το Κεντρικό Κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας, οδός Αιόλου 14, στην Αθήνα. Π.χ. «Πληρώσατε σε διαταγή μου και στο Κεντρικό Κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδας, οδός Αιόλου 14, Αθήνα».

στ) Το όνομα του λήπτη.

Στη συναλλαγματική θα πρέπει απαραίτητα να καθορίζεται σαφώς το όνομα του δικαιούχου του τίτλου σε διαταγή του οποίου θα γίνει η πληρωμή. Η συναλλαγματική εκδίδεται είτε **ονομαστική**, όταν ρητά αναφέρεται το όνομα του δικαιούχου π.χ. «πληρώσετε στον κ. Α.Β.», είτε σε **διαταγή**, όταν δίπλα στο όνομα του δικαιούχου σημειώνεται η ρήτρα «σε διαταγή». Π.χ. «πληρώσετε σε διαταγή του κ. Α.Β.» ή «πληρώσετε στον κ. Α.Β. ή σε διαταγή του». Συνεπώς, σύμφωνα με το νόμο, δεν επιτρέπεται η συναλλαγματική να εκδοθεί στον κομιστή, δηλαδή δε μπορεί να αναγραφεί: «Με την παρούσα και μόνη συναλλαγματική πληρώσετε στον κομιστή της κλπ.», ενώ αντίθετα επιτρέπεται αυτό σε επιταγή. Είναι δυνατό όμως να οπισθογραφηθεί η συναλλαγματική «εν λευκώ» και να γίνει έτσι έγγραφο κατά κάποιο τρόπο στον κομιστή. Αν αναφέρονται περισσότερα πρόσωπα ως δικαιούχοι, π.χ. οι Α.Α. και Β.Β., τότε αν οι δικαιούχοι αναφέρονται αθροιστικά, ασκούν τα δικαιώματά τους από τη συναλλαγματική αδιαίρετα, αν όμως αναφέρονται διαζευκτικά, η άσκηση του δικαιώματος από τη συναλλαγματική από έναν από αυτούς αποκλείει τους υπόλοιπους.

Είναι δυνατό ο εκδότης να είναι και δικαιούχος της συναλλαγματικής, οπότε δεν απαιτείται η αναγραφή του ονόματός του, αλλά αρκεί να τεθεί η φράση «πληρώσατε σε διαταγή μου». Η συναλλαγματική αυτή είναι η πιό συνηθισμένη στην Ελλάδα.

ζ) Ο τόπος και χρόνος εκδόσεως.

Για να είναι έγκυρη η συναλλαγματική, πρέπει να σημειώνεται σε αυτή ο χρόνος και ο τόπος εκδόσεώς της. Για την τυπική ύπαρξη της συναλλαγματικής απαιτείται μόνο η σημείωση του χρόνου και τόπου, χωρίς να απαιτείται αυτοί να είναι και πραγματικοί. Ο τίτλος δεν είναι άκυρος αν ο χρόνος και ο τόπος δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια, εκτός αν αναγράφει ημερομηνία η οποία δεν υπάρχει στο ημερολόγιο π.χ. 30 Φεβρουαρίου, 31 Ιουνίου.

Ο χρόνος της εκδόσεως έχει σημασία:

- Για τον καθορισμό της λήξεως της συναλλαγματικής, εφόσον πρόκειται για συναλλαγματική που λήγει μετά από προθεσμία από την έκδοση και
- Για τον καθορισμό της ικανότητας του εκδότη για ανάληψη υποχρεώσεως από συναλλαγματική στο χρόνο της εκδόσεώς της.

η) Η υπογραφή του εκδότη.

Άλλο στοιχείο της συναλλαγματικής είναι η υπογραφή του εκδότη. Αυτή μπαίνει κάτω από το κείμενο του τίτλου και πρέπει να είναι χειρόγραφη και να περιέχει το κύριο όνομα και το επίθετο του εκδότη. Δεν αρκεί η σημείωση μόνο του ενός. Επιτρέπεται μόνο η συγκοπή του κυρίου ονόματος. Η υπογραφή πρέπει να είναι πραγματική. Δεν αρκεί δηλαδή απλώς η σφραγίδα ή η αναγραφή ορισμένου σημείου, όπως συνηθίζεται αυτό όταν πρόκειται για αγράμματους. Οι αγράμματοι ή οι λόγω σωματικής βλάβης οι οποίοι δε μπορούν να υπογράψουν, μπορούν να διορίσουν αντιπρόσωπο για να υπογράψει ιδιόχειρα.

Αν η υπογραφή του εκδότη μπει με σφραγίδα ή έντυπα, η συναλλαγματική είναι άκυρη. Αν όμως πρόκειται για υπογραφή οποιουδήποτε άλλου υπεύθυνου, η συναλλαγματική είναι έγκυρη, αλλά στην περίπτωση αυτή αυτός που υπογράψε με μηχανικό μέσο δεν ευθύνεται από τη συναλλαγματική.

θ) Έγγραφο.

Άλλο στοιχείο της συναλλαγματικής είναι το έγγραφο της συναλλαγματικής, γιατί προφορική συναλλαγματική δεν υπάρχει.

η) Χαρτόσημο.

Τέλος, νεότερος νόμος καθιέρωσε το χαρτόσημο ως ένα από τα απαραίτητα τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής για την εγκυρότητά της.

Όσον αφορά το χαρτόσημο, σήμερα στην Ελλάδα ισχύουν τα παρακάτω:

Με την υπ' αριθμ. 2232/1975 απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών κυκλοφόρησαν από το κράτος ειδικές ένσημες έντυπες συναλλαγματικές, η χρήση των οποίων είναι υποχρεωτική από την 1η Μαΐου 1975 και μετά για την έκδοση συναλλαγματικής.

Σήμερα για τις συναλλαγματικές που εκδίδονται στην Ελλάδα επιβάλλεται τέλος χαρτοσήμου στην ονομαστική αξία με την καθιέρωση 12 κλιμακίων παγίων τελών χαρτοσήμων, ως ακολούθως:

Σε ονομαστική αξία δρχ.	1 — 1.000 δρχ.	5
Σε ονομαστική αξία δρχ.	1.001 — 2.000 δρχ.	10
Σε ονομαστική αξία δρχ.	2.001 — 3.000 δρχ.	15
Σε ονομαστική αξία δρχ.	3.001 — 5.000 δρχ.	25
Σε ονομαστική αξία δρχ.	5.001 — 7.000 δρχ.	35
Σε ονομαστική αξία δρχ.	7.001 — 10.000 δρχ.	50
Σε ονομαστική αξία δρχ.	10.001 — 15.000 δρχ.	75
Σε ονομαστική αξία δρχ.	15.001 — 20.000 δρχ.	100
Σε ονομαστική αξία δρχ.	20.001 — 30.000 δρχ.	150
Σε ονομαστική αξία δρχ.	30.001 — 40.000 δρχ.	200
Σε ονομαστική αξία δρχ.	40.001 — 50.000 δρχ.	250
Σε ονομαστική αξία δρχ.	50.001 — 60.000 δρχ.	300

Όταν η ονομαστική αξία της συναλλαγματικής είναι μεγαλύτερη από τις εξήντα χιλιάδες, το ποσό που υπερβαίνει τις 60000 υποβάλλεται σε τέλος χαρτοσήμου με συντελεστή 5%. Έτσι συναλλαγματική ονομαστικής αξίας 80000 δρχ. θα υπαχθεί σε τέλος χαρτοσήμου 400 δρχ. Δηλαδή για τις 60000 πάγιο τέλος 300 δρχ. και για τις υπόλοιπες 20000 αναλογικό τέλος 100 δρχ. ($20000 \times 5\%$). Τα παραπάνω τέλη προσαυξάνονται με ποσοστό 20%, για ΟΓΑ, ΤΕΒΕ και ΤΑΕ. Σε περίπτωση που η ονομαστική αξία της συναλλαγματικής υπερβαίνει τις 60000 δρχ., το παραπάνω ποσό των 60000, όπως είπαμε προηγουμένως, χαρτοσημαίνεται με συντελεστή 5%. Το ποσό του χαρτοσήμου που οφείλεται για τις παραπάνω από τις 60000 επικολλάται στη συναλλαγματική με κινητό επίσημα, αν αυτό είναι μέχρι 300 δρχ. Ενώ αν το ποσό του χαρτοσήμου υπερβαίνει τις 300 δρχ., το σχετικό ποσό κατατίθεται στο Δημόσιο Ταμείο, από το οποίο παίρνομε αποδεικτικό πληρωμής, το οποίο επισυνάπτομε στη συναλλαγματική. Τέλος πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι σε όσες περιπτώσεις το οφειλόμενο αναλογικό τέλος χαρτοσήμου για τις πέρα των 60000 δρχ. αξία της συναλλαγματικής περιλαμβάνει κλάσμα δραχμής, τότε αυτό στρογγυλοποιείται σε ακέραιη δραχμή.

Για την καλύτερη κατανόηση των προηγούμενων, παραθέτομε ορισμένα παραδείγματα:

- Για συναλλαγματική ονομαστικής αξίας 8000 δραχμών θα χρησιμοποιηθεί υποχρεωτικά το ειδικό έντυπο ένσημο των 50 δρχ., δηλαδή του κλιμακίου 7001-10000.
- Για συναλλαγματική αξίας 90000 δραχμών, θα χρησιμοποιηθεί το ειδικό έντυπο ένσημο των 300 δρχ. κλιμακίου 50001-60000 και για το ποσό πάνω από τις 60000 δραχμές της, δηλαδή 30000 (90000-60000) δραχμές θα επικολληθεί κινητό επίσημα 150 δραχμών ($30000 \times 5\%$).
- Για συναλλαγματική αξίας 150000 θα χρησιμοποιηθεί υποχρεωτικά το ειδικό έντυπο ένσημο των 300 δρχ., δηλαδή του κλιμακίου 50001-60000 και για το ποσό πάνω από τις 60000 δραχμές της, δηλαδή των 90000 δραχμών (150000-60000) θα εκδοθεί αποδεικτικό πληρωμής του Δημόσιου Ταμείου για ποσό 450 δραχμών ($90000 \times 5\%$).

Για την καλύτερη κατανόηση των τυπικών στοιχείων της συναλλαγματικής παραθέτομε στο σχήμα 8.3 σχετικό υπόδειγμα.

8.4 Ορισμός συναλλαγματικής.

Μετά την παραπάνω ανάπτυξη των ουσιαστικών και τυπικών στοιχείων της συναλλαγματικής, δίνουμε τώρα τον ορισμό της.

Συναλλαγματική είναι το έγγραφο που φέρει στο κείμενο την ονομασία «συναλλαγματική» και με το οποίο αυτός που το υπογράφει, δηλαδή ο εκδότης, δίνει εντολή σε τρίτο πρόσωπο δηλαδή στον πληρωτή να πληρώσει σε ορισμένο τόπο και χρόνο ορισμένο χρηματικό ποσό στο λήπτη του εγγράφου ή σε διαταγή του.

8.5 Πρόσωπα στη συναλλαγματική.

Στη συναλλαγματική παίρνουν μέρος τρία πρόσωπα:

- Ο εκδότης** της συναλλαγματικής.
- Ο πληρωτής**, ο οποίος πρόκειται να την πληρώσει και ο οποίος από τη στιγμή που θα την αποδεχθεί με την υπογραφή του καλείται και αποδέκτης και
- Ο λήπτης**, δηλαδή ο δικαιούχος της συναλλαγματικής.

Λήπτης ονομάζεται ο πρώτος κομιστής της συναλλαγματικής, ενώ εκείνοι που αποκτούν τη συναλλαγματική με οπισθογράφηση λέγονται **κομιστές**.

Ενδέχεται η συναλλαγματική να περιλαμβάνει δύο πρόσωπα όταν ο εκδότης και ο λήπτης είναι το ίδιο πρόσωπο. Πρέπει να σημειωθεί ότι η περίπτωση αυτή είναι η πιό συνηθισμένη στις συναλλαγές.

Εκτός από τα παραπάνω πρόσωπα τα οποία παίρνουν μέρος στη συναλλαγματική και τα οποία χαρακτηρίζονται ως αναγκαία πρόσωπα, είναι δυνατό να εμφανισθούν και άλλα πρόσωπα τα οποία χαρακτηρίζονται ως **μη αναγκαία**. Αυτά είναι:

- Οι οπισθογράφοι**, δηλαδή τα πρόσωπα τα οποία μεταβιβάζουν με οπισθογράφηση την απαίτησή τους από τη συναλλαγματική.
- Οι τριτεγγυητές**, δηλαδή τα πρόσωπα τα οποία εγγυώνται για ορισμένο πρόσωπο από αυτά που αναφέρονται στη συναλλαγματική, για ολόκληρο ή μέρος του ποσού της συναλλαγματικής.
- Οι παρεμβαίνοντες**, δηλαδή πρόσωπα τα οποία σημειώνονται στη συναλλαγματική.

ματική από τον εκδότη ή από τον οπισθογράφο ή από τον τριτεγγυητή και στα οποία ο κομιστής εντέλλεται να απευθυνθεί στην ανάγκη για πληρωμή ή για αποδοχή.

8.6 Ελλιπής συναλλαγματική.

Η συναλλαγματική από την οποία λείπει ένα ή περισσότερα τυπικά στοιχεία λέγεται **ελλιπής**. Η έλλειψη μπορεί να είναι **αθέλητη**, οπότε μιλούμε για **ατελή** συναλλαγματική ή να είναι **ηθελημένη**, δηλαδή ύστερα από συμφωνία, οπότε μιλούμε για **λευκή** συναλλαγματική.

α) Ατελής συναλλαγματική είναι εκείνη από την οποία αθέλητα λείπει τυπικό στοιχείο ή τέθηκε στοιχείο παρά το νόμο. Έτσι η συναλλαγματική θα είναι ατελής, όταν δε γράφθηκε η λέξη συναλλαγματική στο κείμενο ή όταν δεν υπάρχει όνομα λήπτη ή πληρωτή ή μπήκε ως χρονολογία λήξεως η 31η Φεβρουαρίου.

Για την ατελή συναλλαγματική ο νόμος ορίζει ότι είναι άκυρη ως συναλλαγματική. Παρόλα αυτά ο νόμος καλύπτει την τυπική έλλειψη, αλλά μόνο σε τρεις περιπτώσεις:

1) *Όταν δεν αναγράφεται ο χρόνος λήξεως η συναλλαγματική θεωρείται ότι είναι πληρωτέα εν όψει.*

2) *Όταν λείπει ο τόπος πληρωμής ως τέτοιος θεωρείται ο τόπος που αναγράφεται δίπλα στο όνομα του πληρωτή.* Π.χ. στο κείμενο της συναλλαγματικής λείπει ο τόπος πληρωμής, αλλά δίπλα στο όνομα του πληρωτή σημειώνεται τόπος. Προς τον κ. Α. Ανδρέου στον Πειραιά ή προς τον κ. Γ. Δημητρίου στην Αθήνα. Ο Πειραιάς και η Αθήνα είναι ο τόπος πληρωμής αντίστοιχα. Αν όμως δίπλα στο όνομα του πληρωτή δεν σημειώνεται τόπος πληρωμής, η συναλλαγματική θεωρείται άκυρη.

3) *Όταν λείπει ο τόπος εκδόσεως ως τέτοιος θεωρείται ο τόπος που σημειώνεται δίπλα από το όνομα του εκδότη.* Π.χ. Ο εκδότης δίπλα από την υπογραφή του έχει βάλει τη λέξη Αθήνα, η οποία θα θεωρηθεί ως τόπος εκδόσεως της συναλλαγματικής. Αν όμως δίπλα στο όνομα του εκδότη δε σημειώνεται τόπος εκδόσεως, η συναλλαγματική είναι άκυρη.

Αν μία συναλλαγματική είναι ατελής, αυτό εξετάζεται κατά το χρόνο της εκδόσεώς της. Μεταγενέστερη συμπλήρωση της αποτελεί πλαστογραφία. **Η έλλειψη τυπικού στοιχείου εξετάζεται αυτεπάγγελα και προβάλλεται από κάθε οφειλέτη εναντίον κάθε κομιστή.**

β) Λευκή συναλλαγματική, είναι εκείνη στην οποία λείπουν ένα ή περισσότερα από τα τυπικά στοιχεία που απαιτεί ο νόμος και τα οποία θα συμπληρωθούν ύστερα από συμφωνία, η οποία έγινε μεταξύ εκδότη και λήπτη της συναλλαγματικής μετά την έκδοσή της. Η λευκότητα της συναλλαγματικής μπορεί να φθάσει μέχρι το σημείο να εκδοθεί συναλλαγματική που να περιέχει μόνο την υπογραφή του εκδότη, με μόνη τη διαφορά ότι πρέπει μεταξύ του εκδότη και του λήπτη να τηρηθούν οι συμφωνίες και η εντολή την οποία έδωσε ο εκδότης. Π.χ. ο εκδότης άφησε ασυμπλήρωτο το ποσό της συναλλαγματικής και την παρέδωσε στο λήπτη με τη συμφωνία ότι αυτός θα τη συμπληρώσει μετά τρεις ημέρες, οπότε θα εκκαθαρισθεί ο μεταξύ τους λογαριασμός από την παραλαβή ορισμένης ποσότητας εμπορευμάτων. Κατά την εκκαθάριση θα προκύψει το ακριβές ποσό για το οποίο έπρεπε να εκδοθεί η συναλλαγματική και για το οποίο έχουν μείνει προηγουμένως σύμφωνοι ότι θα είναι περίπου 10.000.

Η λευκή συναλλαγματική τη στιγμή που δίνεται στο λήπτη δεν είναι συναλλαγματική. Είναι κατά κάποιον τρόπο έμβρυο συναλλαγματικής. Γίνεται συναλλαγματική μόλις συμπληρωθεί, οπότε παίρνει αναδρομική ισχύ.

8.7 Οπισθογράφιση συναλλαγματικής.

Οπισθογράφιση ονομάζεται η πράξη που γίνεται στο πίσω μέρος της συναλλαγματικής από τόν κάτοχό της. Με αυτή μεταβιβάζεται σε άλλο πρόσωπο η κυριότητα της συναλλαγματικής και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή.

Η οπισθογράφιση, καθώς το δηλώνει η λέξη, γίνεται, συνήθως, στο πίσω μέρος της συναλλαγματικής, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνει και στο εμπρός μέρος. Αν το πίσω μέρος της συναλλαγματικής είναι ανεπαρκές να περιλάβει όλες τις οπισθογραφήσεις, προσκολλάται σε αυτή τεμάχιο χαρτιού που λέγεται **πρόσθεμα**. Για να αποφεύγονται καταδολιεύσεις ή απάτες, η προσκόλληση πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε να μην είναι δυνατή η αποκόλληση. Αυτή γίνεται με σφραγίδα ή υπογραφή η οποία καλύπτει και τα δύο μέρη.

Η συναλλαγματική είναι δυνατό να οπισθογραφηθεί σε οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο. Έτσι ο Β μπορεί να τη μεταβιβάσει στο Γ. Η οπισθογράφιση μπορεί να γίνει και υπέρ του εκδότη, του τριτεγγυητή, ακόμη και υπέρ του πληρωτή. Όταν η οπισθογράφιση γίνει υπέρ του πληρωτή, αν και υπάρχει σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας του δανειστή και οφειλέτη, δεν επέρχεται απόσβεση της ενοχής, γιατί ρητά ο νόμος επιτρέπει στον πληρωτή την οπισθογράφιση ξανά.

8.7.1 Αρχές που διέπουν την οπισθογράφιση.

- Η οπισθογράφιση πρέπει να είναι **απλή** και **καθαρή**. Οποιοσδήποτε όρος μπει κατά την οπισθογράφιση, θεωρείται **ως να μην έχει γραφεί**.
- Η **μερική** οπισθογράφιση είναι **άκυρη**. Έτσι, αν το ποσό της συναλλαγματικής είναι 10 000 δρχ. και οπισθογραφηθεί για 5000 δρχ., η οπισθογράφιση είναι άκυρη.
- Η οπισθογράφιση στον κομιστή ισχύει ως οπισθογράφιση «εν λευκώ».

8.7.2 Είδη οπισθογραφήσεως.

Όσον αφορά τον τύπο έχουμε τρία είδη οπισθογραφήσεως:

- Την πλήρη**, η οποία πρέπει απαραίτητως να περιλαμβάνει:

- 1) Την υπογραφή αυτού που την οπισθογραφεί.
- 2) Το όνομα του νέου δικαιούχου.

Εκτός από αυτά μπορεί να περιλαμβάνει και άλλα στοιχεία, π.χ. τη χρονολογία, την αιτία της οπισθογραφήσεως κλπ.

Παραδείγματα πλήρους οπισθογραφήσεως.

- 1) Και αντί για μένα να πληρώσετε στον κ. Α.Β.

Πειραιάς 23η Μαΐου 1979

(Υπογραφή Α. Ανδρέου)

- 2) Και αντί για μένα να πληρώσετε σε διαταγή τον κ. Α.Β.

(Υπογραφή Α. Ανδρέου).

- Τη λευκή**, από την οποία λείπει το όνομα του νέου δικαιούχου. Η λευκή οπισθογράφιση, η οποία περιέχει μόνο την υπογραφή αυτού που οπισθογραφεί, ονομάζεται **λευκότητα**.

Παραδείγματα λευκής οπισθογραφήσεως.

- 1) Και αντί για μένα να πληρώσετε στον κομιστή.
Πειραιάς 23η Μαΐου 1979
(Υπογραφή Α. Ανδρέου)
- 2) Για οπισθογράφιση.
(Υπογραφή Α. Ανδρέου).

Παράδειγμα λευκότατης οπισθογραφήσεως.

(Υπογραφή Α. Ανδρέου)

Απλή υπογραφή η οποία μπαίνει στο εμπρός μέρος της συναλλαγματικής, εφόσον δεν προκύπτει τίποτ' άλλο, θεωρείται ως τριτεγγύηση υπέρ του εκδότη. Συνεπώς η λευκότατη οπισθογράφιση, για να είναι ισχυρή, πρέπει να γράφεται στο πίσω μέρος της συναλλαγματικής ή στο πρόσθεμα.

8.7.3 Δικαιώματα του κομιστή ο οποίος απόκτησε τη συναλλαγματική με λευκή οπισθογράφιση.

Αν η οπισθογράφιση είναι λευκή, ο κομιστής δικαιούται, σύμφωνα με το νόμο:

- α) **Να συμπληρώσει το λευκό**, με το όνομά του ή με το όνομα άλλου προσώπου.
- β) **Να οπισθογραφήσει τη συναλλαγματική** με πλήρη ή λευκή οπισθογράφιση.
- γ) **Να παραδώσει τη συναλλαγματική** σε τρίτο, χωρίς να συμπληρώσει το λευκό και χωρίς να κάνει οπισθογράφιση.

8.7.4 Αποτελέσματα της οπισθογραφήσεως.

Με την οπισθογράφιση μεταβιβάζονται:

- 1) Η κυριότητα του εγγράφου της συναλλαγματικής.
- 2) Τα δικαιώματα που απορρέουν από τη συναλλαγματική.
- 3) Η ευθύνη των προηγούμενων υπογραφέντων έναντι του κομιστή για τη μη αποδοχή και μη πληρωμή της συναλλαγματικής. Δηλαδή ο οπισθογράφος και οι πριν από αυτόν υπεύθυνοι ευθύνονται έναντι του νέου κομιστή για τη μη αποδοχή και πληρωμή της συναλλαγματικής από τον πληρωτή. Η ευθύνη όμως αυτή δημιουργείται με την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω.

8.7.5 Ευθύνη εκδότη και οπισθογράφου.

Ο εκδότης και ο οπισθογράφος ευθύνονται για την αποδοχή και την πληρωμή της συναλλαγματικής. Και οι δύο όμως μπορούν να περιορίσουν την ευθύνη τους με τη **ρήτρα χωρίς ευθύνη** με τους εξής όρους:

- α) Ο εκδότης μπορεί να απαλλαγεί μόνο από την ευθύνη για την αποδοχή, όχι όμως και για την πληρωμή, γιατί, σύμφωνα με το νόμο, **κάθε ρήτρα με την οποία ο εκδότης απαλλάσσεται από την ευθύνη για την πληρωμή θεωρείται σαν να μην είναι γραμμένη.**
- β) Ο οπισθογράφος μπορεί κατά την οπισθογράφιση με τις ρήτρες «χωρίς ευθύνη», «χωρίς υποχρέωση», «χωρίς κίνδυνο» να απαλλαγεί τόσο για την αποδοχή όσο και για την πληρωμή. Η απαλλαγή αυτή ωφελεί μόνο τον οπισθογράφο, ο οποίος σημείωσε αυτή και όχι τους προηγούμενους ή μεταγενέστερους οπισθογράφους.

8.7.6 Η αρχή του απορβλήτου των ενστάσεων.

Η αρχή αυτή προέκυψε από την ανάγκη της κατοχυρώσεως της κυκλοφοριακής δυνάμεως του εγγράφου της συναλλαγματικής. Αυτός που αποκτά τη συναλλαγματική πρέπει να είναι εξασφαλισμένος ότι δε θα του προβληθούν ενδεχομένως ενστάσεις που προκύπτουν από το πρόσωπο του οπισθογράφου του και οι οποίες είναι ξένες προς το περιεχόμενό της.

Σύμφωνα με το νόμο, **τα πρόσωπα τα οποία ενάγονται λόγω ευθύνης τους από τη συναλλαγματική δεν μπορούν να αντιτάξουν ενάντια στον κομιστή τις ενστάσεις, οι οποίες στηρίζονται στις προσωπικές τους σχέσεις με τον εκδότη ή τους προηγούμενους κομιστές, εκτός αν ο κομιστής κατά την απόκτηση της συναλλαγματικής ενήργησε εν γνώσει προς βλάβη των συμφερόντων του οφειλέτη.**

Επομένως δεν μπορούν να προβληθούν ενστάσεις κατά του τίτλου από αυτούς που ευθύνονται από τη συναλλαγματική, όταν ενάγονται εναντίον του νόμιμου και σαν καλής πίστωσης θεωρούμενου κομιστή, εκτός αν προταθεί και αποδειχθεί ότι ο κομιστής κατά την απόκτηση της συναλλαγματικής ενήργησε εν γνώσει προς βλάβη του οφειλέτη.

Για να κάνομε πιο σαφή την έννοια αυτής της αρχής, αναφέρουμε τα παρακάτω παραδείγματα.

1) Ο πληρωτής-αποδέκτης προτείνει την ένσταση του συμψηφισμού και ισχυρίζεται ότι ο τελευταίος οπισθογράφος του κομιστή του οφείλει χρηματικό ποσό ίσο με την ονομαστική αξία της συναλλαγματικής. Η ένσταση αυτή θα απορριφθεί, γιατί αφορά προσωπικές σχέσεις μεταξύ αυτού και του προηγούμενου κομιστή.

2) Ο Α εκβιάζεται από τον Β και του αποδέχεται συναλλαγματική 50000 δρχ. Άν ο Β εναγάγει τον Α για τη μη πληρωμή της συναλλαγματικής, τότε ο Α έγκυρα μπορεί να προτείνει την ένσταση ότι η αποδοχή του ήταν αποτέλεσμα βίας και να απαλλαγεί από την υποχρέωση πληρωμής.

Αν όμως ο Β μεταβιβάσει με οπισθογράφηση τη συναλλαγματική στο Γ, ο οποίος αγνοεί ότι η αποδοχή είναι προϊόν βίας, τότε ο Γ θα προστατευθεί από την αρχή του απορβλήτου των ενστάσεων και η ένσταση που θα υποβάλλει ο Α θα απορριφθεί, γιατί ο Γ είναι καλής πίστωσης τρίτος. Αντίθετα αν αποδειχθεί ότι ο Γ γνώριζε τον εκβιασμό του Α από τον Β, τότε η ένσταση που θα υποβληθεί από τον Α θα γίνει αποδεκτή, γιατί ο Γ είναι κακής πίστωσης κομιστής.

8.7.7 Οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας.

Η οπισθογράφηση αυτή προέκυψε από την ανάγκη να εξυπηρετηθεί ο κομιστής, ιδίως στην περίπτωση που αδυνατεί να την εισπράξει αυτοπροσώπως. Συνήθως είναι σήμερα η οπισθογράφηση αυτή προς τις Τράπεζες, οι οποίες με τα υποκαταστήματά τους εισπράττουν τις συναλλαγματικές. Στην περίπτωση αυτή γίνεται οπισθογράφηση, η οποία ονομάζεται **οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας**. Π.χ. ο κομιστής της συναλλαγματικής κατοικεί στον Πειραιά και τόπος πληρωμής είναι η Άρτα. Επειδή ο Α δεν μπορεί να μεταβεί στην Άρτα, οπισθογραφεί τη συναλλαγματική λόγω πληρεξουσιότητας σε μία Τράπεζα ή σε ένα γνωστό του έμπορο που κατοικεί εκεί, για να την εισπράξει και να του αποστείλει τα χρήματα.

Από τα πιά πάνω γίνεται φανερό ότι η οπισθογράφηση αυτή δεν έχει σκοπό να μεταβιβάσει την κυριότητα της συναλλαγματικής, αλλά παρέχει μόνο δικαίωμα για είσπραξη απαιτήσεως. Η θέληση αυτή του οπισθογράφου πρέπει να προκύπτει

σαφώς. Οι φράσεις που χρησιμοποιούνται στην οπισθογράφιση λόγω πληρεξουσότητας είναι *«αξία για είσπραξη»* ή *«αξία για κάλυψη»*.

Με την οπισθογράφιση αυτή κύριος της συναλλαγματικής παραμένει αυτός που την οπισθογράφησε, ο δε νέος κομιστής είναι απλός πληρεξούσιος για την είσπραξη της απαιτήσεως.

8.7.8 Οπισθογράφιση λόγω ενεχύρου.

Πολλές φορές όταν δανειζόμαστε χρήματα, δίνουμε ως ενέχυρο, αντί για κάθε άλλο κινητό πράγμα, μία συναλλαγματική. Έτσι αν ο Α οφείλει στον Β, μπορεί αντί να του δώσει ραδιόφωνο ως ενέχυρο να του δώσει μία συναλλαγματική, της οποίας είναι κομιστής.

Για το σκοπό αυτό μεταβιβάζει στο δανειστή τη συναλλαγματική με οπισθογράφιση η οποία ειδικότερα ονομάζεται *οπισθογράφιση λόγω ενεχύρου*. Ο κομιστής δεν αποκτά κυριότητα στη συναλλαγματική, αλλά την παίρνει λόγω ενεχύρου.

Συνήθεις φράσεις που χρησιμοποιούνται στην οπισθογράφιση αυτή, είναι «αξία λόγω ενεχύρου», «αξία λόγω ασφάλειας».

8.7.9 Νομιμοποίηση του κατόχου.

Με την οπισθογράφιση η συναλλαγματική μεταβιβάζεται από πρόσωπο σε πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή όμως ποιός θεωρείται νόμιμος κομιστής της;

Σύμφωνα με το νόμο, *νόμιμος κομιστής της συναλλαγματικής θεωρείται ο κάτοχος της, ο οποίος στηρίζει το δικαίωμά του σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων και αν ακόμη η τελευταία οπισθογράφιση είναι σε λευκό*. Πρόκειται για τυπική νομιμοποίηση και όχι για ουσιαστική. Είναι δυνατό ο κομιστής της συναλλαγματικής να νομιμοποιείται με αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων καί συνεπώς να θεωρείται, σύμφωνα με το νόμο, νόμιμος κομιστής, αλλά να μην είναι συγχρόνως και ο πραγματικός δικαιούχος, ο κύριος δηλαδή της συναλλαγματικής.

Αυτό μπορεί να συμβεί όταν π.χ. ο Β κομιστής, έχασε την εν λευκώ συναλλαγματική, την οποία βρήκε ο Γ, ο οποίος την οπισθογράφησε στον Δ. Ο Δ είναι ο τυπικά νομιμοποιούμενος, *εκτός αν την απέκτησε με κακή πίστη ή αν κατά την απόκτηση διέπραξε βαρύ πταίσμα*, ενώ ο πραγματικός κύριος είναι ο Β.

Κατ' εξαίρεση συγχωρείται διακοπή των οπισθογραφήσεων, όταν ο κάτοχος πεθάνει και ο κληρονόμος αποκτήσει τη συναλλαγματική, όχι με οπισθογράφιση, αλλά με βάση κληρονομικό δικαίωμα.

Ο νομιμοποιούμενος κομιστής δικαιούται να ζητήσει την πληρωμή, χωρίς να είναι υποχρεωμένος να αποδείξει ότι απέκτησε νόμιμα τη συναλλαγματική από τον Δ, ο Δ καλώς απέκτησε αυτή από τον Γ κ.ο.κ.

Ο καλής πίστεως οφειλέτης, ο οποίος καταβάλλει το ποσό της συναλλαγματικής στο νομιμοποιούμενο κομιστή της, απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη. Ο πληρωτής δηλαδή δεν οφείλει να εξετάσει αν ο Ε καλώς απόκτησε τη συναλλαγματική από τον Δ, ο Δ από τον Γ κ.ο.κ. Αυτός που πληρώνει κατά τη λήξη της συναλλαγματικής είναι υποχρεωμένος να εξακριβώσει μόνο την κανονικότητα των οπισθογραφήσεων. Επομένως, αν πληρώσει στον τυπικά νομιμοποιούμενο κομιστή της συναλλαγματικής, απαλλάσσεται έστω και αν αυτός δεν είναι ο πραγματικός δικαιούχος.

8.8 Αποδοχή συναλλαγματικής.

α) Ορισμός.

Αποδοχή συναλλαγματικής είναι η ανάληψη υποχρέωσης από τον οφειλέτη να την πληρώσει κατά το χρόνο της πληρωμής. Με τήν αποδοχή ο πληρωτής αναλαμβάνει την υποχρέωση να πληρώσει το ποσό της συναλλαγματικής κι' από τη στιγμή αυτή που θα υπογράψει τη συναλλαγματική λέγεται **αποδέκτης**. Επομένως **πληρωτής** και **αποδέκτης** είναι το ίδιο πρόσωπο.

Πρίν από την αποδοχή ο πληρωτής είναι ξένος με τη συναλλαγματική και μόνο με την αποδοχή γίνεται άμεσος και οριστικός οφειλέτης.

β) Τύπος αποδοχής.

Η αποδοχή γίνεται πάνω στο έγγραφο της συναλλαγματικής και εκφράζεται, συνήθως, με τη λέξη «Δεκτή» ή με οποιαδήποτε άλλη ανάλογη λέξη ή φράση. Ο αποδέχόμενος πρέπει να υπογράψει **ιδιόχειρα**. **Η απλή υπογραφή του πληρωτή, η οποία μπαίνει στο εμπρός μέρος της συναλλαγματικής, ισχύει ως αποδοχή.**

Η χρονολογία αποδοχής δεν είναι αναγκαία. Κατ' εξαίρεση πρέπει να αναγραφεί χρονολογία αποχής στις εξής περιπτώσεις:

- 1) Όταν η συναλλαγματική είναι πληρωτέα μετά προθεσμία από την όψη.
- 2) Όταν από κάποιο υπεύθυνο από τη συναλλαγματική έχει ορισθεί ορισμένη προθεσμία για εμφάνιση.

γ) Τόπος και χρόνος αποδοχής.

Η αποδοχή ζητείται στην κατοικία του πληρωτή και όχι στον τόπο της πληρωμής. Η συναλλαγματική μπορεί να εμφανιστεί στον πληρωτή για αποδοχή από την ημέρα της εκδόσεώς της μέχρι την ημέρα της λήξεως.

δ) Αρχές που διέπουν την αποδοχή.

Η αποδοχή πρέπει να είναι απλή και καθαρή. Αποδοχή για μέρος του ποσού της συναλλαγματικής είναι ισχυρή. Κάθε άλλη τροποποίηση ισοδυναμεί με άρνηση αποδοχής.

ε) Αποτελέσματα αποδοχής.

Με την αποδοχή ο πληρωτής γίνεται άμεσος υπεύθυνος από τη συναλλαγματική και ενάγεται από οποιοδήποτε κομιστή τρία έτη από τη λήξη. Γι' αυτόν δεν απαιτείται η τήρηση της αρχής της επιμέλειας. Έτσι, αν λησμονήσει κάποιος συναλλαγματική και τη βρεί ύστερα από δύο μήνες από τη λήξη, έχει το δικαίωμα να εναγάγει τον αποδέκτη, αν δόθηκε αποδοχή, χωρίς άλλη προϋπόθεση. Το δικαίωμα αυτό υπάρχει για τρία χρόνια από την ημέρα της λήξεως, με τη διαφορά όμως ότι ο κομιστής θα έχει χάσει το δικαίωμα της αναγωγής (για το δικαίωμα της αναγωγής βλέπε πιο κάτω παράγραφο 8.12).

στ) Η αποδοχή είναι δικαίωμα.

Η εμφάνιση για αποδοχή αποτελεί δικαίωμα του κομιστή, δηλαδή ο κομιστής έχει καταρχήν δικαίωμα να ζητήσει από τον πληρωτή την αποδοχή. Μπορεί όμως αν θέλει, να περιμένει τη λήξη και να ζητήσει απευθείας την πληρωμή.

Κατ' εξαίρεση η εμφάνιση για αποδοχή είναι υποχρεωτική:

- 1) Όταν ο εκδότης ή οπισθογράφος απαιτήσουν υποχρεωτική την εμφάνιση.

- 2) Όταν η συναλλαγματική είναι πληρωτέα μετά προθεσμία από την όψη, υπό-
 τε ο κομιστής είναι υποχρεωμένος να την εμφανίσει μέσα σ' ένα χρόνο από
 τη χρονολογία της εκδόσεώς της.

8.9 Τριτεγγύηση συναλλαγματικής.

Τριτεγγύηση είναι η εγγύηση που δίνει κάποιο πρόσωπο ότι η συναλλαγματική θα πληρωθεί κατά τη λήξη της. Το πρόσωπο αυτό ονομάζεται τριτεγγυητής.

Η τριτεγγύηση έχει σκοπό την παροχή ασφάλειας στον κομιστή της συναλλαγματικής ότι αυτή θα πληρωθεί κατά τη λήξη. Η τριτεγγύηση νομικά ενισχύει τη συναλλαγματική, οικονομικά όμως και μάλιστα ψυχολογικά την εξασθενεί, γιατί η ύπαρξη τριτεγγυητή κλονίζει, κατά κάποιο τρόπο, την εμπιστοσύνη του εγγράφου, γιατί μαρτυρεί ότι η πληρωμή του δεν είναι βέβαιη και για το λόγο αυτό αποφεύγεται στο εμπόριο.

Η τριτεγγύηση δε δίνεται μόνο από τρίτο πρόσωπο, όπως αφήνεται να εννοηθεί από τη λέξη, αλλά και από οποιοδήποτε πρόσωπο που ευθύνεται από τη συναλλαγματική π.χ. τον εκδότη, οπισθογράφο κλπ. Αυτή παρέχεται είτε από ένα μόνο πρόσωπο είτε και από περισσότερα, τα οποία λέγονται *συντριτεγγυητές* και ευθύνονται μεταξύ τους αλληλέγγυα. Η τριτεγγύηση μπορεί να δοθεί για ολόκληρο ή και για μέρος μόνο του ποσού της συναλλαγματικής.

Η τριτεγγύηση γράφεται σε οποιαδήποτε όψη πάνω στη συναλλαγματική ή στο πρόσθεμα και εκφράζεται συνήθως με τις λέξεις «για τριτεγγύηση», «για ασφάλεια», «για εγγύηση» και σημειώνεται για λογαριασμό ποιού προσώπου δίνεται.

Όταν στην τριτεγγύηση δεν αναφέρεται το πρόσωπο για το οποίο δόθηκε αυτή, θεωρείται ότι δόθηκε για τον εκδότη. Απλή υπογραφή στο εμπρός μέρος της συναλλαγματικής ισχύει ως τριτεγγύηση, εκτός αν πρόκειται για υπογραφή του πληρωτή ή του εκδότη, ενώ αντίθετα απλή υπογραφή στο πίσω μέρος θεωρείται ως λευκοτάτη οπισθογράφιση.

Ο τριτεγγυητής ευθύνεται κατά τον ίδιο τρόπο που ευθύνεται και εκείνος για τον οποίο έδωσε την τριτεγγύηση. Επομένως, αν αυτή δόθηκε υπέρ του αποδέκτη ευθύνεται όπως ο αποδέκτης, αν αυτή δόθηκε υπέρ του εκδότη ή ενός οπισθογράφου ευθύνεται όπως και αυτοί. Σύμφωνα με το νόμο, η υποχρέωση του τριτεγγυητή είναι ισχυρή και όταν η ενοχή για την οποία δόθηκε η εγγύηση είναι άκυρη για οποιαδήποτε αιτία, εκτός αν υπάρχει ελάττωμα στον τύπο. Έτσι ο τριτεγγυητής ευθύνεται αν έδωσε τριτεγγύηση για οπισθογράφο, ο οποίος υπόγραψε, αν και είναι ανίκανος. Αντίθετα ο τριτεγγυητής δεν ευθύνεται αν αυτός για τον οποίο εγγυήθηκε υπόγραψε με σφραγίδα ή εντυπα, γιατί υπάρχει ελάττωμα στον τύπο της συναλλαγματικής.

Ο τριτεγγυητής ο οποίος πλήρωσε τη συναλλαγματική, αποκτά όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή εναντίον εκείνων που ενέχονται απέναντι στον τελευταίο «δυνάμει» της συναλλαγματικής. Έτσι αν τριτεγγυήθηκε για λογαριασμό τρίτου οπισθογράφου, όταν πληρώσει μπορεί να στραφεί εναντίον αυτού και εναντίον εκείνων οι οποίοι ενέχονται απέναντι στον τρίτο οπισθογράφο.

8.10 Λήξη συναλλαγματικής.

Η συναλλαγματική μπορεί να λήγει:

α) *Εν όψει.*

Όταν η συναλλαγματική είναι πληρωτέα *εν όψει* παρέχεται το δικαίωμα στον κομιστή της να την εμφανίσει στον πληρωτή αμέσως μετά από την έκδοση και να ζητήσει την άμεση πληρωμή της. Η ρήτρα που μπαίνει στη συναλλαγματική που εκδίδεται εν όψει είναι **πληρώσατε εν όψει, ή πληρώσατε επί τη εμφανίσει, πληρώσατε επί τη προσαγωγή** ή άλλη ανάλογη.

Η συναλλαγματική που είναι πληρωτέα εν όψει δημιουργεί για τον πληρωτή της μίλι επικίνδυνη εκκρεμότητα. Συγκεκριμένα, ο πληρωτής είναι υποχρεωμένος να διατηρεί στη διάθεση του δικαιούχου το πληρωτέο ποσό, το οποίο πρέπει να καταβάλλει αμέσως σ' αυτόν και σε οποιαδήποτε στιγμή του εμφανίσει τη συναλλαγματική. Για το λόγο αυτό ο νόμος περιορίζει χρονικά τη δυνατότητα της εμφανίσεως της εν όψει συναλλαγματικής προς πληρωμή και καθορίζει ότι αυτή πρέπει να εμφανισθεί για πληρωμή το πολύ μέσα σ' ένα χρόνο από την έκδοση. Ο εκδότης όμως της εν όψει συναλλαγματικής μπορεί να ορίσει και μεγαλύτερη προθεσμία μέσα στην οποία είναι δυνατή η εμφάνιση της συναλλαγματικής π.χ. δυο χρόνια ή και να τη μειώσει. Αντίθετα οι οπισθογράφοι της συναλλαγματικής μπορούν μόνο να μειώσουν το χρόνο εμφανίσεως: «Πληρώσατε αντί για μένα τον Α.Β και μέσα σε προθεσμία όχι μεγαλύτερη από έξι μήνες».

Ο εκδότης συναλλαγματικής που είναι πληρωτέα εν όψει μπορεί να απαγορεύσει την άμεση εμφάνισή της για πληρωμή. Μπορεί δηλαδή να ορίσει προθεσμία ύστερα από τη λήξη της οποίας είναι δυνατό να εμφανισθεί η συναλλαγματική για πληρωμή. Στην περίπτωση αυτή η διορία εμφανίσεως της συναλλαγματικής προς πληρωμή αρχίζει από την πάροδο της προθεσμίας αυτής.

Η πληρωμή της εν όψει συναλλαγματικής μπορεί να ζητηθεί έγκυρα με την εμφάνιση της συναλλαγματικής. Το διαμαρτυρικό σε περίπτωση μη πληρωμής συντάσσεται αμέσως μετά την εμφάνιση και μη πληρωμή η το πολύ σε ένα χρόνο από τη χρονολογία εκδόσεως.

β) *Μετά προθεσμία από της όψεως.*

Η φράση της συναλλαγματικής που είναι πληρωτέα μετά προθεσμία από της όψεως έχει ως εξής: «Πληρώσατε δια της παρούσης συναλλαγματικής μετά τρείς μήνες (ή άλλη προθεσμία) από της όψεως» κλπ.

Η συναλλαγματική που είναι πληρωτέα μετά προθεσμία από της όψεως πρέπει να εμφανισθεί στον πληρωτή για αποδοχή μέσα σ' ένα χρόνο από την έκδοση. Η αποδοχή στη συναλλαγματική αυτή πρέπει να φέρει χρονολογία. Από τη χρονολογία αυτή αρχίζει κανονικά η προθεσμία της λήξεως. Αν όμως ο πληρωτής δεν αποδεχθεί τη συναλλαγματική, τότε ο κομιστής θα συντάξει «διαμαρτυρικό επί μη αποδοχής». Από την ημέρα δε συντάξεως του διαμαρτυρικού αρχίζει η προθεσμία λήξεως της συναλλαγματικής.

γ) *Σε ρητή ημέρα.*

Αυτή σημειώνεται με ορισμένη ημέρα του ημερολογίου ή με ακίνητη γιορτή. Π.χ. Πληρώσατε στις 20 Νοεμβρίου 1981» ή «Πληρώσατε την ημέρα του Αγίου Κωνσταντίνου του έτους 1981».

δ) Μετά προθεσμία από τη χρονολογία εκδόσεως.

«Πληρώσατε κλπ. μετά τρεις μήνες από σήμερα».

Όσον αφορά τη λήξη της συναλλαγματικής, πρέπει να τονίσουμε ιδιαίτερα ότι ο ανακριβής καθορισμός του χρόνου λήξεως της συναλλαγματικής κάνει άκυρη ολόκληρη τη συναλλαγματική.

Όταν δεν αναγράφεται ο χρόνος λήξεως, η συναλλαγματική θεωρείται ότι είναι πληρωτέα εν όψει.

8.11 Πληρωμή συναλλαγματικής.

Ο κομιστής της συναλλαγματικής είναι υποχρεωμένος να την εμφανίσει για πληρωμή στον τόπο της πληρωμής και μάλιστα εμπρόθεσμα.

Οι συναλλαγματικές που λήγουν εν όψει πρέπει να εμφανισθούν για πληρωμή μέσα σ' ένα χρόνο από την έκδοση και μέσα στο ίδιο διάστημα πρέπει να συνταχθεί το διαμαρτυρικό. Οι συναλλαγματικές που λήγουν με τους τρεις άλλους τρόπους πρέπει να εμφανισθούν για πληρωμή την ημέρα που είναι πληρωτέες ή τις δύο επόμενες εργάσιμες ημέρες. Οι μη εργάσιμες ημέρες δεν λαμβάνονται υπόψη και είναι οι ημέρες πλήρους αργίας των Δημοσίων Υπηρεσιών. Το χρονικό διάστημα των δύο εργασίμων ημερών έχει τεθεί από το νόμο για το συμφέρον του κομιστή και όχι του πληρωτή. Συνεπώς ο κομιστής μπορεί να ζητήσει την εξόφληση της συναλλαγματικής ή την ημέρα της λήξεως ή την επόμενη εργάσιμη ημέρα ή τη μεθεπόμενη. Ο πληρωτής οφείλει να πληρώσει αμέσως μόλις του ζητηθεί η πληρωμή, γιατί, αν αρνηθεί ο κομιστής έχει το δικαίωμα να διαμαρτυρήσει τη συναλλαγματική και την ίδια ακόμη την ημέρα της λήξεως, χωρίς να είναι υποχρεωμένος να περιμένει τις δύο εργάσιμες ημέρες. Επομένως ο χρόνος λήξεως και ο χρόνος πληρωμής διαφέρουν, γιατί ο χρόνος λήξεως είναι μία ημέρα (η ημέρα λήξεως), ενώ ο χρόνος πληρωμής είναι τρεις ημέρες (η ημέρα λήξεως και οι δύο επόμενες εργάσιμες ημέρες).

Τόπος πληρωμής μπορεί να είναι η κατοικία του πληρωτή ή η κατοικία τρίτου. Π.χ. το υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας στο Κερατσίνι.

Ο πληρωτής, αφού πληρώσει τη συναλλαγματική, έχει δικαίωμα να απαιτήσει από τον κομιστή να του την παραδώσει εξοφλημένη. Ο κομιστής κατά τη λήξη δεν μπορεί να αρνηθεί μερική εξόφληση της συναλλαγματικής. Είναι υποχρεωμένος να πάρει το ποσό που του προσφέρεται και να συντάξει διαμαρτυρικό για το υπόλοιπο.

Ο πληρωτής που πληρώνει τη συναλλαγματική στη λήξη της απαλλάσσεται με δύο προϋποθέσεις:

- α) Όταν πληρώνει κομιστή, ο οποίος στηρίζει το δικαίωμά του σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων.
- β) Εφόσον δε διατελεί σε δόλο ή βαριά αμέλεια.

Επομένως ο πληρωτής είναι υποχρεωμένος να εξακριβώσει μόνο την κανονικότητα της συνέχειας των οπισθογραφήσεων, όχι όμως και τη γνησιότητα κάθε υπογραφής των οπισθογραφήσεων. Άρα καλώς γίνεται η πληρωμή σε πλαστογράφο ή σε ανάκτορο πρόσωπο. Ο πληρωτής όμως δεν απαλλάσσεται από την ευθύνη αν γνώριζε ή από βαριά αμέλεια δε γνώριζε ότι η υπογραφή ήταν πλαστή. Έτσι ο πληρωτής διαπράττει βαριά αμέλεια, όταν, αν και είχε αμφιβολίες για τη γνησιότητα της τελευταίας οπισθογραφήσεως, δεν απευθύνθηκε, έστω και τηλεφωνικά, στον

οπισθογράφο αυτό, για να πληροφορηθεί σχετικά. Το ίδιο, αν πληρώσει κομιστή, που φαίνεται πρόδηλα να έχει ηλικία πολύ μικρότερη από το 21ο έτος, χωρίς παρπέρα έρευνα.

Ο κομιστής που δεν εμφάνισε τη συναλλαγματική στο χρόνο της λήξεως για πληρωμή, δεν μπορεί πια να συντάξει διαμαρτυρικό για τη μη πληρωμή και χάνει το δικαίωμα της αναγωγής. Ο αποδέκτης όμως ευθύνεται έστω και αν δεν εμφανίστηκε εμπρόθεσμα ο κομιστής η δε συντάχθηκε διαμαρτυρικό.

Αν δεν εμφανισθεί ο κομιστής για πληρωμή στη λήξη της συναλλαγματικής, ο οφειλέτης έχει δικαίωμα να καταθέσει το ποσό στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων με έξοδα και κίνδυνο του κομιστή.

8.12 Αναγωγή.

Αναγωγή ονομάζεται η στροφή που κάνει ο κομιστής κατά των οπισθογράφων, του εκδότη η των τριτεγγυητών σε περίπτωση που ο πληρωτής αρνηθεί να αποδεχθεί η να πληρώσει τη συναλλαγματική.

Προϋπόθεση της αναγωγής για πληρωμή είναι η τήρηση της αρχής της επιμέλειας από τον κομιστή, δηλαδή ο κομιστής της συναλλαγματικής πρέπει:

- Να την εμφανίσει εμπρόθεσμα για αποδοχή η πληρωμή.
- Να συντάξει εμπρόθεσμα διαμαρτυρικό.

Όταν δεν τηρηθούν οι παραπάνω δύο προϋποθέσεις, τότε ο κομιστής χάνει το δικαίωμα της αναγωγής. Η απώλεια αυτή του δικαιώματος της αναγωγής ονομάζεται **έκπτωση**.

Η αναγωγή ασκείται:

1. Στη λήξη, αν δεν πληρώθηκε η συναλλαγματική.
2. Πριν από τη λήξη, αλλά μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις, που αναφέρονται στο νόμο, π.χ. σε ολική η μερική άρνηση αποδοχής, σε περίπτωση πτωχεύσεως του πληρωτή αποδέκτη κλπ.

Ο κομιστής ο οποίος δεν πληρώθηκε στη λήξη της συναλλαγματικής, μπορεί να απαιτήσει από εκείνον έναντι του οποίου ασκεί την αναγωγή:

- Το ποσό της συναλλαγματικής.
- Το νόμιμο τόκο στο οφειλόμενο ποσό από την ημέρα λήξεως.
- Τα έξοδα διαμαρτυρήσεως.
- Τα έξοδα ειδοποιήσεως.
- Τα δικαστικά έξοδα.

Αυτός που πληρώνει λόγω αναγωγής μπορεί να απαιτήσει από αυτούς που ευθύνονται απέναντί του:

- Ολόκληρο το ποσό που πλήρωσε.
- Τους νόμιμους τόκους του παραπάνω ποσού από την ημέρα που το κατέβαλε.
- Τα έξοδα που έγιναν από αυτόν.

Κάθε υπόχρεος κατά του οποίου ασκείται αναγωγή, μπορεί να απαιτήσει κατά την πληρωμή να του παραδοθούν η συναλλαγματική, το διαμαρτυρικό και εξοφλημένος λογαριασμός. Κάθε οπισθογράφος, όταν πληρώσει τη συναλλαγματική μπορεί να διαγράψει την οπισθογράφησή του, καθώς και τις υπογραφές των επομένων οπισθογράφων.

Ο κομιστής, πριν ασκήσει το δικαίωμα της αναγωγής, οφείλει να ειδοποιήσει μέσα σε τέσσερις εργάσιμες ημέρες από την ημέρα του διαμαρτυρικού, τον οπισθο-

γράφο του και τον εκδότη, καθώς καθώς επίσης και τους τριτεγγυητές τους, εφόσον υπάρχουν. Κάθε οπισθογράφος, μέσα σε προθεσμία δύο εργασίμων ημερών από την ημέρα που πήρε την ειδοποίηση, οφείλει να ειδοποιήσει τον οπισθογράφο του και να σημειώσει τα ονόματα και τις διευθύνσεις αυτών που έκαναν τις προηγούμενες ειδοποιήσεις. Η ίδια διαδικασία πρέπει να τηρηθεί από τους επόμενους οπισθογράφους μέχρις ότου να ειδοποιηθεί ο εψόδτης. **Ο εκδότης επομένως ειδοποιείται δύο φορές, τόσο από τον κομιστή, όσο και από τον πρώτο οπισθογράφο.** Η ειδοποίηση γίνεται με οποιοδήποτε τρόπο με απλή επιστολή ή με επιστροφή της συναλλαγματικής. Η προθεσμία θεωρείται ότι τηρήθηκε, αν η επιστολή η οποία περιέχει την ειδοποίηση παραδόθηκε στο ταχυδρομείο μέσα στην προθεσμία που αναφέραμε παραπάνω.

Η μη εμπρόθεσμη ειδοποίηση δε συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος της αναγωγής, αλλά, ενδεχομένως, υποχρέωση για αποζημίωση για τη ζημία η οποία προξενήθηκε από την αμέλειά του.

8.13 Επισυναλλαγματική.

Έτσι λέγεται η νέα συναλλαγματική που εκδίδει αυτός που έχει δικαίωμα αναγωγής για να πληρωθεί από κάποιον από αυτούς που ευθύνονται προς αυτόν. Η επισυναλλαγματική είναι πάντα πληρωτέα «εν όψει».

Για να είναι έγκυρη, πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία κάθε συναλλαγματικής, όπως αυτά ορίζονται από το νόμο. Η ονομαστική της αξία είναι ίση προς το ποσό της συναλλαγματικής που έληξε και δεν πληρώθηκε, προσαυξημένη με τους νόμιμους τόκους από την ημέρα της λήξεως της συναλλαγματικής μέχρι την ημέρα της εκδόσεως της επισυναλλαγματικής, τα έξοδα διαμαρτυρήσεως, ειδοποιήσεως και τα τέλη χαρτοσήμου της.

Στην επισυναλλαγματική επισυνάπτει ο εκδότης της και λογαριασμό, ο οποίος περιλαμβάνει αναλυτικά, την ονομαστική αξία της συναλλαγματικής που δεν πληρώθηκε, τα έξοδα διαμαρτυρήσεως, τους τόκους, τα έξοδα προεξοφλήσεως της επισυναλλαγματικής και το χαρτόσημό της.

8.14 Υπεύθυνοι από τη συναλλαγματική.

Όλα τα πρόσωπα που παίρνουν μέρος στη συναλλαγματική, δηλαδή ο εκδότης, ο αποδέκτης, οι οπισθογράφοι και οι τριτεγγυητές, ευθύνονται αλληλέγγυα απέναντι στον κομιστή της, η ευθύνη τους όμως είναι διαφορετική. Γι' αυτό και διακρίνονται:

- Σε άμεσα υπεύθυνα πρόσωπα.
- Σε από αναγωγή υπεύθυνα πρόσωπα.

Άμεσα υπεύθυνα πρόσωπα είναι ο αποδέκτης και ο τριτεγγυητής του. Από αναγωγή υπεύθυνα πρόσωπα είναι ο εκδότης, οι οπισθογράφοι και οι τριτεγγυητές τους.

Τα άμεσα υπεύθυνα πρόσωπα ευθύνονται απέναντι στον κομιστή και χωρίς τη σύνταξη διαμαρτυρικού, ενώ τα από αναγωγή, εφόσον ο κομιστής τηρήσει την αρχή της επιμέλειας, όπως είπαμε σε προηγούμενη παράγραφο. Ο κομιστής μπορεί να εναγάγει όλα τα πρόσωπα αυτά **ατομικά ή ομαδικά**, χωρίς να είναι υποχρεωμένος να τηρήσει ορισμένη σειρά κατά την αναγωγή του.

Έτσι ο κομιστής μπορεί να εναγάγει πρώτα το δεύτερο οπισθογράφο και ύστερα τον πέμπτο. Αν εναγάγει τον αποδέκτη και αυτός πληρώσει, απαλλάσσονται οι υπεύθυνοι από αναγωγή.

8.15 Διαμαρτυρικό.

Το διαμαρτυρικό είναι δημόσιο έγγραφο το οποίο συντάσσεται από συμβολαιογράφο, χωρίς την παρουσία μαρτύρων. Με αυτό βεβαιώνεται κατά τρόπο πανηγυρικό και επίσημο η άρνηση της αποδοχής ή πληρωμής της συναλλαγματικής.

Υπάρχουν δύο κυρίως είδη διαμαρτυρικών: το διαμαρτυρικό για μη αποδοχή και το διαμαρτυρικό για μη πληρωμή της συναλλαγματικής.

α) Διαμαρτυρικό για μη αποδοχή.

Αυτό συντάσσεται στον τόπο κατοικίας του πληρωτή σε περίπτωση που δε θα γίνει η συναλλαγματική δεκτή από μέρους του πληρωτή και μέσα στην προθεσμία που τάχθηκε για την εμφάνιση και αποδοχή της. Η σύνταξη του διαμαρτυρικού αυτού δεν είναι απαραίτητη, γιατί μπορούμε να αναμείνομε τη λήξη και σε περίπτωση που δεν πληρωθεί η συναλλαγματική να συντάξομε διαμαρτυρικό για τη μη πληρωμή. Υποχρεωτικά όμως πρέπει να συνταχθεί διαμαρτυρικό για μη αποδοχή, όταν η συναλλαγματική λήγει μετά από προθεσμία από την όψη.

Αποκλείεται η σύνταξη διαμαρτυρικού για τη μη αποδοχή στις παρακάτω περιπτώσεις:

- 1) Αν απαγορεύθηκε η εμφάνιση προς αποδοχή της συναλλαγματικής.
- 2) Αν όλοι οι υπεύθυνοι από αναγωγή σημείωσαν στη συναλλαγματική τη ρήτρα «χωρίς ευθύνη τους» σε περίπτωση μη αποδοχής.
- 3) Αν σημειώθηκε από τον εκδότη η ρήτρα «ανέξοδος επιστροφή».

β) Διαμαρτυρικό για μη πληρωμή.

Είναι το συνηθέστερο στην πράξη. Αυτό συντάσσεται στον τόπο της πληρωμής, ο οποίος, σύμφωνα με το νόμο, μπορεί να είναι διαφορετικός από την κατοικία του πληρωτή. Το διαμαρτυρικό για τη μη πληρωμή συντάσσεται είτε την ημέρα που είναι πληρωτέα η συναλλαγματική ή σε μια από τις δύο επόμενες εργάσιμες ημέρες. Επομένως η προθεσμία για τη σύνταξη του διαμαρτυρικού είναι τρεις ημέρες, από τις οποίες η πρώτη είναι η ημέρα της λήξεως, αλλά όταν αυτή είναι από το νόμο εορτάσιμη, πρώτη ημέρα είναι η επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Δεν απαιτείται η σύνταξη του διαμαρτυρικού αυτού στις παρακάτω περιπτώσεις:

1. Όταν συντάχθηκε τέτοιο γιά μη αποδοχή.
2. Όταν ο πληρωτής πτώχευσε.
3. Όταν η σύνταξη του διαμαρτυρικού δεν έγινε δυνατή από ανώτερη βία, η οποία διάρκεσε περισσότερο από 30 ημέρες π.χ. σεισμός κλπ.
4. Όταν σημειώθηκε στη συναλλαγματική η ρήτρα «χωρίς σύνταξη διαμαρτυρικού», ή «ανέξοδη επιστροφή».

Περιεχόμενο διαμαρτυρικού.

Το διαμαρτυρικό πρέπει να περιέχει τα στοιχεία κάθε δημόσιου εγγράφου και μάλιστα τον τόπο και χρόνο. Ειδικότερα πρέπει να περιέχει:

- α) Το όνομα εκείνου που έδωσε την εντολή για διαμαρτύρηση.
- β) Το όνομα εκείνου προς τον οποίο απευθύνεται ο συμβολαιογράφος να αποδεχθεί ή πληρώσει.

- γ) Τα διάφορα περιστατικά κατά τη μετάβαση του συμβολαιογράφου στον τόπο αποδοχής ή πληρωμής δηλαδή πιδό πρόσωπο βρήκε, τι του είπε κλπ.
- δ) Πιστή αντιγραφή του τίτλου και από τις δύο πλευρές.

Η ρήτρα «ανέξοδη επιστροφή».

Ο κομιστής συναλλαγματικής μπορεί να απαλλαγεί από τη σύνταξη διαμαρτυρικού για τη μη αποδοχή ή για τη μη πληρωμή με τη ρήτρα «ανέξοδη επιστροφή» ή «χωρίς τη σύνταξη διαμαρτυρικού» ή με άλλη ισοδύναμη φράση. Στην περίπτωση αυτή η μη σύνταξη διαμαρτυρικού από τον κομιστή δε συνεπάγεται την απώλεια του δικαιώματός του για αναγωγή.

Τη ρήτρα αυτή μπορεί να αναγράψει ο εκδότης, ο οπισθογράφος και ο τριτεγγυητής. Δεν μπορούν να την αναγράψουν ο αποδέκτης και ο τριτεγγυητής του, γιατί αυτοί ως άμεσοι υπεύθυνοι ευθύνονται απέναντι στον κομιστή και χωρίς τη σύνταξη διαμαρτυρικού.

Η ρήτρα αναγράφεται στη συναλλαγματική σε οποιοδήποτε μέρος της, όχι όμως στο πρόσθεμα, και υπογράφεται από αυτόν που τη θέτει. Αν τεθεί όμως στο κείμενο της συναλλαγματικής δεν απαιτείται ιδιαίτερη υπογραφή.

Η ρήτρα για την απαλλαγή από τη σύνταξη του διαμαρτυρικού δεν απαλλάσσει τον κομιστή ούτε από την υποχρέωση που έχει να εμφανίσει τον τίτλο για αποδοχή ή για πληρωμή, ούτε από τις νόμιμες ειδοποιήσεις των υπευθύνων από τη συναλλαγματική.

8.16 Συναλλαγματική ευκολίας.

Οι συναλλαγματικές εκδίδονται συνήθως με την ευκαιρία πώλησεως εμπορευμάτων επί πιστώσει και παρέχεται έτσι στον αγοραστή προθεσμία πληρωμής του τίμηματός. Ο πωλητής, εκδότης της συναλλαγματικής, είναι συνήθως έμπορος χονδρικής πώλησεως ή βιομήχανος, ο δε αγοραστής, αποδέκτης της συναλλαγματικής, είναι έμπορος χονδρικής ή λιανικής πώλησεως. Οι συναλλαγματικές αυτές αντιπροσωπεύουν τίμημα εμπορεύματος που πωλήθηκε με πίστωση επί προθεσμία και έχουν εξασφαλισμένη την πληρωμή τους από την πώληση του εμπορεύματος στον τελικό καταναλωτή. Έχουν κατά κάποιο τρόπο το ***αντίκρουσμά τους***.

Στην πράξη όμως παρουσιάζονται περιπτώσεις εκδόσεως συναλλαγματικών μεταξύ εμπόρων, χωρίς να έχει γίνει πραγματική πράξη αγοραπωλησίας. Απλώς διευκολύνει ο ένας τον άλλο με υπογραφή συναλλαγματικής για την εξεύρεση χρηματικών μέσων. Αυτό γίνεται ως εξής: Ο Α που έχει ανάγκη χρημάτων π.χ. 50000 δρχ., εκδίδει συναλλαγματική σε βάρος του Β, ο οποίος την αποδέχεται. Ο Α τη συναλλαγματική αυτή την προσκομίζει σε μια Τράπεζα, η οποία την προεξοφλεί και του καταβάλλει την παρούσα αξία. Ο Β αποδέχθηκε τη συναλλαγματική αυτή όχι γιατί αγόρασε εμπορεύματα με πίστωση από τον Α, αλλά για να τον διευκολύνει. Είναι όμως δυνατό και ο Β να έχει ανάγκη από χρήματα, οπότε εκδίδει συναλλαγματική σε βάρος του Α ίσης ονομαστικής αξίας, την οποία αποδέχεται αυτός για να διευκολύνει τον Β. Αυτές οι συναλλαγματικές ονομάζονται ***συναλλαγματικές ευκολίας***. ***Επομένως συναλλαγματική ευκολίας είναι εκείνη η οποία υπογράφεται από τον αποδέκτη απλώς για χρηματική διευκόλυνση του λήπτη, χωρίς να υπάρχει πραγματική απαίτηση του ενός από τον άλλο***, δηλαδή πρόβλεψη, όπως λέγουμε.

Πρόβλεψη επομένως λέγεται η απαίτηση που έχει ο εκδότης κατά του πληρωτή, με την οποία τον διατάζει να πληρώσει το ποσό που αναγράφεται στη συναλλαγματική.

ματική. Η απαίτηση μπορεί να προέρχεται από πώληση εμπορευμάτων με πίστωση, από μετρητά που δόθηκαν στον πωλητή, από υπηρεσίες που του προσφέρθηκαν κλπ.

8.17 Παραγραφή.

Παραγραφή καλείται η απόσβεση της αξιώσεως, η οποία επέρχεται, επειδή ο δικαιούχος ενός δικαιώματος δεν το άσκησε για ορισμένο χρόνο*.

Αυτοί που έχουν δικαιώματα από συναλλαγματική που δεν ικανοποιήθηκαν, έχουν δικαίωμα να καταφύγουν στο δικαστήριο και να εγείρουν αγωγή. Το δικαίωμα αυτό για έγερση αγωγής υπόκειται σε σύντομη παραγραφή.

Ανάλογα με το ποιός εγείρει την αγωγή, η παραγραφή είναι τριετής, ετήσια, εξαμηνιαία.

α) Τριετής. Κάθε αγωγή από συναλλαγματική κατά του αποδέκτη ή του τριτεγγυητή του παραγράφεται **μετά τρία χρόνια από τη λήξη**. Τέτοιες αγωγές είναι η αγωγή του κομιστή, οπισθογράφου, εκδότη και τριτεγγυητή.

β) Ετήσια. Η αγωγή του κομιστή κατά των οπισθογράφων, του εκδότη και των τριτεγγυητών τους παραγράφεται μετά ένα χρόνο από την εμπρόθεσμη σύνταξη του διαμαρτυρικού ή από τη λήξη της συναλλαγματικής σε περίπτωση που υπάρχει η ρήτρα «ανέξοδη επιστροφή». Όταν δεν συνταχθεί έγκαιρα διαμαρτυρικό και εφόσον δεν έχει τεθεί στη συναλλαγματική η ρήτρα «ανέξοδη επιστροφή», τότε δεν έχουμε ζήτημα παραγραφής, γιατί ο κομιστής γίνεται έκπτωτος, δηλαδή χάνει το δικαίωμα της αναγωγής, όπως είπαμε παραπάνω.

γ) Εξαμηνιαία. Οι αγωγές ενός οπισθογράφου κατά άλλου οπισθογράφου και κατά του εκδότη και των τριτεγγυητών της παραγράφονται μετά έξι μήνες από την ημέρα κατά την οποία ο οπισθογράφος πλήρωσε τη συναλλαγματική.

Οι διατάξεις για την παραγραφή είναι δημόσιες τάξεως, γι αυτό και κάθε συμφωνία που αποκλείει την παραγραφή ή καθορίζει χρόνο βραχύτερο ή μακρότερο από το νόμιμο είναι άκυρη.

Σε περίπτωση παραγραφής των απαιτήσεων που προέρχονται από τη συναλλαγματική, λόγω παρελεύσεως των παραπάνω προθεσμιών, είναι δυνατό ο κομιστής να στραφεί κατά του προσώπου (του εκδότη, οπισθογράφου κλπ.), με το οποίο ήλθε σε συναλλαγή κατά την απόκτηση της συναλλαγματικής, ασκώντας τις αξιώσεις τις οποίες του παρέχει η σχέση από τη συναλλαγή. Π.χ. αν ο Α έμπορος πώλησε στον Β ένα ραδιόφωνο και ο Β ως οφειλέτης του μεταβίβασε με οπισθογράφηση συναλλαγματική, ο Α μπορεί να στραφεί κατά του Β με βάση τις διατάξεις σχετικές με την αγοραπωλησία, αξιώνοντας την καταβολή του τιμήματος.

Ανεξάρτητα από τα παραπάνω, ο κομιστής μπορεί να στραφεί κατά οποιουδήποτε προσώπου που ευθύνεται για την πληρωμή της συναλλαγματικής με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό.

8.18 Ερωτήσεις.

1. Τι γνωρίζετε για την ιστορική εξέλιξη της συναλλαγματικής;
2. Ποιος είναι ικανός για ανάληψη υποχρεώσεως από συναλλαγματική;
3. Η ενήλικη γυναίκα μπορεί να αναλάβει υποχρέωση από συναλλαγματική;
4. Με ποιες προϋποθέσεις ο ανήλικος μπορεί να αναλάβει υποχρέωση από συναλλαγματική;

* Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Χρ. Πετρόπουλου, Έκδοση Ιδρύματος Ευγενίδης, σελ. 171.

5. Ποιοι δεν μπορούν να αναλάβουν υποχρέωση από συναλλαγματική;
6. Τι γίνεται αν αυτός που υπόγραψε τη συναλλαγματική δεν είναι ικανός για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων;
7. Ποια είναι τα τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής;
8. Είναι έγκυρη η συναλλαγματική αν γράψει ο εκδότης «πληρώσατε το ποσό των είκοσι χιλιάδων, αν έχετε χρήματα»;
9. Είναι έγκυρη η συναλλαγματική με την οποία κάποιος εντέλλεται να παράσχει, αντί για χρήματα, εμπορεύματα ή άλλες αξίες;
10. Είναι έγκυρη η συναλλαγματική στην οποία ο εκδότης γράφει «πληρώσατε ό,τι μου οφείλετε»;
11. Επιτρέπεται να ορισθούν περισσότεροι πληρωτές στη συναλλαγματική;
12. Μπορεί ο εκδότης και ο πληρωτής μιας συναλλαγματικής να είναι το ίδιο πρόσωπο;
13. Ποιοι είναι οι τρόποι λήξεως της συναλλαγματικής;
14. Ποιος μπορεί να είναι ο τόπος πληρωμής της συναλλαγματικής;
15. Πότε λέγουμε ότι η συναλλαγματική έχει εκδοθεί ονομαστική και πότε σε διαταγή;
16. Επιτρέπεται η συναλλαγματική να εκδοθεί στον κομιστή;
17. Αν ως δικαιούχοι της συναλλαγματικής αναφέρονται περισσότερα πρόσωπα, πώς ασκούν αυτοί τα δικαιώματά τους που προέρχονται από αυτή;
18. Ποια είναι η σημασία του χρόνου εκδόσεως της συναλλαγματικής;
19. Η υπογραφή του εκδότη της συναλλαγματικής πρέπει να είναι χειρόγραφη ή μπορεί να μπει με σφραγίδα ή άλλο μηχανικό μέσο, π.χ. με γραφομηχανή;
20. Οι αγράμματοι μπορούν να εκδόσουν συναλλαγματική;
21. Τι γνωρίζετε για το τέλος χαρτοσήμου που επιβάλλεται στις συναλλαγματικές που εκδίδονται σήμερα στην Ελλάδα;
22. Αν εκδοθούν συναλλαγματικές με ονομαστική αξία 9000 δρχ., 14000 δρχ., 18000 δρχ., 37000 δρχ. και 46000 δρχ. ποιές ένσημες έντυπες συναλλαγματικές θα χρησιμοποιήσετε;
23. Αν εκδοθούν συναλλαγματικές με ονομαστική αξία 110000 δρχ., 180000 δρχ. και 250000 δρχ. ποια έντυπη ένσημη συναλλαγματική θα χρησιμοποιήσετε και πώς θα γίνει η χαρτοσήμανση του ποσού της ονομαστικής αξίας της συναλλαγματικής που υπερβαίνει τις 60000 δρχ.;
24. Να συμπληρώσετε σχετικό έντυπο συναλλαγματικής και να σημειώσετε σ' αυτό τα τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής.
25. Δώστε τον ορισμό της συναλλαγματικής.
26. Ποια είναι τα κύρια πρόσωπα στη συναλλαγματική;
27. Ποια είναι τα μη αναγκαία πρόσωπα που είναι δυνατό να εμφανισθούν στη συναλλαγματική;
28. Τι είναι ελλιπής συναλλαγματική;
29. Είναι έγκυρη η συναλλαγματική στην οποία δεν αναγράφεται ο χρόνος λήξεως;
30. Τι γίνεται όταν στη συναλλαγματική λείπει ο τόπος πληρωμής;
31. Τι γίνεται όταν στη συναλλαγματική λείπει ο τόπος εκδόσεως;
32. Αν δίπλα στο όνομα του πληρωτή δε σημειώνεται τόπος πληρωμής η συναλλαγματική είναι έγκυρη;
33. Αν δίπλα στο όνομα του εκδότη δε σημειώνεται τόπος εκδόσεως η συναλλαγματική είναι έγκυρη;
34. Τι είναι λευκή συναλλαγματική;
35. Τι διαφέρει η ατελής συναλλαγματική από τη λευκή.
36. Τι καλείται οπισθογράφηση;
37. Ποιες αρχές διέπουν την οπισθογράφηση;
38. Ποια οπισθογράφηση είναι πλήρης, ποια λευκή και ποια λευκότερη; Αναφέρετε σχετικά παραδείγματα.
39. Ποια δικαιώματα έχει ο κομιστής που απόκτησε τη συναλλαγματική με λευκή οπισθογράφηση;
40. Ποια είναι τα αποτελέσματα της οπισθογραφώσεως;
41. Τι γνωρίζετε για ευθύνη του εκδότη και του οπισθογράφου;
42. Τι γνωρίζετε για την αρχή του αποβλήτου των ενστάσεων;
43. Πότε γίνεται οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας και ποιες φράσεις χρησιμοποιούνται στην οπισθογράφηση αυτή;
44. Πότε γίνεται οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου και ποιες φράσεις χρησιμοποιούνται στην οπισθογράφηση αυτή;
45. Ποιος θεωρείται σύμφωνα με το νόμο νόμιμος κομιστής της συναλλαγματικής;

46. Τι είναι αποδοχή συναλλαγματικής;
47. Ποιος είναι ο τύπος της αποδοχής;
48. Ποιος είναι ο τόπος εμφάνισης της συναλλαγματικής προς αποδοχή;
49. Μέσα σε ποιο χρόνο πρέπει ο κομιστής της συναλλαγματικής να εμφανίσει τη συναλλαγματική για αποδοχή;
50. Ποιες αρχές διέπουν την αποδοχή;
51. Ποια είναι τα αποτελέσματα της αποδοχής της συναλλαγματικής;
52. Η εμφάνιση της συναλλαγματικής για αποδοχή είναι υποχρεωτική για τον κομιστή της;
53. Σε ποιές περιπτώσεις η εμφάνιση της συναλλαγματικής είναι υποχρεωτική;
54. Τι είναι τριτεγγύηση συναλλαγματικής;
55. Ποιος μπορεί να τριτεγγυηθεί τη συναλλαγματική;
56. Τι γίνεται όταν στην τριτεγγύηση δεν αναφέρεται το πρόσωπο για το οποίο δόθηκε αυτή;
57. Πώς ευθύνεται ο τριτεγγυητής της συναλλαγματικής;
58. Κατά ποιους τρόπους μπορεί να λήγει μία συναλλαγματική; Αναφέρετε παραδείγματα λήξεως συναλλαγματικής.
59. Πότε πρέπει να εμφανισθούν οι συναλλαγματικές για πληρωμή;
60. Με ποιες προϋποθέσεις ο πληρωτής που πληρώνει τη συναλλαγματική απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη;
61. Ποιες είναι οι συνέπειες για τον κομιστή που δεν εμφάνισε τη συναλλαγματική στο χρόνο λήξεως για πληρωμή;
62. Τι καλείται αναγωγή;
63. Με ποιες προϋποθέσεις ο κομιστής της συναλλαγματικής μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα της αναγωγής;
64. Πότε μπορεί να ασκηθεί το δικαίωμα της αναγωγής;
65. Ο κομιστής που δεν πληρώθηκε στη λήξη της συναλλαγματικής τι μπορεί να απαιτήσει από εκείνον έναντι του οποίου ασκεί την αναγωγή;
66. Ο κομιστής της συναλλαγματικής πριν ασκήσει το δικαίωμα της αναγωγής ποιους πρέπει να ειδοποιήσει και μέσα σε ποιο χρονικό διάστημα;
67. Τι καλείται επισυναλλαγματική;
68. Ποια είναι τα άμεσα και ποια τα από αναγωγή υπεύθυνα πρόσωπα στη συναλλαγματική;
69. Τι είναι το διαμαρτυρικό;
70. Ποια είναι τα είδη των διαμαρτυρικών;
71. Ποιος είναι ο χρόνος συντάξεως του διαμαρτυρικού για τη μη πληρωμή συναλλαγματικής;
72. Σε ποιες περιπτώσεις δεν απαιτείται η σύνταξη διαμαρτυρικού για τη μη πληρωμή συναλλαγματικής;
73. Τι γνωρίζετε για τη ρήτρα «ανέξοδη επιστροφή»;
74. Ποιοι μπορούν να αναγράψουν στη συναλλαγματική τη ρήτρα «ανέξοδη επιστροφή»;
75. Τι είναι συναλλαγματική ευκολία;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟ ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ

9.1 Γενικά.

Το γραμμάτιο σε διαταγή ρυθμίστηκε στη Γενεύη με τις ίδιες συμβάσεις που ρυθμίστηκε και η συναλλαγματική. Στη χώρα μας οι ίδιοι νόμοι ρυθμίζουν το γραμμάτιο σε διαταγή και τη συναλλαγματική (ν. 5280/1931 και ν. 5325/1932).

Σύμφωνα με το νόμο, στο γραμμάτιο σε διαταγή εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις που ισχύουν στη συναλλαγματική, εφόσον δεν είναι ασυμβίβαστες με τη φύση του τίτλου. Ασυμβίβαστες διατάξεις με το γραμμάτιο σε διαταγή είναι αυτές που αφορούν την αποδοχή, γιατί στο γραμμάτιο σε διαταγή δεν υπάρχει αποδέκτης. Ο εκδότης επέχει θέση αποδέκτη. Εφαρμόζονται όμως οι διατάξεις που αφορούν την οπισθογράφηση, τη λήξη, την πληρωμή, την αναγωγή λόγω μη πληρωμής, την παραγραφή κλπ., γιατί τα θέματα αυτά αντιμετωπίζονται τόσο στο γραμμάτιο σε διαταγή όσο και στη συναλλαγματική και ρυθμίζονται ενιαία από το νόμο.

Επίσης στο γραμμάτιο σε διαταγή εφαρμόζονται οι διατάξεις για τη συναλλαγματική που αφορούν την ικανότητα προς ανάληψη υποχρεώσεως.

9.2 Τυπικά στοιχεία του γραμματίου.

Το γραμμάτιο, για να είναι τυπικά έγκυρο, πρέπει, σύμφωνα με το νόμο, να περιέχει τα εξής στοιχεία:

- α) Την ονομασία του τίτλου, η οποία καταχωρίζεται μέσα στο κείμενο του τίτλου και εκφράζεται στην ίδια γλώσσα που συντάσσεται ο τίτλος. Η ονομασία είναι «γραμμάτιο σε διαταγή» και όχι απλώς «γραμμάτιο».
- β) Την απλή και καθαρή υπόσχεση για την πληρωμή ορισμένου χρηματικού ποσού.
- γ) Τη σημείωση της λήξεως.
- δ) Τη σημείωση του τόπου πληρωμής.
- ε) Το όνομα του λήπτη, δηλαδή του προσώπου εκείνου στο οποίο ή σε διαταγή του οποίου θα γίνει η πληρωμή.
- στ) Τη σημείωση της χρονολογίας και του τόπου εκδόσεως του γραμματίου.
- ζ) Την υπογραφή του εκδότη.
- η) Έγγραφο. Άλλο στοιχείο είναι το έγγραφο του γραμματίου σε διαταγή.
- θ) Χαρτόσημο. Όσον αφορά το χαρτόσημο ισχύουν οι ίδιες διατάξεις που αναφέραμε στη συναλλαγματική.

Τα τυπικά στοιχεία του γραμματίου είναι κατά ένα λιγότερα από τα στοιχεία της συναλλαγματικής, γιατί ο εκδότης είναι συγχρόνως και πληρωτής του τίτλου.

Όταν λείπει αθέλητα ένα από τα παραπάνω τυπικά στοιχεία, το γραμμάτιο σε

[illegible]

Σχ. 9.2.

Γραμμάτιο σε διαταγή.

- 1) Η ονομασία του τίτλου. 2) Η υπόθεση πληρωμής ορισμένου χρηματικού ποσού. 3) Ο χρόνος λήξεως. 4) Ο τόπος πληρωμής. 5) Το όνομα του λήπτη. 6) Ο τόπος και χρόνος εκδόσεως. 7) Η υπογραφή του εκδότη. 8) Το χαρτόσημο. 9) Το έγγραφο.

διαταγή ονομάζεται **ατελές** και είναι **άκυρο**. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις ο ίδιος ο νόμος καλύπτει την ατέλεια και το θεωρεί έγκυρο. Οι περιπτώσεις αυτές οι οποίες είναι όμοιες, όπως και στη συναλλαγματική, είναι οι εξής:

1. Όταν δε σημειώνεται λήξη, το γραμμάτιο σε διαταγή θεωρείται πληρωτέο εν όψει.
2. Όταν λείπει ο τόπος πληρωμής, ως τέτοιος θεωρείται ο τόπος της εκδόσεως.
3. Όταν δεν αναγράφεται ο τόπος εκδόσεως, το γραμμάτιο σε διαταγή θεωρείται ότι έχει εκδοθεί στον τόπο που σημειώνεται παραπλεύρως από το όνομα του εκδότη.

Αντίθετα προς το ατελές γραμμάτιο, όταν η έλλειψη ενός τυπικού στοιχείου είναι θελημένη, τότε έχουμε έγκυρο γραμμάτιο σε διαταγή, το οποίο ονομάζεται **λευκό**.

Γραμμάτιο σε διαταγή φαίνεται στο σχήμα 9.2.

9.3 Ορισμός.

Γραμμάτιο σε διαταγή είναι το έγγραφο με το οποίο αυτός που το υπογράφει, ο οποίος και λέγεται εκδότης, υπόσχεται να πληρώσει σε ορισμένο τόπο και χρόνο στο λήπτη του εγγράφου ή σε διαταγή του ορισμένο χρηματικό ποσό.

Από τον παραπάνω ορισμό προκύπτει ότι στο γραμμάτιο σε διαταγή παίρνουν μέρος δύο πρόσωπα: α) Ο **εκδότης**, ο οποίος είναι και **πληρωτής** και β) ο **λήπτης**.

9.4 Διαφορές γραμματίου σε διαταγή και συναλλαγματικής.

Μεταξύ των δύο αυτών τίτλων υπάρχουν οι εξής διαφορές:

- α) Στη συναλλαγματική ο εκδότης καλεί τρίτο να αποδεχθεί και να πληρώσει τον τίτλο, ενώ στο γραμμάτιο σε διαταγή ο ίδιος ο εκδότης υπόσχεται να πληρώσει αναγνωρίζοντας τον εαυτό του ως οφειλέτη, δηλαδή η συναλλαγματική περιέχει **εντολή για πληρωμή**, το δε γραμμάτιο σε διαταγή **υπόσχεση πληρωμής**.
- β) Στη συναλλαγματική εμφανίζονται συνήθως τρία πρόσωπα: ο **εκδότης**, ο **λήπτης** και ο **αποδέκτης**, ενώ στο γραμμάτιο σε διαταγή εμφανίζονται πάντοτε δύο πρόσωπα: ο **εκδότης** και ο **λήπτης**.
- γ) Στο γραμμάτιο σε διαταγή δεν υπάρχει αποδοχή, γιατί ο εκδότης είναι και πληρωτής-αποδέκτης.
- δ) Το γραμμάτιο σε διαταγή φέρει μια υπογραφή, την υπογραφή του εκδότη, ο οποίος είναι άμεσος υπεύθυνος έναντι του λήπτη του γραμματίου και επομένως ο λήπτης δεν είναι απαραίτητο να τηρήσει γι' αυτόν την αρχή της επιμέλειας. Η συναλλαγματική φέρει δύο υπογραφές: την υπογραφή του αποδέκτη, ο οποίος είναι άμεσος υπεύθυνος από τη συναλλαγματική, και την υπογραφή του εκδότη, ο οποίος είναι υπεύθυνος από αναγωγή.

9.5 Ερωτήσεις.

1. Μετά από πόσο χρονικό διάστημα παραγράφονται οι αξιώσεις από τη συναλλαγματική;
2. Ποια είναι τα τυπικά στοιχεία του γραμματίου σε διαταγή;
3. Τι είναι γραμμάτιο σε διαταγή;
4. Ποια είναι τα πρόσωπα που παίρνουν μέρος στο γραμμάτιο σε διαταγή;
5. Ποιες είναι οι διαφορές του γραμματίου σε διαταγή και της συναλλαγματικής;
6. Να συμπληρώσετε σχετικό έντυπο γραμματίου σε διαταγή και να σημειώσετε σ' αυτό τα τυπικά στοιχεία του γραμματίου σε διαταγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ

10.1 Γενικά για την επιταγή.

Ο κύριος οικονομικός ρόλος της επιταγής είναι ότι αυτή χρησιμοποιείται ως όργανο χρηματικής πληρωμής, χωρίς να γίνεται άμεση καταβολή μετρητών. Η επιταγή εξυπηρετεί τις συναλλαγές όπως ακριβώς και το τραπεζογραμμάτιο, με τη διαφορά ότι το τραπεζογραμμάτιο επιφέρει άμεση εξόφληση της χρηματικής οφειλής, ενώ η επιταγή έμμεση, δηλαδή η εξόφληση επέρχεται εφόσον αυτή εισπραχθεί.

Η επιταγή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εξόφληση κάθε οφειλής είτε αστικής (π.χ. ο Α πληρώνει κάθε μήνα το ενοίκιο του σπιτιού που διαμένει στον εκμισθωτή του Β με επιταγή) ή εμπορικής (π.χ. ο Α έμπορος αγοράζει εμπορεύματα από το Β και για την εξόφληση του τιμήματος εκδίδει επιταγή σε διαταγή του Β).

Η χρήση των τραπεζιτικών επιταγών συνδέεται με την ανάπτυξη της συνήθειας των καταθέσεων στις τράπεζες. Σήμερα οι έμποροι, βιομήχανοι, βιοτέχνες, ελεύθεροι επαγγελματίες κλπ., κρατούν στο ταμείο τους τα απαραίτητα για τις καθημερινές τους ανάγκες τραπεζογραμμάτια και τα υπόλοιπα τα καταθέτουν στις τράπεζες. Αυτοί που καταθέτουν τα χρήματά τους στις τράπεζες δε διατρέχουν τον κίνδυνο κλοπής ή πυρκαϊάς. Επιπλέον μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα ποσά που κατέθεσαν σε κάθε στιγμή. Έτσι όταν θελήσουν να πληρώσουν από τα ποσά που κατέθεσαν ένα δανειστή τους εκδίδουν επιταγή με την οποία η τράπεζα εντέλλεται, και ο λήπτης τους εγγράφου εξουσιοδοτείται να εισπράξει το ποσό της. Επομένως η τραπεζιτική επιταγή αποτελεί κατεξοχήν **όργανο πληρωμής** και αντικαθιστά το χαρτονόμισμα.

Η σημασία της επιταγής είναι τόσο μεγάλη στο διεθνές εμπόριο, ώστε οι διατάξεις που τη διέπουν έπρεπε να ρυθμιστούν με νόμο ομοιόμορφο που να ισχύει διεθνώς. Πράγματι με πρωτοβουλία της Κοινωνίας των Εθνών συνήλθε στη Γενεύη το 1931 διάσκεψη η οποία κατάρτισε και ψήφισε τρεις συμβάσεις για την τραπεζιτική επιταγή. Η Ελλάδα αποδέχθηκε τις συμβάσεις, τις οποίες έκανε εσωτερικό δικαίωμα με το νόμο 5960 του 1933 που άρχισε να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1934.

10.2 Τυπικά στοιχεία της τραπεζιτικής επιταγής.

Όπως η συναλλαγματική, έτσι και η επιταγή είναι έγγραφο τυπικό. Πρέπει να περιέχει ορισμένα στοιχεία, η παράλειψη των οποίων επιφέρει καταρχήν την ακυρότητα του τίτλου.

Για την έκδοση έγκυρης επιταγής απαιτούνται από το νόμο τα παρακάτω τυπικά στοιχεία:

1. Η λέξη «επιταγή», η οποία πρέπει να γράφεται μέσα στο κείμενο του τίτλου και να εκφράζεται στην ίδια γλώσσα που έχει συνταχθεί ο τίτλος αυτός. Αν η λέξη «επιταγή» δεν υπάρχει μέσα στο κείμενο του εγγράφου, ο τίτλος είναι άκυρος ως επιταγή.

2. Η εντολή για την πληρωμή ορισμένου χρηματικού ποσού, η οποία πρέπει να είναι απλή και καθαρή.

Επομένως η εντολή για πληρωμή πρέπει να είναι απαλλαγμένη από κάθε αναβλητική ή διαλυτική αίρεση* ή από κάποιο όρο.

Το χρηματικό ποσό πρέπει να είναι ορισμένο, γιατί διαφορετικά η επιταγή είναι άκυρη. Το ποσό αναγράφεται είτε ολογράφως είτε αριθμητικά. Συνήθως αναγράφεται το ποσό μέσα στο κείμενο ολογράφως, επάνω δε από το κείμενο και προς το δεξιό μέρος σημειώνεται το ποσό αριθμητικά. Αν το ποσό γράφηκε και ολογράφως και αριθμητικά και υπάρχει διαφορά μεταξύ τους, ισχύει αυτό που έχει γραφεί ολογράφως. Αν δε το ποσό έχει γραφεί πολλές φορές και ολογράφως και αριθμητικά και υπάρχει διαφορά τότε ισχύει το μικρότερο ποσό.

3. Το όνομα του πληρωτή.

Δηλαδή εκείνου ο οποίος θα πληρώσει το ποσό που σημειώνεται στην επιταγή. Σύμφωνα με το νόμο, για επιταγή που εκδόθηκε στην Ελλάδα και είναι πληρωτέα στη Ελλάδα, πληρωτής μπορεί να είναι μόνο τράπεζα ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, το οποίο ασκεί τραπεζитικές εργασίες, π.χ. Ταχυδρομικά Ταμειύτρια, Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

4. Η σημείωση του τόπου πληρωμής.

Ο κομιστής της επιταγής πρέπει να γνωρίζει σε ποιο τόπο θα εμφανίσει την επιταγή για εξόφληση. Ο τόπος πληρωμής είναι κατάσταση Τράπεζας ή άλλου νομικού προσώπου που ασκεί τραπεζитικές εργασίες και αναγράφεται, συνήθως, μέσα στο κείμενο της επιταγής.

5. Η σημείωση της χρονολογίας και του τόπου εκδόσεως.

6. Η υπογραφή του εκδότη.

Η υπογραφή πρέπει να είναι χειρόγραφη, γιατί αν γίνει με μηχανικό μέσο είναι άκυρη.

Τα στοιχεία της επιταγής είναι λιγότερα κατά δύο της συναλλαγματικής γιατί:

- Χρόνος λήξεως δεν απαιτείται να σημειωθεί, αφού αυτή είναι πάντοτε πληρωτέα εν όψει.
- Όνομα λήπτη μπορεί να λείπει, εφόσον η επιταγή μπορεί να εκδοθεί και στον κομιστή, σε αντίθεση με τη συναλλαγματική. Ο εκδότης έχει την ευχέρεια ή να μην αναφέρει το λήπτη ή να εκδώσει επιταγή για ορισμένο πρόσωπο.

* Για τις αιρέσεις βλέπε «Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου» Χρ. Πετρόπουλου, έκδοση Ιδρύματος γενίδη, σελ. 60.

Όσον αφορά την ικανότητα για ανάληψη υποχρεώσεως από επιταγή ισχύουν όσα εκθέσαμε στη συναλλαγματική.

Ορισμός της επιταγής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι *επιταγή είναι το έγγραφο με το οποίο αυτός που έχει χρήματα κατατεθειμένα σε κάποια Τράπεζα, δίνει εντολή σε αυτή να καταβάλλει στον ίδιο ή σε άλλο πρόσωπο το ποσό που αναγράφεται στο έγγραφο της επιταγής.*

10.3 Πρόσωπα στην τραπεζική επιταγή.

Στην τραπεζική επιταγή λαμβάνουν μέρος δύο ή τρία πρόσωπα ανάλογα. Στο σχήμα 10.3 φαίνεται τραπεζική επιταγή.

1. Ο εκδότης.

Ο οποίος έχει κατατεθειμένα χρήματα σε μία τράπεζα δίνει σε αυτή εντολή για πληρωμή. Το ποσό των χρημάτων το οποίο έχει αυτός που εκδίδει τις επιταγές στον πληρωτή τραπεζίτη για την εξόφληση των επιταγών ονομάζομε *πρόβλεψη ή αντίκρουσμα.*

2. Ο πληρωτής.

Εκείνος δηλαδή ο οποίος θα πληρώσει την επιταγή και ο οποίος σύμφωνα με το νόμο σε επιταγή που εκδόθηκε στην Ελλάδα και είναι πληρωτέα στην Ελλάδα, μπορεί να είναι μόνο τράπεζα ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ασκεί τραπεζικές εργασίες. Αντίθετα σε επιταγή, η οποία εκδόθηκε στην Ελλάδα και είναι πληρωτέα στην αλλοδαπή και αντίστροφα, καθώς και αυτή που εκδόθηκε στο εξωτερικό και είναι πληρωτέα επίσης στο εξωτερικό πληρωτής μπορεί να είναι τραπεζίτης ή ιδιώτης.

3. Ο κομιστής.

Εκείνος δηλαδή ο οποίος θα εισπράξει το ποσό της επιταγής. Η επιταγή μπορεί να εκδοθεί και σε διαταγή του εκδότη, οπότε κομιστής και εκδότης είναι το ίδιο πρόσωπο.

10.4 Ελλιπής επιταγή.

Όταν από την τραπεζική επιταγή λείπει ένα από τα τυπικά στοιχεία τα οποία αναφέραμε παραπάνω αυτή ονομάζεται ελλιπής. Η έλλειψη είναι δυνατό να είναι *αθέλητη*, οπότε μιλούμε για ατελή επιταγή, η οποία όμως είναι *άκυρη* ως επιταγή. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις ο νόμος καλύπτει την ατέλεια και θεωρεί την επιταγή έγκυρη. Έτσι:

1. Όταν λείπει ο τόπος εκδόσεως ως τέτοιος θεωρείται αυτός που σημειώνεται δίπλα στο όνομα του εκδότη.
 2. Όταν λείπει ο τόπος πληρωμής ως τέτοιος θεωρείται αυτός που σημειώνεται δίπλα στο όνομα του πληρωτή.
 3. Επιταγή στην οποία δεν υπάρχει σημείωση για τον τόπο πληρωμής, θεωρείται ότι είναι πληρωτέα στο τόπο της εκδόσεώς της.
- Αντίθετα με την ατελή τραπεζική επιταγή, όταν η έλλειψη είναι θελημένη, δη-

ΑΡ. ΕΠΙΤ. Π. 8 **671530** ΕΝ Πειραιῖ Τη. 10-10-81 ΔΡΧ. 30.000#

ΕΜΠΟΡΙΚΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
ΥΠΟΜΑ ΠΕΙΡΑΙΔΕΣ, ΔΡΟΣΟΠΟΥΔΟΥ 15 ΤΗΛ. 471-794

ΠΑΡΗΡΩΤΕ ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΒΗΤΑΤΗΣ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΗΝ
ΔΡΑΧΜΑΣ *Δημητρίου Αβραήμ Τριανταφυλλίδη*

ΜΕ ΧΡΕΩΣΙΝ ΔΟΥΛΟΥ ΜΑΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΣ ΟΜΕΩΣ

ΑΡΙΘ. ΔΟΥΛΟΥ **70078**

Δ. Αβραήμ

Σχ. 10.3.

Επιταγή.

- 1) Η λέξη επιταγή. 2) Η εντολή για την πληρωμή ορισμένου χρηματικού ποσού. 3) Το όνομα του πληρωτή. 4) Η σημείωση του τόπου πληρωμής. 5) Η σημείωση της χρονολογίας και του τόπου εκδόσεως. 6) Η υπογραφή του εκδότη.

λαδὴ ὕστερα ἀπὸ συμφωνία, τότε ἔχομε **Λευκὴ ἐπιταγή**, ἡ ὁποία εἶναι ἐγκυρὴ καὶ ἐφαρμόζονται ὅσα εἶπαμε στὴ συναλλαγματική.

10.5 Μεταβίβαση τῆς τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

Ἡ ἐπιταγὴ ἐκδίδεται: ονομαστικῇ, σὲ διαταγὴ καὶ στὸν κομιστὴ. Οἱ ονομαστικῆς καὶ οἱ σὲ διαταγὴ μεταβιβάζονται με ὀπισθογράφηση, ἐνῶ στὸν κομιστὴ με ἀπλὴ παράδοση. Οἱ διατάξεις τῆς συναλλαγματικῆς γιὰ τὴν ὀπισθογράφηση ἰσχύουν καὶ στὴν ἐπιταγὴ.

10.6 Εμφάνιση καὶ πληρωμὴ.

Ἡ ἐπιταγὴ εἶναι πληρωτέα ἐν ὧσπερ ὅπως εἶπαμε παραπάνω. **Κάθε ἀντίθετη ση- μείωση θεωρεῖται σαν νὰ μὴν εἶναι γραμμένη.** Ο νόμος, γιὰ νὰ τὸνίσει τὸ χαρακτή- ρα τῆς ἐπιταγῆς ὡς ὀργάνου **ἀμεσης πληρωμῆς**, ὀρίζει ὅτι ἡ ἐπιταγὴ πού ἐμφανίζε- ται γιὰ πληρωμὴ πρὶν ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού σημειώνεται ὡς χρονολογία ἐκδόσεως τῆς, εἶναι πληρωτέα τὴν ἡμέρα τῆς ἐμφανίσεως. Ἐτσι στὶς 15 Μαΐου 1980 ἐκδό- θηκε ἐπιταγὴ, ἀλλὰ σημειώθηκε ὡς χρόνος ἐκδόσεως 10 Ἰουνίου τοῦ ἰδίου ἐτους. Ο κομιστὴς τῆς ἐπιταγῆς αὐτῆς μπορεῖ νὰ τὴν ἐμφανίσει γιὰ πληρωμὴ πρὶν ἀπὸ τὶς 10 Ἰουνίου, δηλαδὴ ἀπὸ 15 Μαΐου μέχρι καὶ οκτῶ μέρες μετὰ τὶς 10 Ἰουνίου. Ἀν συναντήσει ἀρνήση πληρωμῆς, μπορεῖ νὰ ἀσκήσει ἀναγωγὴ καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ση- μειούμενη χρονολογία ἐκδόσεως.

Απὸ τὰ παραπάνω προκύπτει ὅτι δὲν ὑπάρχει προθεσμία λήξεως, ἀλλὰ **προθε- σμία ἐμφανίσεως**. Ἡ προθεσμία γιὰ ἐμφάνιση εἶναι διαφορετικὴ καὶ ἐξαρτάται ἀπὸ τὸν τόπο ἐκδόσεως καὶ τὸν τόπο πληρωμῆς. Ἐτσι:

1. Ἡ ἐπιταγὴ ἡ ὁποία ἐκδόθηκε καὶ εἶναι πληρωτέα στὴν ἴδια χώρα πρέπει νὰ ἐμφανισθεῖ γιὰ πληρωμὴ μέσα σὲ προθεσμία **οκτῶ ἡμερῶν**.
2. Ἡ ἐπιταγὴ ἡ ὁποία ἐκδόθηκε σὲ μία χώρα καὶ εἶναι πληρωτέα σὲ ἄλλη χώρα, ἡ ὁποία ὅμως βρίσκεται στὴν ἴδια ἥπειρο, πρέπει νὰ ἐμφανισθεῖ γιὰ πληρω- μὴ μέσα σὲ προθεσμία 20 ἡμερῶν. Οἱ ἐπιταγές πού ἐκδόθηκαν σὲ χώρα τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι πληρωτέες σὲ χώρα γύρω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο ἢ ἀντίθετα, θεωροῦνται σαν νὰ ἔχουν ἐκδοθεῖ καὶ εἶναι πληρωτέες στὴν ἴδια ἥπειρο.
3. Ἡ ἐπιταγὴ ἡ ὁποία ἐκδόθηκε σὲ μία χώρα καὶ εἶναι πληρωτέα σὲ ἄλλη χώρα ἡ ὁποία ὅμως βρίσκεται σὲ ἄλλη ἥπειρο πρέπει νὰ ἐμφανισθεῖ γιὰ πληρωμὴ μέσα σὲ προθεσμία 70 ἡμερῶν.

Ἀφετηρία γιὰ τὸν υπολογισμὸ τῶν παραπάνω προθεσμιῶν παίρνεται ἡ ἐπόμενη ἡμέρα τῆς χρονολογίας ἐκδόσεως, ἡ ὁποία ἀναγράφεται στὴν ἐπιταγὴ.

Ὁ κομιστὴς τῆς ἐπιταγῆς ὁ ὁποῖος δὲν ἐμφανίσθηκε ἐμπρόθεσμα γιὰ νὰ ζητήσει τὴν πληρωμὴ, ἐκπύπτει ἀπὸ τὸ δικαίωμα τῆς ἀναγωγῆς. Παρόλα αὐτὰ ὁ πληρωτὴς καὶ μετὰ τὴν παρέλευση τῶν παραπάνω προθεσμιῶν μπορεῖ νὰ πληρώσει, ἐκτός ἀν ὁ ἐκδότης ἀνακάλεσε τὴν ἐπιταγὴ.

Ὁ πληρωτὴς, ὁ ὁποῖος πληρώνει τὴν ἐπιταγὴ μπορεῖ νὰ ἀπαιτήσῃ νὰ τοῦ παρα- δοθεῖ ἐξοφλημένη ἀπὸ τὸν κομιστὴ. Ὁ κομιστὴς δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ μερικὴ πληρωμὴ, στὴν περίπτωσις ὅμως αὐτὴ μπορεῖ νὰ ἀπαιτήσῃ νὰ γίνῃ σημείωση τῆς μερικῆς πληρωμῆς στὴν ἐπιταγὴ.

Ὁ πληρωτὴς πού πληρώνει ἐπιταγὴ ὀπισθογραφήσιμη εἶναι υποχρεωμένος νὰ ἐξακριβῶσιν τὴν κανονικότητα τῆς συνέχειας τῶν ὀπισθογραφήσεων, ὅχι ὅμως καὶ τὴ γνησιότητα κάθε υπογραφῆς τῶν ὀπισθογραφήσεων.

10.7 Άρνηση πληρωμής.

Ο κομιστής της επιταγής, για να ασκήσει το δικαίωμα της αναγωγής κατά των οπισθογράφων, των τριτεγγυητών και του εκδότη απαιτείται:

- Να εμφανισθεί εμπρόθεσμα για πληρωμή.
- Να συναντήσει άρνηση πληρωμής από τον πληρωτή.
- Να γίνει η προσήκουσα βεβαίωση της μη πληρωμής.

Η βεβαίωση της μη πληρωμής της επιταγής μπορεί να γίνει με τρεις τρόπους.

- 1) Με δημόσιο έγγραφο, δηλαδή με τη σύνταξη διαμαρτυρικού.
- 2) Με δήλωση του πληρωτή, η οποία σημειώνεται στην επιταγή. Η δήλωση πρέπει να περιέχει την ημέρα εμφανίσεως και την άρνηση πληρωμής χρονολογείται και υπογράφεται από τον πληρωτή. Η δήλωση του πληρωτή βεβαιώνει ότι η επιταγή εμφανίσθηκε ορισμένη ημέρα και δεν πληρώθηκε.
- 3) Με δήλωση του γραφείου συμφητισμού, η οποία χρονολογείται και που βεβαιώνει ότι η επιταγή παραδόθηκε έγκαιρα και δεν πληρώθηκε.

Το διαμαρτυρικό ή η ισοδύναμη βεβαίωση πρέπει να γίνει πριν από τη λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση. Αν η εμφάνιση έγινε την τελευταία ημέρα της προθεσμίας, η βεβαίωση της μη πληρωμής μπορεί να γίνει ακόμη και την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Επίσης, αν η τελευταία ημέρα της προθεσμίας προς εμφάνιση είναι νόμιμη εορτάσιμη, η προθεσμία της βεβαιώσεως της μη πληρωμής παρατείνεται μέχρι την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Στην επιταγή σπάνια συντάσσεται διαμαρτυρικό, γιατί ο κομιστής μπορεί να αποδείξει την άρνηση πληρωμής με τη χωρίς έξοδα δήλωση του πληρωτή.

10.8 Αναγωγή.

Ο κομιστής της επιταγής ο οποίος δεν πληρώθηκε από τον πληρωτή έχει το δικαίωμα να στραφεί κατά των οπισθογράφων, του εκδότη και των τριτεγγυητών. Τη στροφή αυτή ονομάζουμε αναγωγή προς πληρωμή. Ο κομιστής αποκτά το δικαίωμα της αναγωγής αν έγινε εμπόθεση εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή και βεβαίωση της μη πληρωμής.

Στην επιταγή έχουμε μόνο από αναγωγή υπεύθυνους. Στο σημείο αυτό υπάρχει σημαντική διαφορά από εκείνα που ισχύουν στη συναλλαγματική. Σε αυτή, όπως γνωρίζουμε, ο αποδέκτης και ο τριτεγγυητής του είναι άμεσοι οφειλότες, ενώ ο εκδότης, οι οπισθογράφοι και οι τριτεγγυητές τους είναι υπεύθυνοι από αναγωγή. Στην επιταγή όλοι οι υπογραφείς είναι υπεύθυνοι από αναγωγή, γιατί ο πληρωτής της επιταγής δεν ευθύνεται ποτέ.

Ο κομιστής της επιταγής που ασκεί το δικαίωμα της αναγωγής έχει δικαίωμα να απαιτήσει από αυτόν που ενάγει:

- Το ποσό της επιταγής που δεν πληρώθηκε.
- Τους τόκους προς 6% από την ημέρα της εμφανίσεως. Όταν όμως πρόκειται για επιταγή που εκδόθηκε στην Ελλάδα και είναι πληρωτέα στην Ελλάδα, οι τόκοι υπολογίζονται με το νόμιμο επιτόκιο που ισχύει στη χώρα μας.
- Τα έξοδα της βεβαιώσεως της αρνήσεως της πληρωμής, των ειδοποιήσεων κλπ.

10.9 Παραγραφή.

Ο νόμος ορίζει συντομότερη παραγραφή των αξιώσεων που απορρέουν από την επιταγή.

Ειδικότερα οι αγωγές από αναγωγή του κομιστή κατά των οπισθογράφων, κατά του εκδότη και των τριτεγγυητών τους παραγραφονται ύστερα από έξι μήνες από τη λήξη της προθεσμίας προς εμφάνιση της επιταγής για πληρωμή.

Αν κάποιος από τους υπεύθυνους από αναγωγή ικανοποιήσει τον κομιστή της επιταγής, αποκτά και αυτός αξίωση από τους προηγούμενους οπισθογράφους, από τον εκδότη και τους τριτεγγυητές τους. Και η αξίωση αυτή υπόκειται σε εξαμηνια παραγραφή. Το εξάμηνο αρχίζει από τότε που πλήρωσε ή που του εγέρθηκε αγωγή στα δικαστήρια.

10.10 Ακάλυπτη επιταγή — Κυρώσεις.

Η επιταγή, η οποία, όπως είπαμε, είναι μέσο πληρωμής και όχι όργανο πίστωσης, προϋποθέτει ότι κατά το χρόνο της εκδόσεώς της υπάρχει αντίκρουσμα (πρόβλεψη) στον πληρωτή επ' ονόματι του εκδότη της. Αν την ημέρα που εκδόθηκε η επιταγή, ο εκδότης δεν έχει στον πληρωτή πρόβλεψη, τότε έχουμε έκδοση **ακάλυπτης επιταγής**. Επομένως ακάλυπτη επιταγή είναι αυτή που εκδίδεται χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη στον πληρωτή.

Πρόβλεψη ή **αντίκρουσμα** λέγονται τα διάφορα χρηματικά μέσα, τα οποία έχει αυτός που εκδίδει την επιταγή στον πληρωτή τραπεζίτη και τα οποία χρησιμοποιούνται για την εξόφληση των επιταγών που εκδίδονται από τον εκδότη. Τα ποσά αυτά προέρχονται από καταθέσεις χρημάτων του εκδότη, από άνοιγμα πιστώσεων, από δάνειο κλπ.

Η έλλειψη προβλέψεως στον πληρωτή τραπεζίτη δεν επιφέρει ακυρότητα της επιταγής. Αυτός όμως που εκδίδει επιταγή γνωρίζοντας ότι δεν έχει αντίστοιχα διαθέσιμα κεφάλαια κατά το χρόνο της εκδόσεως ή της πληρωμής, διαπράττει ποινικό αδίκημα και τιμωρείται με φυλάκιση και με χρηματική ποινή ή με μία από τις ποινές αυτές.

Για την ύπαρξη του αδικήματος απαιτούνται:

- α) Έκδοση επιταγής, η οποία τυπικά πρέπει να είναι έγκυρη.
- β) Μη πληρωμή της επιταγής.
- γ) Έκδοση επιταγής εν γνώσει της ελλείψεως προβλέψεως.
- δ) Έλλειψη διαθέσιμων κεφαλαίων κατά το χρόνο της εκδόσεως ή πληρωμής της επιταγής.

10.11 Δίγραμμη και λογιστική επιταγή.

Η χρήση της τραπεζικής επιταγής αυξάνει συνεχώς. Από το λόγο αυτό δημιουργούνται κίνδυνοι πλαστογραφιών, απώλειας, κλοπής κλπ. Είναι δυνατό να χαθεί ή να κλαπεί η επιταγή και το ποσό της να εισπραχθεί από εκείνον που τη βρήκε ή την έκλεψε ή από τρίτον καλής πίστωσης κομιστή. Για τον περιορισμό των κινδύνων αυτών δημιουργήθηκαν δύο **ιδιαίτερα** είδη επιταγών: η **λογιστική** και η **δίγραμμη** επιταγή.

α) Δίγραμμη επιταγή:

Δίγραμμη επιταγή είναι η κοινή επιταγή, η οποία στο εμπρός μέρος φέρει δύο παράλληλες γραμμές, οι οποίες θέτονται πλάγια ή κάθετα προς το κείμενο. Τις δύο αυτές γραμμές, οι οποίες πρέπει να βρίσκονται σε τόση απόσταση, ώστε να μπορούν να παρεμβληθούν κάποιες λέξεις, μπορεί να χαράξει ή ο εκδότης ή ο κομιστής της επιταγής.

Η διγράμμιση είναι δύο ειδών: **γενική** και **ειδική**.

Η διγράμμιση είναι γενική όταν δεν έχει καμία λέξη ανάμεσα στις δύο γραμμές. Η διγράμμιση είναι ειδική αν μέσα στις δύο γραμμές αναγράφεται το όνομα ορισμένης τράπεζας, π.χ. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας.

Τα αποτελέσματα της διγραμμίσεως είναι τα ακόλουθα:

1. Ο πληρωτής επιταγής η οποία φέρει γενική διγράμμιση είναι υποχρεωμένος να την πληρώσει μόνο σε τραπεζίτη η σε πελάτη του πληρωτή. Επομένως υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ κοινής και δίγραμμης επιταγής. Στη συνήθη επιταγή είναι πολύ πιθανό να εμφανισθεί προς είσπραξη του ποσού κομιστής, στον οποίο να μην περιήλθε αυτή κανονικά. Στη δίγραμμη όμως επιταγή η πληρωμή γίνεται σε πρόσωπο γνωστό, όπως είναι η Τράπεζα ή ο πελάτης του πληρωτή τραπεζίτη. Άρα στη δίγραμμη επιταγή περιορίζεται ο κύκλος προσώπων τα οποία μπορούν να την εισπράξουν.
2. Ο πληρωτής επιταγής η οποία φέρει ειδική διγράμμιση είναι υποχρεωμένος να την πληρώσει στον τραπεζίτη, ο οποίος αναγράφεται μέσα στις παράλληλες γραμμές.
3. Τραπεζίτης μπορεί να αποκτήσει δίγραμμη επιταγή μόνο από κάποιο πελάτη του ή από άλλο τραπεζίτη.

Για την καλύτερη κατανόηση της δίγραμμης επιταγής παραθέτουμε ένα απλό παράδειγμα. Ο Α ο οποίος οφείλει 20000 δρχ. στο Β εκδίδει επιταγή σε βάρος της καταθέσεως του στην Εμπορική Τράπεζα Ελλάδας. Ο Β, ο οποίος είναι πελάτης της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδας, μόλις πάρει την επιταγή χαράζει σε αυτή δύο παράλληλες γραμμές ανάμεσα στις οποίες αναγράφει «Εθνική Τράπεζα Ελλάδας». Έτσι η Εμπορική Τράπεζα Ελλάδας δε θα καταβάλλει τις 20000 δρχ. στον Β, αλλά στην Εθνική Τράπεζα Ελλάδας, της οποίας πελάτης είναι ο Β. Αν ο Β χάσει την επιταγή, αυτός που θα τη βρεί δεν μπορεί να την εισπράξει από την Εμπορική Τράπεζα Ελλάδας, γιατί αυτή είναι υποχρεωμένη, εφόσον η επιταγή φέρει ειδική διγράμμιση, να την πληρώσει μόνο στην Εθνική Τράπεζα. Επίσης η Εθνική Τράπεζα Ελλάδας δε θα πληρώσει αυτόν που τη βρήκε, γιατί δεν τον γνωρίζει. Η Εθνική Τράπεζα Ελλάδας γνωρίζει το Β, ο οποίος είναι πελάτης της.

Η γενική διγράμμιση μπορεί να μετατραπεί σε ειδική, αλλά η ειδική διγράμμιση δεν επιτρέπεται να μετατραπεί σε γενική. Απαγορεύεται η διαγραφή της διγραμμίσεως ή του ονόματος του τραπεζίτη, η δε διαγραφή η οποία έγινε παρά την απαγόρευση θεωρείται σαν να μην έγινε.

Ο πληρωτής που δε συμμορφώνεται με τη διαταγή του κομιστή ή του εκδότη να πληρώσει τραπεζίτη ή πελάτη του, όταν πρόκειται για γενική διγράμμιση, ή τον τραπεζίτη που καθορίζεται ειδικά, όταν πρόκειται για ειδική, **έγκυρα μεν πληρώνει**, αλλά ευθύνεται για κάθε τυχόν ζημία του εκδότη ή του κομιστή, η οποία δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το ποσό της επιταγής.

β) Λογιστική επιταγή.

Λογιστική επιταγή είναι εκείνη η οποία φέρει στο εμπρός μέρος και πλάγια τη φράση «πληρωτέα σε λογαριασμό» ή απλώς «σε λογαριασμό» ή άλλη ισοδύναμη φράση λ.χ. λογιστική επιταγή. Τη ρήτρα αυτή μπορεί να έχει εκδοθεί αρχικά ως κοινή επιταγή και κομιστής. Επομένως η επιταγή μπορεί να έχει εκδοθεί αρχικά ως κοινή επιταγή και κατά την κυκλοφορία της να μεταβληθεί σε λογιστική.

Η λογιστική επιταγή δεν πληρώνεται με χρήματα, αλλά ο κομιστής ικανοποιείται με πίστωση του λογαριασμού του.

10.12 Ομοιότητες και διαφορές συναλλαγματικής, γραμματίου σε διαταγή και επιταγής.

α) Ομοιότητες.

Η συναλλαγματική (και το γραμμάτιο σε διαταγή) μοιάζει με την επιταγή, γιατί:

1. Και οι δύο είναι πιστωτικοί τίτλοι.
2. Και οι δύο είναι τίτλοι από το νόμο οπισθογραφήσιμοι.
3. Και οι δύο είναι τίτλοι πανηγυρικοί και τυπικοί.

β) Διαφορές.

Η συναλλαγματική (και το γραμμάτιο σε διαταγή) διαφέρει από την επιταγή, γιατί:

1. Η συναλλαγματική είναι κυρίως μέσο πίστωσης, ενώ η επιταγή είναι μέσο άμεσης πληρωμής.
2. Η συναλλαγματική λήγει κατά τέσσερις τρόπους, ενώ η επιταγή είναι πάντοτε πληρωτέα εν όψει.
3. Η συναλλαγματική εκδίδεται ονομαστικά και σε διαταγή, ενώ η επιταγή εκδίδεται και στον κομιστή.
4. Στη συναλλαγματική πληρωτής μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, ενώ στην επιταγή πληρωτής είναι Τράπεζα.
5. Η συναλλαγματική είναι δεκτική αποδοχής, ενώ η αποδοχή είναι άγνωστη στην επιταγή.
6. Στη συναλλαγματική υπάρχουν και άμεσοι υπεύθυνοι και από αναγωγή, ενώ στην επιταγή μόνο από αναγωγή.
7. Στην επιταγή, η μη ύπαρξη προβλέψεως στην πληρωμή συνεπάγεται ποινικές κυρώσεις, όχι όμως στη συναλλαγματική.
8. Στην επιταγή μπορεί το διαμαρτυρικό να αναπληρωθεί με βεβαίωση του πληρωτή, όχι όμως στη συναλλαγματική.

10.13 Ερωτήσεις

1. Ποια είναι τα τυπικά στοιχεία της τραπεζικής επιταγής;
2. Ποια τυπικά στοιχεία που απαιτούνται στη συναλλαγματική δεν απαιτούνται στη επιταγή;
3. Τι είναι επιταγή;
4. Ποια πρόσωπα παίρνουν μέρος στην Τραπεζική επιταγή;
5. Ποια επιταγή λέγεται ελλιπής;
6. Πώς μεταβιβάζεται η επιταγή;
7. Ποιος είναι ο χρόνος εμφάνισης της επιταγής για πληρωμή;
8. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις που απαιτούνται, για να ασκήσει ο κομιστής της επιταγής το δικαίωμα της αναγωγής;

9. Πώς γίνεται η βεβαίωση της μη πληρωμής της επιταγής;
10. Μέχρι πότε πρέπει να συνταχθεί το διαμαρτυρικό ή η βεβαίωση για τη μη πληρωμή της επιταγής;
11. Ο κομιστής της επιταγής που ασκεί το δικαίωμα της αναγωγής τι μπορεί να απαιτήσει από αυτόν που ενάγει;
12. Πότε παραγράφονται οι αξιώσεις από την επιταγή;
13. Ποια επιταγή είναι ακάλυπτη;
14. Τι λέγεται πρόβλεψη ή αντίκρουσμα;
15. Ποιες είναι οι συνέπειες γι' αυτόν που εκδίδει ακάλυπτη επιταγή;
16. Τι καλείται διγραμμή επιταγή;
17. Πόσων ειδών διγραμμίσεις έχουμε;
18. Ποια είναι τα αποτελέσματα της διγραμμίσεως της επιταγής;
19. Μπορεί η γενική διγραμμίση να μετατραπεί σε ειδική;
20. Τι είναι λογιστική επιταγή;
21. Ποιες είναι οι ομοιότητες και διαφορές συναλλαγματικής, γραμματίου σε διαταγή και επιταγής;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

11.1 Η σύμβαση της εταιρίας.

Τα άτομα, τα φυσικά πρόσωπα, όπως συνήθως λέγονται, οργανώνουν επιχειρήσεις για να επιτύχουν ορισμένα κέρδη, ορισμένα ωφελήματα. Οι επιχειρήσεις αυτές λέγονται **ατομικές**. Πολλές φορές ένα και μόνο άτομο δεν είναι δυνατό να επιτύχει στην οικονομική ζωή και στο εμπόριο τους σκοπούς που επιδιώκει (παραγωγή αγαθών ή παροχή υπηρεσιών) με τις δικές του δυνάμεις, προσπάθειες και με τα υλικά μέσα (κεφάλαια, μηχανήματα κλπ.) που διαθέτει. Γι' αυτό επιβάλλεται η συνεργασία με άλλους.

Έτσι προκύπτει η ανάγκη της δημιουργίας ενός θεσμού, με τον οποίο δύο ή περισσότερα πρόσωπα θα μπορούν να ενωθούν, για να επιδιώξουν κοινό σκοπό, με κοινές προσπάθειες και μέσα. Ο σκοπός αυτός μπορεί να είναι ιδεολογικός ή κερδοσκοπικός. Στην οικονομική ζωή ο σκοπός συνήθως είναι κερδοσκοπικός.

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού κερδοσκοπικού σκοπού δημιουργήθηκαν οι εμπορικές εταιρίες, οι οποίες αποτελούν σπουδαίους φορείς της οικονομίας και του εμπορίου.

Έτσι εκείνο το οποίο δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με τις ικανότητες και τα υλικά μέσα ενός και μόνο προσώπου, είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί με τις εμπορικές εταιρίες, δηλαδή με την ένωση, τη συνεργασία και τις κοινές προσπάθειες δύο ή περισσότερων προσώπων.

Εταιρία, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, ονομάζουμε τη σύμβαση (συμφωνία) με την οποία δύο ή περισσότερα πρόσωπα υποχρεώνονται αμοιβαία με κοινές εισφορές στην επιδίωξη κοινού σκοπού και ιδίως οικονομικού.

Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι τα ουσιώδη στοιχεία της εταιρίας είναι τα εξής:

α) Η εταιρία είναι σύμβαση δύο ή περισσότερων προσώπων και επομένως για τη σύστασή της απαιτείται να συμβληθούν (συμφωνήσουν) δύο τουλάχιστο πρόσωπα. Με ένα μόνο πρόσωπο δεν είναι δυνατή η δημιουργία εταιρίας.

Για την έγκυρη κατάρτιση της συμβάσεως απαιτείται οι συμβαλλόμενοι να έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα. Δικαιοπρακτική ικανότητα για τη διενέργεια εμπορικών πράξεων ή για να γίνουν έμποροι, έχουν αυτοί που συμπλήρωσαν το 21ο έτος της ηλικίας τους και εφόσον δεν τελούν σε δικαστική ή νόμιμη απαγόρευση. (παράγρ 3.6). Όμως ο Ε.Ν. επιτρέπει και στους ανήλικους, δηλαδή σε αυτούς που έχουν ηλικία μικρότερη από είκοσι ένα έτη, να διενεργήσουν εμπορικές πράξεις ή να προσλάβουν την εμπορική ιδιότητα, αν είναι τουλάχιστο 18 ετών και εφόσον

συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις (παράγρ. 3.5). Ο ανήλικος όταν πρόκειται να συμμετάσχει σε ετερόρρυθμη εταιρία ως ετερόρρυθμος, είναι αρκετή η άδεια για την ενέργεια εμπορικών πράξεων. Όταν όμως πρόκειται να συμμετάσχει ως ομόρρυθμος εταίρος ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας απαιτείται η άδεια για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπόρου, γιατί αυτός μετέχοντας στην εταιρία γίνεται έμπορος. Όσον αφορά την έγγαμη γυναίκα, για να γίνει εταίρος ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας απαιτείται να έχει τη συναίνεση του συζύγου της.

β) Οι εταίροι υποχρεώνονται σε κοινές εισφορές.

Κάθε εταίρος οφείλει να συνεισφέρει αγαθά για την εκπλήρωση του εταιρικού σκοπού. Οι εισφορές μπορεί να είναι σε χρήμα, σε είδος, σε εργασία κλπ.

Γενικά κάθε τι που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο παροχής, είναι δυνατό να αποτελέσει και αντικείμενο εισφοράς. Ακόμη και η πίστη που απολαμβάνει ένα πρόσωπο μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εισφοράς.

Σε ορισμένες όμως εταιρίες (Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) αποκλείεται ως εισφορά η προσωπική εργασία των εταίρων.

Εταιρία χωρίς κοινές εισφορές δεν νοείται.

γ) Ο κοινός σκοπός που επιδιώκουν οι εταίροι πρέπει να είναι θεμιτός και μάλιστα οικονομικός. Αν ο σκοπός της εταιρίας είναι παράνομος ή ανήθικος, η σύμβαση της εταιρίας είναι άκυρη. Είναι αθέμιτος ο σκοπός, όταν αντικείμενο της εταιρίας είναι η ενέργεια λαθρεμπορίου, η πώληση φαρμάκων που απαγορεύονται από το νόμο, η εκμετάλλευση οίκου ανοχής κλπ.

δ) Πρόθεση των συνεταίρων να συνεργασθούν για την επιδίωξη κοινού σκοπού ο οποίος κατά κανόνα είναι οικονομικός, δηλαδή η πραγματοποίηση κέρδους. Έτσι δεν δημιουργείται εταιρία, όταν συμφωνηθεί μεταξύ του εργοστασιάρχη και των εργατών να παίρνουν οι τελευταίοι εκτός από το μισθό τους και ποσοστά από τα κέρδη, γιατί στην περίπτωση αυτή λείπει η πρόθεση για συνεταιρική συνεργασία.

11.2 Διάκριση των εμπορικών εταιριών.

Εμπορικές εταιρίες, είναι εκείνες που ρυθμίζονται από το εμπορικό δίκαιο. Τέτοιες εταιρίες είναι:

- Η ομόρρυθμη εταιρία.
- Η απλή ετερόρρυθμη εταιρία.
- Η ετερόρρυθμη εταιρία με μετοχές.
- Η αφανής ή συμμετοχική εταιρία.
- Η ανώνυμη εταιρία.
- Η εταιρία περιορισμένης ευθύνης.
- Η συμπλοιοκτησία.
- Ο συνεταιρισμός.

Τις παραπάνω εμπορικές εταιρίες τις διακρίνουμε:

α) Σε προσωπικές.

Σ' αυτές το προσωπικό στοιχείο, δηλαδή η προσωπικότητα των εταίρων, λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη για τη σύσταση, τη διοίκηση και τη λειτουργία τους. Τέτοιες εταιρίες είναι η ομόρρυθμη, η απλή ετερόρρυθμη και η αφανής εταιρία.

β) Σε κεφαλαιουχικές.

Το στοιχείο που προέχει σ' αυτές είναι οι εισφορές των εταίρων. Οι εισφορές αποτελούν το κεφάλαιο με το οποίο θα επιδιωχθεί ο εταιρικός σκοπός.

Στις κεφαλαιουχικές εταιρίες το κεφάλαιο αποτελεί τη δύναμη που δίνει ζωή στην εταιρία και η συμμετοχή του εταίρου στο κεφάλαιο είναι βασικός προσδιοριστικός παράγοντας και λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη στον καθορισμό των εταιρικών συμφερόντων. Η προσωπικότητα των εταίρων είναι χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Τέτοια εταιρία είναι η ανώνυμη εταιρία.

γ) Σε μικτές ή ενδιάμεσες εταιρίες.

Σ' αυτές λαμβάνονται υπόψη οι εισφορές των εταίρων, ενώ δεν παραγνωρίζεται και το προσωπικό στοιχείο.

Τέτοιες εταιρίες είναι η εταιρία περιορισμένης ευθύνης και ο συνεταιρισμός.

11.3 Η νομική προσωπικότητα των εμπορικών εταιριών.

Οι εμπορικές εταιρίες, εκτός από την αφανή και τη συμπλοιοκτησία, είναι νομικά πρόσωπα και αποκτούν την εμπορική ιδιότητα είτε με βάση το ουσιαστικό είτε με βάση το τυπικό κριτήριο.

Με βάση το ουσιαστικό κριτήριο χαρακτηρίζονται ως έμποροι η Ο.Ε. και η Ε.Ε. Οι εταιρίες αυτές αποκτούν την ιδιότητα του εμπόρου, αν ενεργούν «κατά σύνθεσης επάγγελμα» εμπορικές πράξεις.

Με βάση το τυπικό κριτήριο χαρακτηρίζονται ως έμποροι η Α.Ε., η Ε.Π.Ε. και ο Συνεταιρισμός.

Οι εταιρίες αυτές γίνονται αναγκαστικά εμπορικές μόνο και μόνο γιατί έχουν τον τύπο της Α.Ε., της Ε.Π.Ε ή του Συνεταιρισμού, χωρίς να ερευνούμε, αν πραγματικά ενεργούν εμπορικές πράξεις.

Κάθε εταιρία (νομικό πρόσωπο) έχει:

- Δική της εταιρική περιουσία, ανεξάρτητη από την προσωπική περιουσία εταίρων.
- Δική της εθνικότητα.
- Δική της κατοικία, την έδρα της εταιρίας, που ορίζεται από το καταστατικό

της.

Από τη νομική προσωπικότητα των εταιριών απορρέουν οι εξής ουσιώδεις συνέπειες:

- 1) Η εταιρία εκπροσωπείται από τους διαχειριστές, τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων, τους εκκαθαριστές κλπ.
- 2) Η εταιρική περιουσία είναι ειδικά υπέγγυος απέναντι στους δανειστές της εταιρίας και όχι στους ατομικούς δανειστές των εταίρων.
- 3) Η εταιρία έχει δική της περιουσία, ανεξάρτητη από την προσωπική περιουσία των εταίρων της. Οι εταίροι δεν αποκτούν συγκυριότητα στα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας. Αυτοί έχουν απλώς απαιτήσεις από το νομικό πρόσωπο της εταιρίας. Οι απαιτήσεις τους αναφέρονται στη συμμετοχή τους στα κέρδη και στο προϊόν της εκκαθαρίσεως της εταιρικής περιουσίας.
- 4) Οι δανειστές των εταίρων δεν είναι δανειστές της εταιρίας.
- 5) Δε χωρεί συμφηφισμός μεταξύ των απαιτήσεων της εταιρίας από τους τρίτους και των απαιτήσεων των τρίτων από τους εταίρους. Έτσι στην περί-

πτωση που η εταιρία είναι δανειστής τρίτου, αυτός δεν μπορεί να προτείνει για συμψηφισμό απαίτηση, την οποία έχει από ένα συνεταίρο.

11.4 Ερωτήσεις.

1. Τι ονομάζεται εταιρία;
2. Ποια είναι τα ουσιώδη στοιχεία της εταιρίας;
3. Ποιες είναι οι εμπορικές εταιρίες που ρυθμίζονται από το Εμπορικό Δίκαιο;
4. Πώς διακρίνουμε τις εμπορικές εταιρίες;
5. Ποιες εταιρίες είναι νομικά πρόσωπα;
6. Ποιες εταιρίες χαρακτηρίζονται ως έμποροι με βάση το ουσιαστικό κριτήριο και ποιες με το τυπικό;
7. Ποιες είναι οι ουσιώδεις συνέπειες που απορρέουν από τη νομική προσωπικότητα των εταιριών;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

ΟΜΟΡΡΥΘΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

12.1 Γενικά.

12.1.1 Ορισμός.

Η ομόρρυθμη εμπορική εταιρία είναι σύμβαση μεταξύ δύο ή περισσοτέρων προσώπων, που αποσκοπούν στη διενέργεια εμπορικών πράξεων με εταιρική επωνυμία και που ευθύνονται αλληλέγγυα και απεριόριστα με όλη τους την ατομική περιουσία για τα χρέη της εταιρίας.

Η Ο.Ε. αποτελεί νομικό πρόσωπο και έχει δική της περιουσία, ανεξάρτητη από την προσωπική περιουσία των εταίρων της. Επίσης έχει δική της κατοικία και συναλλάσσεται με τους τρίτους με ίδιο όνομα, την εταιρική της επωνυμία, η οποία αποτελείται από τα ονόματα όλων ή μερικών μόνο (ή ενός) των ομορρύθμων εταίρων και από τη φράση «και Σία».

12.1.2 Διαδικασία συστάσεως.

Για τη σύσταση της Ο.Ε. ο νόμος απαιτεί την κατάρτιση εγγράφου, το οποίο μπορεί να είναι δημόσιο ή ιδιωτικό.

Το έγγραφο αυτό, που καλείται καταστατικό, είναι υποχρεωτικά δημόσιο, δηλαδή είναι με συμβολαιογραφικό έγγραφο, εφόσον κάποιος από τους εταίρους εισφέρει στην εταιρία περιουσιακό στοιχείο του οποίου η κυριότητα, σύμφωνα με το νόμο, μεταβιβάζεται με πράξη συμβολαιογραφική, όπως π.χ. ακίνητα κλπ.

Το καταστατικό χαρτοσημαίνεται στην Εφορία της έδρας της εταιρίας και στη συνέχεια περίληψή του μέσα σε χρονικό διάστημα 15 ημερών από την ημέρα της συστάσεώς του, πρέπει να υποβληθεί στο Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρίας και των υποκαταστημάτων της.

Ο Γραμματέας καταχωρίζει την περίληψη του καταστατικού σε ειδικό βιβλίο και την τοιχοκολλεί για τρεις μήνες στην αίθουσα του ακροατηρίου. Η περίληψη υπογράφεται από τους ομόρρυθμους εταίρους ή από το συμβολαιογράφο, αν συντάχθηκε συμβολαιογραφικό έγγραφο και πρέπει να περιέχει:

- Το ονοματεπώνυμο κάθε εταίρου.
- Την ιδιότητα και διαμονή των εταίρων.
- Την εμπορική επωνυμία της εταιρίας.
- Τους εταίρους οι οποίοι διορίσθηκαν να διευθύνουν, διοικούν και υπογράφουν για λογαριασμό της εταιρίας.
- Τα κεφάλαια που καταβλήθηκαν και τη συμμετοχή κάθε εταίρου σ' αυτά.
- Τη εποχή που η εταιρία αρχίζει και που σταματά τις εργασίες της, δηλαδή την έναρξη και διάρκεια της εταιρίας.

Το σύστημα αυτό της δημοσιότητας είναι ανεπαρκές, απαρχαιωμένο και δε διευκολύνει αυτούς που συναλλάσσονται με τις ομόρρυθμες εταιρίες, ιδίως στα μεγάλα Πρωτοδικεία των Αθηνών, Πειραιά και Θεσσαλονίκης, στα οποία κάθε χρόνο κατάχωρίζονται χιλιάδες εταιρικά.

Στην πράξη, αντί για περίληψη παραδίδεται στο Γραμματέα αντίγραφο του καταστατικού, το οποίο ο Γραμματέας βάζει σε ιδιαίτερο φάκελο και η τοιχοκόλληση στα Πρωτοδικεία των μεγάλων πόλεων παραλείπεται.

12.1.3 Αντικείμενο εταιρικών εισφορών.

Αντικείμενο εισφοράς στην Ο.Ε. μπορεί να αποτελέσει οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο, δηλαδή οποιαδήποτε παροχή.

Έτσι έχομε **εισφορές σε χρήμα**, όταν ο εταίρος καταβάλλει χρήματα προς εκπλήρωση της υποχρέωσης που ανέλαβε για τη σύσταση του κεφαλαίου της εταιρίας και **εισφορές σε είδος**, όταν ο εταίρος εισφέρει γήπεδα, κτίρια, μηχανήματα, εμπορεύματα κλπ. Αντικείμενο εισφοράς μπορεί να αποτελέσει ακόμη μόνο η χρήση πράγματος και όχι απαραίτητα η κυριότητά του.

Επίσης στην εταιρία είναι δυνατό να συμμετέχει κάποιος εταίρος με μόνη του την προσωπική εργασία, χωρίς να εισφέρει κανένα ποσό κεφαλαίου.

12.1.4 Διαχείριση και εκπροσώπηση.

Η Ο.Ε., όπως και κάθε νομικό πρόσωπο, έχει ανάγκη από φυσικά πρόσωπα, τα οποία θα διευθύνουν τις εταιρικές υποθέσεις και θα την εκπροσωπούν. Τα πρόσωπα αυτά ονομάζονται **διαχειριστές**.

Σύμφωνα με το νόμο, διαχειριστές είναι όλοι οι εταίροι, εφόσον το καταστατικό της εταιρίας δεν ορίζει διαφορετικά. Στην περίπτωση αυτή ο κάθε διαχειριστής εταίρος ασκεί ατομικά τη διαχείριση και εκπροσώπηση της εταιρίας, χωρίς δηλαδή τη συναίνεση των λοιπών.

Είναι όμως δυνατό να ανατεθεί από το καταστατικό ή με εταιρική απόφαση η διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων σε ένα ή και περισσότερους εταίρους ή ακόμα και σε τρίτο πρόσωπο μη εταίρο. Αν διορισθούν δύο ή περισσότεροι διαχειριστές, το καταστατικό πρέπει να καθορίσει αν αυτοί θα ενεργούν από κοινού ή καθένας μόνος του ή κατά πλειοψηφία.

Ο διορισμός του διαχειριστή έχει μεγάλη σημασία για την πραγματοποίηση του εταιρικού σκοπού γιατί οι μη διαχειριστές εταίροι δεν μπορούν να αναμιγνύονται στη διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων. Οι μη διαχειριστές εταίροι έχουν δικαίωμα να ελέγχουν, εποπτεύουν, καθώς επίσης να ζητούν λογοδοσία από το διαχειριστή.

Ο διαχειριστής-εταίρος μπορεί να αμείβεται για τις διαχειριστικές υπηρεσίες, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή του στα κέρδη.

Ο διαχειριστής εκπροσωπεί την εταιρία στις σχέσεις της με τρίτους και υπογράφει για λογαριασμό της, αφού βάλει πριν από την υπογραφή του την εταιρική επωνυμία. Αυτός μπορεί να ενεργεί κάθε πράξη διαχείρισης για την επίτευξη του εταιρικού σκοπού και εκπροσωπεί την εταιρία εξώδικα και δικαστικά σε κάθε τρίτο και σε κάθε αρχή. Μόνο πράξεις εξαιρετικά ουσιαστικές, οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν τη ζωή της εταιρίας δεν μπορούν να ενεργηθούν από αυτόν. Π.χ. δεν μπορεί μόνος του να αποφασίσει τη συγχώνευση της εταιρίας με άλλη, τη μετα-

τροπή της εταιρίας σε άλλο εταιρικό τύπο κλπ.

Στην περίπτωση που όλοι οι εταίροι είναι διαχειριστές από το νόμο, δηλαδή στην περίπτωση που το καταστατικό δεν προβλέπει για τα πρόσωπα των διαχειριστών, τότε αυτοί οι εταίροι δεν μπορούν να ανακληθούν. Αντίθετα οι διαχειριστές που διορίστηκαν με το καταστατικό ή με εταιρική απόφαση μπορούν να ανακληθούν, αν υπάρχει σπουδαίος λόγος, με ομόφωνη απόφαση όλων των υπολοίπων εταίρων, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

Η ομόρρυθμη εταιρία ευθύνεται για τις πράξεις που αναλήφθηκαν από το διαχειριστή για λογαριασμό της. Οι πράξεις όμως του διαχειριστή που δεν έχουν καμία σχέση με τον εταιρικό σκοπό δε δεσμεύουν την εταιρία. Έτσι δεν τη δεσμεύουν πράξεις δωρεάς, εκτός από τα συνηθισμένα φιλοδωρήματα, η άφεση χρεών, η παροχή εγγυήσεως υπέρ τρίτου, εκτός αν και ο τρίτος είχε εγγυηθεί για την εταιρία. Για τις πράξεις αυτές δεν ευθύνεται η εταιρία, αλλά προσωπικά ο διαχειριστής.

12.1.5 Διανομή αποτελεσμάτων.

Στο τέλος της χρήσεως θα προσδιορισθεί το αποτέλεσμα, κέρδος ή ζημία, το οποίο πραγματοποιήσε η εταιρία από τις εργασίες που έγιναν στη διάρκεια της χρήσεως. Το αποτέλεσμα αυτό θα διατεθεί στους εταίρους, όπως προβλέπει το καταστατικό της εταιρίας. Όταν όμως στο καταστατικό δεν υπάρχει συμφωνία διανομής των κερδών και ζημιών, τότε οι εταίροι μετέχουν στο αποτέλεσμα με ίσα μέρη, ανεξάρτητα από τις εισφορές τους. Συμφωνία με την οποία ένας (ή περισσότεροι) από τους εταίρους αποκλείεται από τα κέρδη ή απαλλάσσεται από τις ζημιές είναι άκυρη. Συμφωνία για συνεισφορά από κάποιο εταίρο μόνο της εργασίας του, χωρίς να συμμετέχει στις ζημιές, είναι ισχυρή.

12.2 Λύση ομόρρυθμης εταιρίας.

Η Ο.Ε. διαλύεται:

- α) Αν τελείωσε ο χρόνος για τον οποίο συστήθηκε και εφόσον δεν έγινε πράξη παρατάσεως από τους εταίρους. Στην περίπτωση που πρόκειται να παραταθεί η ζωή της εταιρίας, η συμφωνία παρατάσεως πρέπει να είναι γραπτή και να υπογραφεί από όλους τους εταίρους πριν από την πάροδο της διάρκειας της εταιρίας. Ακόμη η συμφωνία αυτή πρέπει να δημοσιευθεί, όπως ακριβώς γίνεται κατά τη σύσταση.
- β) Εφόσον πραγματοποιήθηκε ο σκοπός για τον οποίο ιδρύθηκε ή εφόσον ο σκοπός έγινε ανέφικτος. Ιδρύθηκε Ο.Ε. για την κατασκευή ενός υδροηλεκτρικού φράγματος για λογαριασμό της Δ.Ε.Η. Το καταστατικό αναγράφει ότι διάρκεια της εταιρίας θα είναι όσος χρόνος απαιτηθεί για την κατασκευή του έργου. Μετά την κατασκευή του φράγματος η εταιρία διαλύεται αυτοδικαίως. Επίσης ιδρύθηκε Ο.Ε. η οποία σύμφωνα με το καταστατικό της έχει ως αποκλειστικό σκοπό την πρακτόρευση μιας ορισμένης εφημερίδας. Η εφημερίδα αυτή παύει να κυκλοφορεί, οπότε αυτοδικαίως λύνεται η εταιρία από την ημέρα αυτή.
- γ) Με κοινή συμφωνία όλων των εταίρων πριν από τη λήξη της διάρκειας της εταιρίας. Η συμφωνία πρέπει να είναι γραπτή και πρέπει ακόμη να δημοσιευθεί στα Πρωτοδικεία της έδρας και των υποκαταστημάτων της εταιρίας. Αν δεν δημοσιευθεί δε σημαίνει ότι δεν παράγει αποτελέσματα έναντι των εταίρων.

- δ) Με καταγγελία ενός ή περισσοτέρων εταίρων. Η καταγγελία είναι μονομερής δήλωση βουλήσεως ενός από τους εταίρους για τη λύση της εταιρίας και απευθύνεται σε όλους τους εταίρους. Πρέπει να είναι γραπτή και πρέπει ακόμη να δημοσιευθεί, όπως ακριβώς γίνεται στην προηγούμενη περίπτωση.
 - ε) Με το θάνατο ενός από τους εταίρους, εκτός αν το καταστατικό υπάρχει συμφωνία να συνεχισθεί η εταιρία είτε μεταξύ των άλλων εταίρων είτε μεταξύ αυτών και των κληρονόμων του εταίρου που πέθανε.
 - στ) Με την απαγόρευση, νόμιμη ή δικαστική, ενός των εταίρων.
 - ζ) Με την κήρυξη ενός από τους εταίρους σε κατάσταση πτωχεύσεως, εκτός αν το καταστατικό προβλέπει τη συνέχιση της εταιρίας με τους λοιπούς εταίρους.
- Η εταιρία διαλύεται αυτοδικαίως μόλις δημιουργηθεί ο λόγος λύσεώς της.

12.3 Εκκαθάριση και διανομή.

Τη λύση της εταιρίας επακολουθεί το μεταβατικό στάδιο της εκκαθαρίσεως. Στο στάδιο αυτό γίνεται η ρευστοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού και η εξόφληση των υποχρεώσεων της εταιρίας σε τρίτους. Μετά από το στάδιο της εκκαθαρίσεως γίνεται η διανομή μεταξύ των εταίρων του ποσού της περιουσίας που μένει.

Η Ο.Ε. και μετά τη διάλυσή της εξακολουθεί να υπάρχει, εφόσον διαρκεί η εκκαθάριση. Έτσι στο στάδιο της εκκαθαρίσεως η εταιρία διατηρεί τη νομική της προσωπικότητα, την εμπορική της ιδιότητα, την εταιρική της επωνυμία.

Όταν λυθεί η Ο.Ε., παύει η εξουσία των διαχειριστών και η εκκαθάριση γίνεται από τους εκκαθαριστές. Αν το καταστατικό δεν προβλέπει ποιοι είναι οι εκκαθαριστές, η εκκαθάριση γίνεται από κοινού από όλους τους εταίρους, δηλαδή όλοι οι εταίροι είναι εκκαθαριστές. Μπορεί όμως οι εταίροι με ομόφωνη απόφαση να διορίσουν έναν ή περισσότερους εκκαθαριστές. Αν όμως διαφωνούν οι εταίροι, ο εκκαθαριστής διορίζεται από το δικαστήριο, με αίτηση ενός από τους εταίρους. Ως εκκαθαριστής μπορεί να διορισθεί όχι μόνο εταίρος, αλλά και τρίτο πρόσωπο.

Ο εκκαθαριστής είναι εντολοδόχος και εκπρόσωπος της υπό εκκαθάριση εταιρίας και όχι των δανειστών της. Η εξουσία του είναι όμοια με την εξουσία του διαχειριστή, με τον περιορισμό ότι οι πράξεις του αφορούν την εκκαθάριση. Μόλις αναλάβει τα καθήκοντά του έχει την υποχρέωση:

- α) Να συντάξει γενική απογραφή και ισολογισμό. Ο ισολογισμός αυτός, ο οποίος καλείται αρχικός ισολογισμός εκκαθαρίσεως, είναι κανονικός ισολογισμός τέλους χρήσεως, αλλά μπορεί να αφορά περίοδο μικρότερη από 12 μήνες. Αποτελεί τη βάση για την μετέπειτα λογοδοσία του στους εταίρους.
 - β) Να αποδώσει στους εταίρους αυτούσια τα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία εισέφεραν αυτοί κατά χρήση, δηλαδή στοιχεία για τα οποία οι εταίροι διαφύλαξαν την κυριότητα.
 - γ) Να ρευστοποιήσει, αν είναι αναγκαίο, το ενεργητικό της εταιρίας και να εισπράξει τις απαιτήσεις της εταιρίας από τρίτους.
 - δ) Να εξοφλήσει τα χρέη της εταιρίας σε τρίτους.
 - ε) Να εξοφλήσει τα χρέη της εταιρίας στους εταίρους.
 - στ) Να αποδώσει στους εταίρους τις εισφορές τους.
- Εισφορές που αναφέρονται σε εργασία δε δίνονται σε χρήμα στους εταίρους.

Τέλος ό,τι απομείνει μετά την απόδοση και των εισφορών αποτελεί κέρδος εκκαθαρίσεως και μοιράζεται στους εταίρους, με την αναλογία συμμετοχής τους στα κέρδη.

Μπορεί όμως το ποσό της ρευστοποιήσεως της περιουσίας της εταιρίας να μην επαρκέσει για την εξόφληση των υποχρεώσεών της. Στην περίπτωση αυτή ο εκκαθαριστής θα πρέπει να προσκαλέσει τους εταίρους να κάνουν συμπληρωματικές καταθέσεις από την ιδιωτική τους περιουσία, ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής τους στις ζημιές.

Η εκκαθάριση δεν είναι υποχρεωτικό στάδιο, το οποίο ακολουθεί τη λύση της Ο.Ε. Είναι δυνατό τη λύση της εταιρίας να επακολουθήσει αμέσως η διανομή. Αυτό μπορεί να γίνει, όταν η εταιρική περιουσία συνίσταται μόνο σε χρήμα και δεν υπάρχουν υποχρεώσεις της εταιρίας προς τρίτους. Επίσης είναι δυνατό μόλις λυθεί η εταιρία να συμφωνήσουν οι εταίροι να μοιράσουν μεταξύ τους τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις της εταιρίας. Έτσι είναι δυνατό να συμφωνήσουν να αναλάβει ο Α εταίρος τα μηχανήματα της εταιρίας και να εξοφλήσει το δανειστή της Ε. Ελευθερίου, ο Β εταίρος να αναλάβει τις πρώτες ύλες, να εισπράξει την απαίτηση της εταιρίας από τον πελάτη της Δ. Ζήση και να εξοφλήσει το δανειστή της Γ. Γεωργίου. Εννοείται ότι αυτή η κατανομή των υποχρεώσεων της εταιρίας δε δεσμεύει τους τρίτους. Η κατανομή είναι έγκυρη μόνο μεταξύ των εταίρων και δεν επηρεάζει την ευθύνη τους έναντι των τρίτων.

Μετά το τέλος της εκκαθαρίσεως, ο εκκαθαριστής οφείλει να παραδώσει για φύλαξη τα λογιστικά βιβλία και τα έγγραφα της εταιρίας σ' έναν από τους εταίρους, ο οποίος ορίζεται από αυτούς με κοινή συναίνεση. Σε περίπτωση διαφωνίας αποφασίζει γι' αυτόν το δικαστήριο.

12.4 Ερωτήσεις.

1. Ποια εταιρία ονομάζεται ομόρρυθμη;
2. Περιγράψτε τη διαδικασία συστάσεως της Ο.Ε.
3. Τι μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εισφοράς στην Ο.Ε.;
4. Πώς ονομάζονται τα φυσικά πρόσωπα που διευθύνουν και εκπροσωπούν την Ο.Ε.;
5. Ποιοι μπορεί να είναι διαχειριστές της Ο.Ε.;
6. Ποια είναι η εξουσία του διαχειριστή της Ο.Ε.;
7. Τι γνωρίζετε για την ανάκληση των διαχειριστών της Ο.Ε.;
8. Πώς διανέμονται τα αποτελέσματα της Ο.Ε. στους εταίρους της;
9. Ποιοι λόγοι επιφέρουν τη λύση της Ο.Ε.;
10. Ποιες πράξεις γίνονται στο στάδιο της εκκαθαρίσεως;
11. Ποιοι είναι εκκαθαριστές της Ο.Ε. σύμφωνα με το νόμο;
12. Ποιες είναι οι υποχρεώσεις του εκκαθαριστή της Ο.Ε. μόλις αναλάβει τα καθήκοντά του;
13. Η εκκαθάριση είναι υποχρεωτικό στάδιο για την Ο.Ε.;
14. Είναι δυνατό τη λύση της Ο.Ε. να επακολουθήσει αμέσως η διανομή;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

13.1 Γενικά για την απλή ετερόρρυθμη εταιρία.

13.1.1 Ορισμός.

Η ετερόρρυθμη εταιρία είναι σύμβαση μεταξύ δύο ή περισσοτέρων προσώπων, τα οποία αποσκοπούν στη διενέργεια εμπορικών πράξεων με εταιρική επωνυμία. Ένα τουλάχιστο από τα πρόσωπα, που ονομάζεται ομόρρυθμος εταίρος, ευθύνεται απεριόριστα και με την ατομική του περιουσία για τὰ χρέη της εταιρίας, ενώ τα υπόλοιπα, που ονομάζονται ετερόρρυθμοι εταίροι, ευθύνονται για τα χρέη της εταιρίας μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.

Το σπουδαιότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της Ε.Ε. είναι η διάκριση των εταίρων σε δύο σαφείς διακεκριμένες ομάδες με διαφορετικά μεταξύ τους δικαιώματα και υποχρεώσεις. Οι δύο ομάδες είναι η ομάδα των ομορρύθμων εταίρων και η ομάδα των ετερορρύθμων εταίρων.

Οι ομόρρυθμοι εταίροι, των οποίων ο αριθμός ποικίλλει, είναι εκείνοι που όπως αναφέραμε προηγουμένως, ευθύνονται αλληλέγγυα και απεριόριστα για τις υποχρεώσεις της εταιρίας. Εντελώς διαφορετική είναι η νομική θέση των ετερορρύθμων εταίρων, που ευθύνονται για τα χρέη της εταιρίας και τις ζημιές μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.

13.1.2 Σύσταση.

Η Ε.Ε. ιδρύεται όπως και η Ο.Ε., με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο στο οποίο πρέπει να ορίζεται ποιοι από τους εταίρους είναι ομόρρυθμοι και ποιοι ετερόρρυθμοι. Η υπόλοιπη διαδικασία είναι η ίδια που ακολουθείται στη σύσταση της Ο.Ε.

13.1.3 Διαφορές Ο.Ε. και Ε.Ε.

α) Όσον αφορά την ευθύνη των εταίρων.

Στην Ο.Ε. όλοι οι εταίροι ευθύνονται αλληλέγγυα και απεριόριστα για τα χρέη της εταιρίας, ενώ στην Ε.Ε. ορισμένοι από τους εταίρους, οι οποίοι λέγονται **ετερόρρυθμοι**, ευθύνονται μέχρι ορισμένο ποσό, συνήθως μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.

β) Όσον αφορά την επωνυμία.

Η επωνυμία της Ο.Ε. αποτελείται από τα ονόματα όλων των ομορρύθμων εταί-

ρων ή από το όνομα ενός μόνο εταίρου και τη φράση «και Ξία» κάτω από την οποία κρύβονται τα ονόματα των υπολοίπων εταίρων. Η επωνυμία της Ε.Ε. αποτελείται μόνο από τα ονόματα των ομορρύθμων εταίρων. Αν το όνομα ετερόρρυθμου εταίρου περιληφθεί στην εταιρική επωνυμία, αυτός ευθύνεται ως ομόρρυθμος.

γ) Όσον αφορά τη διαχείριση.

Διαχειριστές της Ο.Ε. μπορεί να είναι όλοι ή ένας από τους εταίρους ή ακόμη και τρίτο πρόσωπο. Στην Ε.Ε. διαχειριστές μπορεί να ορισθούν μόνο οι ομόρρυθμοι εταίροι. Ο ετερόρρυθμος εταίρος δεν μπορεί να ορισθεί διαχειριστής ή να ενεργήσει πράξη ως εκπρόσωπος της εταιρίας, ακόμη και ως εντολοδόχος του διαχειριστή. Σε περίπτωση που ο ετερόρρυθμος εταίρος αναμιχθεί στη διαχείριση, τότε ευθύνεται ως ομόρρυθμος.

Ο εμπορικός νόμος χαρακτηρίζει τους ετερόρρυθμους εταίρους ως απλούς χρηματοδότες. Όμως ο ετερόρρυθμος εταίρος δεν παύει να είναι στην κυριολεξία εταίρος, γιατί μπορεί να ελέγχει τις εταιρικές υποθέσεις, να συμμετέχει στις εταιρικές διασκέψεις, να απαιτεί την ανάκληση του διαχειριστή και να έχει δικαίωμα ψήφου σε κάθε εταιρική υπόθεση. Ο ετερόρρυθμος εταίρος δεν μπορεί να εισφέρει προσωπική εργασία και επομένως η εισφορά του συνίσταται σε πραγματική υλική αξία.

13.2 Η ετερόρρυθμη εταιρία με μετοχές.

Ο Ε.Ν. εκτός από την απλή ετερόρρυθμη εταιρία, προβλέπει και την ετερόρρυθμη εταιρία με μετοχές.

Η εταιρία αυτή, όπως και η απλή ετερόρρυθμη εταιρία, περιλαμβάνει δύο κατηγορίες εταίρων, τους ομόρρυθμους (έναν ή περισσότερους) και τους ετερόρρυθμους. Το κεφάλαιο το οποίο συνεισφέρουν οι ετερόρρυθμοι εταίροι διαιρείται σε μερίδια, τα οποία παριστάνονται με τίτλους, οι οποίοι λέγονται μετοχές και οι οποίες μπορούν να μεταβιβασθούν, σε αντίθεση με τα μερίδια των ετερορρύθμων εταίρων της απλής ετερόρρυθμης εταιρίας, τα οποία είναι κατ' αρχήν αμεταβίβαστα. Οι μετοχές στις οποίες ενσωματώνονται τα μερίδια των ετερορρύθμων εταίρων είναι μόνο ονομαστικές, αποκλείεται να εκδοθούν στον κομιστή, όπως γίνεται στην ανώνυμη εταιρία.

Η εταιρία αυτή σπάνια συναντάται στην πράξη και συνεπώς δεν παρουσιάζει πρακτικό ενδιαφέρον.

13.3 Ερωτήσεις.

1. Ποια εταιρία καλείται ετερόρρυθμη;
2. Πώς ιδρύεται η Ε.Ε.;
3. Ποιες είναι οι διαφορές της Ο.Ε. και Ε.Ε.;
4. Τι γνωρίζετε για την ετερόρρυθμη εταιρία με μετοχές;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΦΑΝΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

14.1 Ορισμός.

Συμμετοχική (αφανής) εταιρία είναι σύμβαση μεταξύ δύο τουλάχιστο προσώπων για τη διενέργεια συνήθως μεμονωμένων εμπορικών πράξεων.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της εταιρίας είναι:

- Δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο, γιατί το καταστατικό της δε δημοσιεύεται και δεν προβάλλεται στους τρίτους.
- Δεν έχει ούτε έδρα ούτε εμπορική επωνυμία. Μόνο ο εμφανής εταίρος συμβάλλεται με τους τρίτους με το όνομά του.
- Δεν έχει εταιρική περιουσία για την εξασφάλιση των δανειστών, γιατί δεν υπάρχουν δανειστές της εταιρίας, αλλά των συμμετόχων. Δηλαδή απέναντι σε τρίτους υπόχρεοι είναι οι συμμετοχοί οι οποίοι συμβλήθηκαν με αυτούς.
- Δεν εμφανίζεται στους τρίτους, δεν έχει δηλαδή εξωτερική ζωή, αλλά αποτελεί εσωτερική σχέση των εταίρων. Η εταιρία αυτή υπάρχει ως σχέση μεταξύ των συμμετόχων και μεταξύ τους δημιουργεί δικαιώματα και υποχρεώσεις.

14.2 Σύσταση.

Η αφανής εταιρία ιδρύεται με απλή συμφωνία των εταίρων της. Η ύπαρξη της εταιρίας αποδεικνύεται από την έγγραφη συμφωνία των εταίρων της, εφόσον υπάρχει τέτοια, από τα εμπορικά βιβλία, την αλληλογραφία και με μάρτυρες, αν ο δικαστής επιτρέψει την απόδειξή της με μάρτυρες.

Διατυπώσεις δημοσιότητας δεν απαιτούνται στην αφανή εταιρία, δηλαδή η εταιρία είναι αφανής στους τρίτους. Η έννοια της αφανούς είναι ότι δεν είναι υποχρεωτικά εμφανής και δεν προβάλλεται από τους εταίρους στις συναλλαγές με τους τρίτους.

Η αφανής εταιρία μπορεί να έχει ως αντικείμενο οποιοδήποτε είδος εμπορίας. Έτσι είναι δυνατό να γίνει συμφωνία εμπόρων με την οποία να αναθέτουν σ' έναν από αυτούς να αγοράσει προϊόντα της εμπορίας τους, τα οποία θα διανεμηθούν μεταξύ τους, για να τα πωλήσει ο καθένας για λογαριασμό του. Επίσης είναι δυνατό να υπάρξει συμφωνία με την οποία ένας από τους εταίρους βιομηχανοποιεί προϊόντα, τα οποία πωλούν οι άλλοι.

Διαχειριστής της αφανούς είναι μόνο ο εμφανής εταίρος.

Μέλη της εταιρίας μπορεί να είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα. Π.χ. Α.Ε., Ε.Π.Ε.

ΚΛΠ.

α) Εισφορές των συμμετόχων.

Το ποσό που συμφωνείται να εισφέρει κάθε εταίρος για τον εταιρικό σκοπό, δεν αποτελεί εταιρικό κεφάλαιο για την εξασφάλιση των δανειστών της αφανούς εταιρίας, αφού δεν υπάρχουν δανειστές της, αλλά του εμφανούς εταίρου.

β) Περιπτώσεις συστάσεως αφανούς εταιρίας.

Τις περισσότερες φορές η συμμετοχική εταιρία συνιστάται για τη διενέργεια περιορισμένου αριθμού εμπορικών πράξεων ή και μιας μόνο πράξεως. Γι' αυτό και η διάρκειά της είναι συνήθως μικρή. Πρόκειται για μια επ' ευκαιρία συνεμπορία, χωρίς βέβαια να αποκλείεται η ύπαρξη αφανούς με μεγάλη διάρκεια. Λίγες φορές όμως συναντάται κάτι τέτοιο στην πράξη.

Η πιο συνηθισμένη περίπτωση συστάσεως αφανούς εταιρίας είναι μεταξύ εμπόρων, από τους οποίους ο ένας κατοικεί στον τόπο της παραγωγής και ο άλλος στον τόπο της καταναλώσεως.

14.3 Ερωτήσεις.

1. Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της αφανούς (συμμετοχικής) εταιρίας;
2. Πώς ιδρύεται η αφανής εταιρία;
3. Ποιες διατυπώσεις δημοσιότητας απαιτούνται για τη συμφωνία που γίνεται μεταξύ των εταίρων για τη σύσταση της αφανούς εταιρίας;
4. Η αφανής εταιρία αποτελεί νομικό πρόσωπο;
5. Ποιος μπορεί να είναι μέλος της αφανούς εταιρίας;
6. Το ποσό που συμφωνείται να εισφέρει κάθε εταίρος στην αφανή εταιρία για τον εταιρικό σκοπό αποτελεί εταιρικό κεφάλαιο;
7. Να αναφέρετε περιπτώσεις συστάσεως αφανούς εταιρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

15.1 Γενικά για το συνεταιρισμό.

α) Η δημιουργία.

Η συνεταιριστική κίνηση εμφανίσθηκε στην Ευρώπη στα μέσα του περασμένου αιώνα και οφειλόταν στη ριζική μεταβολή των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, η οποία συντελέσθηκε από την πολύ γρήγορη βιομηχανική ανάπτυξη. Με την ανάπτυξη της βιομηχανίας δημιουργήθηκε μεγάλη εργατική τάξη, η οποία ήταν ανοργάνωτη επαγγελματικά και απροστάτευτη. Έτσι η εργατική τάξη, για να αμυνθεί απέναντι στις νέες συνθήκες, αναγκάστηκε να ενώσει όλα τα μέλη της προς συνεργασία, για να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι βιοτικές ή επαγγελματικές ανάγκες των συνεργαζομένων. Οι βιοτέχνες εξάλλου όταν εργάζονταν ο καθένας για λογαριασμό του, ήταν δύσκολο να αντέξουν στο συναγωνισμό της βιομηχανίας, η οποία εργάζεται τελειότερα, φθηνότερα και γρηγορότερα. Έτσι αναγκάστηκαν και αυτοί να συγχρονίσουν τεχνικά και οικονομικά τις μικρές τους επιχειρήσεις, για να κατορθώσουν να επιζήσουν ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Για να ικανοποιήσουν τη ζωτική αυτή ανάγκη, βρήκαν ως αποτελεσματικό μέσο τη μεταξύ τους συνεργασία και αλληλεγγύη. Οι αγρότες εξάλλου με τη συντελούμενη πρόοδο άρχισαν να παράγουν για την αγορά. Επομένως έπρεπε και αυτοί να βελτιώσουν τους όρους της παραγωγής για να επιτύχουν φθινό κόστος, καλή ποιότητα και μεγαλύτερη απόδοση, για να αντιμετωπίσουν το συναγωνισμό στην αγορά. Για όλες αυτές τις βελτιώσεις χρειάζονταν κεφάλαια, τεχνικά μέσα, εμπορική οργάνωση, τα οποία δεν ήταν προσιτά στο μεμονωμένο παραγωγό, ήταν όμως δυνατά στο οργανωμένο σύνολο, δηλαδή στο συνεταιρισμό.

Έτσι δημιουργήθηκε ο συνεταιρισμός, δηλαδή η οργανωμένη συνεργασία της αλληλεγγύης των ασθενώς οικονομικών προσώπων.

Στην Ελλάδα ο θεσμός των συνεταιρισμών έχει αναπτυχθεί σημαντικά, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Οι βασικοί νόμοι που ρυθμίζουν στην Ελλάδα τους συνεταιρισμούς είναι ο 602 του 1915 και ο 921 του 1979.

β) Ορισμός.

Συνεταιρισμός είναι εταιρία η οποία έχει μεταβλητό κεφάλαιο και μεταβλητό αριθμό συνεταίρων και αποσκοπεί στην οικονομική και κοινωνική προαγωγή των συνεταίρων με την από κοινού συνεργασία και σύμπραξη.

Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι το χαρακτηριστικό του συνεταιρισμού είναι **το μεταβλητό του κεφαλαίου και των εταίρων**, γιατί καταρχήν κάθε συνεταίρος

μπορεί να αποχωρεί από το συνεταιρισμό, συναποκομίζοντας τη μερίδα του χωρίς να διαλύεται ο συνεταιρισμός.

γ) Είδη συνεταιρισμών.

Οι συνεταιρισμοί διακρίνονται:

1) Ανάλογα με το σκοπό τον οποίο επιδιώκουν σε:

— Προμηθευτικούς.

Φροντίζουν να προμηθεύουν με ευνοϊκούς όρους στα μέλη τους είδη χρήσιμα για τη συντήρησή τους.

— Παραγωγικούς.

Έχουν προορισμό τη συνένωση εταίρων του ίδιου επαγγέλματος προς παραγωγή και πώληση από κοινού των προϊόντων τα οποία παράγουν.

— Πιστωτικούς.

Σκοπός τους είναι να παρέχουν στα μέλη τους κεφάλαια με καλύτερους όρους από ό,τι θα μπορούσαν να επιτύχουν αν ενεργούσαν ατομικά.

2) Ανάλογα με την ιδιότητα των ιδρυτών.

— Σε γεωργικούς.

Ιδρύονται από πρόσωπα που απασχολούνται κυρίως ή δευτερευόντως με τη γεωργία. Γεωργικοί συνεταιρισμοί θεωρούνται και οι αλιευτικοί, κτηνοτροφικοί, μελισσοκομικοί, σηροτροφικοί και δασικοί, καθώς και οι συνεταιρισμοί αγροτικής βιοτεχνίας και οικοτεχνίας (άρθρο 1 νόμου 921/1979).

— Σε αστικούς.

Ιδρύονται από τους άλλους επαγγελματίες (εργάτες, υπαλλήλους, συνταξιούχους κλπ.).

3) Ανάλογα με την ευθύνη των μελών τους.

— Σε συνεταιρισμούς περιορισμένης ευθύνης, όταν οι συνεταίροι ευθύνονται μέχρι ένα ορισμένο ποσό, συνήθως το ποσό της εισφοράς τους.

— Σε συνεταιρισμούς απεριόριστης ευθύνης, όταν όλοι οι συνεταίροι ευθύνονται αλληλέγγυα και απεριόριστα με όλη τους την περιουσία.

δ) Επωνυμία.

Ο συνεταιρισμός, ανεξάρτητα από το σκοπό συστάσεώς του, ανήκει, σύμφωνα με το νόμο, στις εμπορικές εταιρίες και οι πράξεις του χαρακτηρίζονται ως εμπορικές με βάση το τυπικό κριτήριο. Επομένως πρέπει να έχει και εμπορική επωνυμία, η οποία αποτελείται από τη λέξη «Συνεταιρισμός», το σκοπό του συνεταιρισμού και το είδος της ευθύνης. Π.χ. «Οικοδομικός Συνεταιρισμός περιορισμένης ευθύνης». Στο Εννοείται ότι δεν αποκλείεται και η προσθήκη άλλου διακριτικού στοιχείου. Στο παραπάνω παράδειγμα μπορούμε να προσθέσουμε στην επωνυμία «Αξιωματικών Εμπορικού Ναυτικού». Όταν πρόκειται για γεωργικό συνεταιρισμό, η επωνυμία περιλαμβάνει υποχρεωτικά την ιδιότητα του συνεταιρισμού ως γεωργικού και την έδρα του. Π.χ. «Γεωργικός Προμηθευτικός Συνεταιρισμός Πέτα, περιορισμένης ευθύνης».

15.2 Ίδρυση συνεταιρισμού.

Για την ίδρυση του συνεταιρισμού απαιτούνται:

α) *Επτά τουλάχιστο πρόσωπα.*

Τα πρόσωπα αυτά πρέπει να έχουν ελεύθερη τη διαχείριση της περιουσίας τους. Ο αριθμός αυτός πρέπει να υπάρχει και στη διάρκεια της λειτουργίας του.

β) *Κατάρτιση και υπογραφή από αυτούς του καταστατικού.*

Το καταστατικό πρέπει να περιέχει υποχρεωτικά ορισμένα στοιχεία τα οποία αναφέρει ο νόμος.

γ) *Υποβολή και έγκριση του καταστατικού.*

Αν ο συνεταιρισμός είναι αστικός, η υποβολή για την έγκριση του καταστατικού υποβάλλεται στο Υπουργείο Εργασίας. Ειδικά για τη σύσταση γεωργικού συνεταιρισμού ο νόμος 921/1979 απαιτεί:

- Δέκα τουλάχιστο πρόσωπα.
- Τη σύνταξη του καταστατικού και υπογραφή του από αυτούς.
- Κατάθεση του καταστατικού για έγκριση στο Ειρηνοδικείο της έδρας του συνεταιρισμού.

Η εγκριτική απόφαση και το καταστατικό του συνεταιρισμού καταχωρίζονται στο γενικό μητρώο συνεταιρισμών που τηρείται στο Υπουργείο Γεωργίας.

15.3 Συνεταιρικές μερίδες.

Το κεφάλαιο του συνεταιρισμού συγκροτείται από τις εισφορές των εταίρων. Το ποσό το οποίο πρέπει να καταβάλλει κάθε συνεταίρος, εφάπαξ ή τμηματικά, για το σχηματισμό του συνεταιρικού κεφαλαίου λέγεται *συνεταιρική μερίδα*. Αυτή πρέπει να καταβάλλεται σε χρήμα. Το $\frac{1}{10}$ της συνεταιρικής μερίδας πρέπει να καταβληθεί αμέσως με την είσοδο του συνεταίρου στο συνεταιρισμό και το υπόλοιπο μπορεί να καταβληθεί σε δόσεις, όπως ορίζει το καταστατικό.

15.4 Μέλη του συνεταιρισμού.

Για να γίνει κάποιος μέλος πρέπει:

- Να έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του.
- Να υποβάλλει αίτηση που να περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, το επάγγελμα και την κατοικία του. Η αίτηση συνοδεύεται με δήλωση ότι ο ενδιαφερόμενος δέχεται ανεπιφύλακτα τους όρους του καταστατικού.
- Να καταχωρισθεί η δήλωση στο βιβλίο των συνεταίρων.

15.5 Απώλεια της ιδιότητας.

Η ιδιότητα ως μέλος του συνεταιρισμού παύει να υπάρχει εκούσια η ακούσια. Εκούσια ο συνεταίρος αποχωρεί από το συνεταιρισμό:

- Με έγγραφη δήλωσή του προς το συνεταιρισμό, η οποία μπορεί να υποβληθεί αφού περάσει ένα χρόνος (ή τριετία προκειμένου για τους γεωργικούς

συνεταιρισμούς) από τότε που έγινε η εγγραφή του σ' αυτόν.

- Με μεταβίβαση της συνεταιρικής του μερίδας.
 - Με αίτησή του σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας.
- Ακούσια αποχωρεί από το συνεταιρισμό ο συνεταιρικός:
- Αν καθυστερήσει την εισφορά του πάνω από έξι μήνες.
 - Αν καταδικασθεί για ατιμωτικό αδίκημα (κλοπή, πλαστογραφία, απάτη).
 - Αν δείχνει εχθρική στάση απέναντι στο συνεταιρισμό.

15.6 Διοίκηση του συνεταιρισμού.

Τα διοικητικά όργανα του συνεταιρισμού είναι:

α) Η Γενική Συνέλευση των συνεταιρών.

Συνέρχεται τακτικώς τουλάχιστο μία φορά το χρόνο και μέσα σε έξι μήνες το πολύ από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, εκτάκτως όταν καλείται από το Διοικητικό ή το Εποπτικό Συμβούλιο ή σε κάθε άλλη περίπτωση που την προβλέπει το καταστατικό. Η Γ.Σ. είναι το κυρίαρχο σώμα του συνεταιρισμού και αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά το συνεταιρισμό.

β) Το Διοικητικό Συμβούλιο.

Εκλέγεται από τη Γ.Σ. μεταξύ των μελών του συνεταιρισμού. Ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. δεν μπορεί να είναι μικρότερος από τρία (ή από πέντε προκειμένου για γεωργικούς συνεταιρισμούς). Τα μέλη του Δ.Σ. εκλέγονται μεταξύ τους τον Πρόεδρο και τον Ταμία. Το Δ.Σ. διαχειρίζεται τις υποθέσεις του συνεταιρισμού και τον εκπροσωπεί απέναντι σε τρίτους.

γ) Το Εποπτικό Συμβούλιο.

Αποτελείται από τρία τουλάχιστο μέλη, τα οποία εκλέγονται από τη Γ.Σ. Το Ε.Σ. εποπτεύει και ελέγχει το Δ.Σ. σε όλες τις πράξεις και ενέργειές του που αναφέρονται στις υποθέσεις και εργασίες του συνεταιρισμού για τη διαπίστωση της τηρήσεως του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της Γ.Σ.

15.7 Διάθεση καθαρών κερδών.

Τα καταστατικά των συνεταιρισμών καθορίζουν συνήθως τη διανομή των καθαρών κερδών ως εξής:

- α) Ποσοστό τοίς εκατό για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού κεφαλαίου, το οποίο σύμφωνα με το νόμο είναι 10%. Το ύψος του αποθεματικού πρέπει να φθάσει το σύνολο της αξίας των συνεταιρικών μερίδων. Ο νόμος και τα καταστατικά ορίζουν ότι στο τακτικό αποθεματικό περιέχονται ακόμη:
 - Τα δικαιώματα εγγραφής.
 - Τα πρόστιμα.
 - Τα έσοδα που περιέρχονται στο συνεταιρισμό από χαριστική αξία, αν δεν καθορίζεται ειδικά ο σκοπός τους.
- β) Ποσοστό τοίς εκατό για το σχηματισμό έκτακτου αποθεματικού. Ο νόμος δεν καθορίζει το ποσοστό που πρέπει να κρατείται για το σχηματισμό του έκτακτου αποθεματικού. Συνήθως τα καταστατικά καθορίζουν το ποσοστό αυτό σε 20% επί των ετησίων καθαρών κερδών. Το έκτακτο αποθεματικό

πρέπει να φθάσει και αυτό τουλάχιστο το ποσό του συνόλου των συνεταιρικών μερίδων.

- γ) Διανομή μερίσματος στους συνεταιρείους, συνήθως το $\frac{1}{2}$ των κερδών ανάλογα με τις συνεταιρικές μερίδες. Το κέρδος (μέρισμα) που ανήκει σε συνεταιρείο, ο οποίος καθυστερεί την εισφορά καταλογίζεται σε αυτή.
- δ) Το υπόλοιπο των κερδών που τυχόν απομένει αδιάθετο παραμένει ως υπόλοιπο σε νέο ή μεταφέρεται σε ενίσχυση του έκτακτου αποθεματικού ή για το σχηματισμό ειδικών αποθεματικών κεφαλαίων, που προορίζονται για την εξυπηρέτηση ειδικών σκοπών.

15.8 Βιβλία συνεταιρισμού.

Οι αστικοί συνεταιρισμοί πρέπει να τηρούν υποχρεωτικά τα εξής λογιστικά βιβλία:

- Βιβλίο απογραφών και ισολογισμών.
- Ημερολόγιο, το οποίο τηρείται διπλογραφικά.
- Καθολικό.
- Βιβλίο ισοζυγίων ή μηνιαίων καταστάσεων.
- Βιβλίο αποθήκης.
- Βιβλίο ταμείου.
- Βιβλίο μετόχων (συνεταίρων).

Πρέπει ακόμη να τηρούν και τα εξής διοικητικά βιβλία:

- Βιβλίο πρακτικών Δ.Σ.
- Βιβλίο πρακτικών Ε.Σ.
- Βιβλίο πρακτικών Γ.Σ.

Όσον αφορά τα βιβλία που πρέπει να τηρούν οι γεωργικοί συνεταιρισμοί, ο νόμος 921/1979 για γεωργικούς συνεταιρισμούς στο άρθρο 38 ορίζει τα εξής:

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Γεωργίας, ορίζονται τα τηρούμενα από τους γεωργικούς συνεταιρισμούς βιβλία, επιφυλασσομένων των οικείων διατάξεων του Κ.Φ.Σ. Αν με προεδρικό διάταγμα σύμφωνα με τα παραπάνω υποχρεωθεί ο συνεταιρισμός στην τήρηση βιβλίου Ταμείου και Χρεωπιστωτών, δεν υποχρεούται αυτός να τηρεί βιβλίο Αγορών ή βιβλίο Εσόδων-Εξόδων.

Επιπλέον ο γεωργικός συνεταιρισμός τηρεί τα ακόλουθα βιβλία:

- α) Βιβλίο μητρώου των μελών, στο οποίο καταχωρίζονται κατά χρονολογική σειρά εγγραφής, το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, η διεύθυνση κατοικίας, ο αριθμός των μερίδων και η χρονολογία της με οποιοδήποτε τρόπο αποχωρήσεως των μελών. Το βιβλίο μητρώου θεωρείται από τον ειρηνοδίκη της έδρας του συνεταιρισμού.
- β) Βιβλίο πρακτικών γενικής συνελεύσεως, καθώς και των τυχόν ειδικών συνελεύσεων.
- γ) Βιβλία πρακτικών του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου.

Τα κατά νόμιμο τρόπο τηρούμενα βιβλία του συνεταιρισμού έχουν την αποδεικτική δύναμη των εμπορικών βιβλίων.

15.9 Ερωτήσεις.

1. Για ποιους λόγους δημιουργήθηκαν οι συνεταιρισμοί;
2. Ποιοι βασικοί νόμοι ρυθμίζουν στην Ελλάδα τους συνεταιρισμούς;
3. Ποια εταιρία λέγεται συνεταιρισμός;
4. Πώς διακρίνονται οι συνεταιρισμοί, ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκουν, ανάλογα με την ιδιότητα των ιδρυτών και πώς, ανάλογα με την ευθύνη των μελών τους;
5. Ποια είναι η εμπορική επωνυμία του συνεταιρισμού;
6. Ποιες προϋποθέσεις απαιτούνται για την ίδρυση του συνεταιρισμού;
7. Τι καλείται συνεταιρική μερίδα και πώς μπορεί να καταβληθεί;
8. Πώς μπορεί να γίνει κάποιος μέλος του συνεταιρισμού;
9. Πώς μπορεί ο συνetaίρος εκούσια να αποχωρήσει από το συνεταιρισμό;
10. Πότε ο συνetaίρος ακούσια παύει να είναι μέλος του συνεταιρισμού;
11. Ποια είναι τα διοικητικά όργανα του συνεταιρισμού;
12. Τα καταστατικά των συνεταιρισμών πώς καθορίζουν συνήθως τη διανομή των καθαρών τους κερδών;
13. Οι αστικοί συνεταιρισμοί ποια λογιστικά και ποια διοικητικά βιβλία πρέπει να τηρούν υποχρεωτικά;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ

ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

16.1 Ορισμός Α.Ε. — Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εταιρίας.

Ανώνυμη εταιρία ονομάζεται η εταιρία της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο διαιρείται σε ίσα μερίδια, τις μετοχές, που είναι μεταβιβάσιμες και της οποίας οι μέτοχοι ευθύνονται μόνο μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.

Τά κύρια νομικά χαρακτηριστικά της Α.Ε. είναι:

- Η διαίρεση του μετοχικού κεφαλαίου σε ίσα μερίδια, τα οποία παριστάνονται με τίτλους, που λέγονται μετοχές.
- Η ιδιότητα των εταίρων είναι ελεύθερα μεταβιβάστη και συντελείται με τη μεταβίβαση της μετοχής. Αν π.χ. κάποιος μέτοχος κατέχει μία μετοχή μιας Α.Ε., μπορεί ελεύθερα να την πωλήσει σε κάποιον άλλο, οπότε αυτόματα χάνει την ιδιότητα του μετόχου, την οποία ιδιότητα αποκτά αυτός που αγόρασε τη μετοχή.
- Η περιορισμένη ευθύνη των εταίρων μέχρι το ποσό της εισφοράς τους.

Τα χαρακτηριστικά της Α.Ε. από την οικονομική άποψη είναι:

α) Η συγκέντρωση μεγάλων χρηματικών κεφαλαίων, που ανήκουν σε μεγάλο αριθμό προσώπων. Το κεφάλαιο που συγκεντρώνεται με τον τρόπο αυτό, τίθεται στη διάθεση της εταιρίας και αποκτά αυτοτέλεια και αυτονομία ανεξάρτητη από αυτούς που το εισέφεραν, αποτελεί δε τη μόνη εγγύηση για την εξασφάλιση των απαιτήσεων των εταιρικών δανειστών.

β) Ο επιμερισμός του επιχειρηματικού κινδύνου σε πλήθος προσώπων. Γι' αυτό και η εταιρία αυτή είναι συνυφασμένη με την εκτέλεση ριψοκίνδυνων έργων (Ισθμός Σουέζ, Παναμά κλπ.) και την πλήρη αξιοποίηση των μεγάλων τεχνικών ανακαλύψεων.

Γενικά η Α.Ε. αποτελεί τη σπουδαιότερη οικονομική και παραγωγική μονάδα της σύγχρονης οικονομικής ζωής.

16.2 Διαδικασία συστάσεως Α.Ε.

Για τη σύσταση της Α.Ε. απαιτούνται:

α) Συμβολαιογραφικό έγγραφο, το οποίο θα περιέχει το καταστατικό της εταιρίας.

Σύμφωνα με το νόμο το καταστατικό της Α.Ε. πρέπει να περιέχει διατάξεις:

- Για την εταιρική επωνυμία και το σκοπό συστάσεως της εταιρίας.
- Για την έδρα της εταιρίας.
- Για τη διάρκειά της.
- Για το ποσό και τον τρόπο καταβολής του εταιρικού κεφαλαίου.

- Για τον αριθμό και την έκδοση των μετοχών.
 - Για τη σύγκληση, κατάρτιση, λειτουργία και αρμοδιότητα των γενικών συνελεύσεων.
 - Για τη σύγκληση, κατάρτιση, λειτουργία και αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου.
 - Για τους ελεγκτές.
 - Για τον ισολογισμό και τη διάθεση των κερδών.
 - Για τα δικαιώματα των μετόχων.
 - Για τη διάλυση της εταιρίας καί εκκαθάριση της περιουσίας της.
- β) Απόφαση της Εποπτεύουσας Αρχής (δηλαδή σήμερα στους κατά τόπους Νομάρχες) η οποία θα παρέχει την άδεια ιδρύσεως και θα εγκρίνει το καταστατικό της.

γ) Δημοσίευση της αποφάσεως της Εποπτεύουσας Αρχής και ολόκληρου του καταστατικού στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., το οποίο αποτελεί παράρτημα της εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

Από την ημέρα της δημοσιεύσεως η Α.Ε. αποκτά νομική προσωπικότητα. Επίσης από την ημέρα αυτή αρχίζει και η υποχρέωση της Α.Ε. για την τήρηση των λογιστικών της βιβλίων.

16.3 Τι είναι μετοχή και ποια τα είδη των μετοχών.

Μετοχή είναι τίτλος μεταβιβάσιμος, ο οποίος δίνει στον κάτοχό της δικαίωμα συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο και τα κέρδη ή μόνο στα κέρδη μιας ανώνυμης εταιρίας.

Η ονομαστική αξία της μετοχής δεν μπορεί να ορισθεί κατώτερη από 100 δρχ. ούτε ανώτερη από 30.000 δρχ.

Οι μετοχές μπορεί να εκδοθούν στο άρτιο, δηλαδή στην ονομαστική τους αξία, πάνω από το άρτιο, δηλαδή σε τιμή μεγαλύτερη από την ονομαστική τους αξία, κάτω από το άρτιο, δηλαδή σε τιμή μικρότερη από την ονομαστική τους αξία.

Στήν περίπτωση που οι μετοχές εκδοθούν πάνω από τον άρτιο, η διαφορά που προκύπτει θα εμφανισθεί υποχρεωτικά σε ιδιαίτερο λογαριασμό με τον τίτλο «Αποθεματικό από την έκδοση των μετοχών υπέρ το άρτιο».

Έκδοση μετοχών κάτω από το άρτιο απαγορεύεται από την ελληνική νομοθεσία.

Οι μετοχές διακρίνονται:

α) *Ανάλογα με τον τρόπο που καταβάλλεται η αξία τους.*

1) *Σε μετοχές σε χρήμα*, όταν η τιμή τους καταβάλλεται από τους μετόχους σε χρήμα.

2) *Σε μετοχές σε είδος*, όταν η τιμή τους καταβάλλεται σε οποιοδήποτε άλλο περιουσιακό στοιχείο εκτός από χρήμα, π.χ. εμπορεύματα, μηχανήματα, κτίρια κλπ. Οι εισφορές σε είδος ελέγχονται όσον αφορά την πραγματική τους αξία από την επιτροπή που προβλέπει το άρθρο 9 του νόμου 2190. Αν η εκτίμηση των εισφορών σε είδος, που έγινε από τους μετόχους, είναι υπερβολική, τότε η αίτηση για την άδεια συστάσεως της εταιρίας απορρίπτεται από τον Υπουργό Εμπορίου.

Οι εισφορές σε είδος καταβάλλονται ολοσχερώς κατά τη σύσταση της εταιρίας.

β) Ανάλογα με το αν στη μετοχή αναγράφεται ή όχι το όνομα του μετόχου.

1) **Σε μετοχές ονομαστικές**, στις οποίες αναγράφεται το όνομα του μετόχου.

2) **Σε μετοχές ανώνυμες**, στις οποίες δεν αναγράφεται το όνομα ορισμένου προσώπου, Στις μετοχές αυτές αναγράφεται η φράση: «τίτλος μιας μετοχής (ή πέντε κλπ.) που ανήκει στον κομιστή».

γ) Ανάλογα με τα εταιρικά δικαιώματα που ενσωματώνονται στη μετοχή.

1) **Σε μετοχές κοινές**. Είναι εκείνες για τις οποίες δεν ορίζεται κανένα προνόμιο.

2) **Σε μετοχές προνομιούχες**. Είναι εκείνες που:

- Προηγούνται στην απόληψη του πρώτου μερίσματος, που είναι 6% στο κεφάλαιο που καταβλήθηκε.
- Προηγούνται στην απόληψη της εισφοράς τους σε περίπτωση διαλύσεως της εταιρίας.
- Είναι δυνατό να συμφωνηθεί να παίρνουν μέρισμα από μεταγενέστερη κερδοφόρα χρήση και για προηγούμενες χρήσεις που δεν υπήρχαν κέρδη για διανομή. Έτσι, αν οι δύο προηγούμενες χρήσεις έκλεισαν με ζημία και η φετινή χρονιά έκλεισε με κέρδος, εφόσον έχει παραχωρηθεί το προνόμιο αυτό, θα δοθεί μέρισμα εφέτος $6\% + 6\% + 6\% = 18\%$.

Το προνόμιο αυτό είναι δυνητικό, δηλαδή δεν είναι υποχρεωτικό όπως τα δύο προηγούμενα προνόμια.

Οι προνομιούχες μετοχές μπορεί να εκδοθούν με δικαίωμα ψήφου ή χωρίς δικαίωμα ψήφου. Αν οι προνομιούχες μετοχές εκδοθούν χωρίς δικαίωμα ψήφου, επιτρέπεται να παραχωρηθεί σε αυτές το δικαίωμα να παίρνουν ορισμένο τόκο σε περίπτωση που δεν υπάρχουν κέρδη ή που τα κέρδη είναι ανεπαρκή. Προνομιούχες μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου δεν μπορούν να εκδοθούν παραπάνω από το $\frac{1}{4}$ του κεφαλαίου της εταιρίας. Επίσης οι προνομιούχες μετοχές με ψήφο μπορούν να εκδοθούν και ως μετατρέψιμες σε κοινές μετοχές, οπότε ορίζεται και ο χρόνος μετατροπής. Το δικαίωμα της μετατροπής ασκείται από τον προνομιούχο μέτοχο ατομικά με δήλωση την οποία υποβάλλει στην ανώνυμη εταιρία.

Οι προνομιούχες μετοχές πρέπει να γράφουν μπροστά με μεγάλα στοιχεία τις λέξεις «ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΜΕΤΟΧΗ», καθώς και τα κύρια χαρακτηριστικά τους, π.χ. «ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΗ» ή «ΜΗ ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΗ», «ΜΕ ΨΗΦΟ» ή «ΧΩΡΙΣ ΨΗΦΟ» και πίσω τα προνόμια που έχουν χορηγηθεί.

3) **Σε μετοχές επικαρπίας**. Είναι εκείνες που εκδίδονται σε περίπτωση αποσβέσεως του μετοχικού κεφαλαίου.

Μπορεί μία Α.Ε. να διαθέτει καθαρά κέρδη και να επιστρέφει στους μετόχους την ονομαστική αξία των μετοχών τους. Στην περίπτωση αυτή η Α.Ε. κληρώνει έναν αριθμό μετοχών τις οποίες αποκτά και ακυρώνει. Σε αντικατάσταση των μετοχών που ακυρώνει εκδίδει άλλες μετοχές που λέγονται μετοχές επικαρπίας και δίνονται στους κατόχους των μετοχών που αποσβέστηκαν. Οι κύριοι των μετοχών επικαρπίας διατηρούν πλήρη τα δικαιώματα του μετόχου. Δε μετέχουν στη διανομή μόνο του εταιρικού κεφαλαίου. Μετέχουν όμως στο υπόλοιπο που θα απομείνει ύστερα από την πλήρη ικανοποίηση των μετόχων των οποίων οι μετοχές δεν έχουν αποσβεσθεί.

Στα σχήματα 16.3α και 16.3β φαίνονται δείγματα μετοχών.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΜΕΤΑΞΕΒΙΟΥΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

O BOBBY E

Π. Β. ΣΒΩΛΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΧΡ. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΗΣ

ANONYMOUS ET AL.

EADA EN AGHNAIE

PRINCE DA DA THE THE APP. 4800/1933 AUTOCASE TOY THE EGNISE OROKOMAIAHMOZIEYOBIEH THE BX TO NT AP92 1997-8 1993

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 279.078.800.-

ΔΙΗΡΜΗΝΟΝ ΕΙΣ 1.026.025 ΜΕΤΟΧΑΣ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ ΔΕΙΑΣ ΔΡΧ. 272 ΕΚΑΣΤΗ, ΕΞ ΤΩΝ
282.000 ΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ 238.775 ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΩΝ ΑΝΕΥ ΨΗΦΟΥ

789-250 METALLAL ROHASES FOR 2000-2001

VOLLEY

ΤΙΤΛΟΣ: ΜΕΙΟΧΗΖ

ΤΙΤΛΟΣ: 1^ο ΜΕΤΟΧΗΣ

000015
J. METOXAS

ON APIC TITADY

00015 —

Cherry

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

00015

[illegible]

00015
A O BOMBAY
P. S. INDO-ARABIC & CO. IMPORTERS
10, RAJAWADI ROAD,
MUMBAI 400 007

BOMBAY

«ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΧΡΙΣΛΑΝ»

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Έγκριση διά της υπ' αριθ. 85146/2809 της 18ης Δεκεμβρίου 1969 απόφασης του κ. Υπουργού Έμπορων, δημοσιευθείσης εις το υπ' αριθ. 1358 της 30ης Δεκεμβρίου 1969 φύλλον της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Α.Α.Ε. και Ε.Π.Ε.)

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ 132.300.000.-

ΟΔΟΣ ΕΡΕΥΡΑΣ ΚΑΤΑΡΤΗΛΗΝΕΥΣΗ

ΔΙΗΡΗΜΕΝΟΝ ΕΙΣ 630.000 ΜΕΤΟΧΑΣ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΔΡΧ. 210 ΕΚΑΣΤΗΣ
ΕΞ ΩΝ 530.000 ΜΕΤΟΧΑΙ ΚΟΙΝΑΙ ΚΑΙ 100.000 ΠΡΟΝΟΜΟΥΧΟΙ ΑΝΕΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΨΗΦΟΥ

Τα άρτιον μετοχικόν κεφάλαιον τροποποιηθέν διδογικό, ως αναλυτικώς θεωρείται εις το υπ' αριθ. 2648/9.10. 1976 φύλλον της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Α.Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) ανήκον εις δραχμάς 120.000.000. Κατόπιν δέ της δια 29.9.1977 απόφασης της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων, εγκριθείσης διά της υπ' αριθ. 129238/31.1.1978 απόφασης του Νομάρχου Αττικής (Απαίτημα Αποφών) και δημοσιευθείσης εις το υπ' αριθ. 142/8.2.1978 φύλλον της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Α.Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) ανήκον εις δραχ. 132.300.000.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΕΝΤΕ ΜΕΤΟΧΩΝ

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΔΡΧ. 1.050 ΑΝΗΚΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΜΙΣΤΗΝ

ΑΥΣ ΑΡΙΘ. 607641 607645

Έν Αθήναις τη 6η Μαρτίου 1978

Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡ ΤΟΥ ΛΟΓΙΚ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΕΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥΣ

Σχ. 18.3β.

16.4 Κεφάλαιο Α.Ε. — Κάλυψη και καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου.

Το κεφάλαιο της Α.Ε., το μετοχικό κεφάλαιο, πρέπει να είναι σύμφωνα με το νόμο 5000000*δρχ. τουλάχιστο και να έχει καταβληθεί ολοσχερώς και τη σύσταση της εταιρίας. Το μετοχικό κεφάλαιο διαιρείται σε ίσα μερίδια, τις μετοχές, των οποίων η ονομαστική αξία, όπως έχουμε αναφέρει, δεν μπορεί να είναι κατώτερη από 100 δρχ. και ανώτερη από 30000 δρχ.

Με βάση τις μετοχές γίνεται πρώτα η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου και μετά ακολουθεί η καταβολή του.

Κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου ονομάζουμε την ανάληψη υποχρεώσεως από μέρος των μετόχων για την καταβολή του.

Η κάλυψη μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:

α) Οι ιδρυτές της Α.Ε., δύο τουλάχιστο, αναλαμβάνουν τις μετοχές με την πρόθεση, ενδεχομένως, να μεταβιβάσουν κατόπιν μέρος από αυτές σε άλλα πρόσωπα.

β) Με πρόσκληση προς το κοινό να εγγραφεί και αναλάβει τις μετοχές και επομένως να καλύψει το κεφάλαιο.

Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου με δημόσια εγγραφή σε περίπτωση ιδρύσεως Α.Ε. επιτρέπεται μόνο εφόσον αυτή έχει μετοχικό κεφάλαιο 10000000 δρχ. τουλάχιστο, το οποίο κεφάλαιο θα καταβληθεί ολοσχερώς και ενεργείται μέσω της Τράπεζας.

Η καταβολή του κεφαλαίου πρέπει να διακριθεί από την κάλυψη.

Η καταβολή του κεφαλαίου μπορεί να γίνει εφ' άπαξ με την ίδρυση της Α.Ε. ή σε δόσεις. Στη δεύτερη περίπτωση θα πρέπει να καταβληθεί το $\frac{1}{4}$ από την ονομαστική αξία κάθε μετοχής μέσα στο πρώτο δίμηνο από τη σύσταση της εταιρίας και το υπόλοιπο μέσα σε μια δεκαετία. Το ποσό που θα συγκεντρωθεί από τη μερική καταβολή πρέπει να είναι οπωσδήποτε 5000000 δρχ. Επομένως, αν το κεφάλαιο της Α.Ε. ορίστηκε σε 5000000 δρχ., δεν υπάρχει δυνατότητα καταβολής του σε δόσεις. Αν ορίστηκε σε 10000000 δρχ., στην πρώτη δόση θα καταβληθεί το $\frac{1}{2}$ α την ονομαστική αξία όλων των μετοχών για να συγκεντρωθεί ποσό 5000000 δρχ. Το υπόλοιπο ποσό μπορεί να καταβληθεί σε δόσεις. Προϋπόθεση καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου σε δόσεις, είναι οι εισφορές των μετόχων να είναι σε χρήμα και όχι σε είδος, γιατί στην περίπτωση εισφορών σε είδος, αυτές πρέπει να καταβληθούν ολοσχερώς κατά τη σύσταση της εταιρίας.

Οι μετοχές μέχρις ότου εξοφληθούν είναι υποχρεωτικά ονομαστικές.

Όταν το κεφάλαιο καταβάλεται σε δόσεις, η Α.Ε. έχει υποχρέωση σε κάθε έγγραφο, διαφήμιση ή δημοσίευμα, στο οποίο αναφέρεται το ονομαστικό κεφάλαιο, να μνημονεύει και το κεφάλαιο που έχει καταβληθεί.

Αν ένας από τους μετόχους καθυστερήσει την καταβολή κάποιας δόσεως, η εταιρία τον προσκαλεί με δημοσίευση σε δύο τουλάχιστο ημερήσιες εφημερίδες για την καταβολή της δόσεως μέσα σε ορισμένη προθεσμία. Αν περάσει τρίμηνο χρονικό διάστημα από τη λήξη της προθεσμίας που καθορίστηκε για την καταβολή της δόσεως τότε, οι μετοχές για τις οποίες δεν καταβλήθηκε η δόση που ζητήθηκε, γίνονται αυτοδικαίως άκυρες. Η εταιρία είναι υποχρεωμένη, μέσα σ' ένα μήνα από τη λήξη του παραπάνω τριμήνου, να εκδόσει νέες μετοχές, ισάριθμες με αυτές που ακυρώθηκαν και να τις πωλήσει στο χρηματιστήριο. Η πώληση γίνεται για λογα-

ριασμό του μετόχου που καθυστέρησε. Στο μέτοχο καταβάλλεται κάθε πλεόνασμα που προκύπτει από την εκποίηση μετά την αφαίρεση των εξόδων και από τον οποίο η εταιρία μπορεί να αξιώσει κάθε ζημία που προκύπτει από την παραπάνω εκποίηση.

Μέσα στο πρώτο δίμηνο από τη σύσταση της Α.Ε. πρέπει να συνέλθει το Διοικητικό Συμβούλιο σε ειδική συνεδρίαση και να πιστοποιήσει ότι έγινε η ολική ή μερική καταβολή του κεφαλαίου και ακόμη να συντάξει σχετικό πρακτικό, αντίγραφο του οποίου μέσα στην ίδια προθεσμία θα υποβάλλει στην Εποπτεύουσα Αρχή και είναι οι κατά τύπους Νομάρχες.

16.5 Κοινοί ιδρυτικοί τίτλοι.

Οι κοινοί ιδρυτικοί τίτλοι παρέχονται στους ιδρυτές της Α.Ε. προς ανταμοιβή για τις ειδικές ή τεχνικές τους γνώσεις ή μελέτες που έθεσαν σε διάθεση της εταιρίας κατά την ίδρυσή της.

Οι τίτλοι αυτοί δεν έχουν ονομαστική αξία και δε μετέχουν στη διοίκηση και διαχείριση της Α.Ε., καθώς και στη διανομή του προϊόντος εκκαθαρίσεως στην περίπτωση λύσεώς της. Ο αριθμός τους δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από το $\frac{1}{4}$ του αριθμού των μετοχών που εκδόθηκαν.

Στους κατόχους των τίτλων αυτών αναγνωρίζονται τα εξής δικαιώματα:

α) Της συμμετοχής στην απόληψη καθαρών κερδών.

Το ποσό των κερδών που δικαιούνται κάθε χρόνο δεν μπορεί να είναι περισσότερο από το $\frac{1}{4}$ του υπόλοιπου που προκύπτει, αν από αυτά αφαιρέσουμε την κράτηση για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού, η οποία είναι 5% στα καθαρά κέρδη και του ποσού που απαιτείται για τη διανομή του πρώτου μερίσματος, το οποίο είναι 6% στο κεφάλαιο που έχει καταβληθεί.

β) Της αποζημιώσεως λόγω εξαγοράς από την εταιρία.

Ο νόμος δίνει το δικαίωμα στην εταιρία που εξέδωσε τους ιδρυτικούς τίτλους να τους εξαγοράσει 10 χρόνια μετά από την έκδοσή τους με την τιμή που προβλέπεται από το καταστατικό. Η τιμή αυτή όμως δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη για όλους συνολικά τους ιδρυτικούς τίτλους από το ποσό που προκύπτει, αν κεφαλαιοποιήσουμε το μέσο μέρισμα της τελευταίας τριετίας με 15%.

Έστω ότι στην τελευταία τριετία καταβλήθηκε αντίστοιχα μέρισμα σε όλους τους ιδρυτικούς τίτλους 80000, 70000 και 120000 δρχ. Συνεπώς το μέσο ετήσιο μέρισμα είναι:

$$\frac{80000 + 70000 + 120000}{3} = 90000 \text{ δρχ.}$$

Το ποσό το οποίο προς 15% δίνει ετήσιο τόκο 90 000 δρχ. είναι:

$$\frac{90000 \times 100}{15} = 600000 \text{ δρχ.}$$

Το ποσό αυτό μπορεί να διαθέσει κατ' ανώτατο όριο η εταιρία για την εξαγορά του συνόλου των ιδρυτικών τίτλων.

16.6 Δάνεια με ομολογίες.

Η σύναψη ομολογιακού δανείου αποτελεί ένα μέσο με το οποίο οι Δήμοι, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, το Κράτος και οι Α.Ε. κατορθώνουν να δανείζονται μακροπρόθεσμα μεγάλα χρηματικά ποσά. Επειδή οι οικονομικοί αυτοί οργανισμοί χρειάζονται να δανεισθούν μακροπρόθεσμα μεγάλα ποσά και το ποσό των δανείων είναι αδύνατο να ληφθεί από ένα πρόσωπο, η διεθνής πρακτική επινόησε για το σκοπό αυτό τα δάνεια με ομολογίες. Έτσι, όταν οι οργανισμοί αυτοί πρόκειται να δανεισθούν, το ποσό του δανείου το διαιρούν σε μικρά ποσά, για τα οποία εκδίδουν τίτλους, τις ομολογίες, που διαθέτουν στο κοινό. Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατή η συμμετοχή στο δάνειο και των μικρών αποταμιευτών και ακόμη η συγκέντρωση μεγάλων χρηματικών κεφαλαίων. ***Επομένως η ομολογία είναι τίτλος που εκδίδεται από αυτόν που συνάπτει το δάνειο με ομολογίες και παραδίδεται στο δανειστή προς απόδειξη της υποχρεώσεώς του.***

Στην ομολογία αναγράφεται το ποσό του δανείου, το επιτόκιο του, ο χρόνος και ο τρόπος πληρωμής των τόκων και εξοφλήσεως του δανείου, η τιμή εξοφλήσεως των ομολογιών, ο αύξων αριθμός της κλπ.

Η ομολογία αποτελείται από το κύριο σώμα και από τα τοκομερίδια. Τα τοκομερίδια είναι οι αποδείξεις που υπάρχουν στο κάτω μέρος της ομολογίας με τις οποίες εισπράττει τον τόκο ο ομολογιούχος στο τέλος κάθε εξαμηνίας ή του έτους. Τα τοκομερίδια αποκόπτονται και παραδίδονται στον οφειλέτη οργανισμό, όταν εισπράττονται οι τόκοι.

Η Α.Ε. για τη σύναψη του ομολογιακού δανείου μπορεί να ακολουθήσει δύο τρόπους:

- Να διαθέσει τις ομολογίες απευθείας στο κοινό.
- Να τις διαθέσει με δημόσια εγγραφή.

Η κάλυψη του ομολογιακού δανείου με δημόσια εγγραφή γίνεται μέσω της Τράπεζας ή του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ή των Ταχυδρομικών Ταμιευτηρίων ή του Χρηματιστηρίου και επιτρέπεται μόνο στις Α.Ε. που έχουν μετοχικό κεφάλαιο 10000000 δρχ. ολοσχερώς καταβλημένο.

Παραπάνω διαπραγματευθήκαμε για τον τίτλο που λέγεται μετοχή. Η μετοχή διαφέρει από την ομολογία γιατί:

- Η ομολογία μπορεί να εκδοθεί από τους Δήμους, τα Ν.Π.Δ.Δ., το Κράτος, ενώ η μετοχή μόνο από την Α.Ε.
- Η ομολογία είναι τίτλος που εμφανίζει δάνειο που χορήγησε ο κάτοχός της και επομένως ο ομολογιούχος είναι δανειστής και παίρνει ορισμένο τόκο, ανεξάρτητα από την πραγματοποίηση κερδών ή ζημιών από την Α.Ε., αν το δάνειο έγινε από Α.Ε., ενώ ο κάτοχος της μετοχής είναι εταίρος της Α.Ε. και συμμετέχει στα κέρδη, εφόσον αυτά υπάρχουν.
- Ο μέτοχος μετέχει στη Διοίκηση της Α.Ε., ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τον ομολογιούχο.
- Τέλος σε περίπτωση διαλύσεως της Α.Ε. και διανομής της περιουσίας της, πρώτα θα ικανοποιηθούν οι ομολογιούχοι δανειστές και ύστερα οι μέτοχοι.

Διακρίσεις ομολογιών.

Οι ομολογίες διακρίνονται:

α) Ανάλογα με τον τρόπο μεταβιβάσεώς τους.

1) Σε ονομαστικές.

Σ' αυτές αναγράφεται το όνομα του ομολογιούχου. Η μεταβίβαση από κομιστή σε κομιστή απαιτεί τυπική διαδικασία.

2) Σε μικτές.

Είναι ονομαστικές ως προς το κεφάλαιο μόνο. Τα τοκομερίδια μεταβιβάζονται, αφού αποκοπούν, και εισπράττονται από οποιοδήποτε τα παραδώσει προς πληρωμή.

3) Σε ανώνυμες.

Μεταβιβάζονται με απλή παράδοση σε άλλο πρόσωπο. Η περίπτωση αυτή είναι η συνηθισμένη μορφή εκδόσεως ομολογιών, γιατί έχουν το πλεονέκτημα να διαπραγματεύονται εύκολα στην αγορά.

β) Ανάλογα με την τιμή εκδόσεώς τους.

1) Σε ομολογίες που εκδίδονται στο άρτιο.

Ο αγοραστής δηλαδή της ομολογίας καταβάλλει για την απόκτησή της το ποσό που αναφέρεται πάνω στον τίτλο.

2) Σε ομολογίες που εκδίδονται σε τιμή διαφορετική από το άρτιο.

Στην περίπτωση αυτή αυτός που συνάπτει το δάνειο (Κράτος, Α.Ε. κλπ.), εισπράττει από τον αγοραστή της ομολογίας ποσό μεγαλύτερο (έκδοση πάνω) ή μικρότερο (έκδοση κάτω) από την ονομαστική αξία.

γ) Ανάλογα με τον τρόπο εξοφλήσεώς τους.

1) Σε ομολογίες που εξοφλούνται στο άρτιο.

Στην περίπτωση αυτή στον κομιστή της ομολογίας καταβάλλεται η ονομαστική αξία, άσχετα με τον τρόπο που έχουν εκδοθεί.

2) Σε ομολογίες που εξοφλούνται πάνω από το άρτιο ή κάτω από το άρτιο.

3) Σε ομολογίες μετατρέψιμες σε μετοχές.

Εξοφλούνται με ανταλλαγή με μετοχές της Α.Ε. που έκανε το δάνειο. Το πρόνομο για την άσκηση του δικαιώματος μετατροπής σε μετοχές μπορεί να το έχει ή ο δανειστής (ομολογιούχος) ή ο δανειζόμενος (οφειλέτης).

Ο νόμος 2190 προβλέπει και ρυθμίζει την έκδοση από τις Α.Ε. ομολογιών που μπορεί να μετατραπούν αργότερα σε μετοχές.

4) Σε ομολογίες λαχειοφόρες.

Είναι οι ομολογίες με τις οποίες δίνεται στον κάτοχο της η πιθανότητα κέρδους στις ετήσιες κληρώσεις που γίνονται για τη μερική εξόφληση του ομολογιακού δανείου. Στο σχήμα 16.6 φαίνεται λαχειοφόρα ομολογία.

16.7 Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου.

Η Α.Ε. είναι δυνατό στη διάρκεια της λειτουργίας της να προβεί σε αύξηση του

μετοχικού κεφαλαίου της, για να αποκτήσει καινούργια περιουσιακά στοιχεία για την επέκταση των εργασιών της.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με δύο τρόπους:

- Με έκδοση νέων μετοχών, τις οποίες μπορούν να αναλάβουν οι παλιοί μέτοχοι ή οι νέοι.
- Με αύξηση της ονομαστικής αξίας των μετοχών.

Σε περίπτωση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου με έκδοση νέων μετοχών, ο νόμος δίνει στους παλιούς μετόχους το δικαίωμα να αναλάβουν αυτοί κατά προτίμηση και προτεραιότητα τις νέες μετοχές, ανάλογα με τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο. Έτσι, αν μία Α.Ε. με κεφάλαιο 20000000, το οποίο είναι διαιρεμένο σε 20000 μετοχές ονομαστικής αξίας 1000 δραχ. η καθεμιά, κάνει αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου με έκδοση 5000 νέων μετοχών, τότε κάθε παλιός μέτοχος που κατέχει 4 μετοχές έχει δικαίωμα από το νόμο να αναλάβει μία νέα μετοχή. Οι μέτοχοι έχουν δικαίωμα να ασκήσουν το δικαίωμα προτιμήσεώς τους μέσα σε μια ορισμένη προθεσμία, η οποία καθορίζεται από την εταιρία και η οποία προθεσμία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από μήνα. Όταν περάσει η προθεσμία που καθορίστηκε από την εταιρία, οι μετοχές που δεν αναλήφθηκαν διατίθενται ελεύθερα από το Διοικητικό Συμβούλιο σε νέους μετόχους.

Για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου πρέπει να τηρηθούν οι εξής διατυπώσεις:

- 1) Να γίνει πρόσκληση στους παλιούς μετόχους να καταβάλλουν και τις υπόλοιπες, μη ληξιπρόθεσμες δόσεις, των μετοχών τους.
- 2) Απαιτείται απόφαση της καταστατικής Γενικής Συνελεύσεως για αύξηση του κεφαλαίου.

ΟΛΟΝΟΜΟ: ΟΛΟΝΟΜΟ: ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΣΤΙ: Α.Ε. αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου που αποφασίζονται είτε από τη Γενική Συνέλευση είτε από το Διοικητικό Συμβούλιο, αλλά μόνο μέχρι ένα ορισμένο ποσό.

3) Να εκδοθεί εγκριτική απόφαση του Υπουργού Εμπορίου (τώρα στους κατά τόπους Νομάρχες) για την αύξηση του κεφαλαίου.

4) Να γίνει δημοσίευση της αποφάσεως της Γενικής Συνελεύσεως, καθώς και της εγκριτικής αποφάσεως του Υπουργού στο δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε.

16.8 Μείωση του μετοχικού κεφαλαίου.

Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να αποφασισθεί:

α) Όταν πλεονάζει, δηλαδή όταν το μετοχικό κεφάλαιο κρίνεται ότι είναι μεγαλύτερο από εκείνο που χρειάζεται η εταιρία για τις ανάγκες της. Η μείωση είναι προαιρετική και μπορεί να γίνει:

- Με μείωση της ονομαστικής αξίας όλων των μετοχών (όχι βέβαια κάτω από 100 δραχ.).
- Με μείωση του αριθμού των μετοχών.
- Με εξαγορά και άμεση ακύρωση ορισμένου αριθμού μετοχών.

β) Προς απόσβεση ζημιών.

Η μείωση του κεφαλαίου λόγω ζημίας μπορεί να γίνει:

- Με μείωση της ονομαστικής αξίας όλων των μετοχών.
- Με μείωση του αριθμού των μετοχών.

γ) Υποχρεωτικά από το νόμο.

Σε περίπτωση που κάποιος μέτοχος καθυστερήσει την καταβολή δόσεως, η εταιρία, αφού περάσει η προθεσμία που θέτει ο νόμος, είναι υποχρεωμένη να ακυρώσει τις μετοχές για τις οποίες δεν καταβλήθηκε η δόση που ζητήθηκε και να εκδώσει νέες ισάριθμες με αυτές που ακυρώθηκαν. Οι νέες αυτές μετοχές πρέπει να πωληθούν στο χρηματιστήριο για λογαριασμό του μετόχου που καθυστέρησε την καταβολή της δόσεως. Αν η εταιρία αποτύχει στην πώληση των νέων μετοχών, τότε αυτή είναι υποχρεωμένη να κάνει μείωση του μετοχικού κεφαλαίου κατά το ποσό των μετοχών που δεν πωλήθηκαν.

Για τη μείωση του εταιρικού κεφαλαίου απαιτείται:

α) Απόφαση της καταστατικής Γενικής Συνελεύσεως.

Η απόφαση της Γενικής Συνελεύσεως πρέπει να ορίζει με ποινή ακυρότητας τον τρόπο πραγματοποιήσεως της μείωσης και να συνοδεύεται από έκθεση ορκωτού λογιστή για την ικανότητα της εταιρίας να ικανοποιήσει τους δανειστές της.

β) Απόφαση εγκριτική του Υπουργού Εμπορίου (τώρα στους κατά τόπους Νομάρχες) για τη μείωση του κεφαλαίου.

γ) Δημοσίευση της αποφάσεως της Γενικής Συνελεύσεως και του Υπουργού (ή του νομάρχη) στο δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε.

16.9 Τα διοικητικά όργανα της Α.Ε. Γενικά.

Η Α.Ε. για την πραγματοποίηση του σκοπού της έχει ανάγκη διοικήσεως και διαχειρίσεως της περιουσίας της. Τα όργανα διοικήσεως και διαχειρίσεως της περιουσίας είναι η **Γενική Συνέλευση**, το **Διοικητικό Συμβούλιο** και οι **Τακτικοί Ελεγκτές**.

16.9.1 Η Γενική Συνέλευση.

Η Γ.Σ. των μετόχων είναι το ανώτατο όργανο ασκήσεως της εταιρικής εξουσίας και μπορεί να αποφασίζει για κάθε εταιρική υπόθεση. Οι αποφάσεις της υποχρεώνουν και τους μετόχους που είναι απόντες ή διαφωνούν.

Οι γενικές συνελεύσεις διακρίνονται σε:

- Καταστατικές, όταν επιφέρουν μεταβολές του καταστατικού.
- Τακτικές, όταν συγκαλούνται σε ορισμένες χρονικές περιόδους.
- Έκτακτες, όταν συνέρχονται έκτακτα σε οποιοδήποτε χρόνο.

α) Η καταστατική Γ.Σ.

Η καταστατική Γ.Σ. ασχολείται με τα θέματα που αναφέρονται σε τροποποιήσεις του καταστατικού. Έτσι η καταστατική Γ.Σ. αποφασίζει για τη μεταβολή της εθνικότητας της εταιρίας, τη μεταβολή του αντικειμένου της, τη συγχώνευση, την παράταση της διάρκειάς της, την αύξηση και ελάττωση του μετοχικού κεφαλαίου, τη διάλυση της εταιρίας, την έκδοση δανείου με ομολογίες, τη μεταβολή του τρόπου διαθέσεως κερδών κλπ.

β) Η τακτική Γ.Σ.

Η τακτική Γ.Σ. συνέρχεται υποχρεωτικά μία φορά σε κάθε εταιρική χρήση και

μέσα σε έξι μήνες το αργότερο από τη λήξη της χρήσεως. Αρμοδιότητα της συνελεύσεως αυτής είναι η έγκριση του ισολογισμού, η απαλλαγή των συμβούλων και των ελεγκτών από κάθε ευθύνη, η εκλογή Δ.Σ. και ο διορισμός ελεγκτών για την επόμενη χρήση.

γ) Η έκτακτη Γ.Σ.

Η έκτακτη Γ.Σ. συγκαλείται έκτακτα σε οποιαδήποτε εποχή του έτους για ζητήματα που παρουσιάζονται στη διάρκεια της εταιρικής χρήσεως και δεν ανήκουν στην αρμοδιότητα της καταστατικής Γ.Σ. Τη σύγκληση αυτής προκαλεί είτε το Δ.Σ. είτε οι ελεγκτές είτε ομάδα από μετόχους, οι οποίοι εκπροσωπούν το $\frac{1}{20}$ του μετοχικού κεφαλαίου που έχει καταβληθεί.

Η τακτική και η έκτακτη Γ.Σ. βρίσκονται σε απαρτία και νόμιμα συνεδριάζουν όταν παρουσιάζονται σ' αυτές μέτοχοι που εκπροσωπούν το $\frac{1}{5}$ του μετοχικού κεφαλαίου. Διαφορετικά αναβάλλονται και συνέρχονται ξανά μέσα σε 20 ημέρες και συνεδριάζουν έγκυρα, οποιοδήποτε και αν είναι το τμήμα του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου που εκπροσωπείται. Οι αποφάσεις στις συνελεύσεις αυτές παίρνονται με απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων που εκπροσωπούνται σ' αυτές.

Η καταστατική Γ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και νόμιμα συνεδριάζει, όταν είναι παρόντες σ' αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν τα $\frac{2}{3}$ του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου, διαφορετικά αναβάλλεται για δεύτερη συνεδρίαση. Η συνεδρίαση αυτή θα γίνει μέσα σε 20 μέρες και πρέπει να είναι παρόντες μέτοχοι οι οποίοι θα εκπροσωπούν το $\frac{1}{2}$ του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Διαφορετικά αναβάλλεται για τρίτη συνεδρίαση. Σ' αυτή πρέπει να προσέλθουν μέτοχοι που να εκπροσωπούν το $\frac{1}{3}$ του καταβλημένου κεφαλαίου. Οι αποφάσεις στη συνέλευση αυτή παίρνονται με πλειοψηφία των $\frac{3}{5}$ των ψήφων που εκπροσωπούνται στη Γ.Σ.

Η Γ.Σ. συγκαλείται από το Δ.Σ. και συνέρχεται υποχρεωτικά στην έδρα της εταιρίας.

Οι αποφάσεις των Γ.Σ. καταχωρούνται στο βιβλίο πρακτικών Γ.Σ. το οποίο επιβάλλεται από το νόμο.

16.9.2 Σύγκληση Γενικών Συνελεύσεων.

Η Γενική Συνέλευση συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο και συνέρχεται υποχρεωτικά στην έδρα της εταιρίας.

Για να είναι νόμιμη η σύγκληση οποιασδήποτε γενικής συνελεύσεως, πρέπει να τηρηθούν οι παρακάτω προθεσμίες και διατυπώσεις:

α) 20 πλήρεις ημέρες πριν από τη συνεδρίαση δημοσιεύεται πρόσκληση προς τους μετόχους στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., σε μία από τις πολιτικές εφημερίδες των Αθηνών και σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία οικονομολογική εφημερίδα. Αν η έδρα της εταιρίας είναι έξω από την Αθήνα, η πρόσκληση δημοσιεύεται και σε μία από τις ημερήσιες ή εβδομαδιαίες εφημερίδες που εκδίδονται στην έδρα της εταιρίας.

Η πρόσκληση πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστο το οίκημα, τη χρονολογία και την ώρα της συνεδρίασεως, καθώς και τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως με σαφήνεια.

β) 20 ημέρες πριν από τη συνεδρίαση η πρόσκληση τοιχοκολλείται σε εμφανές μέρος του καταστήματος της εταιρίας.

γ) 10 ημέρες πριν από τη Γ.Σ. θέτεται στη διάθεση κάθε μετόχου που θα τον ζητήσει, ο ισολογισμός με τις εκθέσεις του Δ.Σ. και των ελεγκτών που αναφέρονται σ' αυτόν.

δ) 5 τουλάχιστο ημέρες πριν από τη συνεδρίαση πρέπει οι μέτοχοι να καταθέσουν τις μετοχές τους στο Ταμείο της εταιρίας ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε οποιαδήποτε ανώνυμη τραπεζική εταιρία. Μέτοχοι που δε θα καταθέσουν τις μετοχές τους μετέχουν στη Γ.Σ. μόνο ύστερα από άδειά της.

ε) 48 ώρες πριν από τη γενική συνέλευση τοιχοκολλείται σε εμφανές μέρος του καταστήματος της εταιρίας πίνακας των μετόχων που έχουν δικαίωμα στη Γ.Σ.

16.9.3 Το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το Δ.Σ. είναι το όργανο με το οποίο διοικείται η Α.Ε. και αποτελείται από τρεις τουλάχιστο συμβούλους, οι οποίοι εκλέγονται με ψηφορία από τη Γ.Σ. των μετόχων. Μέλη του Δ.Σ. μπορεί να είναι μέτοχοι ή και άλλα πρόσωπα που δεν είναι μέτοχοι.

Το Δ.Σ., το οποίο ενεργεί συλλογικά, είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε υπόθεση που αφορά τη διοίκηση, διαχείριση και έλεγχο της εταιρικής περιουσίας. Στην πράξη όμως, προς διευκόλυνση των συναλλαγών, υποδεικνύεται ένα από τα μέλη του Δ.Σ., το οποίο με τον τίτλο Εντεταλμένος ή Διοικών Σύμβουλος, ενεργεί για λογαριασμό του Δ.Σ. κάθε πράξη εκπροσωπήσεως που δεσμεύει την Α.Ε.

Το Δ.Σ. πρέπει να συνεδριάζει μία φορά τουλάχιστο κάθε μήνα στην έδρα της εταιρίας ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου του συμβουλίου.

Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, εφόσον είναι παρόντες ή εκπροσωπούνται σε αυτό οι μισοί συν ένας από τους συμβούλους. Σε καμιά όμως περίπτωση ο αριθμός των παρόντων συμβούλων δεν πρέπει να είναι μικρότερος από τρεις.

Οι αποφάσεις του Δ.Σ. παίρνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και αντιπροσωπευομένων συμβούλων, εκτός εάν το καταστατικό ή ο νόμος 2190/1120 ορίζουν διαφορετικά.

Τα μέλη του Δ.Σ. μπορεί να είναι άμισθα ή να αμείβονται.

16.9.4 Οι Τακτικοί Ελεγκτές.

Αυτοί είναι δύο τουλάχιστο και εκλέγονται, μαζί με ισάριθμους αναπληρωματικούς, από την προηγούμενη τακτική Γ.Σ., αμείβονται πάντοτε και η αμοιβή τους καθορίζεται από την απόφαση με την οποία διορίστηκαν. Συνήθως εκλέγονται για ένα χρόνο, μπορεί όμως να επανακλέγονται απεριόριστα. Ελεγκτής μπορεί να διορισθεί μέτοχος ή μη μέτοχος, αποκλείονται όμως τα μέλη του Δ.Σ. της εταιρίας.

Οι τακτικοί ελεγκτές οφείλουν στη διάρκεια της χρήσεως να παρακολουθούν τη λογιστική και διαχειριστική κατάσταση της εταιρίας και δικαιούνται να έχουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, λογαριασμού ή εγγράφου. Πρέπει να προβαίνουν σε κάθε αναγκαία υπόδειξη προς το Δ.Σ. και σε περίπτωση παραβάσεως του νόμου ή του καταστατικού να αναφέρονται στον Υπουργό Εμπορίου.

Μετά τη λήξη της χρήσεως πρέπει να ελέγξουν τον Ισολογισμό και το λογαρια-

σμό «Αποτελέσματα χρήσεως» και να υποβάλλουν στη Γ.Σ. έκθεση με το πόρισμα του ελέγχου που έκαναν.

Επίσης οφείλουν να είναι παρόντες στη Γ.Σ. και να παρέχουν κάθε πληροφορία στους μετόχους σχετικά με τον έλεγχο που έκαναν.

Οι Ανώνυμες Ελληνικές Εταιρίες έχουν δικαίωμα να προσλαμβάνουν ως ελεγκτές ορκωτούς λογιστές. Στην περίπτωση αυτή δικαιούνται να προσλάβουν για τον τακτικό έλεγχο ένα και μόνο ορκωτό λογιστή, αντί για δύο τουλάχιστο τακτικούς ελεγκτές που προβλέπεται. Ο τακτικός όμως έλεγχος των Α.Ε. των οποίων οι μετοχές έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο, γίνεται υποχρεωτικά από το Σώμα Ορκωτών Λογιστών.

16.10 Κρατικός Έλεγχος.

Ο κρατικός έλεγχος ασκείται από το Υπουργείο Εμπορίου με πολλούς τρόπους τόσο κατά την ίδρυση, όσο και κατά τη λειτουργία της εταιρίας.

Ο κρατικός έλεγχος στην ίδρυση της εταιρίας και στην αύξηση του κεφαλαίου της συνίσταται στην εξακρίβωση της καταβολής του εταιρικού κεφαλαίου και της αξίας των εισφορών σε είδος.

Όσον αφορά τον κρατικό έλεγχο που γίνεται διάρκεια λειτουργίας της εταιρίας, αυτός περιλαμβάνει:

- Την τήρηση των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων.
- Την εξακρίβωση της αλήθειας του ισολογισμού.
- Την παράσταση στις γενικές συνελεύσεις αντιπροσώπων του Υπουργού Εμπορίου, όταν ο Υπουργός κρίνει αυτό χρήσιμο.

16.11 Ισολογισμός και απογραφή.

Η Α.Ε. οφείλει με την έναρξη της λειτουργίας της να ενεργήσει απογραφή, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ε.Ν. Η απογραφή έχει την έννοια του αρχικού ισολογισμού ενάρξεως της εταιρίας και επιβάλλεται να καταχωρίζεται στο βιβλίο απογραφών.

Την ίδια υποχρέωση έχει η Α.Ε. και στο τέλος κάθε εταιρικής χρήσεως, οπότε πρέπει να ενεργήσει γενική απογραφή και με βάση αυτή να συντάξει τον ισολογισμό τέλους χρήσεως, ο οποίος και καλείται **τακτικός ισολογισμός**, γιατί συντάσσεται τακτικά στο τέλος κάθε χρήσεως σε όλη τη διάρκεια ζωής της εταιρίας.

Με τον ισολογισμό τέλους χρήσεως προσδιορίζεται η περιουσιακή κατάσταση της εταιρίας την ημέρα αυτή και το αποτέλεσμα, κέρδος ή ζημία, που προέκυψε από τις εργασίες της που διενήργησε στη διάρκεια της χρήσεως.

Ο νομοθέτης απέδωσε μεγάλη σημασία στη σύνταξη του ισολογισμού τέλους χρήσεως και καθόρισε τις αρχές που πρέπει να διέπουν την κατάρτισή του. Αυτές είναι:

α) Η αρχή της απόλυτης σαφήνειας.

Αυτό σημαίνει ότι όποιος έχει σχετική συναλλακτική πείρα και γενικές γνώσεις της τεχνικής ενός ισολογισμού, να μπορεί εύκολα και ασφαλώς να συναγάγει από τον ισολογισμό της ανώνυμης εταιρίας την αληθινή οικονομική κατάστασή της.

β) Η αρχή της αλήθειας.

Σύμφωνα με αυτή, τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας πρέπει να εμφανίζονται στον ισολογισμό με την αξία που έχουν το χρόνο της συντάξεώς του.

γ) Η αρχή της ομοιογένειας.

Απαγορεύεται να περιλαμβάνονται στον ισολογισμό και στο λογαριασμό «Αποτελέσματα χρήσεως» στο ίδιο κονδύλι ανομοιογενή στοιχεία. Τέτοια ανομοιογένεια θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να δοθεί όχι αληθινή εντύπωση σ' αυτόν που συμβουλευέται τον ισολογισμό. Επίσης απαγορεύεται ο συμψηφισμός στον ισολογισμό ενεργητικού και παθητικού και η εμφάνιση μόνο της διαφοράς τους.

δ) Η αρχή κατά την οποία ο ισολογισμός πρέπει να συνοδεύεται από το λογαριασμό: «Αποτελέσματα χρήσεως».

Στον ισολογισμό πρέπει να εμφανίζονται ξεχωριστά τα παρακάτω στοιχεία:

1) Στο σκέλος του Ενεργητικού.

— Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, με τις εξής διακρίσεις:

Γήπεδα, κτίρια, μηχανήματα και μηχανικές εγκαταστάσεις, μέσα μεταφοράς, εργαλεία και όργανα, έπιπλα και σκεύη, άυλα αγαθά και δικαιώματα (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σήματα, διοικητικές ή άλλης φύσεως παραχωρήσεις κλπ.).

Επίσης στα πάγια θα καταχωρισθούν οι μετοχές και οι εταιρικές μερίδες, οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις (παραπάνω από ένα χρόνο) και κάθε άλλο περιουσιακό στοιχείο που προορίζεται πάγια για την εκμετάλλευση της εταιρίας.

— Τα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία με τις εξής διακρίσεις:

Ενσώματα αγαθά, πρώτες ύλες και υλικά, προϊόντα ημικατεργασμένα, εμπορεύματα (προϊόντα έτοιμα), υποπροϊόντα, υλικά συσκευασίας, εμπορεύματα σε τρίτους ή καθ' οδόν, καύσιμες ύλες.

Επίσης στα κυκλοφορούντα θα εμφανισθούν οι εισπρακτέες αξίες, οι βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, οι απαιτήσεις κατά πελατών, ανταποκριτών πρακτόρων, από προκαταβολές προς τρίτους, από διάφορους χρεώστες, συναλλαγματικές και γραμμάτια εισπρακτέα, αξίες προς είσπραξη, αποθετήρια, χρεώγραφα, έξοδα επόμνης χρήσεως και κάθε περιουσιακό στοιχείο ταχείας κυκλοφορίας.

— Τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία, με τις εξής διακρίσεις:

Τράπεζες (λογαριασμοί όψεως και βραχυπρόθεσμοι), εξωτερικό συνάλλαγμα, ταμείο, τοκομερίδια ληξιπρόθεσμο και κάθε άλλο περιουσιακό στοιχείο ασφαλούς και άμεσης πραγματοποιήσεως.

— Το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Αποτελέσματα χρήσεως» τόσο των περασμένων χρήσεων όσο και αυτής που κλείνεται.

2) Στο σκέλος του Παθητικού.

— Το κεφάλαιο και τα αποθεματικά, με τις εξής διακρίσεις:

Μετοχικό κεφάλαιο, με μνεία του αριθμού των μετοχών και της ονομαστικής αξίας κάθε μετοχής, διαφορά από την έκδοση μετοχών πάνω από το άρτιο, αποθεματικά σύμφωνα με το νόμο, αποθεματικά Καταστατικού, ειδικά αποθεματικά φο-

ρολογικών διατάξεων, πιστωτική διαφορά από αναπροσαρμογή ισολογισμού και κάθε άλλο στοιχείο Παθητικού που αποτελεί πρόσθετο ίδιο κεφάλαιο.

— *Οι προβλέψεις για υποτίμηση στοιχείων Ενεργητικού (εφόσον δεν φέρονται αφαιρετικά από τα οικεία στοιχεία) και οι προβλέψεις για υπερτίμηση στοιχείων Παθητικού.*

— *Οι υποχρεώσεις, με τις εξής διακρίσεις:*

Μακροπρόθεσμες, στις οποίες καταχωρίζονται αυτές που η προθεσμία λήξεώς τους υπερβαίνει τον ένα χρόνο (π.χ. δάνεια με ομολογίες, ενυπόθηκα κλπ.), βραχυπρόθεσμες, στις οποίες καταχωρίζονται όλες οι άλλες υποχρεώσεις της εταιρίας, οι οποίες διακρινόμενες καταχωρίζονται κατ' είδος (π.χ. πιστωτές, γραμμάτια πληρωτέα κλπ.). Κρατήσεις υπέρ τρίτων παλιών χρήσεων, κρατήσεις υπέρ τρίτων κλεισμένης χρήσεως, μερίσματα πληρωτέα, έσοδα επόμενης χρήσεως, αναγράφονται ιδιαίτερα.

— *Το υπόλοιπο από τα καθαρά κέρδη, που μένει αδιάθετο.*

Οι λογαριασμοί τάξεως, οι οποίοι αναλύονται σε αυτούς που απεικονίζουν αλλότρια περιουσιακά στοιχεία και αμφοτεροβαρείς συμβάσεις, μπαίνουν στο τέλος του ισολογισμού.

Ο λογαριασμός «Αποτελέσματα χρήσεως».

Τον ισολογισμό πρέπει να συνοδεύει ανάλυση του λογαριασμού «Αποτελέσματα χρήσεως». Ο νόμος απαιτεί ο λογαριασμός αυτός να είναι πλήρης και σαφής και να εμφανίζει τα κέρδη ή τις ζημιές που πραγματοποιήθηκαν. Ο λογαριασμός πρέπει να εμφανίζει το μικτό κέρδος της επιχειρήσεως που προκύπτει μετά την αφαίρεση του κόστους παραγωγής.

Από το μικτό κέρδος που προκύπτει, όπως είπαμε προηγουμένως, αφαιρούνται :

- Τα έξοδα διοικήσεως.
- Τα έξοδα χρηματοδοτήσεως.
- Τα έξοδα διαθέσεως προϊόντων (εμπορευμάτων) ή υπηρεσιών.

Στο κέρδος που προκύπτει με τον τρόπο αυτό από τις συνηθισμένες εργασίες της εταιρίας, προσθέτονται τα έσοδα ή κέρδη από συμμετοχές, τα έσοδα ή κέρδη από παρεπόμενες ασχολίες, οι πιστωτικοί τόκοι και τα έκτακτα κέρδη.

Από το άθροισμα αφαιρούνται οι έκτακτες επιβαρύνσεις, ζημιές ή προβλέψεις κατά το ποσό που δε βαρύνουν το κόστος των πωληθέντων.

Τέλος από τα κέρδη που προκύπτουν, αφαιρούνται οι φόροι εισοδήματος που αναλογούν σ' αυτά.

16.12 Διάθεση καθαρών κερδών.

Ο λογαριασμός «Αποτελέσματα χρήσεως» πρέπει να συνοδεύεται από τον λογαριασμό «Καθαρά κέρδη χρήσεως» ο οποίος θα δείχνει τον τρόπο διαθέσεως των καθαρών κερδών.

Η σειρά που προβλέπεται από τον νόμο για τη διάθεση των καθαρών κερδών της Α.Ε. είναι:

- α) Αφαιρείται το 5% τουλάχιστο από τα καθαρά κέρδη για το σχηματισμό τα-

κτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή είναι υποχρεωτική μέχρις ότου το τακτικό αποθεματικό φθάσει τουλάχιστο το 1/3 του μετοχικού κεφαλαίου.

β) Κρατείται 6% τουλάχιστο του εταιρικού κεφαλαίου που έχει καταβληθεί για την καταβολή του πρώτου μερίσματος στους μετόχους.

γ) Το υπόλοιπο αδιάθετο των κερδών που απομένει ύστερα από τις παραπάνω κρατήσεις διατίθεται όπως ορίζει το καταστατικό. Ειδικότερα, το υπόλοιπο των κερδών μπορεί να διατεθεί για διανομή μερίσματος στους δικαιούχους των ιδρυτικών τίτλων, για ποσοστά και αμοιβές στα μέλη του Δ.Σ. και στο προσωπικό της Α.Ε., για διανομή πρόσθετου μερίσματος στους μετόχους, για το σχηματισμό εκτάκτων ή ειδικών αποθεματικών που προβλέπονται από το καταστατικό.

Όπως παρατηρούμε, ένα μέρος από τα κέρδη της Α.Ε. διανέμεται στους μετόχους της, στους κατόχους των ιδρυτικών τίτλων, στα μέλη του Δ.Σ., αν έχει συμφωνηθεί η αμοιβή των μελών του Δ.Σ. με ποσοστά επί των κερδών, και το υπόλοιπο παραμένει στο νομικό πρόσωπο της εταιρίας με τη μορφή τακτικού αποθεματικού, έκτακτου αποθεματικού, κερδών σε νέο κλπ. Επομένως τα κέρδη της Α.Ε. διακρίνονται σε **διανεμόμενα** και **μη διανεμόμενα**.

16.13 Έγκριση και δημοσίευση του ισολογισμού.

Ο ισολογισμός καταρτίζεται από το Δ.Σ. και υποβάλλεται στη Γ.Σ. των μετόχων, η οποία μπορεί, κατά την κρίση της, να τον εγκρίνει, να τον απορρίψει ή να τον τροποποιήσει. Η ετήσια τακτική Γ.Σ. των μετόχων για την έγκριση του ισολογισμού συνέρχεται μέσα σε έξι μήνες το αργότερο από τη λήξη της χρήσεως. Στη συνέλευση αυτή το Δ.Σ. πρέπει να υποβάλλει τον ισολογισμό που συνέταξε. Ο ισολογισμός θα συνοδεύεται από έκθεση του Δ.Σ., όπου θα περιλαμβάνονται όλα τα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία όσο το δυνατό αναλυτικότερα.

Για να ληφθεί από τη Γ.Σ. έγκυρη απόφαση για τον ισολογισμό, πρέπει αυτός να θεωρηθεί:

- Από το διευθύνοντα ή εντεταλμένο σύμβουλο. Όταν δεν υπάρχει τέτοιος από ένα μέλος του Δ.Σ., το οποίο ορίζεται από αυτό.
- Από αυτόν που έχει τη Γενική Διεύθυνση της Α.Ε.
- Από αυτόν που διευθύνει το λογιστήριο.

Ο ισολογισμός πρέπει να συνοδεύεται από την έκθεση ελέγχου δύο τουλάχιστο τακτικών ελεγκτών.

Ο ισολογισμός που συνοδεύεται από ανάλυση του λογαριασμού «Αποτελέσματα χρήσεως» και της διαθέσεως των καθαρών κερδών πρέπει, είκοσι τουλάχιστο μέρες πριν από τη συνεδρίαση της Γ.Σ. να δημοσιευθεί στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., σε μία ημερήσια πολιτική εφημερίδα και σε μία εβδομαδιαία οικονομολογική εφημερίδα.

Ο ισολογισμός τέλους χρήσεως μαζί με την ανάλυση του λογαριασμού «Αποτελέσματα χρήσεως» και της διαθέσεως των καθαρών κερδών που δημοσιεύονται, όπως είπαμε προηγουμένως, καταρτίζονται σε δύο τουλάχιστο στήλες και παραθέτονται τα αντίστοιχα ομοειδή κονδύλια της χρήσεως που κλείνει και αυτής που πέρασε. Η διάταξη αυτή του νόμου αποβλέπει στο να παράσχει στους μετόχους και

σε κάθε τρίτο συγκριτικά στοιχεία, δύο τουλάχιστο χρήσεων, για την καλύτερη ενημέρωσή τους, όσον αφορά την πορεία των εργασιών της εταιρίας.

Αντίγραφο του ισολογισμού που συντάχθηκε με τις εκθέσεις του Δ.Σ. και των ελεγκτών που αναφέρονται σ' αυτόν, υποβάλλεται στην Εποπτεύουσα Αρχή, που είναι οι κατά τόπους Νομάρχες, είκοσι τουλάχιστο μέρες πριν από τη σύγκληση της Γ.Σ.

Στην πράξη στην Εποπτεύουσα Αρχή υποβάλλονται:

- Αντίτυπο του Δελτίου Α.Ε. καί Ε.Π.Ε. στο οποίο δημοσιεύθηκε ο ισολογισμός και η πρόσκληση της Γ.Σ.
- Τα φύλλα μιας ημερήσιας πολιτικής εφημερίδας και μιας οικονομικής στα οποία δημοσιεύθηκε ο ισολογισμός και η πρόσκληση της Γ.Σ.
- Αντίγραφο του πρακτικού του Δ.Σ. στο οποίο περιέχεται η έκθεση του Δ.Σ. προς τη Γ.Σ.
- Αντίγραφο του πρακτικού της συνεδριάσεως του Δ.Σ., το οποίο περιέχει τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως της Γ.Σ.
- Η έκθεση των ελεγκτών της εταιρίας προς τη Γ.Σ.
- Ο ισολογισμός.

Μέσα σε είκοσι ημέρες από τη σύγκληση της Γ.Σ. η οποία ενέκρινε τον ισολογισμό, υποβάλλεται στην Εποπτεύουσα Αρχή αντίγραφο του ισολογισμού που εγκρίθηκε και αντίγραφο των πρακτικών της.

Από τη στιγμή που θα εγκριθεί ο ισολογισμός από τη Γ.Σ., ο μέτοχος έχει απαίτηση για την καταβολή του μερίσματος και μάλιστα σε χρήμα. Η καταβολή του μερίσματος γίνεται με την προσαγωγή στο Ταμείο της εταιρίας των μερισματοποδείξεων, οι οποίες αποκόπτονται από τη μετοχή.

16.14 Διάλυση και εκκαθάριση της Α.Ε.

Η Α.Ε. διαλύεται:

- 1) Όταν περάσει ο χρόνος διάρκειας της εταιρίας που ορίζεται στο καταστατικό και εφόσον δεν προηγήθηκε απόφαση της Γ.Σ., η οποία παρατείνει τη διάρκειά της.
- 2) Ύστερα από απόφαση της καταστατικής γενικής συνελεύσεως για λύση της εταιρίας πρίν από την πάροδο του χρόνου για τον οποίο συστήθηκε.
- 3) Όταν η εταιρία κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως.
- 4) Όταν ανακληθεί η υπουργική απόφαση με την οποία συστήθηκε η Α.Ε. Η ανάκληση μπορεί να γίνει μόνο:
 - Εάν κατά τη σύσταση της εταιρίας δεν καταβλήθηκε ολικά ή μερικά το καταβλητέο κεφάλαιο που ορίζεται από το καταστατικό.
 - Εάν κατά τη σύνταξη του ισολογισμού η αξία του ενεργητικού της εταιρίας ύστερα από την αφαίρεση του παθητικού γίνει μικρότερη από το δέκατο του εταιρικού κεφαλαίου που έχει καταβληθεί.
 - Εάν η εταιρία παράλειψε να υποβάλλει στο Υπουργείο Εμπορίου (τώρα στους κατά τόπους Νομάρχες) τους σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό της ισολογισμούς τριών τουλάχιστο διαχειριστικών ετών εγκριμένους από τη Γενική Συνέλευση.
- 5) Όταν κατά τη σύνταξη του ισολογισμού η αξία του ενεργητικού της εταιρίας ύστερα από την αφαίρεση του παθητικού γίνει μικρότερη από το μισό του

εταιρικού κεφαλαίου που έχει καταβληθεί. Στην περίπτωση αυτή το Δ.Σ. είναι υποχρεωμένο να συγκαλέσει τη Γ.Σ. για να αποφασίσει για τη διάλυση ή μη της εταιρίας.

Ο νόμος ρητά ορίζει ότι η *συγκέντρωση όλων των μετοχών της εταιρίας* σε ένα μόνο πρόσωπο δεν αποτελεί λόγο λύσεως της εταιρίας.

Η Α.Ε. που διαλύεται θέτεται *υποχρεωτικά* σε εκκαθάριση. Στο στάδιο της εκκαθάρισεως γίνεται η ρευστοποίηση του ενεργητικού και η εξόφληση των υποχρεώσεων. Μετά από το στάδιο της εκκαθάρισεως γίνεται η διανομή στους μετόχους του ποσού της περιουσίας που μένει. Η Α.Ε. που διαλύθηκε διατηρεί τη νομική της προσωπικότητα και επωνυμία μέχρι να τελειώσει η εκκαθάριση.

Μόλις λυθεί η Α.Ε. παύει η εξουσία του Δ.Σ. και των ελεγκτών, η δε εκκαθάριση αναθέτεται σε εκκαθαριστές, οι οποίοι εκλέγονται από τη Γ.Σ., η οποία μπορεί και να τους αντικαταστήσει.

Οι εκκαθαριστές είναι εντολοδόχοι και εκπρόσωποι της εταιρίας που διαλύθηκε και όχι των δανειστών της.

Οι εκκαθαριστές είναι υπεύθυνοι έναντι της Α.Ε., η οποία διατηρεί σε όλη τη διάρκεια της εκκαθάρισεως όλα τα δικαιώματά της. Σ' αυτή λογοδοτούν οι εκκαθαριστές, αυτή εγκρίνει τους λογαριασμούς εκκαθάρισεως, αυτή απαλλάσσει τους εκκαθαριστές από κάθε ευθύνη.

Οι εκκαθαριστές, μόλις αναλάβουν τα καθήκοντά τους, οφείλουν να κάνουν απογραφή της εταιρικής περιουσίας. Ο ισολογισμός που θα προκύψει από την απογραφή αυτή πρέπει να δημοσιευθεί στον τύπο και στο δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε., αντίγραφο δε του ισολογισμού πρέπει να υποβληθεί στην Εποπτεύουσα Αρχή. Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκκαθαριστές και κατά τη λήξη της εκκαθάρισεως.

Ύστερα από το στάδιο της εκκαθάρισεως γίνεται η διανομή στους μετόχους της περιουσίας που μένει, ανάλογα με τον αριθμό και το είδος των μετοχών που κατέχει ο κάθε μέτοχος. Οι εκκαθαριστές οφείλουν να ρευστοποιήσουν όλο το Ενεργητικό και όταν αυτό δεν είναι αναγκαίο για την εξόφληση των πιστωτών, γιατί στην Α.Ε. είναι αδύνατο να γίνει στους μετόχους διανομή ενεργητικού που δεν ρευστοποιήθηκε.

Οι εκκαθαριστές αφού τελειώσουν την εντολή που τους ανατέθηκε, είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν στην Γ.Σ. των μετόχων τους λογαριασμούς εκκαθάρισεως, η οποία, αφού εγκρίνει τους λογαριασμούς, απαλλάσσει τους εκκαθαριστές από κάθε ευθύνη. Η ίδια Γ.Σ. ορίζει σε ποιό θα παραδοθούν τα λογιστικά βιβλία και έγγραφα της εταιρίας για φύλαξη.

16.15 Συγχώνευση ανωνύμων εταιριών.

Η συγχώνευση δύο ή περισσότερων Α.Ε. μπορεί να γίνει:

- Με τη σύσταση νέας Α.Ε.
- Με απορρόφηση μιας ή περισσότερων από άλλη.
- Με εξαγορά μιας ή περισσότερων από άλλη.

Στον πρώτο τρόπο διαλύονται όλες οι εταιρίες και ιδρύεται νέα με την ένωση των στοιχείων του Ενεργητικού και Παθητικού τους.

Στο δεύτερο τρόπο οι εταιρίες που συγχωνεύονται διαλύονται, τα δε στοιχεία

του Ενεργητικού και Παθητικού τους μεταβιβάζονται στην εταιρία που τις απορροφά. Η εταιρία που τις απορροφά προβαίνει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου με έκδοση νέων μετοχών, οι οποίες δίνονται στους μετόχους των εταιριών που απορροφήθηκαν.

Στον τρίτο τρόπο μία εταιρία εξαγοράζει την περιουσία μιας ή περισσοτέρων εταιριών που διαλύονται και αναλαμβάνει ταυτόχρονα την εξόφληση των υποχρεώσεών τους. Οι μέτοχοι των εταιριών που εξαγοράζονται, αποζημιώνονται σε χρήμα και επομένως δεν γίνονται μέτοχοι της εταιρίας που τις εξαγοράζει.

Στις παραπάνω τρεις περιπτώσεις, παρόλο που έχουμε λύση των εταιριών που συγχωνεύονται, δεν εφαρμόζονται, όπως ρητά ορίζει ο νόμος, οι διατάξεις που ισχύουν για τη λύση και εκκαθάριση των Α.Ε. Για τη συγχώνευση των εταιριών αρκούν οι σύμφωνες αποφάσεις των Γ.Σ. των ενδιαφερομένων εταιριών, οι οποίες παίρνονται σύμφωνα με την εξαιρετική απαρτία και πλειοψηφία της καταστατικής Γ.Σ. Με βάση αυτές τις αποφάσεις, οι οποίες πρέπει να εγκριθούν από την Εποπτεύουσα Αρχή θα καταρτισθεί σύμβαση για τη συγχώνευση, η οποία θα δημοσιευθεί με τις σχετικές αποφάσεις των Γ.Σ. στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Από την ημέρα της δημοσίευσής των αποφάσεων αυτών, η εταιρία η οποία απορρόφησε άλλη υποκαθίσταται αυτοδικαίως και χωρίς άλλη διατύπωση στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της εταιρίας που απορροφάται.

16.16 Μετατροπή της ανώνυμης εταιρίας.

Ο νομοθέτης διευκολύνει τη μετατροπή της Α.Ε. σε εταιρία περιορισμένης ευθύνης. Για το σκοπό αυτό απαιτείται απόφαση της Γ.Σ., η οποία παίρνεται σύμφωνα με την εξαιρετική απαρτία και πλειοψηφία της καταστατικής Γ.Σ. Η απόφαση της Γ.Σ. θα περιληφθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου, στον οποίο πρέπει να περιλαμβάνονται οι ουσιώδεις διατάξεις του νόμου 3190/55 για τις Ε.Π.Ε.

Οι πράξεις που είναι αναγκαίες για τη μετατροπή δεν υπόκεινται στην καταβολή φόρου, τέλους ή δικαιώματος υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ τρίτων, εφόσον:

→ Το ενεργητικό και παθητικό της εταιρίας που μετατρέπεται δεν μεταβάλλεται.

— Οι μέτοχοι της εταιρίας που μετατρέπεται μετέχουν στην Ε.Π.Ε.

Μόλις συντελεσθούν οι δημοσιεύσεις, όπως προβλέπονται από το νόμο 3190/55, η εταιρία που μετατρέπεται συνεχίζεται με τον τύπο της Ε.Π.Ε.

Οι ίδιες διατάξεις ισχύουν και όταν πρόκειται να μετατραπεί Α.Ε. η οποία έχει κεφάλαιο κάτω από 5.000.000 σε ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη εταιρία.

Η μετατροπή και η συγχώνευση Α.Ε. ρυθμίζεται και από το Ν.Δ. 1297/1972 που προβλέπει φορολογικές απαλλαγές, αλλά και περιορισμούς.

16.17 Ερωτήσεις.

1. Ποια εταιρία ονομάζεται ανώνυμη;
2. Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της ανώνυμης εταιρίας από νομική και οικονομική άποψη;
3. Περιγράψτε τη διαδικασία συστάσεως της Α.Ε.
4. Τι είναι η μετοχή;
5. Ποια πρέπει να είναι η κατώτερη και ποια η ανώτερη ονομαστική αξία της μετοχής;
6. Πώς μπορούν να εκδοθούν οι μετοχές;
7. Έκδοση μετοχών κάτω από το άρτιο επιτρέπεται από την ελληνική νομοθεσία;
8. Η πραγματική αξία των εισφορών σε είδος που γίνονται στην Α.Ε. από ποια επιτροπή ελέγχονται και γιατί;

9. Ποιες μετοχές είναι ονομαστικές και ποιες ανώνυμες;
10. Ποιες μετοχές ονομάζονται κοινές, ποιες προνομιούχες και ποιες επικαρπίας;
11. Ποιο είναι το ελάχιστο ποσό του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε. που απαιτεί ο νόμος για τη σύστασή της;
12. Τι καλείται κάλυψη μετοχικού κεφαλαίου και πώς μπορεί να γίνει αυτή;
13. Η καταβολή του κεφαλαίου της Α.Ε. μπορεί να γίνει σε δόσεις; Με ποιες προϋποθέσεις;
14. Μέσα σε ποιο χρονικό διάστημα πρέπει να συνέλθει το Δ.Σ. της Α.Ε. για να πιστοποιήσει αν έγινε η ολική ή η μερική καταβολή του κεφαλαίου και πού πρέπει να υποβάλλει μέσα στην ίδια προθεσμία το σχετικό πρακτικό;
15. Σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβεί η Α.Ε., όταν ένας μέτοχος καθυστερήσει την καταβολή κάποιων δόσεων;
16. Τι γνωρίζεται για τους κοινούς ιδρυτικούς τίτλους;
17. Ποια δικαιώματα αναγνωρίζονται στους κατόχους των κοινών ιδρυτικών τίτλων;
18. Τι είναι η ομολογία;
19. Σε τι διαφέρει η ομολογία από τη μετοχή;
20. Πώς διακρίνουμε τις ομολογίες, ανάλογα με τον τρόπο μεταβιβάσεώς τους, ανάλογα με την τιμή εκδόσεώς τους και πώς, ανάλογα με τον τρόπο εξοφλήσεώς τους;
21. Ποιες νομικές προϋποθέσεις πρέπει να τηρηθούν για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε.;
22. Με ποιους τρόπους μπορεί να γίνει η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε.;
23. Ποιες νομικές προϋποθέσεις απαιτούνται για τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε.;
24. Για ποιους λόγους μπορεί να αποφασισθεί η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε.;
25. Όταν το κεφάλαιο της Α.Ε. είναι περισσότερο από τις ανάγκες της πώς μπορεί να μειωθεί;
26. Πώς μπορεί να γίνει η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε. για απόσβεση ζημίας;
27. Ποια είναι τα διοικητικά όργανα της Α.Ε.;
28. Τι γνωρίζετε για την καταστατική, τακτική και έκτακτη Γενική Συνέλευση της Α.Ε.;
29. Ποιες προθεσμίες και διατυπώσεις πρέπει να τηρηθούν, για να είναι νόμιμη η σύγκληση της Γ.Σ.;
30. Ποιος εκλέγει τα μέλη του Δ.Σ. της Α.Ε.;
31. Ποια είναι η αρμοδιότητα του Δ.Σ. και κάθε πότε πρέπει να συνεδριάζει;
32. Τι γνωρίζετε για τους τακτικούς ελεγκτές της Α.Ε.;
33. Πώς ασκείται ο κρατικός έλεγχος στις Α.Ε.;
34. Ποιες αρχές πρέπει να διέπουν τη σύνταξη του ισολογισμού τέλους χρήσεως της Α.Ε.;
35. Πώς πρέπει να εμφανίζονται στον ισολογισμό τέλους χρήσεως στο σκέλος του Ενεργητικού και στο σκέλος του Παθητικού τα στοιχεία της Α.Ε.;
36. Ποια είναι η σειρά που προβλέπεται από το νόμο για τη διάθεση των καθαρών κερδών της Α.Ε.;
37. Μέσα σε ποιο χρονικό διάστημα πρέπει να συνέλθει η τακτική Γ.Σ., για να εγκρίνει τον ισολογισμό τέλους χρήσεως της Α.Ε.;
38. Από ποιους πρέπει να θεωρηθεί ο ισολογισμός τέλους χρήσεως, για να ληφθεί από τη Γ.Σ. έγκυρη απόφαση εγκρίσεώς του;
39. Ο ισολογισμός τέλους χρήσεως της Α.Ε. με την ανάλυση του λογαριασμού «Αποτελέσματα χρήσεως» και της διαθέσεως καθαρών κερδών πού πρέπει να δημοσιευθούν;
40. Αντίγραφο του ισολογισμού τέλους χρήσεως της Α.Ε. με τις εκθέσεις του Δ.Σ. και των ελεγκτών που αναφέρονται σ' αυτόν, πού πρέπει να υποβληθούν και πριν πόσες τουλάχιστο μέρες από τη σύγκληση της Γ.Σ.;
41. Στην πράξη στο Υπουργείο Εμπορίου πριν από τη συνεδρίαση της Γ.Σ. για την έγκριση του ισολογισμού τέλους χρήσεως της Α.Ε. ποια στοιχεία υποβάλλονται;
42. Πώς γίνεται η καταβολή του μερίσματος στους μετόχους μετά την έγκριση του ισολογισμού τέλους χρήσεως της Α.Ε. από τη Γ.Σ.;
43. Σε ποιες περιπτώσεις διαλύεται η Α.Ε.;
44. Η συγκέντρωση όλων των μετοχών της Α.Ε. σ' ένα μόνο πρόσωπο αποτελεί λόγο λύσεως της εταιρίας;
45. Ποιες είναι οι υποχρεώσεις των εκκαθαριστών της Α.Ε.;
46. Πώς μπορεί να γίνει η συγχώνευση δύο ή περισσότερων Α.Ε.;
47. Στην περίπτωση συγχωνεύσεως Α.Ε. εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για τη λύση και εκκαθάριση των Α.Ε.;
48. Τι γνωρίζετε για τη μετατροπή της Α.Ε. σε Ε.Π.Ε.;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

17.1 Γενικά για την Ε.Π.Ε.

Ο θεσμός της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης εισήχθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1955 με το νόμο 3190.

Στην εταιρία αυτή ο νομοθέτης προσπαθεί να συνδυάσει τα πλεονεκτήματα της προσωπικής και της κεφαλαιουχικής εταιρίας. Στην Ε.Π.Ε. αίρονται τα μειονεκτήματα της Ο.Ε. ή Ε.Ε. που προκύπτουν από την απεριόριστη και προσωπική ευθύνη των ομορρύθμων εταίρων, αλλά και τα μειονεκτήματα της Α.Ε. που προκύπτουν από την υποχρέωση καταβολής μεγάλου ποσού εταιρικού κεφαλαίου και από την παρατηρούμενη συνήθως έλλειψη άμεσου προσωπικού ενδιαφέροντος ειδικώς των μικρομετόχων, για την πραγματοποίηση του εταιρικού της σκοπού. Επομένως στην Ε.Π.Ε. έχομε περιορισμένη την ευθύνη των εταίρων, αλλά και έντονο τον προσωπικό δεσμό μεταξύ τους.

Η επωνυμία τηλ Ε.Π.Ε. σχηματίζεται είτε από το όνομα ενός ή περισσοτέρων εταίρων είτε από το αντικείμενο της επιχειρήσεως που ασκείται από αυτή είτε από συνδυασμό, βέβαια, και των δύο. Στην επωνυμία της εταιρίας πρέπει να περιέχονται ολογράφως οι λέξεις «Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης».

α) Ορισμός.

Εταιρία περιορισμένης ευθύνης είναι η εταιρία της οποίας το κεφάλαιο διαιρείται σε ίσα μερίδια, τα οποία δεν μπορούν να παρασταθούν με μετοχές. Οι εταίροι της εταιρίας ευθύνονται μέχρι το ποσό της εισφοράς τους, ενώ για τις εταιρικές υποχρεώσεις ευθύνεται μόνο η εταιρία με την περιουσία της.

β) Τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της Ε.Π.Ε. είναι:

- 1) Η έλλειψη προσωπικής ευθύνης των εταίρων, γιατί ο κάθε εταίρος ευθύνεται μόνο μέχρι το ποσό της εισφοράς του.
- 2) Η διαίρεση του κεφαλαίου σε ίσα μερίδια, τα οποία δεν μπορούν να παρασταθούν με μετοχές και τα οποία είναι μεταβιβάσιμα, εκτός αν υπάρχει αντίθετη διάταξη στο καταστατικό.
- 3) Το ελάχιστο όριο του κεφαλαίου, το οποίο πρέπει να έχει καταβληθεί κατά τη σύσταση της εταιρίας, δεν μπορεί να είναι κατώτερο από 200.000 δρχ. και το μισό τουλάχιστο από το ποσό αυτό πρέπει να καταβληθεί σε μετρητά. Αν συσταθεί Ε.Π.Ε. με εταιρικό κεφάλαιο 600.000 δρχ., το ποσό που πρέπει να

καταβληθεί σε μετρητά από τους εταίρους είναι τουλάχιστο 100.000 δρχ. Δηλαδή το μισό του ελάχιστου ορίου του κεφαλαίου που απαιτείται για τη σύσταση της Ε.Π.Ε.

γ) Εταιρικό κεφάλαιο.

Η καταβολή του κεφαλαίου είναι απαραίτητο συστατικό στοιχείο για τη νόμιμη σύσταση της Ε.Π.Ε. Το κεφάλαιο της Ε.Π.Ε., όπως είδαμε παραπάνω, δεν μπορεί να είναι κατώτερο από 200.000 δρχ. Επομένως ο νόμος θέτει κατώτατο όριο κεφαλαίου για την εξασφάλιση των εταιρικών δανειστών. Αν κατά τη σύσταση της Ε.Π.Ε. έχει καταβληθεί κεφάλαιο μικρότερο από 200.000 δρχ., αυτή με δικαστική απόφαση κηρύσσεται άκυρη.

δ) Εισφορές σε είδος.

Οι εισφορές αυτές επιτρέπονται και στην Ε.Π.Ε. με τον περιορισμό ότι μόνο το μισό του ελάχιστου ορίου του κεφαλαίου που απαιτείται για τη σύσταση της Ε.Π.Ε. και το οποίο είναι 200.000 δρχ., όπως είπαμε παραπάνω, μπορεί να καλυφθεί με εισφορές σε είδος.

Οι εισφορές σε είδος πρέπει να είναι αποτιμητές σε χρήμα και θα πρέπει να υποβληθούν στον έλεγχο της επιτροπής του άρθρου 9 του Νόμου 2190/1920.

ε) Εταιρικά μερίδια.

Το κεφάλαιο της Ε.Π.Ε. διαιρείται, όπως είδαμε, σε ίσα μερίδια.

Τα εταιρικά μερίδια στα οποία διαιρείται το εταιρικό κεφάλαιο, δεν μπορεί να είναι κατώτερα από 10.000 δρχ. ή ακέραια πολλαπλάσια του ποσού αυτού. Συνεπώς αν συσταθεί Ε.Π.Ε. και το εταιρικό της κεφάλαιο είναι 400.000 δρχ., αυτό μπορεί να διαιρεθεί σε 40 μερίδια των 10.000 το καθένα ή σε 20 μερίδια των 20.000 δρχ. το καθένα ή 8 μερίδια των 50.000 δρχ. το καθένα, αλλά όχι σε 80 μερίδια των 5.000 ούτε σε 16 μερίδια των 25.000 δρχ.

Η μερίδα συμμετοχής κάθε εταίρου αποτελείται από ένα ή περισσότερα εταιρικά μερίδια. Άσχετα όμως με τον αριθμό μεριδίων, τα οποία έχει κάθε εταίρος, αυτός έχει μόνο μία μερίδα συμμετοχής. Ο αριθμός των μεριδίων συμμετοχής συμπίπτει πάντοτε με τον αριθμό των εταίρων και όταν ακόμη οι εισφορές των εταίρων είναι άνισες. Έτσι, αν μεταξύ των Α, Β, Γ και Δ συστήθηκε Ε.Π.Ε. με κεφάλαιο 200.000 και η μερίδα συμμετοχής του καθενός ορίσθηκε σε 50.000 δρχ., τότε ο κάθε εταίρος μετέχει με μία μερίδα συμμετοχής και ένα εταιρικό μερίδιο. Μπορεί όμως η μερίδα συμμετοχής να ορισθεί σε 20.000 δρχ. και οι εισφορές των εταίρων να είναι άνισες. Π.χ. ο Α εισφέρει 100.000 δρχ., ο Β 60.000 δρχ., ο Γ 20.000 δρχ. και ο Δ 20.000 δρχ. Και πάλι κάθε εταίρος μετέχει με μία μερίδα συμμετοχής, αλλά ο Α μετέχει με 5 εταιρικά μερίδια, ο Β με 3 εταιρικά μερίδια, ο Γ και ο Δ με 1 εταιρικό μερίδιο.

Η σπουδαιότητα της διακρίσεως των δύο αυτών όρων εμφανίζεται περισσότερο έντονη κατά την ψηφοφορία των εταίρων στη συνέλευση, όπου απαιτείται διπλή πλειοψηφία, δηλαδή και των εταίρων και εταιρικών μεριδίων.

Για ολόκληρη τη μερίδα συμμετοχής κάθε εταίρου και όχι για τα εταιρικά μερίδια, μπορεί να εκδοθεί από την εταιρία έγγραφο, το οποίο αποτελεί απλώς απόδειξη για την εταιρική ιδιότητα. Με ρητή διάταξη του νόμου, θα πρέπει στην απόδειξη

να γράφονται με κεφαλαία στοιχεία οι λέξεις: «Απόδειξη η οποία δεν φέρει το χαρακτηριστήρα αξιογράφου».

17.2 Διαδικασία συστάσεως Ε.Π.Ε.

Για την έγκυρη σύσταση της Ε.Π.Ε. απαιτούνται:

α) Συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Περιέχει το καταστατικό της εταιρίας.

Σύμφωνα με το νόμο, το καταστατικό πρέπει να περιέχει:

- Το ονοματεπώνυμο, το επάγγελμα, την κατοικία και την ιθαγένεια των εταίρων.
- Την εμπορική επωνυμία.
- Τη έδρα και το σκοπό ιδρύσεως της εταιρίας.
- Την ιδιότητα της εταιρίας ως εταιρία περιορισμένης ευθύνης.
- Το κεφάλαιο της εταιρίας, τη μερίδα συμμετοχής και τα τυχόν περισσότερα εταιρικά μερίδια κάθε εταίρου, καθώς και βεβαίωση των ιδρυτών για την καταβολή του κεφαλαίου.
- Το αντικείμενο των εισφορών σε είδος, την αποτίμησή τους και το όνομα του εταίρου που εισφέρει, καθώς και το σύνολο της αξίας των εισφορών σε είδος.
- Τη διάρκεια της εταιρίας.

β) Κατάθεση αντιγράφου της εταιρικής συμβάσεως στο Γραμματέα του Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρίας.

Πρέπει να γίνει μέσα σ' ένα μήνα από την κατάρτιση του συμβολαιογραφικού εγγράφου. Για την κατάθεση συντάσσεται έκθεση, η οποία καταχωρίζεται σε ειδικό βιβλίο που τηρεί ο Γραμματέας κάθε Πρωτοδικείου. Αν η εταιρία ιδρύσει υποκαταστήματα, πρέπει ακόμη να καταθέσει αντίγραφα του καταστατικού στους Γραμματείς των οικείων Πρωτοδικείων.

γ) Δημοσίευση περιλήψεως του εταιρικού εγγράφου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε.).

Στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. δε δημοσιεύεται αυτούσιο το κείμενο του καταστατικού, όπως συμβαίνει αυτό στις Α.Ε. αλλά περίληψή του. Η κατάθεση του αντιγράφου και η δημοσίευση της περιλήψεως γίνεται με επιμέλεια κάθε εταίρου ή διαχειριστή.

17.3 Διοίκηση της εταιρίας.

Όργανα διοικήσεως της Ε.Π.Ε. είναι:

- Η συνέλευση των εταίρων.
- Οι διαχειριστές (ένας ή περισσότεροι).

17.3.1 Η συνέλευση των εταίρων.

Είναι το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο της εταιρίας. Δεν είναι μόνιμο, αλλά σχη-

ματίζεται κάθε φορά με τη συμμετοχή των εταίρων, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και του καταστατικού.

Η συνέλευση συγκαλείται από τους διαχειριστές, οι οποίοι οφείλουν να αποστείλουν έγγραφες προσκλήσεις στους εταίρους, οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από τη σύγκληση. Αλλά η σύγκληση δεν είναι πάντοτε υποχρεωτική με τον τρόπο αυτό. Είναι δυνατό, εφόσον όλοι οι εταίροι είναι σύμφωνοι, να συνέλθουν σε συνέλευση οποτεδήποτε. Επίσης, αν όλοι οι εταίροι είναι παρόντες, έγκυρα αποφασίζουν για κάθε θέμα που είναι της αρμοδιότητας της συνελεύσεως των εταίρων, εφόσον κανένας από αυτούς δεν φέρει αντίρρηση.

Οι αποφάσεις της συνελεύσεως παίρνονται με ψηφοφορία. Κάθε εταίρος έχει τουλάχιστο μία ψήφο. Ο αριθμός όμως των ψήφων είναι ανάλογος με τον αριθμό των μεριδίων. Συνεπώς, αν κάποιος εταίρος έχει περισσότερα μερίδια, θα έχει περισσότερες ψήφους.

Η συνέλευση των εταίρων είναι αρμόδια να αποφασίσει την τροποποίηση του καταστατικού, το διορισμό ή την ανάκληση των διαχειριστών, την έγκριση του ισολογισμού, την παράταση της διάρκειας της εταιρίας, τη διάλυσή της κλπ.

Οι αποφάσεις που παίρνονται από τη συνέλευση των εταίρων καταχωρίζονται στο βιβλίο πρακτικών των συνελεύσεων.

Η συνέλευση διακρίνεται σε:

α) Τακτική.

Συγκαλείται από τους διαχειριστές κάθε χρόνο και μέσα σε τρεις μήνες το αργότερο από τη λήξη της χρήσεως. Στην αποκλειστική της αρμοδιότητα υπάγεται η έγκριση του ισολογισμού, η διάθεση των κερδών και η απαλλαγή των διαχειριστών από κάθε ευθύνη διαχειρίσεως. Μπορεί όμως να αποφασίζει και για κάθε άλλο θέμα της αρμοδιότητάς της.

β) Έκτακτη.

Συνέρχεται με αίτηση ενός ή περισσότερων εταίρων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν τουλάχιστο το $\frac{1}{20}$ του εταιρικού κεφαλαίου, αλλά και από τους διαχειριστές όταν αυτοί το κρίνουν αναγκαίο.

γ) Καταστατική.

Συνέρχεται όταν πρόκειται να τροποποιηθεί το καταστατικό.

Οι αποφάσεις της τακτικής και έκτακτης συνελεύσεως παίρνονται με πλειοψηφία παραπάνω από μισό από τον όλο αριθμό των εταίρων (όχι μόνο αυτών που είναι παρόντες), οι οποίοι πρέπει να εκπροσωπούν πάνω από το μισό του εταιρικού κεφαλαίου (όχι μόνο του κεφαλαίου που εκπροσωπείται στη συνέλευση).

Οι αποφάσεις της καταστατικής συνελεύσεως παίρνονται με πλειοψηφία τουλάχιστο των $\frac{3}{4}$ του όλου αριθμού των εταίρων, οι οποίοι πρέπει να εκπροσωπούν τα $\frac{3}{4}$ του όλου εταιρικού κεφαλαίου. Καταστατική μπορεί να είναι και η τακτική ή και η έκτακτη συνέλευση των εταίρων.

17.3.2 Οι διαχειριστές.

Είναι όργανα που διαχειρίζονται τις εταιρικές υποθέσεις και εκπροσωπούν την

εταιρία απέναντι σε τρίτους.

Σύμφωνα με το νόμο, διαχειριστές είναι όλοι οι εταίροι, εφόσον δε συμφωνήθηκε διαφορετικά. Στην περίπτωση αυτή, για την ενέργεια οποιασδήποτε πράξεως και για τη δέσμευση της εταιρίας απέναντι στους τρίτους απαιτείται η ομοφωνία όλων των εταίρων.

Στην Ε.Π.Ε. είναι δυνατό να διορισθούν διαχειριστές. Αυτοί διορίζονται από το καταστατικό ή μεταγενέστερα με απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων και μπορεί να είναι εταίροι ή όχι, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο. Αν οι διαχειριστές είναι περισσότεροι, απαιτείται ομοφωνία για τη λήψη αποφάσεων, εκτός αν ορίστηκε διαφορετικά στο καταστατικό.

Δημόσιοι υπάλληλοι στους οποίους περιλαμβάνονται και οι τακτικοί ή έκτακτοι καθηγητές ανωτάτων σχολών δεν μπορούν να είναι διαχειριστές Ε.Π.Ε.

Οι διαχειριστές εκπροσωπούν την εταιρία στις σχέσεις της με τρίτους και υπογράφουν για λογαριασμό της, αφού θέσουν πριν από την υπογραφή τους την εταιρική επωνυμία. Αυτοί μπορούν να ενεργούν κάθε πράξη διαχείρισεως για την επίτευξη του εταιρικού σκοπού.

Οι διαχειριστές δικαιούνται αμοιβής για τις υπηρεσίες τους, εφόσον η καταβολή αμοιβής έχει συμφωνηθεί ρητά ή σιωπηρά. Η αμοιβή αυτή είναι άσχετη με τη συμμετοχή τους στα κέρδη.

Για να παυθούν οι διαχειριστές εταίροι, οι οποίοι διορίστηκαν από το καταστατικό για ορισμένο χρόνο, απαιτούνται:

- Ύπαρξη σπουδαίου λόγου. Σπουδαίος λόγος θεωρείται η βαριά παράβαση των καθηκόντων ή η ανικανότητα προς τακτική διαχείριση.
- Απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων, η οποία παίρνεται με πλειοψηφία πλέον του μισού από τον όλο αριθμό των εταίρων, οι οποίοι πρέπει να εκπροσωπούν πάνω από το μισό του εταιρικού κεφαλαίου.
- Δικαστική απόφαση, η οποία να διατάσσει την ανάκληση και η οποία εκδίδεται ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε εταίρου.

Όταν όμως πρόκειται για διαχειριστές εταίρους οι οποίοι διορίστηκαν από το καταστατικό για αόριστο χρόνο ή διαχειριστές εταίρους οι οποίοι διορίστηκαν από τη συνέλευση των εταίρων ή διαχειριστές μη εταίρους, αυτοί ανακαλούνται ελεύθερα από τη συνέλευση σε οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς να απαιτείται ούτε σπουδαίος λόγος ούτε δικαστική απόφαση.

Εκτός από τα λογιστικά βιβλία τα οποία, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Σ., είναι υποχρεωμένες να τηρούν οι Ε.Π.Ε., οι διαχειριστές των εταιριών αυτών πρέπει να τηρούν στην Ελληνική, θεωρημένα από τον Οικονομικό Έφορο, τα παρακάτω βιβλία, τα οποία προβλέπονται από τον Κ.Φ.Σ. και το νόμο 3190.

α) Το βιβλίο εταίρων στο οποίο καταχωρίζονται τα ονόματα των εταίρων, η ιθαγένεια και η κατοικία τους, οι εισφορές κάθε εταίρου καθώς και οι τυχόν μεταβολές στα πρόσωπα των εταίρων λόγω θανάτου, μεταβιβάσεως κλπ.

β) Το βιβλίο πρακτικών συνελεύσεως, στο οποίο καταχωρίζονται οι αποφάσεις που παίρνονται από τους εταίρους.

γ) Το βιβλίο πρακτικών διαχειρίσεως στο οποίο καταχωρίζονται οι αποφάσεις των διαχειριστών. Το βιβλίο αυτό είναι απαραίτητο για να είναι σε θέση οι εταίροι να ελέγχουν τους διαχειριστές.

17.4 Ισολογισμός και διανομή κερδών.

Στο τέλος κάθε εταιρικής χρήσεως, οι διαχειριστές της εταιρίας είναι υποχρεωμένοι να συντάξουν απογραφή όλων των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού με λεπτομερή περιγραφή καθενός από αυτά.

Με βάση την απογραφή καταρτίζεται από τους διαχειριστές ο ισολογισμός ο οποίος πρέπει να είναι σαφής και να απεικονίζει την πραγματική οικονομική κατάσταση της εταιρίας. Τον ισολογισμό συνοδεύει λεπτομερής ανάλυση του λογαριασμού «Κέρδη και Ζημίες». Ο ισολογισμός δημοσιεύεται στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. σε μία ημερήσια πολιτική εφημερίδα της έδρας της εταιρίας και σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία οικονομολογική εφημερίδα είκοσι τουλάχιστο μέρες πριν από τη Γ.Σ.

Όσον αφορά τη σύνταξη της απογραφής και την κατάρτιση γενικά του ισολογισμού, εφαρμόζονται ανάλογα αυτά που ισχύουν για τις Α.Ε.

Από τα κέρδη που πραγματοποιεί κάθε χρόνο η Ε.Π.Ε., αφαιρείται τουλάχιστο το 5% για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η αφαίρεση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική, όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει το ένα τρίτο του κεφαλαίου. Τα κέρδη της Ε.Π.Ε. μοιράζονται στους εταίρους μετά την έγκριση του ισολογισμού από την τακτική συνέλευση των εταίρων, ανάλογα με τις εισφορές τους. Η ρύθμιση αυτή ισχύει εφόσον το καταστατικό δεν προβλέπει διαφορετικό τρόπο διανομής.

Η τακτική συνέλευση των εταίρων που θα εγκρίνει τον ισολογισμό πρέπει να συνέλθει υποχρεωτικά μέσα σε τρεις μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου.

17.5 Αύξηση και ελάττωση εταιρικού κεφαλαίου.

Η αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου γίνεται με τροποποίηση του καταστατικού, ύστερα από απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων, η οποία παίρνεται με πλειοψηφία των 3/4 του όλου αριθμού των εταίρων. Οι εταίροι πρέπει να εκπροσωπούν τα 3/4 του εταιρικού κεφαλαίου. Η ανάληψη του νέου κεφαλαίου γίνεται από τους εταίρους ή από τρίτους με έγγραφη δήλωσή τους προς την εταιρία. Η δήλωση υποβάλλεται μέσα σε είκοσι ημέρες από την ημέρα λήψεως της αποφάσεως για την αύξηση του κεφαλαίου. Μετά τη λήξη της προθεσμίας και μέσα σε δέκα ημέρες από αυτή, πρέπει να καταρτισθεί συμβολαιογραφικό έγγραφο μεταξύ των διαχειριστών της εταιρίας και αυτών που ανέλαβαν τα εταιρικά μερίδια.

Κατά την αύξηση του κεφαλαίου παρέχεται από το νόμο δικαίωμα προτιμήσεως των εταίρων για την ανάληψη των νέων εταιρικών μεριδίων, εκτός εάν υπάρχει αντίθετη διάταξη στο καταστατικό.

Η μείωση του εταιρικού κεφαλαίου μπορεί να γίνει μόνο με τροποποίηση του καταστατικού ύστερα από απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων, η οποία παίρνεται με την ίδια πλειοψηφία που απαιτείται για την αύξηση του εταιρικού κεφαλαίου. Στην απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων ορίζεται ο σκοπός της μείωσης, το ποσό της, καθώς και ο τρόπος πραγματοποιήσεώς της. Σε καμιά όμως περίπτωση δεν μπορεί να μειωθεί το εταιρικό κεφάλαιο κάτω από 200.000 δρχ. ούτε τα εταιρικά μερίδια κάτω από 10.000 δρχ.

Η απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων δημοσιεύεται στο Δελτίο Α.Ε. και

Ε.Π.Ε. και σε μία τουλάχιστο ημερήσια εφημερίδα, η οποία εκδίδεται στην έδρα της εταιρίας. Η μείωση του εταιρικού κεφαλαίου μπορεί να γίνει μόνο αφού περάσουν δύο μήνες από την παραπάνω δημοσίευση και εφόσον μέσα στην προθεσμία αυτή κανένας από τους δανειστές που υπήρχαν πριν από τη δημοσίευση για τη μείωση δε διατυπώσει εγγράφως στην εταιρία τις αντιρρήσεις του. Εξάλλου ο νόμος ορίζει ότι, παρά τις αντιρρήσεις των δανειστών, το δικαστήριο, με αίτηση της εταιρίας, μπορεί να επιτρέψει τη μείωση του εταιρικού κεφαλαίου, εάν κρίνει ότι το κεφάλαιο είναι επαρκές για την ικανοποίηση των δανειστών που αντιλέγουν ή εάν η εταιρία παρέχει επαρκή ασφάλεια.

17.6 Μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου.

Όπως στην Α.Ε. έτσι και στην Ε.Π.Ε. η εταιρική ιδιότητα είναι καταρχήν μεταβιβάσιμη με πράξη που γίνεται όταν ο εταίρος βρίσκεται στη ζωή, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη διάταξη στο καταστατικό. Είναι δυνατό το καταστατικό να αποκλείει τελείως τη μεταβίβαση του εταιρικού μεριδίου ή να θέτει περιορισμούς σε αυτή. Έτσι είναι δυνατό το καταστατικό να ορίζει ως προϋπόθεση για τη μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων, τη συναίνεση των διαχειριστών ή να ορίζονται ορισμένα πρόσωπα, εταίροι ή μη, στα οποία και μόνο θα επιτρέπεται η μεταβίβαση. Επίσης το καταστατικό μπορεί να ορίζει ότι σε περίπτωση μεταβίβασης εταιρικού μεριδίου, με ίσους όρους να προτιμούνται οι εταίροι.

Διαφορετικά ρυθμίζει ο νόμος τη μεταβίβαση εταιρικών μεριδίων σε περίπτωση θανάτου ενός από τους εταίρους ή λόγω προίκας. Στις περιπτώσεις αυτές δεν μπορεί να απαγορευθεί η μεταβίβαση. Είναι όμως δυνατό να τεθούν περιορισμοί. Π.χ. να ορισθούν στο καταστατικό τα πρόσωπα τα οποία θα κάνουν την αγορά του εταιρικού μεριδίου, οπότε η πραγματική αξία αυτού καθορίζεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρίας.

Η μεταβίβαση των εταιρικών μεριδίων γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, το οποίο πρέπει να περιλαμβάνει τα ονοματεπώνυμα αυτών που συμβάλλονται, το επάγγελμά τους, τις διευθύνσεις τους και τις ιθαγένειές τους. Το έγγραφο πρέπει να καταχωρισθεί στο βιβλίο των εταίρων που τηρείται από τους διαχειριστές. Ακόμη η μεταβολή στο πρόσωπο των εταίρων λόγω μεταβίβασης του εταιρικού μεριδίου υπόκειται σε δημοσιότητα, όπως ακριβώς γίνεται και κατά τη σύσταση της Ε.Π.Ε. Επομένως πρέπει να κατατεθεί στο γραμματέα του Πρωτοδικείου αντίγραφο της πράξης που έγινε για τη μεταβίβαση και να δημοσιευθεί περίληψή της στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε.

Η εταιρία δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να αποκτήσει τα δικά της μερίδια.

17.7 Διάλυση και εκκαθάριση Ε.Π.Ε.

Η Ε.Π.Ε. λύνεται:

- 1) Σε κάθε περίπτωση που προβλέπεται από το νόμο ή από το καταστατικό. Π.χ. μπορεί να συμφωνηθεί στο καταστατικό ότι ο θάνατος ορισμένου εταίρου ή η πτώχευση επιφέρει τη λύση της εταιρίας.
- 2) Με απόφαση της συνελεύσεως των εταίρων, η οποία παίρνεται με πλειοψη-

φία των 3/4 του όλου αριθμού των εταίρων, οι οποίοι πρέπει να εκπροσωπούν τα 3/4 του εταιρικού κεφαλαίου, εφόσον στο καταστατικό δεν ορίζεται διαφορετικά. Επομένως η πρόωγη λύση της εταιρίας δεν προϋποθέτει τη συναίνεση όλων των εταίρων.

3) Με την κήρυξη της εταιρίας σε κατάσταση πτωχεύσεως.

4) Όταν υπάρχει σπουδαίος λόγος, με δικαστική απόφαση και εφόσον το ζητήσουν εταίρος ή εταίροι, οι οποίοι θα εκπροσωπούν τουλάχιστο το 1/10 του εταιρικού κεφαλαίου.

5) Με δικαστική απόφαση σε περίπτωση που συγκεντρωθούν όλα τα εταιρικά μερίδια στα χέρια ενός προσώπου, ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Αν όμως δε ζητηθεί η λύση της Ε.Π.Ε., η οποία έγινε μονοπρόσωπη, αυτή εξακολουθεί να υπάρχει. Η διαφορά όμως είναι ότι για τις υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν από την εταιρία στη διάρκεια συγκεντρώσεως των εταιρικών μεριδίων στα χέρια ενός ευθύνεται το πρόσωπο αυτό απεριόριστα σε περίπτωση αφερεγγυότητας της εταιρίας.

6) Με την πάροδο του χρόνου για τον οποίο έγινε ή με την πραγματοποίηση του σκοπού ή σε περίπτωση αδυναμίας εκπληρώσεώς του. Οι δύο τελευταίες περιπτώσεις αποτελούν σπουδαίο λόγο για τη λύση της Ε.Π.Ε. με δικαστική απόφαση.

7) Σε περίπτωση που χαθεί το μισό εταιρικό κεφάλαιο, δηλαδή όταν οι ζημιές είναι ίσες με το μισό εταιρικό κεφάλαιο, οι διαχειριστές είναι υποχρεωμένοι να συγκαλέσουν τη συνέλευση των εταίρων, η οποία θα αποφασίσει τη λύση της εταιρίας ή τη μείωση του εταιρικού κεφαλαίου. Η μείωση όμως αυτή δεν πρέπει να οδηγήσει σε κεφάλαιο μικρότερο από εκείνο που ορίζεται από το νόμο σαν ελάχιστο κεφάλαιο.

Η λύση της Ε.Π.Ε. υπόκειται στη δημοσίευση στην οποία υπόκειται και η σύστασή της.

Τη λύση της εταιρίας επακολουθεί το στάδιο της εκκαθαρίσεως. Στο στάδιο αυτό γίνεται η ρευστοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού και η εξόφληση των υποχρεώσεων της εταιρίας σε τρίτους.

Η Ε.Π.Ε. και μετά τη λύση της εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι το τέλος της εκκαθαρίσεως και διανομής. Έτσι στο στάδιο της εκκαθαρίσεως η εταιρία διατηρεί τη νομική της προσωπικότητα, την επωνυμία της, στην οποία προσθέτονται οι λέξεις «σε εκκαθάριση», την εμπορική της ιδιότητα. Στην εκκαθάριση η εξουσία των οργάνων της εταιρίας περιορίζεται στις πράξεις που είναι αναγκαίες για την εκκαθάριση.

Την εκκαθάριση ενεργούν καταρχήν οι διαχειριστές, εκτός αν διαφορετικά ορίζεται στο καταστατικό ή αν διαφορετικά αποφάσισε η συνέλευση των εταίρων.

Με την έναρξη της εκκαθαρίσεως οι εκκαθαριστές είναι υποχρεωμένοι να ενεργήσουν απογραφή και ισολογισμό της εταιρικής περιουσίας. Ο ισολογισμός αυτός πρέπει να δημοσιευθεί στο Δελτίο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. Οι εκκαθαριστές πρέπει να περατώσουν τις εκκρεμείς υποθέσεις της εταιρίας, να ρευστοποιήσουν το ενεργητικό και να εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις.

Όταν περατωθεί η εκκαθάριση, οι εκκαθαριστές οφείλουν να καταρτίσουν τον τελικό ισολογισμό, τον οποίο πρέπει να δημοσιεύσουν. Στη συνέχεια οι εκκαθαριστές πρέπει να διανείμουν το προϊόν της εκκαθαρίσεως στους εταίρους, ανάλογα με τη μερίδα συμμετοχής του καθενός.

17.8 Συγχώνευση εταιριών περιορισμένης ευθύνης.

Ο νόμος δίδεται ευνοϊκά στη συγχώνευση ανωνύμων εταιριών, γιατί με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται ισχυροί οικονομικοί οργανισμοί προς όφελος της εθνικής οικονομίας. Η ίδια εύνοια υπάρχει και όταν πρόκειται για συγχώνευση Ε.Π.Ε.

Η συγχώνευση μπορεί να γίνει είτε με τη σύσταση νέας Ε.Π.Ε. είτε με την απορρόφηση από μια εταιρία περιορισμένης ευθύνης άλλης ή άλλων εταιριών περιορισμένης ευθύνης.

Για τη συγχώνευση απαιτείται απόφαση των συνελεύσεων, σύμφωνα με την εξαιρετική πλειοψηφία, η οποία απαιτείται για την τροποποίηση του καταστατικού.

Περίληψη των αποφάσεων των συνελεύσεων περί συγχωνεύσεως πρέπει να δημοσιευθεί με επιμέλεια των διαχειριστών μια φορά στο Δελτίο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και δυο φορές σε μία τουλάχιστο ημερήσια εφημερίδα, η οποία εκδίδεται στην έδρα των ενδιαφερομένων εταιριών. Η συγχώνευση πραγματοποιείται μόνο ύστερα από πάροδο δύο μηνών από την τελευταία, όπως είπαμε προηγουμένως, δημοσίευση και εφόσον κανένας από τους δανειστές των εταιριών που συγχωνεύονται δεν προβάλλει εγγράφως τις αντιρρήσεις του κατά της συγχωνεύσεως. Αν συμβεί αυτό η συγχώνευση πραγματοποιείται ύστερα από άδεια του Μονομελούς πρωτοδικείου και αφού δοθεί επαρκής ασφάλιση στους δανειστές αυτούς.

Η σύμβαση για τη συγχώνευση καταρτίζεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο το οποίο πρέπει να περιέχει τα ουσιώδη στοιχεία του νόμου 3190/55. Η σύμβαση αυτή υπόκειται σε δημοσιότητα όπως γίνεται και στη σύσταση της Ε.Π.Ε.

Από τη δημοσίευση της συμβάσεως για συγχώνευση, η νέα εταιρία ή η εταιρία που απορροφά τις άλλες υποκαθίσταται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εταιριών που συγχωνεύονται.

17.9 Μετατροπή Ο.Ε. σε Ε.Π.Ε.

Για τη μετατροπή αυτή απαιτείται:

1) Συναίνεση όλων των εταίρων της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας, εκτός αν προβλέπει διαφορετικά το καταστατικό.

2) Η συμφωνία να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο, το οποίο πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που προβλέπονται από το νόμο για τη σύσταση της Ε.Π.Ε.

3) Αποτίμηση της εκτιμητικής επιτροπής του άρθρου 9 του νόμου 2190, αν υπάρχουν εισφορές σε είδος.

4) Δημοσίευση της συμφωνίας μετατροπής.

Η νέα Ε.Π.Ε. μπορεί να διατηρήσει την επωνυμία της προσωπικής εταιρίας που μετατράπηκε, οπότε πρέπει να προστεθούν σ' αυτή και οι λέξεις: «Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης».

Επειδή για τη μετατροπή των προσωπικών αυτών εταιριών σε Ε.Π.Ε., αλλοιώνεται η απεριόριστη και σε ολόκληρο ευθύνη των ομορρύθμων εταίρων, ο νομοθέτης μερίμνησε για την προστασία των δικαιωμάτων των εταιρικών δανειστών. Έτσι ο νόμος ορίζει ότι αν οι δανειστές αυτοί δε συγκατέθηκαν εγγράφως στη μετατροπή της Ο.Ε. ή Ε.Ε., οι πρώην ομόρρυθμοι εταίροι εξακολουθούν να ευθύνονται και μετά τη μετατροπή απεριόριστα και σε ολόκληρο έναντι των τρίτων για εταιρικές υποχρεώσεις, οι οποίες αναλήφθηκαν μόνο πριν από τη δημοσίευση της μετατροπής. Για τις μετά τη δημοσίευση της μετατροπής πράξεις ευθύνονται πάντοτε περιορισμένα.

Η συγχώνευση Ε.Π.Ε. ή η μετατροπή Ο.Ε. σε Ε.Π.Ε. ρυθμίζεται και από το ΝΔ 1297/1972 από το οποίο καθορίζονται οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί και οι συνέπειες της συγχωνεύσεως ή μετατροπής.

17.10 Ερωτήσεις.

1. Ποια εταιρία ονομάζεται περιορισμένης ευθύνης;
2. Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της Ε.Π.Ε. από νομική άποψη;
3. Ποιο είναι το κατώτερο ποσό στο οποίο διαιρείται το εταιρικό κεφάλαιο της Ε.Π.Ε.;
4. Αν συσταθεί Ε.Π.Ε. και το εταιρικό της κεφάλαιο είναι 600.000 δρχ. σε πόσα μερίδια μπορεί να διαιρεθεί αυτό σύμφωνα με το νόμο;
5. Τι γνωρίζετε για τη μερίδα συμμετοχής κάθε εταίρου και τι για τα εταιρικά μερίδια;
6. Ποια είναι η διαδικασία που απαιτείται για τη σύσταση της Ε.Π.Ε.;
7. Ποια είναι τα όργανα διοικήσεως της Ε.Π.Ε.;
8. Τι γνωρίζετε για την τακτική, έκτακτη και καταστατική συνέλευση των εταίρων της Ε.Π.Ε.;
9. Τι γνωρίζετε για τους διαχειριστές της Ε.Π.Ε.;
10. Ποια είναι τα βιβλία τα οποία ειδικά πρέπει να τηρούν οι διαχειριστές της Ε.Π.Ε. σύμφωνα με τον Κ.Φ.Σ. και το νόμο 3190;
11. Ποιο ποσό από τα κέρδη που πραγματοποιεί η Ε.Π.Ε. κρατείται για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού;
12. Πώς μοιράζονται στους εταίρους τα κέρδη της Ε.Π.Ε.;
13. Ποιες νομικές προϋποθέσεις απαιτούνται για τη μείωση του εταιρικού κεφαλαίου της Ε.Π.Ε.;
14. Ποια είναι η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για τη μείωση του εταιρικού κεφαλαίου της Ε.Π.Ε.;
15. Πώς γίνεται η μεταβίβαση των εταιρικών μεριδίων της Ε.Π.Ε.;
16. Πότε λύεται η Ε.Π.Ε.;
17. Ποιες είναι οι υποχρεώσεις των εκκαθαριστών της Ε.Π.Ε.;
18. Πώς μπορεί να γίνει η συγχώνευση των Ε.Π.Ε.;
19. Ποιες είναι οι νομικές προϋποθέσεις που πρέπει να τηρηθούν στη συγχώνευση των Ε.Π.Ε.;
20. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη μετατροπή της Ο.Ε. σε Ε.Π.Ε.;

ΠΤΩΧΕΥΣΗ

Πτώχευση είναι η νομική κατάσταση που κηρύχθηκε με δικαστική απόφαση του οφειλέτη εμπόρου ο οποίος έπαυσε τις πληρωμές του.

- Η ιδιότητα του εμπόρου.
- Η παύση των πληρωμών.
- Η κήρυξη της πτωχεύσεως με δικαστική απόφαση.

Έμπορος είναι εκείνος ο οποίος ενεργεί κατά σύνηθες επάγγελμα εμπορικές πράξεις για δικό του λογαριασμό. Επομένως, κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, εφόσον έχει την ιδιότητα του εμπόρου, δηλαδή ασκεί για δικό του λογαριασμό κατά σύνηθες επάγγελμα εμπορικές πράξεις, είναι δυνατό να κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως. Αντίθετα δεν είναι έμποροι και δεν κηρύσσονται σε κατάσταση πτωχεύσεως ο διοικητής ή διευθυντής Α.Ε., ο πλοίαρχος, ο διαχειριστής Ο.Ε. ή Ε.Ε. ή Ε.Π.Ε., γιατί αυτοί δεν ενεργούν εμπορικές πράξεις για λογαριασμό τους. Ο ανήλικος και η παντρεμένη γυναίκα, εφόσον έχουν τηρήσει τις διατυπώσεις για την άσκηση της εμπορίας, κηρύσσονται σε κατάσταση πτωχεύσεως. Σε κατάσταση πτωχεύσεως μπορεί να κηρυχθεί και αυτός που παραιτήθηκε από την εμπορία, αν στο χρόνο παύσεως των πληρωμών είχε την εμπορική ιδιότητα. Επίσης μπορεί να κηρυχθεί σε κατάσταση πτωχεύσεως και ο έμπορος που πέθανε, εφόσον, όταν ζούσε, είχε παύσει τις πληρωμές του και υποβλήθηκε αίτηση από τους πιστωτές του μέσα σ' ένα χρόνο από την ημέρα του θανάτου του. Σε πτώχευση κηρύσσονται και οι εταιρίες με δύο προϋποθέσεις. Πρώτο ότι έχουν νομική προσωπικότητα και δεύτερο ότι είναι εμπορικές. Συνεπώς δεν πτωχεύουν η αφανής και η συμπλοιοκτησία γιατί δεν έχουν νομική προσωπικότητα. Η Ο.Ε. και Ε.Ε. εμπορική εταιρία, η Α.Ε., η Ε.Π.Ε. και ο συνεταιρισμός είναι δυνατό να πτωχεύσουν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β) Παύση των πληρωμών.

Δεύτερη προϋπόθεση για την κήρυξη της πτωχεύσεως από το δικαστήριο είναι η παύση των πληρωμών του εμπόρου.

Όταν λέμε παύση πληρωμών, εννοούμε την κατάσταση εκείνη του οφειλέτη εμπόρου κατά την οποία αυτός αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του.

Για να έχουμε παύση πληρωμών πρέπει αυτή να αναφέρεται:

- **Σε χρέη εμπορικά**, δηλαδή δεν κηρύσσεται σε πτώχευση ο έμπορος που δεν έχει πληρώσει το ενοίκιο του σπιτιού του.
- **Σε χρέη ληξipρόθεσμα**, δηλαδή να έχει περάσει η προθεσμία λήξεως.
- **Σε χρέη χρηματικά**, δηλαδή δεν κηρύσσεται σε πτώχευση ο έμπορος που οφείλει εμπορεύματα.

Πότε υπάρχει παύση πληρωμών είναι γεγονός αντικειμενικό, το οποίο αφήνεται στην κρίση του δικαστή. Η δήλωση του εμπόρου ότι αναστέλλει τις πληρωμές του είναι αρκετή για τη βεβαίωση της παύσεως των πληρωμών. Επίσης το κλείσιμο του καταστήματος, η φυγή του εμπόρου είναι γεγονότα που μαρτυρούν την παύση των πληρωμών.

γ) Δικαστική απόφαση.

Τρίτη τέλος προϋπόθεση είναι η δικαστική απόφαση, η οποία κηρύσσει τον οφειλέτη έμπορο σε κατάσταση πτωχεύσεως. Αρμόδιο δικαστήριο είναι το Πολυμελές Πρωτοδικείο της περιφέρειας στην οποία ο έμπορος έχει το κύριο κατάστημα του ή η εταιρία την έδρα της.

Το δικαστήριο επιλαμβάνεται της υποθέσεως για την κήρυξη της πτωχεύσεως.

— Με δήλωση του εμπόρου.

Ο οφειλέτης έμπορος μόλις παύσει τις πληρωμές του, οφείλει να δηλώσει αυτό την ίδια ημέρα στο γραμματέα του αρμόδιου Πρωτοδικείου. Με τη δήλωση καταθέτεται και ο ισολογισμός, μέσα δε σε 15 ημέρες από τη δήλωση πρέπει να κατατεθούν και τα εμπορικά βιβλία, γιατί διαφορετικά κινδυνεύει να θεωρηθεί απλός χρεωκόπος.

— Με αίτηση ενός από τους δανειστές.

— Αυτεπάγγελα.

Το αρμόδιο δικαστήριο όταν αντιληφθεί παύση πληρωμών ή με ειδοποίηση του Εισαγγελέα.

Η απόφαση με την οποία κηρύσσεται η πτώχευση πρέπει υποχρεωτικά να περιέχει τα εξής στοιχεία:

- Να διορίζει εισηγητή.
- Να διατάσσει την τοποθέτηση σφραγίδων.
- Να διορίζει προσωρινό σύνδικο.
- Να ορίζει τόπο, ημέρα και ώρα συγκεντρώσεως των δανειστών για την εκλογή οριστικού σύνδικου.

Η απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση δημοσιεύεται στο Δελτίο Ταμείου Συντάξεως Νομικών.

18.2 Συνέπειες της πτωχεύσεως γι' αυτόν που πτώχευσε.

Η κήρυξη της πτωχεύσεως επιφέρει σοβαρές ηθικές μειώσεις γι' αυτόν που

πτώχευσε. Οι συνέπειες τις οποίες έχει αυτός που πτώχευσε, διακρίνονται σε προσωπικές και περιουσιακές.

α) Προσωπικές συνέπειες.

Αυτός που πτώχευσε από την κήρυξη πτωχεύσεως χάνει τα παρακάτω δικαιώματα:

- 1) Να εκλέγει και να εκλέγεται.
- 2) Να ασκεί το λειτούργημα του δημόσιου, δημοτικού ή κοινοτικού υπαλλήλου.
- 3) Να ασκεί δημόσιο λειτούργημα, όπως π.χ. του επιτρόπου, κηδεμόνα, συνδίκου, δικηγόρου.
- 4) Να ασκεί το επάγγελμα υπαλλήλου Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου.
- 5) Ν' ασκεί το εμπορικό επάγγελμα.
- 6) Το όνομα αυτού που πτώχευσε (σε εταιρία ή επωνυμία της) γράφεται σε δημόσιο βιβλίο, **το μητρώο αυτών που πτώχευσαν**, το οποίο τηρείται σε κάθε Πρωτοδικείο. Η εγγραφή αυτή έχει σκοπό να κάνει γνωστή στο κοινό την κήρυξη της πτωχεύσεως.

Επίσης αυτός που πτώχευσε υφίσταται περιορισμούς που αναφέρονται στην προσωπική του ελευθερία. Έτσι:

- Αυτός που πτώχευσε οφείλει να μην απομακρύνεται από την έδρα του δικαστηρίου και να εμφανίζεται έγκαιρα, όταν καλείται από το σύνδικο ή τον εισηγητή δικαστή.
- Οι επιστολές που απευθύνονται σ' αυτόν που πτώχευσε παραδίνονται στο σύνδικο και αποσφραγίζονται από αυτόν.
- Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσωπική κράτηση αυτού που πτώχευσε, ιδιαίτερα όταν αυτός κρύφτηκε ή δεν κατάθεσε ισολογισμό.

Η πτώχευση δεν στερεί αυτόν που πτώχευσε από τη δικαιοπρακτική ικανότητα. Επομένως αυτός είναι ικανός να ενεργεί εμπορικές πράξεις. Αποβάλλει όμως την ιδιότητα του εμπόρου και δεν μπορεί να την ανακτήσει πριν από την αποκατάστασή του.

β) Περιουσιακές συνέπειες.

Αυτός που πτώχευσε, από την ημέρα που κηρύχθηκε η πτώχευση χάνει αυτοδικαίως το δικαίωμα να διαχειρίζεται την περιουσία του, καθόσον η διαχείριση αναθέτεται πλέον στο σύνδικο. Έτσι, αν αυτός που πτώχευσε ενεργήσει πράξεις σχετικές με την πτωχευτική του περιουσία, οι πράξεις αυτές είναι άκυρες όσον αφορά την ομάδα των δανειστών. Από το γεγονός ότι αυτός που πτώχευσε χάνει τη διαχείριση της πτωχευτικής του περιουσίας, προκύπτει ότι αυτός δεν μπορεί να παρίσταται στο δικαστήριο ως ενάγων ή εναγόμενος. Αντί γι' αυτόν παρίσταται ο σύνδικος.

18.3 Σύνδικος πτωχεύσεως.

Ο σύνδικος είναι το πρόσωπο στο οποίο αναθέτεται η διοίκηση της πτωχευτικής περιουσίας. Ο νόμος διακρίνει:

α) **Τον προσωρινό σύνδικο**, ο οποίος διορίζεται από το δικαστήριο με την απόφαση που κηρύσσει την πτώχευση. Αυτός ενεργεί πράξεις επείγουσες, παίρνει συντηρητικά μέτρα και συντάσσει κατάλογο των **πιθανών** πιστωτών.

β) **Τον οριστικό σύνδικο**, ο οποίος διορίζεται επίσης από το δικαστήριο, ύστερα

από πρόταση της ομάδας των πιστωτών. Η γνώμη των πιστωτών δεν είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο, το οποίο μπορεί να διορίσει σύνδικο ο οποίος δεν προτάθηκε από τη συνέλευση των πιστωτών. Ο οριστικός σύνδικος ενεργεί τις αναγκαίες πράξεις για την εξακρίβωση του ενεργητικού και παθητικού της πτωχεύσεως, πράξεις συντηρήσεως και διαχειρίσεως της πτωχευτικής περιουσίας και υποβοηθεί στην εξεύρεση της πιο δίκαιης λύσεώς της. Σύνδικος μπορεί να διορισθεί οποιοδήποτε, ακόμη και τρίτος που δεν ανήκει στην ομάδα των δανειστών. Αποκλείεται συγγενής αυτού που πτώχευσε μέχρι και τον τέταρτο βαθμό.

Ο σύνδικος όταν τελειώσει η διαχείρισή του λογοδοτεί, έχει δικαίωμα να πάρει αμοιβή, το ποσό της οποίας ορίζει το δικαστήριο ύστερα από έκθεση του εισηγητή. Ευθύνεται απέναντι σε αυτόν που πτώχευσε και στους δανειστές για κάθε πταίσιμα.

18.4 Περάτωση της πτωχεύσεως με συμβιβασμό.

Ένας από τους τρόπους περατώσεως της πτωχεύσεως είναι ο απλός ή δικαστικός συμβιβασμός.

Πτωχευτικός συμβιβασμός είναι η συμφωνία η οποία είναι επικυρωμένη από το δικαστήριο και καταρτίζεται σύμφωνα με τους τύπους που διαγράφονται από το νόμο μεταξύ αυτού που πτώχευσε και της νόμιμης πλειοψηφίας των πτωχευτικών πιστωτών. Περιεχόμενο της συμφωνίας αυτής είναι η συμβιβαστική ικανοποίηση των πτωχευτικών πιστωτών, με αποτέλεσμα την περάτωση της πτωχεύσεως. Με το συμβιβασμό, αυτός που πτώχευσε αναλαμβάνει να πληρώσει στους πιστωτές του είτε ολόκληρο το ποσό που οφείλει ή ποσοστό στο όλο ποσό που οφείλει μέσα σε ορισμένη προθεσμία, οπότε αυτός αποκτά ξανά το δικαίωμα της διαχειρίσεως της περιουσίας του.

Για την επίτευξη έγκυρου συμβιβασμού, απαιτείται η τήρηση των εξής προϋποθέσεων:

1) Ο καθορισμός του ενεργητικού και παθητικού της πτωχεύσεως, δηλαδή η σύνταξη του ισολογισμού.

2) Η νόμιμη συνέλευση των πιστωτών, για να αποφασίσει για το συμβιβασμό. Τη συγκαλεί εξ επαγγέλματος ο εισηγητής δικαστής. Η συνέλευση, η οποία προεδρεύεται από τον εισηγητή δικαστή, απαρτίζεται από τους πιστωτές που προσκλήθηκαν, από αυτόν που πτώχευσε, από το σύνδικο και ενδεχομένως και από πρόσωπα τα οποία πρόκειται να εγγυηθούν την εκπλήρωση των όρων του συμβιβασμού.

3) Πλειοψηφία των πιστωτών που έχουν δικαίωμα ψήφου, δηλαδή αριθμητική πλειοψηφία των πιστωτών και πλειοψηφία του ποσού των πιστώσεων, δηλαδή ποσοτική πλειοψηφία. Η πλειοψηφία που απαιτείται διαφέρει και εξαρτάται από το ποσοστό το οποίο προσφέρεται από αυτόν που πτώχευσε σε σχέση με το όλο ποσό του παθητικού της πτωχεύσεως.

4) Να μην έχει καταδικασθεί αυτός που πτώχευσε για δόλια χρεωκοπία.

5) Επικύρωση του συμβιβασμού από το δικαστήριο. Η δικαστική επικύρωση έχει σκοπό την προστασία των συμφερόντων όλων των πτωχευτικών δανειστών, κυρίως δε αυτών που μειοψήφισαν.

Με το δικαστικό συμβιβασμό αυτός που πτώχευσε αναλαμβάνει ξανά τη διαχείριση της περιουσίας του, διαλύεται η ομάδα των πιστωτών και παύει το λειτούργημα του συνδίκου.

18.5 Περάτωση της πτωχεύσεως με ένωση των δανειστών.

Η περάτωση της πτωχεύσεως με την ένωση των πιστωτών αποτελεί τη δυσμενέστερη λύση γι' αυτόν που πτώχευσε, γιατί αυτός δεν ανακτά, όπως στον απλό συμβιβασμό, τη διαχείριση της πτωχευτικής περιουσίας.

Στο συμβιβασμό, αυτός που πτώχευσε ικανοποιεί ή αναλαμβάνει την υποχρέωση να ικανοποιήσει τους πιστωτές, σύμφωνα με τους όρους που συμφωνήθηκαν στο συμβιβασμό, ενώ στην ένωση, οι πιστωτές ικανοποιούνται αποκλειστικά από τη προϊόν της ρευστοποιήσεως της πτωχευτικής περιουσίας. Επιπλέον, αν δεν επαρκέσει η περιουσία του για την εξόφληση των πιστωτών, αυτός που πτώχευσε ευθύνεται απέναντι τους και με τη μεταπτωχευτική περιουσία του.

Όταν δεν επιτευχθεί συμβιβασμός, οι δανειστές βρίσκονται αυτοδικαίως σε κατάσταση ενώσεως. Όταν οι πιστωτές βρεθούν σε κατάσταση ενώσεως, γιατί δεν επιτεύχθηκε πτωχευτικός συμβιβασμός, ο εισηγητής παίρνει στη συνεδρίαση αυτή τη γνώμη τους για τη διαχείριση γενικά και για τη διατήρηση ή αντικατάσταση του συνδίκου.

Στην πρώτη, ύστερα από την ένωση, συνέλευση, οι πιστωτές ρωτούνται για τη χορήγηση χρηματικού βοηθήματος σε αυτόν που πτώχευσε και την οικογένειά του από το ενεργητικό της πτωχεύσεως, το δε ποσό του βοηθήματος, όταν παρθεί τέτοια απόφαση από τους δανειστές, ορίζεται από τον εισηγητή δικαστή.

Μόλις σχηματισθεί η ένωση, ο σύνδικος προβαίνει στην εκποίηση των κινητών και ακινήτων πραγμάτων αυτού που πτώχευσε με την επιτήρηση του εισηγητή και χωρίς πρόσκληση αυτού που πτώχευσε. Τα χρήματα από τη ρευστοποίηση του ενεργητικού καθώς και τα χρήματα, τα οποία ανήκαν σε αυτόν που πτώχευσε στο χρόνο της κηρύξεως της πτωχεύσεως, ύστερα από την αφαίρεση των δικαστικών εξόδων και των εξόδων διαχειρίσεως, καταθέτονται αμέσως στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Η διανομή των χρημάτων στους πιστωτές γίνεται με δύο τρόπους:

α) Είτε απευθείας από το σύνδικο, ο οποίος αναλαμβάνει από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων τα χρήματα που κατατέθηκαν.

β) Είτε από τον ίδιο τον ταμία ύστερα από εντολή του εισηγητή και με βάση την κατάσταση που συντάχθηκε από το σύνδικο.

Πρίν από κάθε διανομή, αφαιρούνται τα δικαστικά έξοδα, τα έξοδα διαχειρίσεως της πτωχεύσεως, το τυχόν χρηματικό βοήθημα που εγκρίθηκε σε αυτόν που πτώχευσε, οι οφειλές στο Δημόσιο, τα ενοίκια που οφείλονται για το έτος που τρέχει και γι' αυτό που έληξε, οι μισθοί έξι μηνών που οφείλονται στους υπαλλήλους, τα ημερομίσθια ενός μηνός που οφείλονται από την ημέρα της κηρύξεως της αποφάσεως της πτωχεύσεως και πριν.

Οι ενυπόθηκοι και ενεχυρούχοι δανειστές ικανοποιούνται από το τμήμα της εκποίησης των ακινήτων στα οποία έχουν υποθήκη ή των κινητών τα οποία έχουν ως ενέχυρο. Αν εισπραχθούν περισσότερα, το παραπάνω ποσό κατατίθεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων για παραπάνω διανομή, αν όμως λιγότερα για το πιά λίγο, συμπέριλαμβανονται στην ομάδα των υπολοίπων πιστωτών και επιδιώκουν την ικανοποίησή τους από την υπόλοιπη πτωχευτική περιουσία.

Όταν τελειώσει η εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας, συνέρχονται οι δανειστές σε τελευταία συνέλευση, απέναντι στην οποία λογοδοτεί ο σύνδικος και έτσι παύει αυτοδικαίως η ένωση.

18.6 Χρεωκοπία.

Η πτώχευση του εμπόρου μπορεί να οφείλεται σε πολλά αίτια, τα οποία άλλα είναι ανεξάρτητα από τη θέλησή του, άλλα δε οφείλονται σε αμέλεια ή και δόλο. Εάν η πτώχευση οφείλεται σε αίτια για τα οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος, ο έμπορος που ατύχησε (οικονομική κρίση, ελάττωση εργασιών, μη ζήτηση εμπορευμάτων κλπ.), τότε δεν μπορεί να γίνει λόγος για ποινική δίωξή του. Εάν όμως η πτώχευση οφείλεται σε αμελή διαχείριση των ατομικών και εμπορικών του υποθέσεων ή και σε δόλιες ενέργειές του, τότε κηρύσσεται χρεωκόπος και τιμωρείται και ποινικά.

Η χρεωκοπία διακρίνεται σε **απλή** και **δόλια**.

α) Ως απλός χρεωκόπος κηρύσσεται αυτός που πτώχευσε:

- Εάν οι προσωπικές ή οικιακές του δαπάνες κριθούν υπερβολικές από το δικαστήριο.
- Εάν δαπάνησε μεγάλα ποσά σε παιγνίδια ή σε επιχειρήσεις, οι οποίες εξαρτώνται καθαρά από τύχη.
- Εάν αγόραζε για να μεταπωλήσει εμπορεύματα σε τιμή μικρότερη από το κόστος, με σκοπό να αναβάλει την κήρυξη της πτωχεύσεως.
- Εάν μετά την παύση των πληρωμών πλήρωσε κάποιο πιστωτή για να βλάψει την ομάδα των πιστωτών.
- Εάν παρέλειψε να υποβάλλει δήλωση ότι έπαυσε τις πληρωμές ή την υπέβαλε όχι έγκαιρα.
- Εάν δεν τήρησε καθόλου λογιστικά βιβλία ή τα τήρησε όχι σύμφωνα με τις εσωτερικές και εξωτερικές διατυπώσεις που επιβάλλει ο νόμος ή δεν τα παρέδωσε στο δικαστήριο μέσα σε 15 ημέρες από την παύση των πληρωμών.

Η απλή χρεωκοπία τιμωρείται με φυλάκιση από 10 ημέρες μέχρι δύο το πολύ χρόνια.

β) Ως δόλιος χρεωκόπος κηρύσσεται αυτός που πτώχευσε:

- Όταν δόλια αποκρύψει τα βιβλία του.
- Όταν δόλια αφαιρέσει φύλλα από τα βιβλία ή διαγράψει ή αλλοιώσει το περιεχόμενό τους.
- Όταν αποκρύψει μέρος του ενεργητικού του.
- Όταν δόλια στα βιβλία του παρουσιάσει τον εαυτό του οφειλέτη ποσών, τα οποία δεν οφείλει.

Η δόλια χρεωκοπία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστο ενός χρόνου.

Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα της δόλιας χρεωκοπίας, το οποίο τη διακρίνει από την απλή χρεωκοπία, είναι η δόλια προαίρεση.

18.7 Λόγοι αποκαταστάσεως αυτού που κηρύχθηκε σε κατάσταση πτωχεύσεως.

Η κήρυξη της πτωχεύσεως επιφέρει σε αυτόν που πτώχευσε βαριές περιουσιακές και προσωπικές μειώσεις. Η άρση των μειώσεων επέρχεται με την αποκατάσταση.

Η αποκατάσταση κηρύσσεται με δικαστική απόφαση, ύστερα από αίτηση αυτού που πτώχευσε, στις εξής περιπτώσεις:

- 1) Όταν πέρασε δεκαετία από τη δημοσίευση της αποφάσεως του δικαστηρίου, η οποία κήρυξε την πτώχευση.
- 2) Όταν έγινε πτωχευτικός συμβιβασμός δικαστικός, ο οποίος επικυρώθηκε με τελεσίδικη απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου.

3) Αν εξόφλησε όλους τους πιστωτές κατά το κεφάλαιο και τους τόκους που οφείλονταν μέχρι την ημέρα της κηρύξεως της πτώχευσης, προσκομίζοντας αποδείξεις για την εξόφληση των πιστωτών ή έγγραφη δήλωσή τους ότι ικανοποιήθηκαν.

Όταν υποβληθεί στο δικαστήριο η αίτηση από αυτόν που πτώχευσε για αποκατάσταση, αυτό είναι υποχρεωμένο να κηρύξει την αποκατάσταση, εφόσον αυτός δεν καταδικάστηκε για δόλια ή απλή χρεωκοπία.

Αν όμως αυτός που πτώχευσε καταδικάστηκε **για δόλια χρεωκοπία** το δικαστήριο **είναι υποχρεωμένο να μην κηρύξει την αποκατάσταση**. Η αποκατάσταση αυτού που πτώχευσε επέρχεται από τη στιγμή που η απόφαση του δικαστηρίου γίνει τελεσίδικη.

Με την αποκατάσταση, αυτός που πτώχευσε ανακτά τα προσωπικής φύσεως δικαιώματα, δηλαδή το δικαίωμα να εκλέγει και να εκλέγεται, την ικανότητα του εμπόρου, το δικαίωμα διορισμού ως δημοσίου υπαλλήλου κλπ.

18.8 Ερωτήσεις.

1. Δώστε τον ορισμό της πτωχεύσεως.
2. Ποιες προϋποθέσεις πρέπει να υπάρξουν για να κηρυχθεί κάποιος σε κατάσταση πτωχεύσεως;
3. Το δικαστήριο πώς επιλαμβάνεται της υποθέσεως για την κήρυξη της πτωχεύσεως;
4. Ποιες είναι οι προσωπικές και ποιες οι περιουσιακές συνέπειες γι' αυτόν που πτώχευσε;
5. Τι γνωρίζετε για το σύνδικο της πτωχεύσεως;
6. Τι είναι ο πτωχευτικός συμβιβασμός;
7. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για να επιτευχθεί έγκυρος πτωχευτικός συμβιβασμός;
8. Τι γνωρίζετε για την περάτωση της πτωχεύσεως με ένωση των δανειστών;
9. Πώς διακρίνεται η χρεωκοπία;
10. Πότε αυτός που πτώχευσε κηρύσσεται απλός και πότε δόλιος χρεωκόπος;
11. Σε ποιες περιπτώσεις αυτός που πτώχευσε μπορεί να αποκατασταθεί;
12. Ποιες είναι οι συνέπειες της αποκαταστάσεως γι' αυτόν που πτώχευσε;

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Εισαγωγή

1.1 Έννοια του εμπορικού δικαίου	1
1.2 Οικονομική και νομική έννοια του εμπορίου	1
1.3 Οι διάφοροι κλάδοι του εμπορικού δικαίου	2
1.4 Ιστορική επισκόπηση του εμπορικού δικαίου	3
1.5 Πηγές του Ελληνικού Δικαίου που ισχύει σήμερα	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Εμπορικές πράξεις

2.1 Αντικειμενικό και υποκειμενικό σύστημα	7
2.2 Οι κατ' ιδίαν αντικειμενικώς εμπορικές πράξεις	7
2.3 Υποκειμενικώς εμπορικές πράξεις	13
2.4 Ερωτήσεις	14
2.5 Ασκήσεις	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Οι έμποροι

3.1 Τα νομοθετικά συστήματα για το χαρακτηρισμό κάποιου ως εμπόρου	16
3.2 Ποιος είναι έμπορος	16
3.3 Συνέπειες από την ιδιότητα του εμπόρου	17
3.4 Απώλεια της ιδιότητας του εμπόρου	18
3.5 Εμπορική ικανότητα	18
3.6 Εμπορική ανικανότητα	19
3.7 Η εμπορική ικανότητα της έγγαμης (παντρεμένης) γυναίκας	20
3.8 Περιορισμοί στην άσκηση της εμπορίας. Ασυμβίβαστο	20
3.9 Ερωτήσεις	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Τα εμπορικά βιβλία

4.1 Τα εμπορικά βιβλία κατ' ιδίαν	22
4.2 Τρόπος τηρήσεως των εμπορικών βιβλίων	23
4.3 Ανακοίνωση και εμφάνιση των εμπορικών βιβλίων	23
4.4 Αποδεικτική δύναμη των εμπορικών βιβλίων	24
4.5 Σχέσεις εμπορικών βιβλίων με τα βιβλία του Κ.Φ.Σ.	25
4.6 Ερωτήσεις	25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Εμπορική επιχείρηση

5.1 Έννοια της επιχείρησης — Συστατικά στοιχεία της	26
5.2 Η επιχείρηση στη σφαίρα του δικαίου	27
5.3 Ερωτήσεις	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Εμπορική και βιομηχανική ιδιοκτησία

6.1 Γενικά για την προστασία της επιχείρησης	29
6.2 Η εμπορική επωνυμία	29
6.3 Ο διακριτικός τίτλος	30
6.4 Εμπορικό και βιομηχανικό σήμα	31
6.4.1 Έννοια του σήματος	31
6.4.2 Προϋποθέσεις προστασίας του σήματος	32
6.4.3 Διαδικασία της καταθέσεως	33
6.4.4 Μεταβίβαση του δικαιώματος	33
6.4.5 Απώλεια του δικαιώματος στο σήμα	34
6.4.6 Έννομη προστασία του σήματος	35
6.5 Αθέμιτος ανταγωνισμός	35
6.5.1 Έννοια του αθέμιτου ανταγωνισμού	35
6.5.2 Η γενική αρχή κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού	36
6.5.3 Ειδικές περιπτώσεις αθέμιτου ανταγωνισμού	37
6.5.4 Κυρώσεις	38
6.6 Διπλώματα ευρεσιτεχνίας	38
6.6.1 Γενικά για τους λόγους προστασίας των ευρεσιτεχνιών	38
6.6.2 Έννοια της εφευρέσεως	39
6.6.3 Προϋποθέσεις προστασίας της εφευρέσεως	39
6.4 Διαδικασία απονομής διπλώματος ευρεσιτεχνίας	39
6.5 Ερωτήσεις	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Κεφάλαιο — Πιστωτικοί τίτλοι

7.1 Διάκριση των εγγράφων γενικά	42
7.2 Δικαιόγραφα ή αξιόγραφα	42
7.3 Πιστωτικοί τίτλοι	43
7.4 Ερωτήσεις	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

Συναλλαγματική

8.1 Ιστορική εξέλιξη	45
8.2 Ικανότητα για ανάληψη υποχρεώσεως από συναλλαγματική	46
8.3 Τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής	46
8.4 Ορισμός συναλλαγματικής	51
8.5 Πρόσωπα στη συναλλαγματική	51
8.6 Ελλιπής συναλλαγματική	52
8.7 Οπισθογράφιση συναλλαγματικής	53
8.7.1 Αρχές που διέπουν την οπισθογράφιση	53
8.7.2 Είδη οπισθογραφήσεως	53

8.7.3 Δικαιώματα του κομιστή ο οποίος απόκτησε τη συναλλαγματική με λευκή οπισθογράφιση	54
8.7.4 Αποτελέσματα της οπισθογραφίσεως	54
8.7.5 Ευθύνη εκδότη και οπισθογράφου	54
8.7.6 Η αρχή του αποβλήτου των ενστάσεων	55
8.7.7 Οπισθογράφιση λόγω πληρεξουσιότητας	55
8.7.8 Οπισθογράφιση λόγω ενεχύρου	56
8.7.9 Νομιμοποίηση του κατόχου	56
8.8 Αποδοχή συναλλαγματικής	57
8.9 Τριτεγγύηση συναλλαγματικής	58
8.10 Λήξη συναλλαγματικής	59
8.11 Πληρωμή συναλλαγματικής	60
8.12 Αναγωγή	61
8.13 Επισυναλλαγματική	62
8.14 Υπεύθυνοι από τη συναλλαγματική	62
8.15 Διαμαρτυρικό	63
8.16 Συναλλαγματική ευκολίας	64
8.17 Παραγραφή	65
8.18 Ερωτήσεις	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Γραμμάτιο σε διαταγή

9.1 Γενικά	68
9.2 Τυπικά στοιχεία του γραμματίου	68
9.3 Ορισμός	70
9.4 Διαφορές γραμματίου σε διαταγή και συναλλαγματικής	70
9.5 Ερωτήσεις	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Τραπεζική επιταγή

10.1 Γενικά για την επιταγή	71
10.2 Τυπικά στοιχεία της τραπεζικής επιταγής	71
10.3 Πρόσωπα στην τραπεζτική επιταγή	73
10.4 Ελλιπής επιταγή	73
10.5 Μεταβίβαση της τραπεζικής επιταγής	75
10.6 Εμφάνιση και πληρωμή	75
10.7 Άρνηση πληρωμής	76
10.8 Αναγωγή	76
10.9 Παραγραφή	77
10.10 Ακάλυπτη επιταγή — Κυρώσεις	77
10.11 Δίγραμμη και λογιστική επιταγή	77
10.12 Ομοιότητες και διαφορές συναλλαγματικής, γραμματίου σε διαταγή και επιταγής	79
10.12 Ερωτήσεις	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Γενικά περί των εμπορικών εταιριών

11.1 Η σύμβαση της εταιρίας	81
11.2 Διάκριση των εμπορικών εταιριών	82
11.3 Η νομική προσωπικότητα των εμπορικών εταιριών	83

11.4 Ερωτήσεις	84
----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Ομόρρυθμη εταιρία

12.1 Γενικά	85
12.1.1 Ορισμός	85
12.1.2 Διαδικασία συστάσεως	85
12.1.3 Αντικείμενο εταιρικών εισφορών	86
12.1.4 Διαχείριση και εκπροσώπηση	86
12.1.5 Διανομή αποτελεσμάτων	87
12.2 Λύση ομόρρυθμης εταιρίας	87
12.3 Εκκαθάριση και διανομή	88
12.4 Ερωτήσεις	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

Ετερόρρυθμη εταιρία

13.1 Γενικά για την απλή ετερόρρυθμη εταιρία	90
13.1.1 Ορισμός	90
13.1.2 Σύσταση	90
13.1.3 Διαφορές Ο.Ε. και Ε.Ε.	90
13.2 Η ετερόρρυθμη εταιρία με μετοχές	91
13.3 Ερωτήσεις	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Αφανής εταιρία

14.1 Ορισμός	92
14.2 Σύσταση	92
14.3 Ερωτήσεις	93

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

Συνεταιρισμός

15.1 Γενικά για το συνεταιρισμό	94
15.2 Ίδρυση συνεταιρισμού	96
15.3 Συνεταιρικές μερίδες	96
15.4 Μέλη του συνεταιρισμού	96
15.5 Απώλεια της ιδιότητας	97
15.6 Διοίκηση του συνεταιρισμού	97
15.7 Διάθεση καθαρών κερδών	98
15.8 Βιβλία συνεταιρισμού	98
15.9 Ερωτήσεις	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ

Ανώνυμη εταιρία

16.1 Ορισμός Α.Ε. — Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εταιρίας	100
16.2 Διαδικασία συστάσεως Α.Ε.	100

16.3	Τι είναι μετοχή και ποια τα είδη των μετοχών	101
16.4	Κεφάλαιο Α.Ε. — Κάλυψη και καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου	106
16.5	Κοινοί ιδρυτικοί τίτλοι	107
16.6	Δάνεια με ομολογίες	108
16.7	Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	110
16.8	Μείωση του μετοχικού κεφαλαίου	111
16.9	Τα διοικητικά όργανα της Α.Ε. Γενικά	112
16.9.1	Η Γενική Συνέλευση	112
16.9.2	Σύγκληση Γενικών Συνελεύσεων	113
16.9.3	Το Διοικητικό Συμβούλιο	114
16.9.4	Οι τακτικοί ελεγκτές	114
16.10	Κρατικός έλεγχος	115
16.11	Ισολογισμός και απογραφή	115
16.12	Διάθεση καθαρών κερδών	117
16.13	Έγκριση και δημοσίευση της Α.Ε.	118
16.14	Διάλυση και εκκαθάριση της Α.Ε.	119
16.15	Συγχώνευση ανωνύμων εταιριών	120
16.16	Μετατροπή της ανώνυμης εταιρίας	121
16.17	Ερωτήσεις	121

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ

Εταιρία περιορισμένης ευθύνης

17.1	Γενικά για την Ε.Π.Ε.	123
17.2	Διαδικασία συστάσεως Ε.Π.Ε.	125
17.3	Διοίκηση της εταιρίας	125
17.3.1	Η συνέλευση των εταιριών	125
17.3.2	Οι διαχειριστές	126
17.4	Ισολογισμός και διανομή κερδών	128
17.5	Αύξηση και ελάττωση εταιρικού κεφαλαίου	128
17.6	Μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου	129
17.7	Διάλυση και εκκαθάριση Ε.Π.Ε.	129
17.8	Συγχώνευση εταιριών περιορισμένης ευθύνης	131
17.9	Μετατροπή Ο.Ε. σε Ε.Π.Ε.	131
17.10	Ερωτήσεις	132

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΩΟ

Πτώχευση

18.1	Ορισμός — Προϋποθέσεις πτωχεύσεως	133
18.2	Συνέπειες της πτωχεύσεως γι' αυτόν που πτώχευσε	134
18.3	Εύδικος πτωχεύσεως	135
18.4	Περάτωση της πτωχεύσεως με συμβιβασμό	136
18.5	Περάτωση της πτωχεύσεως με ένωση των δανειστών	137
18.6	Χρεωκοπία	138
18.7	Λόγοι αποκαταστάσεως αυτού που κηρύχθηκε σε κατάσταση πτωχεύσεως	138
18.8	Ερωτήσεις	139

0020658243

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Έμπορος Ρωμαϊκής εποχής που πωλεί το εμπόρευσμά του

